

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈ-સંગ્રહ
૧૫૧૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઈ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૫૧૪

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી કૌપીરાઈ-સંગ્રહ

વિષય ૪૩૬૪: ૩

બનામે યજ્ઞદાં.

કીરદોસી-શાહનામું.

તમામ

ગુજરાતી રંગીન બચ્ચેતોમાં

ભાગ ૪ થો.

રચનાર.

રૂસતમ નચ્ચેશેરવાન માસતર

મુ તખ્તલુસ

૧૫

“આદીલ.”

ઈ. સ. ૧૯૧૮.

કીંમત રૂ. ૨.

(આ પુસ્તક સંબંધી સર્વ હક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.)

આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં એકટ મુંબઈ
રજીસ્ટર કર્યું છે.

દીબાચો.

ખચેત.

શુરૂ નામ લાંબી દાવરો દાદગર,
છે ગેતી મીનોઈનો જે બાદગર.
બુકાવું હું સર પેશે ગેલવાદગર,
લખું તે પછી હું દીબાચો મગર.

શુક સદ હજાર શુક, તે કરીમે કારસાજ બેનેચાજ
બારીઓ હકતઆલાના, કે આજ માહરૂ ચોથું વૉદ્યુમ,
માહરાં મહરબાંન અને કદરદાન ઘરાકોની, તેમજ વાહળાં
વાંચકોની પેશે નજર કરવાને, તે માહાંન મજદાની મદદથીજ
હું ભાગ્યશાળી થયો છું.

વાહળા વાંચક, તું અંબાણુ તો નહીંજ હશે! કે આજ
કાલ યુરોપની ભયંકર લડાઈનાં પ્રતાપે દુકાળનાં દુષ્ટ દૃષ્ટિયે
તમામ હક્તેકીશવરમાં પોતાનાં નેહસ્ત કદમ લાંબાવ્યાં છે.
જેમાં ખાસ છાપાને લગતી દરેક સાંમ્રગીઓ ભયભીત પ્રકારે
મોંઘી થઈ પડી છે. તેવા હંગામમાં આવું એક અઢીસો સફાતું
સુંદર વૉદ્યુમ તેનાં કતાંએ બાહાર પાડવું એ કેટલું બીકટ
કામ છે? છતાં તેની ફીમ્મતમાં કશોબી વધારો ન કરતાં
જે મક્સદથી, જે ઉત્સાહથી, જે હાંમથી, અને જે શ્રમથી,
આં અદનાં શેવકે જે બીકટ સાહાસ માંથે ઉઠાવ્યો છે, તેને
આઈનદા ફ-તેહમંદી સાથે પાર પાડવા માટે માહારાં હંમદીન
બાતુઓ અને ગ્રહસ્થો તરફથી મને જે સંપુરણ ટેકો
મળ્યોચ, મળેચ, અને ભવિષ્યમાં પણ માહરાં બાકી નીકળ-

નારાં વૉલ્યુમોને મળશેજ એવી દરેક આશા છે. આવા કટોકટનાં વખતમાં એવા એક ખીકટ સાહારમાં ઝીપલાવવું, એ ગોયા બાંણી ખુજીને એક બળતી ચેહમાં, યા હોમ ધસી જવા ખરાબર છે. મગર તેની રજભાર પણ દરકાર નહીં કરતાં, પૈસા, તથા વખતનાં કીમતી ભોગે હું જે માહરાં વૉલ્યુમોની હારમાળા બાહાર પાડતો રહ્યો છું, તેની મૂળ મતલબ ફક્ત એટલીજ છે કે દરેક લેનારને સવળતા થાય, ઘરોઘર વંચાય, અને ઉઘરતી અવલાદ આંપણા માહાંન નેયાંગાનોની ખુલંદ બહોજલાલી, ને'કી, નિતી, નાંમવરી, તથા ધર્મ ઉપરની તેઓની બાંકેશાંની પીછાંણી, તેઓને પગળે ચાલતાં શીખી, આં ક્ષણભંગુર ફાંની દુન્યામા, આ-ઇનદા પોતાની ને'કનામી અંમર કરે.

આજ કાલ આપણાં વાહાણાં બેટા બેટીઓ, ઇંગ્રેજી નાંવેલો, તથા તેના ગુજરાતીમાં થયલા તરબુમાના પુસ્તકો ઘણીજ ઉમંગ અને હોંસથી વાંચે છે, મગર તેઓનાં કાંમળ ભેજાં ઉપર કેવા પ્રકારની અને શું શું ખરાબ અસરો થાય છે, તથા આઇનદા તેના કેવાં પરીણાંમે નિપજે છે, જે માટે તેઓનાં માત પિતાઓ તથા વાલીઓએ સંભાળ લેવાની ખાસ જરૂર છે. તથા ખાસ કરી મેં ઉપર કહ્યું છે તેમ, આપણાં માહાંન નેયાંગાનોની ખુલંદ બહોજલાલી, ને'કી નિતિ, નાંમવરી, તથા ધર્મ ઉપરની તેઓની બાંકેશાંની પીછાંણી, તેઓને પગળે ચાલતાં શીખી, આં ક્ષણભંગુર ફાંની દુન્યામાં, આઇનદા પોતાની ને'કનામી અંમર કરે આંમીન. આં ચોથું વૉલ્યુમ, કાઊસનું દુન્યામાં ફરવું, અને તેની બર્ખર, હામાંવરાંન, અને મીસરનાં પાદશાહો સાથની લડાઈથી

શુર થાયે છે, અને રૂસતમનાં હાથ ઉપર સોહરાબ માર્યો જાયે છે ત્યાં સુધી, રૂસતમ અને સોહરાબનું કંઈપણ રસીક આંખુ દાસ્તાન પુર થાયે છે. મજકુર વૅલ્યુમને પણ શ્રી, એડનનાં શાહ સોદાગર સખી વન્નુદ શેઠ હોરમસજી કાવસજી દીનશાહ એડનવાલા એમ વિ. એ. તરફથી ધરખંમ આસરે મળ્યો છે. જે માટે એ સખી શેઠયાનો હું ખરાં અંતકરણથી ખાસ આભાર માનું છું.

તથા મુખઈની ઝરથોશ્તી જશન કમીટી, કે જે આજે ઝરથોશ્તી કૉમમા ધર્મ, તથા ધર્મને લગતી ક્રીયાઓ સખંધી આગેવાંન લાગ લજવી રહી છે, અને જે પ્રીરદઓગ્રી શાહનામાંના વાંચણો, કીર્તણો, વિગેરે કરાવી, આજની આંપણી ઊધરતી અવલાદના મન ઉપર, આપણાં તે મહાંન નેયાંગાનોનાં મદ્દી ભયાં નેંક કામોનો ખુલંદ છાપ ખેસાડતી રહી છે, તેની તરફથીખી આં અદનાં શેવકનાં દરેક વૅલ્યુમોને કીમતી આંસરે તથા ધરખંમ મદદ મળતી રહી છે જે માટે પણ હું ખરાં જીગરથી એ જગ ઝાહેર કમીટીનો આભાર માનું છું.

આંચ માહાડં ચોથું વૅલ્યુમ, મુખઈની પારસી પંચાયતના માનવંત અકાળર સાહેબ, સખી તખેહ, મરહુમ શેઠ ખહુમનજી દીનશાહ પીટીટને તેઓની કૉમ તરફની ખુલંદ પ્રીદાગીરી, અઠાગ ચાહ, તથા માહાંન સખાવતોની અદના પીછાંણ માટે દીલોજાનથી હું અર્પણ કરું છું.

ખાકસાર

રૂસતમ નઓશેરવાંન માસતર.

(આંદીલ.)

સાંકળ્યું.

- કાઝિસનું દુન્યામા ફરવું અને તેની બર્બર, હામાવરાંન,
અને મિસરના પાદશાહ સાથની લડાઈ.... ૧
- પાદશાહ કાઝિસની હામાવરાંનનાં પાદશાહની બેટી
સોદાએ માટે ખાહેશ કરવી અને તેણીને પોતાની
મોહરદાર બનાવવી.... ૧૧
- હામાવરાંનનાં પાદશાહનું યુક્તિ કરી કાઝિસને ફઝેદ
પકડવું ૧૬
- અક્રાસિયાબનું ઇરાંન ઉપર લશકર લઈ જવું અને
ઇરાંનીઓએ રસતમની પનાંહ પકડવી. ૨૧
- રસતમનું પાદશાહ કાઝિસનાં પકડાવાથી વાકેફ થવું
અને તેનું હામાવરાંનનાં પાદશાહ ઉપર નામું
લખવું ૨૫
- રસતમનું લશકર લઈ જવું અને તેણે હામાવરાંન,
મીસર, અને બર્બરના, પાદશાહો સાથ લડાઈ કરવી. ૨૮
- રસતમની હામાવરાંનનાં પાદશાહ સાથની બીજી
લડાઈ અને તેનું ફતેહ પાંમવું અને પાદશાહ
કાઝિસનું બંદથી છુટવું. ... ૩૪
- કાઝિસનું રૂમના પાદશાહ ઉપર પયગામ મોકલવું
અને તેનાથી જવાબ મેળવવો.... ૪૧
- અક્રાસિયાબ ઉપર કાઝિસનું નામું.... ૪૩
- કાઝિસનું બર્બરથી પાછું ફરવું અને અક્રાસિયાબ
સાથ લડાઈ કરવી અને તેનું ફતેહ પાંમવું. ૪૬

કાઝિસનું પારસમાં આવવું અને તેની ઘુંમરાહીની શુરૂઆત....	....	...	....	....	૫૦
ધંબ્લીસનું કાઝિસને ગુમરાહ કરવું, અને ફરેબ દેવો, તથા તેનું આંસમાં ઉપર ચઢવું, અને આંમુલની ઝમીન ઉપર પડવું.	....	...	....	....	૫૨
રૂસતમ અને ઇરાંનના સરદારોનું કાઝિસની નઝદીક જવું અને તેને ઇરાંનના તખ્ત ઉપર પાછું લાવવું.	....	...	....	....	૫૭
રૂસતમનું સાત પહલવાનો સાથ અફ્રાસિયાબનાં શીકારગાહમાં શીકાર કરવું	....	...	....	....	૬૩
અફ્રાસિયાબને તુરાંન ઝમીનમાં શીકાર માટે ઇરાંનીઓનાં આવવાની ખબર મળવી, અને તેનું તેઓ ઉપર લશકર ખેંચવું.	...	...	....	....	૬૯
રૂસતમની અફ્રાસિયાબનાં શીકારગાહમાં તુરાંનીઓ સાથની લડાઈ.	...	...	...	...	૭૪
પીલસમની ઇરાંનનાં દેલીરો સાથની લડાઈ, અને અલ્કુસનું રૂસતમનાં હાથ ઉપર માર્યું જવું...	....	...	....	....	૮૨
અફ્રાસિયાબનું રૂસતમથી નાંહસવું, અને રૂસતમનું પહલવાનો સાથે, ઇરાંનમાં પાછું ફરવું.	....	...	....	....	૯૦
સોહરાબનું—દાસતાંન...	...	...	...	...	૯૩
રૂસતમનું શીકારે જવું, અતે તેનું શાહે સમનગાંન નઝદીક પોંહચવું.	...	...	...	....	૯૫
સમનગાંનના પાદશાહની બેટી તેહમીનાનુ, રૂસતમની નઝદીક આવવું, અને રૂસતમનું, તેણીની સાથે પરણવું.	....	...	...	...	૧૦૧

સોહરાબનાં જન્મ વિષેનું બયાન, અને તેની માંદરને, પોતાની બુન્યાદ માટે પુછવું...	...	...	૧૦૬
સોહરાબનું ઘોડો પસંદ કરવું અને તેનું કાઝિસની લડાઈ માટે લશકર ખેંચવું...	...	...	૧૧૦
અફ્રાસિયાબનું સોહરાબની નઝદીક લશકર સાથે હુદયો અને નામું મોકળવું અને તેને ઇરાંનીઓ સાંમે લડવા માટે ઊસકેરવું...	...	...	૧૧૪
સોહરાબનું “સપીદ” કીલ્લામાં પોંડુચવું અને તેનું હજીર સાથે લડવું અને તેને પકડવું...	...	...	૧૧૮
સોહરાબની ગોર્દઆપ્રીદ સાથની જંગ...	...	...	૧૨૧
ગઝદહમનું કાઝિસ ઉપર નામું, અને તેનું, સોહ- રાબની પહુલવાંનીની હકીકતનું દરશાવવું.	...	...	૧૨૬
રૂસતમ ઉપર કાઝિસનું નામું, અને તેને સોહરા- બની લડાઈ માટે બોલાવવું...	...	....	૧૩૬
રૂસતમ અને ગેવનું કાઝિસની નઝદીક આવવું અને તેઓ ઉપર તેનું ગુસ્સે થવું...	...	...	૧૪૮
કાઝિસનું સોહરાબની જંગ માટે લશકર ખેંચવું.	...	...	૧૬૦
રૂસતમનું સોહરાબનાં લશકરગાહમાં જવું અને તેનું ઝંદહરઝમને મારવું...	...	...	૧૬૩
સોહરાબનું હજીરથી ઇરાંનનાં સરદારોનાં નાંમ અને નિશાંનનું પુછવું.	...	...	૧૬૮
સોહરાનું કાઝિસનાં તંબુ ઉપર હુમલો કરવું અને તેનું ખુંટીઓનું ઉખેડવું.	...	...	૧૮૨

રૂસતમની સોહરાળ સાથની લડાઈ. ... ૧૮૮

રૂસતમ અને સોહરાળનું કુશ્તી લડવું અને રૂસતમનું
તેનાથી ચારે કરી છુટી જવું... ૨૦૧

સોહરાળનું રૂસતમના હાથ ઉપર માર્યું જવું. ... ૨૧૦

રૂસતમનું સોહરાળને માટે કાઉસથી નોંશદાડ માંગવું
અને તેનું તેણે નહીં આપવું... ૨૨૦

રૂસતમનું સોહરાળ ઉપર રૂદ્ધ કરવું, અને તેનું
તાબુત, ઝાબુલેસ્તાનમાં ઝાલ અને રોદાળેની નજ-
દીક લઈ જવું. ... ૨૨૩

સોહરાળની માંયનું તેના માર્યા જવાથી વાકેફ થવું. ૨૩૪

શુદ્ધિ પત્ર.

પાનું	લીટી	અધુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૫	૬	હઝર	હઝાર
૧૯	૧૫	દોરતીનું	દોસ્તીનું
૨૦	૧૪	તંબુખાને	તંબુઓને
૨૮	૨	જો વિચાર	છે જો વિચાર
૪૩	૨૦	નધી	નથી

મેહોરખાંન વાંચકે પાનું ૫૭ મું વાંચતી વેળા ખાસ ધ્યાન રાખવું કે છેક ઉપરથી ૧૪ મી લીટી વાંચી રહ્યા પછી ૧૫ મી લીટીને બદલે છેક નીચેની લાઈન વાંચીને પછીજ આગળ વાંચવું.

જેમકે

નાંમીઓએ પુવે' ઝમાનાના સહી,
વિચાર કર્યો આસ્માન છતવા નહી.

એ પ્રમાણે લાઈન વાંચી પછીજ આગળ વાંચવું.

૭૨	૧૬	અન	અને
૯૮	૨૪	દુમમનીથી	દુશમનીથી
૧૧૦	૯	તમાસ	તમામ
૧૧૬	૧૧	એમએ	જોમએ
૧૭૨	૧૩	ફીમની	ફીમતી
૨૦૧	૧૦	સુંજ	મુંજ
૨૨૨	૨૦	નણી	નથી
૨૨૫	૨૪	દબદબો	દબદબો

અર્પણ પત્રિકા.

શરાબ લાવ સાકી તું 'વહેદતનો આજ,
 ઉઠાવું કલમ હું ભલા નરને કાજ.
 સક્ષ પર સીક્તની લખું હું કટાર,
 સખીની, સખાવતનાં શાહાની, અપાર.
 પીટીટ શેઠ બહુમનજી દીનશાહનું નામ,
 મશહુર ગાંમે ગાંમે, મશહુર ઠામેઠામ.
 દીલે જે દયાનો તો દર્યોજ હતો,
 સખાવતનાં મારગને ધર્યોજ હતો.
 સખાવત જેહની લાખ ચઉદની ગણાય,
 જે નાંદરમાં નાંદર, ને શાહી લેખાય.
 ધી, બહુમનજી દીનશાહ પીટીટ હાસ્પીટલ,
 બધાવી કીધું પુન અસલમાં અસલ.
 દીધા જેમાં રૂપીયા સારાસાત લાખ,
 બુલંદ રાખી પીટીટનાં ખાંનદાને શાખ.
 નિશાળો, દવાખાનાં, ચાલીઓ, ખાસ,
 દુકાળ, આગ, રેલો, ને મરકીનાં ત્રાસ-
 માં કીમતી મદદ દેવા આગળ પડી,
 વર્સાવતો દયાનો ઝરો હર ધડી.
 વક્ષાદાર કાંમી, અને ખચેર ખવાહ,
 હતો કાંમની પીઠે, દેતો પનાહ.
 સખી, સદગુણી, ને સકરમી, હતો,
 ધણી ધનનો, ધનવાન, ધરમી, હતો.

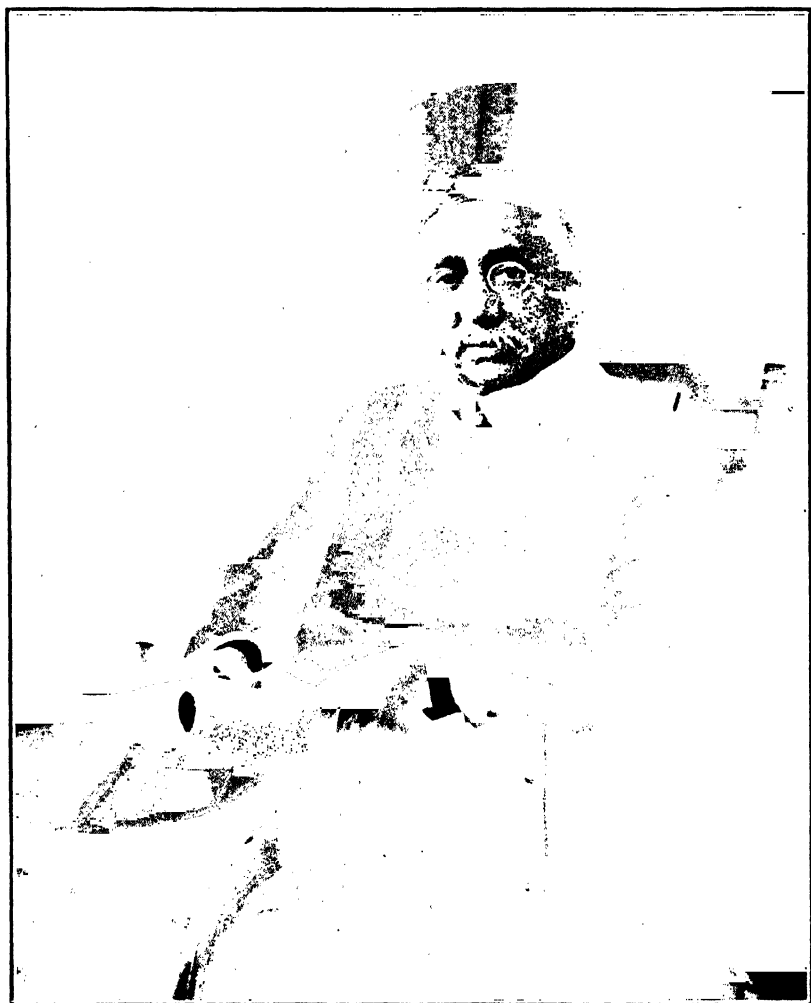
ગરીબોનો બેઢી હુતો નાંભેવર,
 દુઃખીઓ, ને દરદીઓનો દાદગર.
 સખાવત છે હીંદમા જગેજગ દરેક,
 યુરોપમાંથી રાખ્યો છે પોતાનો ટેક.
 ગણ્યો ફેર નહીં નાંતનો, આંતનો,
 સપુત થઈ ગયો જે ખરો માતનો.
 જે દીલનો તો સાચો દેલાવર હુતો,
 સખાવતમાં હાતમ ખરેખર હુતો.
 દીલે જોઈ જેહને સખાવતનો શાહ,
 'ફલક કહે છે વાહવાહ! મલક કહે છે વાહ!
 કલમ કહે છે વાહવાહ! સુખન કહે છે વાહ!
 આં ગેતીનાં મહોં, ને ઝંન, કહે છે વાહ!
 ભલું જેહનું મન, તેજ બહુમન ગણાય,
 જેહની ગાથામાં સાબેતીઓ જણાય.
 સપુત પિતા માતાનો સદગુણી જવાંન,
 થયો નાં થશે કોઈ જેહનાં સમાંન.
 અનેક જેહનાં પુનવંતાં કામેને કાજ,
 કરૂંચ આય વૉલ્યુમને અર્પણુ હું આજ.
 દોઆ દીલથી “આદીલ” દીએ બેશુમાંન,
 ગુરથમાંને રહો જેહનું રઓશન રવાંન.

આમીન! આમીન!! આમીન!!!

ખાકસાર

“આદીલ.”

મુઝમની પારસી પંચાયતના માનવંત અકાબર સખી વજુદ.

મરહુમ શેઠ બહમનજી દીનશાહ પીટીટ.

જનમ

ઈ. સ. ૧૮૫૬.

મરણ

ઈ. સ. ૧૯૧૫.

કાઝિસનું દુન્યામા ફરવું અને તેની બર્બર,
હામાવરાંન, અને મિસરનાં પાદશાહ
સાથની લડાઈ.

દાના નરથી કરવો છે આપણને ક્યાસ,
ઓલાદ બુદ્ધા દેહકાનની વાતોથી ખાસ.
કે તે પછી કાઝિસે કીધો વિચાર,
જે શાહી મુલકમાં ફરે બેશુમાર.
ધરાંનથી તુરાંન ચીન ગયો બેશુમાન,
અને તે પછી ગયો મુંડકે મકાન.
મકાનથી બેરેહ તક ગયો પુર દમામ,
કંમર બેઈ ન બંદ બાંધી કોઇની મુદામ.
ફબુલી ચોથઈ સદાંરિએ ચોમેર,
ના ગાએ ઇચ્છા કીધી અજમાવા શેર.
ગયો પછી બર્બર તરફ તે તમામ,
સદાંરિ અને તખ્ત સંગ શાહ મુદામ.
કીધો શાહે બર્બરે અસ્ખાબે જંગ,
બદલ્યો બીજી રીતનો ગેતીએ રંગ.
બર્બરથી સેપાહ લડવા આવી ગઈ,
કેં મહેશીલ પુરી શાહના લશ્કરથી થઈ.
નેઝાથી હવા બની જંગલ શીતાબ,
ઘોડાઓની ગદે બીધો આફતાબ. ૭૦૩

લગામ હાથ ભેઈ શકયા ધુળ લીધે નહી,
 સેપાહની ધૂળે હાથી ઢંકાયા સહી.
 સામસામી લશ્કર આવી ગયું જેમ,
 કે દર્યામાં મચ્છોજ ઉઠે પાણીથી તેમ.
 ભેયો રંગ ગેતીનો ગુદર્જો ન્યાર,
 કે જીનથી ગુરજ ખેચ્યો ભારી તેવાર.
 શુ તુસ ફરીખોર્જ અને ગોસ્તહમખી શેર,
 શુ ખરસાદ ને ગુરગીન અને ગેવ દીલેર.
 ભેલઈ ગઈ સેપાહ ડાબી જમણી જેવાર,
 કે જંગી સવારોથી ઉડ્યા પુકાર.
 ગયા ખેડુ સેપાહના પુકાર આંસમાન,
 જમીન ભેશમાં આવી દર્યા સમાન.
 ગોરજ “તીરે અલ્માસ”ના મેહથી શીતાખ,
 ને ધર પકડ કરનાર સવારોની તાખ.
 થી ગેતી થઈ નર અઝહાની જખાન,
 ગો રંજ નાંખેચ ગેતી પર સઉ પેહેલવાન.
 સવારોની ગદ્દે હુવા જમી ગઈ,
 ડંકા ગોયા ગગડાટ ને તેગ વિજ થઈ.
 તીર ખન્યા વરસાદ ને ખંજર કરાં,
 તે વીજ વરસાદે મોંત નીપજતાં ખરાં. ૭૦૪
 સદ્દાર ફચ્છોજ તોડનારો ગુદર્જો મસ્ત,
 લઈ તેગ શતરૂને મારનારી ફસ્ત.
 પુકાર્યો તે ભેશથી મસ્ત હાથી મીસાલ,
 કીધો હુમલો એક દુશમનો પર તતકાલ.

તે જે બાહુ મારતોતો તળવાર તેજ,
 ત્યાં કરતો તે બર્બરી પર રસ્તાખેજ.
 બીજી તરફથી ગેવ જંગી ઝખર,
 દેખાડતો દીલેરોને બાહુનું બર.
 નિચે નાંખતો એક ઝખમે દસ સર ચક્રીન,
 દરેઈ ખુનનો કરતો તલવારે ઝમીન.
 જોયું જ્યારે તુસે તો પાદશાહની પાસ,
 થી જોશ કરતો આવ્યો લડખગાહમા ખાસ.
 ડપટાવ્યો ઘોડો સંગ સવારો હઝાર,
 લઈ નેઝા તીરેખી બખતર વિંધનાર.
 આવી તોડી લશ્કરની તે કુલખગાહ,
 આવ્યો તેની પછવાડેથી તુર્ત શાહ.
 ધરિંની દીલેરો ને કાઝિસ શાહ,
 થી પાંખી સખત હાર બીજી સેપાહ.
 સવાર રહ્યો બરબરમાં કોઈખી ન ખાસ,
 ન કોઈ નેઝે. ફેંકનાર રહ્યો આસપાસ. ૭૦૫
 શહર અંદર ઝખફ માણસોએ જેવાર,
 ને જોયું કે બરખાદ થઈ જંગ અપાર.
 તેવારે તેઓ શાહે કાઝિસ પાસ,
 આવ્યા માફી ચાહતા ટુટાં દીલે ખાસ.
 છીયે શાહના બંદા ને નોંકર મુંઢામ,
 કખુલ કચેચ ચોથઈ દેવાને તમામ.
 દીરમની જગા દેશું ગોંહર ને ઝર,
 ચઢાવશું બઝાનચીનું અહસાંન સર.

દઈ માફી કાઝિસે નવાઝયા તમામ,
 નવી રાહ રસમ શીખવી તે'મણે મુંદામ.
 અંજ અને ઘંટાના શોરો અપાર,
 તથા ઉઠ્યા કનાંયનાળી પુકાર.
 સેપાહ ચાલી ગેતીએ કીધો પુકાર,
 દીવસ અંદર રોશની રહી ના લગાર.
 ચાલ્યો હુવે છોડીને શેહેરે ખરખર,
 પશ્ચીમ તરફ આવ્યો કોહિકાફ પર.
 ખખર તે'મણે થઈ શાહનાં આવવાની ખાસ,
 સાંમી રાહ ધરી લઈને કીધી સેપાસ.
 ગયા સામા સરદારો તેની તેવાર,
 ને કર ભારી દેવાનો કીધો સ્વીકાર. ૭૦૬
 સ્વીકારી તાબેદારીથી સર્વે રાહ,
 વગર દુઃખ દીધે ફર્યા શાહો સેપાહ.
 સેપાહ ખેંચી રાહ આખુલેસ્તાંનની,
 મેહમાનીને કાજ પીસે દસતાનની.
 શાહા રહ્યો આખુલે એક માહ શીતાખ,
 કબી ખાઝ ચિત્તા કંઈ તાંખુર શરાખ.
 પણુ રહી એવી હાલત નહીં વધુ વખત,
 ઉગ્યો તેટલાં કાંટોળી ગુલશનમાં સખત.
 રહ્યો નથી કોઈ હયાં કસોટી વગર,
 નિચે તે પડેચ જે ચઢે છે ઊપર.
 હતું કામ ગેતીનું રાસ્તી જેવાર,
 અરખ લોકે માથું ઉઠાવ્યું તેવાર.

ને ફેરવ્યું સર કચકાઝિસથી મુંદામ,
 ધીક્કારી તેની તાબેદારી તમામ.
 અખાંથી ને અરથી ગુની મદે' એક,
 ઉઠાવ્યો જુ'ડો શાંમ મીસરથી છેક.
 ખખર ગેતીનાં શાહુને એ થઈ ગઈ,
 કે બેઠો છે તે જો શહનશાહ થઈ.
 નગારાં ઠોકી નીમરૂઝથી ગયો,
 રોશન ગેતીનો શાહ દીલે ખુશ થયો. ૭૦૭
 જહાં પહલવાંનને ન સાર્થે લીધો,
 તેને તેનાં શહર ધરમા રેહેવા દીધો.
 શું પહલવાં ને સરદારે ઇરાં અમીન,
 તે લઈ ગયો જંગ કીનાં માટે ચક્રીન.
 સેપાહોએ નાંમ લખ્યાં ઢાલો ઉપર,
 ને જોશ કરતી મ્યાનોમાં તેજો અખર.
 અમીન હીલતી ગો કીશ્તી દર્યા ઉપર,
 સેપાહોની ગદે' છુપાયો મહર.
 દર્યા તરફ જંગલથી ખેંચી સેપાહ,
 વગર પડવે દુશમનની તેપર નેગાહ.
 જમાં કીશ્તી મછવા કીધા બેશુમાર,
 હંકાર્યા સેપાહ તેમાં ગોઠવી અપાર.
 થવા જતે નઝદીક તે ફરસંગ હઝાર,
 જો પગ રસ્તે કરવા જતે રાહ પસાર.
 તે એમ કરી ત્રણ શેહશે મળતાંતાં ન્યાં,
 આવ્યો હીસ્સો પોતાનો લેવાને ત્યાં.

મીસર ડાલે હાથે ખર્ખર જમણી પાસ,
 ન્યાં જવ ત્યાં રાહ હતી વચ્ચેથી ખાસ.
 તે આગળ હતું શેહેર હાંમાંવરાંન,
 હતી બહુ સેપાહ હર મુલક બેશુમાંન. ૭૦૮
 ખખર થઈ તેઓને કે કાઝિસ શાહ,
 આબેચ પાણી ઉપરથી લઈને સેપાહ.
 કીધી એક બીજાઓએ મસ્લહત અપાર,
 સેપાહ ખેંચી ખરખર તરફ બેશુમાર.
 હતી ફરોજ પહલવાંનોની તેજગ્ગન,
 જમા થયું ખરખરમાં તે અંજુમન.
 તે લશ્કરથી કોહ, દર્યા જંગલ, મુદામ,
 આજેઝ થયાં ઘોડાની નાઅલે તમામ.
 જગા રહી ત્યાં વિકાળ સિંહની નહી,
 ન રાહ મસ્ત ગુરખરની જંગલમાં રહી.
 કોહ ઉપર ચિત્તા ને માંહી અંદર આખ,
 હવા અંદર વાદળ ને ઉડતાં ઓકાખ.
 એ સહી રાહ શોધતાં પણ ક્યાં હતી રાહ?
 એવી ગરદીમાં જંગલી જાંનવરને, આહ!
 સેપાહ ખેંચી ખુશ્કીથી કાઝિસે જાંન,
 જણાયાં ન કોહ દશત ગેતી દરમ્યાંન.
 ગેતીજ ગોયા ખખતરની થઈ ગઈ તેવાર,
 તારા તેમાં ભાલાની નોક આખદાર.
 કોલાહ કુલ સોંનેરી ને ઢાલો ઝરીન,
 કુહાડાઓ ગરદને તેજી ચકીન. ૭૦૯

સોનું ગોયા ચાલતું, ઝમીન થઈ ગઈ,
 ને તેણે હિન્દી જીવો વસાવતી થઈ.
 હવાળી બની ધૂળથી ચંદ્રસ મીસાલ,
 ઝમીન સારી થઈ કાલી અબનુસ મીસાલ.
 કોહ કાટતા રણસીંગડાંના સાદે ખાસ,
 ઝમીન વળી ઘોડાઓની નાઆલ પાસ.
 ખર્ખરમા નગારાંના નાંદે મુંઢામ,
 ઝમીન થઈ ગો લશ્કરની છાવણી તમામ.
 આવી લાગ્યાં લશ્કર જે એક બીજાં પાસ,
 કે દીલ કીને પુર જંગના ખ્યાલોથી ખાસ.
 તો બેહુ તર્કથી ખેંચી તેઓએ સફ,
 કે હાથ અંદર ખંજર ને હોઠ ઉપર કફ.
 વાગા ફર્યોને ધરંથી ડંકા ને 'કુસ,
 કે બાહાર પડ્યા બેહરામ ને ગુર્જીન ને તુસ.
 કે જે તરફ ગુદઝો કેશ્વાદ હતા,
 ને ગેવ અને શીદુશ ને ફરહાદ હતા.
 લગામ ફેંકી ઘેડાની ચાલે શીતાબ,
 પાયું નોકે નેઝાએને બેહેરી આબ.
 વાંકા વળ્યા ઝીનની બેઠક પર તેવાર,
 ઉઠ્યા ચાકચાક કુહાડાનાં પુકાર. ૭૧૦
 ગોયા ખોડતા લોઢાં ને પત્થરની ખાંન,
 યા ધર્તી પર જીખતા હતા આંસમાન.
 આગળ વધ્યો સફમાથી કાઝિસ મુંઢામ,
 સેપાહ આવી સાંમે સેપાહની તમામ.

આવ્યાં અંધારાં ચશ્મે મઢોં અંદર,
 ગો હીંગરો વરસ્તો બલુ રંગ ઉપર.
 કરાં ગોયા વર્સાવતી હોય ^૧બાદ જેમ,
 ને હોય ^૨લાલાવાવતીબી પત્થરમાં કેમ !
 આંતશ ચશ્મે ભાલાથી પડતો ચક્રીન,
 દર્યો ગોયા ખુનનો બની ગઈ ઝમીન.
 ઘભરઈ ત્રણે ક્ષઓજ ઇરાંનીઓથી ત્યાં,
 ન બાણ્યું કે છેડો ને વચલું છે ક્યાં.
 અયે સરદારો ! ગેવે એક કીધો પુકાર,
 હીંમતથી લડો દુશમનો સંગ અપાર.
 લાયક નથી હટવું આં જંગથી નિંદાન,
 અગર આંપણુ દઇએ લડઈ ગાહમાં બંન.
 એ સમજી ઇરાંની સેપાહનાં પેહેલવાંન,
 કપટાવ્યા ઘોડાઓ હવાની સમાન.
 બન્યો એક અઝહા તો બીજો ^૩પીલંગ,
 એક નાંમીચો હાથી બીજો “શેરે જંગ”. ૭૧૧
 ચલાવી શત્રુ પર કીંનાની તલવાર,
 ઝમીન ઉપર નાંખ્યાં સરો ખેશુમાર.
 માર, ધર, પકડ, લે, ના ઉઠ્યા પુકાર,
 વર્સાદ માફક તીર નેજા વરસે અપાર.
 નેજાઓ ને તેગો ઝેહેરી આબદાર—
 થી આવ્યો ^૪ખંજરકશની આંખે અંધકાર.
 વાદળ કાળાં બંધાયા ધૂળનાં ઝખર,
 સીયાહ થયા આફતાબો માહતાબનાં ચહર.

હવા બની જંગલ નેઝાઓથી ખાસ,
 થયાં દીલ સવારોનાં સર્વે ઉદાસ.
 રેડાયું ખુન એટલું જમીન પર નિદાન,
 કે લાલાનો ખાગ બન્યું જંગલું મયદાન.
 ઓઢાબનાં પરનાં અદ્ભાસી પયકાંન,
 થી નુર વધ્યું ખુરશીદનાં મુખનું નિદાન.
 સવારોની ધૂળનો ફલકને નિસાર,
 ઉડવા લાગ્યાં ગીદોબી ગોશ્તનાં ખાનાર.
 હાથ વિનાં પગ, પગ વિનાં હાતથી,
 જણાંતું કોઈ આં જંગથી બચ્યું નથી.
 હતા જગ જગે મુરદાંના ઢગ મુદામ,
 હતું ખુનમાં લપટાયલું જંગલ તમામ. ૭૧૨
 આજેઝ થયાં લશ્કર ને ત્રણે તે શાહ,
 ને એક પછી એક સઉએ માંગી પનાહ.
 પ્રથમમાં તે સરદારે હામાંવરાંન,
 તબ્બો ગુર્જ ભારે ને શમશીર નિદાંન.
 લાચાર થઈને શાહ પાસે માંગી પનાહ,
 કે ભેઈ લીધો દહાડો બલાનો સીયાહ.
 એવી શતે કે શેહેરે હામાંવરાંન,
 નો અક્સર દે ચોથઈ સલાંમી નિદાંન.
 ને ઘોડા તાબે તખ્ત હથ્યારો ખાસ,
 દરેક ચીજો મોકલે શાહ કાઉસની પાસ.
 એ આપી ચુકે ત્યારે બાય તે શીતાબ,
 ન લશ્કર કરે મુદક તેનો ખરાબ.

મીસર શાંમ બરબરનાં શાહો તમામ,
 વચન આપી ચુકયા ત્રણે જણ મુંદામ.
 સુની વાત કાઉસે એલચીની જ્યાર,
 જવાબ એ રીતે તેનો દીધો તેવાર.
 કે આવો તમે મુંજ પનાહમાં તમામ,
 ના લોભ કરતા તાજે તખતનો મુંદામ.
 તે ફરોજ સાથે તંબુમાં આવ્યો ખુશાલ,
 શાહ કાઉસની મરજી મુંરાહો મીસાલ. ૭૧૩
 આવ્યો હામાંવરાંનથી એલચી તે ચાર,
 લાવ્યો સંગ ખજાનો ને ભારે હથ્થાર.
 તે લાવ્યો પોખરાજ અને ગંજો ગોંહર,
 ને બોલ્યો કે અયે પાદશાહ દાદગર.
 છીયે નોંકર તુંજ પગની રજના મુંદામ,
 શું મોટાં યા શું હુમો નાના તમામ.
 તું હર સાલ રહો ફતેહમંદ શાહતર,
 થજો ઉંધુ તુંજ વેરીનું બખ્ત સર.
 એટલું કહી પછી ખાકને ચુંમી ખાસ,
 અને આવ્યો સરદાર તુસની તેપાસ.
 ને લાવ્યો તે પાસેથી ગંજ અને ઝર,
 બક્ષેસ કીધી કમ અયાદા સઉને મગર.

પાદશાહ કાઊસની હામાવરાંનનાં પાદશાહની બેટી
સોદાબે માટે ખાહેશ કરવી અને તેણીને
પોતાની મોહરદાર બનાવવી.

કહયું તે પછી કોઠાએ કાઊસને એ,
કે બેટી એક રાખે છે પરદામાં તે.
બુલંદ સર્વથી ઝેખ દેનારી ગર,
છે તાજ કાળી કસ્તુરીનું જેને સર.
તે કંદમાં છે ઊંચી ને જુદકાં કમંદ,
ઝખાં ગોયા ખંજર લખો ગોયા કંદ.
ખાલ તેનાં લટકે છે સરથી ઝમીન,
તે માહ ઊપર ચઝદાંથી હોજો આફ્રીન. ૭૧૪
ચિતાર ભર્યું સન્ગારેલું બેહુશત છે,
છે ખુશ બાહારનો નુરી ખુરશીદ તે.
ન શાહ લાયક રાંણી છે કોઈ તે સીવાય,
કેવું નેક ! શાહા જો તે માંહાથી જોડાય.
દીલે કાઊસ જોશ અંદર આવ્યું અપાર,
જવાબ તેને દીધો કે છે નેક વિચાર.
તેની માંગણી તેનાં બાપથી કરશ,
કારણ, દીપશે તે મુજ ઝનાંને સરશ.
કીધો શાહે તે લોકોમાંથી પસંદ,
મરદ એક હોશ્યાર અને અફલમંદ.

જે ઘંભીર ને ઊંચી નસલ બેગુમાન,
 કહયું તેને કે જા તું હાંમાવરાન.
 ને બોલ્યો ફેરવ મુંજ તરફ તેનું મન,
 લુભાવ મગ્ગ કહી તેને શીરીં સુખન.
 કેહજે માંહારૂ સગપણ આં જગમાં તમામ,
 કે શોધે છે માહા પ્રતાપીઓ મુંદામ.
 ને ખુરશીદ છે રોશન મુંજ તાજે યકીન,
 તખ્તે હાથીદાંતનો છે પાયો ઝમીન.
 મુંજ સાંચામાં નહીં લેતો જે કોઈ પનાહ,
 નથી મળી શકતી તેને પાયેગાહ. ૭૧૫

હું ચાહું છું સગપણખી ભેડવાને તુંજ,
 ને માંગુ છું સદ્લાહનું મોં ધોવા હુંજ.
 કે બેટી એક પરદામાં તાહારા બે છે,
 સમજયું છે મુંજ તખ્ત લાયકની તે.
 જેણી, પાક ચેહરાની છે પાક તન,
 છે વખણાયલી હર શેહેરો ને અંબુમન.
 કોબાદનાં બેટા જેવો પાંમે દાંમાદ,
 તો જાણુ તાહારી ખુરશીદે લીધી છે દાદ.
 ચતુર મદ્દ હોશ્યાર ને રતરઝખાન,
 આવ્યો પાસ સાલારે હાંમાવરાન.
 ઝખાં કીધી પુતળું કીધું દીલ ગરમ,
 ને સણગાર્યા હોટો સુખનથી નરમ.
 પ્રથમ કાઝિસની કહી દોઆ ને સલાંમ,
 પછી વાતો કહી જે હતો કંઈ પયાંમ.

સુંની ચુકો સરદારે હામાંવરાંન,
 દુઃખી દીલ થયું દર્દ સરમાં નિદાંન.
 કહયું દીલથી શાહ છે ગમે એવો તે,
 જહાંદાર ફત્તેહમંદ ને હાકમખી છે.
 તોપણ બેટી એકજ છે જગમાં મને,
 કે જીવથીખી જ્યાદા છે ખ્યારી, અને. ૭૧૬
 જો ફાસીદને ધુતકારી કાઢુંચ અગર,
 તો લડવાની તાકત નથી સર બ સર.
 અગર નુર આંખોનું આપુચ તમામ,
 તો આંખ છતાં અંધો બનું છું મુંદામ.
 ભલું એ કરૂં દુઃખ તરફ બંધ નજર,
 દાખી રાખું ગુસ્સાને દીલની ઊપર:
 વિચાર તે પછી કીધો તેણે તમામ,
 લીધું અફલમંદી ને દાંનઇથી કામ.
 કહયું એમ સુખન શીરીં નરને મગર,
 નથી તેની માંગણીનો છેડો કે સર.
 મુંજ કીમતી બે ચીજમાંથી માંગે છે સહી,
 કે તે જેવી ત્રીજી કેથે છેજ નહી.
 કુંમક હતી મુંજ ધનની મુંજને અપાર,
 મુંજ ફરજંદથી દીલશાહ હતું બેશુમાર.
 તેને લઈ જશે શાહે ઇરાં અગર,
 તો જીવવું થશે મને મુંશકીલ જખર.
 તે જે માંગે છે તે હું આપીશ મગર,
 વિચાર ને હોકમથી ન ફેરવશ હું સર.

ગમી સાથે તેડી સોદાબેને પાસ,
ને સૌ વાતો કાઠિસની કહી તેને ખાસ. ૭૧૭

કહયું મોટા પાદશાહ તરફથી મગર,
છે નેંકી મોટઈ જેની ખાંમી વગર.

સુખન શીરી કાસદ હ્યાં આવ્યો છે નેક,
કે લઈ નાંમુ દાસ્તાનો સંગ હાથ એક.

નથી ચાહાતો બે કે હું મનથી તે કામ,
મુંજ દીલથી માંગેચ લેવા ખાખો આરામ.

એ માટે તું શું કહે છે? શું છે વિચાર?
શું મરજી છે એ વિષે તાહારી આંવાર?

કહયું સોદાબેએ ન ચારો છે ખસ,
તો મીત્ર નથી આજે એથી સરસ.

કે દુન્યાનો પાદશાહ, હોય જે કોઈ યફ્રીન,
સરદારોનાં લેતો હોય મુંદકો ઝમીન.

સગઈ તેથી બેડવા તુ થાય છે ઉચાત?
એમાં ગમ નથી પણ ખુશીની છે વાત.

સમજ્યો તે સરદારે હાંમાવરાંન,
કે ભારી નથી સોદાબેને નિદાંન.

તો કહી પાદશાહે એવી વાત કોઈ,
ઝમાનાની ગરદીશ ને હાલતને બેઈ.

કે હોય જેનાં પરદામાં બેટી અગર,
અભાગ્યો તે હોય પાદશાહ હોય મગર. ૭૧૮

બોલાવ્યો તેણે, શાહાનાં કાસદને પાસ,
સરદારોથીબી ઊંચે બેસાડ્યો ખાસ.

કીધા ધારા માફકનાં ફર્યોલો ફરાર,
 કે દીનની રસમ રાહ મુજબથી તેવાર.
 ને એક હફો સરદારે હાંમાવરાંન,
 અમીરેથી મસલતો કીધી નિદાંન.
 ટુટાં દીલનાં શાહે પછી કાઢી ખાહાર,
 અંમારીએ એઆળીસ, ગુલામ ત્રીસ હઝર.
 હઝર ઊંટ ઘોડા ને ખચ્ચર હઝર,
 જે પર કપડાં રેશમી ને લાઘ્યાં દીનાર.
 અંમારીથી પરદા બુલાવ્યા નિયાંન,
 ઉભી ફર્યોજ રક્ષણને માટે નિદાંન.
 સજી અંમારી નવા માહાથી મુંદામ,
 જેની પાછળ ચાલતોતો હદયો તમામ.
 કે બેહુશત જેવી સંણુગારી ફૌજ એક ઝખર,
 ગો લાલા, હવાએ રોખ્યા ધર્તી પર.
 આવી લાખ્યા જેવારે કાઝિસની પાસ,
 તે દીલજીત અને ખુબસુરત ફૌજ ખાસ.
 નવો માહ નીકળ્યો અંમારીથી એમ,
 સણુગારેલો શાહ, નવાં તખ્ત ઉપર જેમ. ૭૧૯
 સણુગાર ^૧કાળી કરતુરીનો ગાલ ઉપર,
 હતાં ^૨લુલુ ગાલો સુગંધી અંદર.
 બે હોટ યાદુતો નરગેસી બે ચશમ,
 ગોળઈ બે ભવાંની ગો ^૩સીમી કલમ.
 કમાં ચાંચી ગોયા ભવાં બે હતાં.
 દીલે મદ્દ જે બેઈ ઝખમી થતાં.

અજબ થયો તે જોઈને કાઝિસ મુંદામ,
 સોદાબેને જોઈ લીધું યજ્ઞદાનું નામ.
 ભરી દાંનાઓની સભા એક નિદાન,
 હતા જેમાં હોશ્યારો પીર મુબેદાન.
 થયો રાંણી લાયક સોદાબેથી શાદ,
 રસમ દીન મુંજબ તેથી પાંખ્યો મુરાદ.
 ને બોલ્યો કે પેહલો નિગાહ જો કીધી,
 ઝરીન પરદા લાયક મેં જાણી લીધી.
 દુઃખી દીલ થયો શાહે હાંમાવરાંન,
 કરવા લાગો તેનાં ઇલાજ ઉપર ધ્યાન.

હાંમાવરાંનના પાદશાહાનું યુક્તિ કરી કાઝિસને
 કુએદ પકડવું.

ગયો હકતો એક આંઠમે દીન મુંદામ,
 મોકળ્યો શાહ કાઝિસની પાસે પેગામ.
 જો શાહ માહારો મેહમાં થવા ચાહે ગર,
 તો આવે ઝરૂર કરી તે માહારે ઘર. ૭૨૦
 થયું શેહેરે હાંમાવરાં. અર્ઝમંદ,
 કે જોઈ લીધે રૂબસારે શાહે ખુલંદ.
 રચી યુક્તિ તે સાથે તેણે ઝરૂર,
 હતો ખુરો બીતર ને હુશ્યાર પુર.

કે શેહર અને બેટી, બે રાખે તે પાસ,
 ન ચોથઘળી દેવી પડે કાંઈ ખાસ.
 એ પાંખી સોદાબે પીદરનો વિચાર,
 કે માંગેય ખુશીમાં ખલલ બેશુમાર.
 કહયું કાઝિસને ઠીક નથી આં વિચાર,
 થવું તેનો મેહમાં ન લાયક લગાર.
 ધરી લેશે તુને તે બહાનાં વગર,
 ન થાય એમ મયે જંગ ખુશીમાં અગર.
 એ વાતો છે સૌ માહારે માટે તમામ,
 ગમી સીવા મળશે ન તુને મુંદામ.
 ન કીધો સોદાબેની વાતે વિશ્વાસ,
 કારણ, મર્દ કોઈને ન ગણતો તે ખાસ.
 દિલેરો ને પેહેલવાંનો સાથે ગયો,
 મેહેમાં શાહે હાંમાવરાંનો થયો.
 શાહાનું એક શેહર હતું 'શાહ જેનું' નામ,
 ખુશી ખુશ ખુશાળીને માટેજ મુંદામ. ૭૨૧
 હતું એજ શહર અંદર તેનું મુંકામ,
 જેથી શેહેરે રચનાં હતી થામેથામ.
 શાહ શેહર ગયો શાહે ગર્દનફરાજ,
 તમામ શેહેરે કીધી નમીને નમાજ.
 શુ ગોંહર ને કેસર ઓવાર્યાં તેપર,
 કે લેલી દીનાંરોની સાથે અંબર.
 અવાજ શેહેરે તંબુરા ગીતનાં થયા,
 મીસાલ તાંણાં વાંણાં લેલાઈ ગયા.

કે જોઈ તેને સરદારે હામાંવરાંન,
 ને સરદારે સંગ આવ્યો ખ્યાદો નિદાંન.
 શું અયેવાંને શાહાથી તે આગળનાં દર,
 સુધી વરસ્યાં મોતી યાકુત ને ઝર.
 ભરી ઠાલ સોનેરી કીધો નિસાર,
 ને સર છાંટી કસ્તુરી અંબર અપાર.
 કે મેહલ અંદર ખીછાવ્યું સોનેરી તખ્ત,
 ખુશાલ તખ્ત પર બેઠો કઊસ તે વખત.
 શરાબ હાથ લઈ એક હફતો મુંદામ,
 ખુશી ખુરમી કીધી તે જગ્યે તમામ.
 ને રાત દહાડો તે પાસે નોકર સમાન,
 કે કસતો કંમર શાહે હાંમાવરાંન. ૭૨૨
 કંમરખંદ તેની સેપાહખી તમામ,
 ઈરાંનીઓ પાસ રહેતી ગોયા ગુલામ.
 કે એમ કરવાથી તેઓ બન્યાં નચિત,
 શું ખટપટ, કે દહેશત, કે દુઃખથી રહિત.
 થયા તેઓ અઠવાડયું વીઠે તૈયાર,
 ઉઠ્યા છોડી જગ્યા પોતાની તેવાર.
 ખબર મુંજબ બર્ખરથી લશ્કર મુંદામ,
 કુચ કરવા લાગ્યું તે રાહામાં તમામ.
 ઉઠ્યા રાતે કર્નાયિનાં શોરો પુકાર,
 હતો જ્યારે એકખી ન લડવા તૈયાર.
 સેપાહ આવી બર્ખરથી હાંમાવરાંન,
 કે થઈ ગયું તે શાહાનું દીલ શાદમાન.

એકાએક ધરી લીધો કાઝિસને,
 તથા ગેવ, ગુદર્જ, અને તુસને.
 શું ગુર્ગીન, કે શું જંગે શાવરાનને,
 તમામ નાંમદારો ને પહલવાનને.
 ધરી તેમણે બાંધ્યા અતી બંદ સખત,
 ઊંધા વાળ્યાં તેમણાં સૌ દબદબો તખત.
 વિચારવંત નર એ વિષે કહે છે શું ?
 શું જાણેય એ નર દાંના એ વિષે તું ? ૭૨૩
 ન હોય લોહીનો સંબંધ જ્યાં સુધી ખાસ,
 ન ત્યાં સુધી કોઇ ઉપર રાખવો વિશ્વાસ.
 કે લોહીનોખી સંબંધ ધરાવનારો ખાસ,
 ધીઃક્ષારીને ફેરવે છે મોં તાહારી પાસ.
 અદાવતથી ભેદ તાહારો ખોલેય મુંદામ,
 તે જુઠો કરેય તુને રૂસવાં તમામ.
 જો 'ધમતેહાં દોરતીતું' લેવું હોય ખાસ,
 તો સુખ દુઃખે અજમાવી જોજે તું પાસ.
 હશે નિચા દરજનો તુંથી અગર,
 ઘટાડશે અદેખધથી તાહારી મહર.
 હાંણીકારક ગેતીની છે એવી રહ,
 કે નાંખે છે ફેરવી જરામા નિગાહ.
 ગયો કાઝિસ બેહુદાપણથી બંધઈ,
 તો હાંમાવરાંનની મુંરાદ પાર થઈ.
 હતો પાહાડ એક જેનું વાદળમાં સર,
 રખે ઊંડાં આબથી ઊંચકેલો ઉપર.

ઉઠાવ્યોતો ફીડલો એક તે કોહુ ઉપર,
 ગો આવ્યું અસ્માન તેનાં ખોળા અંદર.
 તે ફીડલામાં મોકળાવ્યો કાઝિસને,
 તથા ગેવ, ગોદર્જ, અને તુસને. ૭૨૪
 તમામ ખીજ સરદારોને બાંધી તંગ,
 ફીધા કચ્છેદ ફીડલામાં કાઝિસની સંગ.
 તે ફીડલાના પાસબાંનો રાખ્યા હઝાર,
 હતા નાંમદારો જે 'ખંજરગુઝાર.
 ફીધા તેનાં તંબુઓ સર્વે તારાજ,
 ઉઘાઓને દઈ દીધાં ઠેલી ને તાજ.
 બે હારમાં ચાલે એટલી ઓરતો ગઈ,
 પોતા સાથે સુંદર એક અંભારી લઈ.
 કે લઈને સોદાબેને પાછી વળે,
 ને તંબુખાને લાવે પગની તળે.
 સોદાબેએ જોઈ ઓરતોને મુંદામ,
 કે શાહી પોશાક ફાડ્યો તનનો તમામ.
 પીખી હાતોથી કસ્તુરીની રકમંદ,
 ફીધા ગાલો ખુન ભર્યા નખથી ખુલંદ.
 તે બોલી કે ધીઃક્કારની આંખોથી જોય,
 દગો ન કરે મદોને મદ હોય.
 ન કેમ તેને બંધ ફીધો ફીનાને વખત?
 પોશાક હતો બખતર, અને ઘોડો તખત?
 સરદાર ગેવ, ગોદર્જો, તુસ, પાકઝંદ,
 દીલ ચીરતા, જેનાં નગારાંનાં નાદ. ૭૨૫

કમીગાહ બનાવોછો સોનેરી તખ્ત ?
 કરોચ કચ્છોલો એકરારથી હુંકા દસ્ત ?
 કહી કુત્રીઓ ખાંદીઓને નિદાન,
 હતી ખુને તર આંખો સખ્ત જખાન.
 ન ચાહાવશ હું કાઝિસની વાતે જુદધ,
 અગર ખાકમાંથી જશે તે છુપધ.
 ઘસડવી પડે બેડી કાઝિસને ગર.
 તો કાપો આં માહાઝી બેગુનાંહ સર.
 કીધી વાતો તેવોએ પેશે પીદર,
 કીના ભર્યું સર કીધું 'પુરખું' જગર.
 તેણીનેથી મોકળાવી પેશે શોહર,
 ટુટાં દીલે ગમગી ને લોહી ભયે ચહર.
 કે બેડી તે એક જગે પાદશાહની પાસ,
 હતી તેજ દાસી ને સાથીબી ખાસ.

અફ્રાસેયાખનું ધરાંન ઉપર લશ્કર લખ જવું
 અને ધરાંનીઓએ રસ્તમની
 પનાંહ પકડવી.

પડ્યો કચ્છમાં જ્યારે આં લોભી શાહ,
 કે પાછી ફરી રસુએ ધરાં સેપાહ.

સવાર કીશ્તી પર થઈ દર્યા વાટે ખાસ,
 આવી પુગી હાંમુનનાં જંગલની પાસ.
 ફેલઈ ચોતરફ એ ખખર જો તદ્દન,
 કે ગુમ થઈ ગીયું સીધું 'સવે' ચમન.
 ન શાહ જોયો સોનેરી તખ્તે જેવાર,
 થયો તાજનો લોભ સઉને તેવાર.
 તુરકીઓ અને હસ્તે નેઝાવરાંન,
 હરેક ગમથી આવી સેપાહ બેગુમાન.
 સેપાહ ભારી લઈ સાથે અફરાસેઆબ,
 આવ્યો છોડી ખાવું ને આરાંમો ખાખ.
 કે શોર ચો તરફ ઈરાંમા થઈ ગયા,
 આરાંમની જગો જંગ ફીસાદો થયા.
 અફ્રાસ્યાબ આવ્યો પુરતુંદીની સંગ,
 મચાવી અરબ ફરોજની સંગ જંગ.
 ધર્યો ગુર્જ કીનાંનો સરદારે હસ્ત,
 જે પર મારતો તેને છુંદતો તે સખ્ત.
 એવીજ રીતે લશ્કરે થઈ ટોળાં બંદ,
 હુમ્લો કરવા માંડ્યો ગોયા કોહ બુલંદ.
 ને શમશીરથી તે નાંમી લશ્કરનાં ચાર,
 કે ખાક અંદર નાંખ્યા ટોળાંબંધ સવાર.
 ગો અલ્માસનાં દર્યાથી લાલોની ખાંન,
 ને નાંલોથી રગડાતી લાશો નિદાંન.
 કે વર્સાવ્યાં ગુર્જો ને તેગો અપાર,
 દીલેરોએ રાહ લીધી નાંહાસ્વાની ચાર. ૭૩૭

મેંડુ નાંહાસે વરૂની ચુગાલે જેમ,
 પડી નાંહાંસલાગે દીલેર ફર્યોજ તેમ.
 રહી માસ ત્રણ ફર્યોજ જંગમાં અખર,
 કપાયાં કોલાહ માટે કંઈ એકનાં સર.
 તુરકીઓથી આરખો હાર્યા મુંદામ,
 વધુ મેળવવા કાળે ખોયું તમામ.
 ઇરાંનમા તે લશ્કર ફેલાયું ખુશાળ,
 થયાં ફર્યેદ અઝોરત ને મહોં ને ખાળ.
 છે ત્રણપાંચની ગેતીની એવી રસમ,
 કે લોલની છે પછવાડે રંજે સીતમ.
 શેવટ થાય છે નેંક બદ સઉ પસાર,
 શીકારી છે મંઓત અને આપણુ શીકાર.
 પડી ફર્યેદ સર્વે ઇરાની સેપાહ,
 કે થઈ ગેતી ઇરાંનીઓ પર સીયાહ.
 ગયા લાગ બે ત્યાંથી ઝાબુલ અંદર,
 તે દસ્તાંના બેટાની આશા ઉપર.
 બદીથી હુમોને તું દેજે પનાહ,
 બે ગુમ થયો છે દબદબે કાઝિસ શાહ.
 ને ખોલ્યા કે સઉ ઉંધુ વળ્યું છે બખ્ત,
 કે સામું આવી ઉભુ છે કામ સખ્ત. ૭૨૮
 રે! અફસોસ કે ઇરાંન બન્યું વેરાન,
 થયાં છે જ્યાં વાઘો ને સિંહનાં મકાન.
 જગા હુતી જંગી સવારોની તે,
 બેઠકની જગા પાદશાહોની જે.

તે થઈ જગા સખતી બલાની તમામ,
 વસેય તેજ ચુંગાલનાં અઝઢાહ તે ધામ.
 જે ચિતાતું દુધ પી ઉધરોચ દલીર,
 થશે તેજ બસ રંજમા ^૧દસ્તગીર.
 અગર રાસ્ત સમજે જહાં પેહેલવાંન,
 કરે ખાલી જંગી તુરકથી ધરિંન.
 ને ખેસે તે આરામોથી તખ્તગાહ,
 તો બંદા હુમો સઉ, ને તે પાદશાહ.
 નતો કુએદ જનખી ને ફરજંદો સાથ,
 ટોળેટોળાં પડયાંય તે દેવોને હાથ.
 કરવો જોઈએ માટે એનો કંઈ ઉપાય,
 ને દીલ ખાલી કરવું ઘટે દુઃખથી આય.
 વર્સાવ્યાં આંખે રૂસ્તમે જઈ આખ,
 કે જીવ દઈ ભર્યો ને દીલ પેચોતાખ.
 જવાબ એવો દીધો કે લઈ હું સેપાહ,
 કમર જંગની બાંધુ છુ થઈ કીનેખાહ. ૭૨૬
 હું કાઢશ પ્રયંમ કયકાઉસની ખબર,
 ધરિંનથી હાંકશ તુર્કીઆને જખર.

રૂસતમનું પાદશાહ કાઊસનાં પકડાવાથી વાકેફ
થવું અને તેનું હાંમાવરાંનનાં પાદશાહ
ઉપર નામું લખવું.

ખખર તેને થઈ જો કાઊસ શાહાની,
સેપાહની ને કંચેદની કમીનગાહાની.
તો કાબુલથી આબુલમાં તેડયું લશકર,
સેપાહ જેચી જંગ માટે ખાંધી કમર.
ને જોશ અંદર આવ્યો આતશ જેવો હાલ,
સેપાહ જેચી કુકતા પવંનની મીસાલ.
ને જોઈ રાહાને માટે દાંતા મદ ખાસ,
મોકલ્યો પેગામ શાહા કાઊસની પાસ.
સેપાહ ભારી લઈ, આવું છું બેગુમાંન,
લડવા, ^૧“સુએ સાલારે હામાવરાંન”.
દેખાડશ તેને જંગ, આવી તમામ,
ને લશકરથી બચ્યા છે જે કોઈ મુંદામ.
તું દીલને ખુશી રાખજે ખાતો ના ગમ,
હું આવી પુગુચ એ મુંલક દમ બ દમ.
ગયો પાસ સાલારે હામાવરાંન,
દીલેરોમાંથી નાંમી એક બેગુમાંન.
લખ્યું નામું એક ધર પકડતું મુંદામ,
ગોરજ શમશીરો જંગથી લયું તમામ ૭૩૦

પ્રથમ કીધી ગેતીનાં માલેકની સાદ,
 જેણે ખોલ્યો છે ^૧“દરે ઇન્સાફે દાદ”.
 પંછી લખ્યું અય શાહે હાંમાવરાંન,
 તું છે બદ નસલનાઓથી બેગુમાન.
 તું છે બદ નસલની એવીજ આ નિશાંન,
 કે રમ્યો દીલેરોથી ફંન બેગુમાન.
 ધરેય ઇચ્છા મુખંધથી મોટધની શું?
 કમીન કુતરાથીબી છે બદ નસ્લ તું.
 કરતુકોથી ધરવી ઘટે છે શરમ,
 નથી જોઈ દુન્યાં તેં ઠંડી ગરમ.
 કર્મીગાહ કીધી શાહે ઇરાં ઉપર,
 ને નાંખ્યો સગમમાં તેં વાંધો અપર.
 નથી મદીં ફંન કરવો જંગમાં રબહમ,
 ન ચાલ્યો તું જંગી મગરની રસમ.
 ફરેખ જે નથી કરતું જંગમાં અરૂર,
 ગો દીલ કાં ન હોય તેનું કીનાથી પુર.
 કીધોય તુને વાકેફ મોટધ છોડે ગર,
 ને આવે તાબેદારીની રાહ ઉપર.
 જો છોડશે તું શાહ કાઝિસને બેગુમાંન,
 તો છુટો બદ અઝદાહનાં હાથે તું માન. ૭૩૧
 જો નસીહતથી માથું ફેરવશે મગર,
 તો જાણુ માંગેય તનથી જુદું કરવા સર.
 નથી જાણુતો? જંગનો કડ્ય જો વિચાર?
 તો તેગથી મગર જળેય દર્યામાં ચાર.

દયા કર પોતા પર અને મુંઢક પર,
 ન થાય જેથી બેહાલ ગમથી ઝખર.
 નતો મુંજથી લડવા થા તૈયાર હાલ,
 બે અઝમાવી મુંજ 'યાલ પત્થર મીસાલ.
 કસમ જગનાં અહુરાનાં, ખુરશીદનાં,
 ને જંગ, બઝમનાં, ડરનાં, ઉમીદનાં.
 કીનો ક્યોજે ઈરાં, ને કાઊસનો ખાસ,
 હું લેવશ તું બેઅકલ પાદશાહની પાસ.
 સરદારોથી તેં બાણ્યું હોશે નિદાંન,
 કીધીય કેવી મેં જંગે મઝંદરાંન?
 ને પુલાહો ગંદી ને બીદ સાથે જંગ,
 કીધીય શું? તેં બાણ્યુંય સુફેદ દેવ સંગ?
 તૈયાર થયું સીલબંધ નાંમુ જેવાર,
 કે રાહ લીધી કાસીદે જલ્દી તેવાર.
 તે કાસીદ આવી પુગો હાંમાવરાંન,
 ને દીધો પયાંમે જહાં પહુલવાંન. ૭૩૨
 સર ક્યું તેનું, વાંચી નામું ખાસ,
 સીયાહ ગેતી થઈ તેની આંખોની પાસ.
 થયું નામાં રોશનથી દીલ બેશદાર,
 પુકારતાં વાદળ જેવો કીધો પુકાર.
 જવાબ એવો દીધો કે કચકાઊસ ચાર,
 ન મયદાંને ધરશે કદમ બીજવાર.
 કે તુંબી બે આવશે હ્યાં બર્ખરેસ્તાંન,
 ને લશ્કર થશે પરાગદે નિદાંન.

તોં કયેદખાનું ને બેડી તૈયાર છે,
 અગર તારો એવોજ બે વિચાર !
 હુંબી અવશ લડવા તુંથી લઈ સેપાહ,
 મીસાલે હમારી રસમો ને રાહ.
 નાંમોશીથી કાસીદને કાઢ્યો અઠાગ,
 કીના અને ગુસ્સાની લડકી બે આગ.
 સેપાહ કીધી એકઠી તુરત બેગુમાન,
 થયો રોઝ રોશન, સીયાહ શબ સમાન.
 હતી. નેઝાવાળી સેપાહ ગુર્જદાર,
 દીલેરો, સરઅક્રાઓ, ખંજરગુઝાર.

રસતમનું લશ્કર લઈ જવું અને તેણે
 હાંમાવરાંન, મીસર, અને બર્બરનાં
 પાદશાહો સાથે લડાઈ કરવી.

એંણી ગમ સરઅક્રાઝ કાઝીદ ખાસ,
 આવ્યો ન્યારે નાંમી તે સરદાર પાસ. ૭૩૩
 ત્યારે બદ નસલની તે વાતો ને કામ,
 નો રસતમને પોંહચાડ્યો સરવે પેગામ.
 જવાબ એવો સમજી દીલેર પીલતન,
 થયું ક્યોજી બાહુદરોનું અંબુમન.
 તો પુર કીનાં ગુસ્સામાં લીધા સોગંદ,
 દયાના કીનાં, દાદ, દીનનાં, બુલંદ.

કે હું તે ખુરા સગ, અને સીયાહુ જાન,-
 થી છીનવશ તમામ મુઢકે હામાંવરાંન.
 હું કચડીશ તેને લાવી જંગની અંદર,
 ગોયા મુર્જ મારેલો સીકની ઉપર.
 કહું કે સવાર થાય લશ્કર નિદાંન,
 કીના માટે આં જંગે હાંમાવરાંન.
 દર્યા વાટે જંગ માટે આવ્યો ઝરૂર,
 કારણ હતો રસ્તો જો ખુશ્કીનો દુર,
 જખર ફર્યોજ કીશ્તી ને મછવામાં ખાસ,
 આવી પૂગી હાંમાવરાંની તે પાસ.
 તારાજી ને ખુરેજી કીધી મુંદામ,
 કીધી દુર દીલથી દયાને તમામ.
 એ થઈ શાહે હાંમાવરાંને ખખર,
 કે રસતમે જીન મુકયું છે રખશ પર. ૭૩૪
 સુની કીધો ગુસ્સો થયો જંગ પુકાર,
 ખની ગેતી ખુન લુટમા જોશદાર.
 આવવું પડ્યું જંગમાં લાચારીએ સખત,
 હતો નાં તેને કાંઠળી દીલનો વખત.
 પડ્યો શેહેરથી ખાહાર લઈ જો સેપાહ,
 આવ્યો ત્યારથી તેનો દહાડો સીયાહ.
 સેપાહ ડાલી જમણી સમારી જખર,
 અને તેડ્યો જંગમા કોઈ નાંમેવર.
 કહ્યું જંગી પીલતને આઉ લડવા હું,
 લડઈગાહમાં હુંજ ઉભો રહેનારો છું.

પછી પેહયું બખ્તર તે જંગનું ઝખર,
 સવાર થયો રખશે દેલાવર ઊપર.
 કહયું દીલેરોને તે જંગીએ યાર,
 કે અય પેહલવાનોનાં કુલ નાંમદાર.
 જંગ કરજો જંગમા નેઝાથી મુંદામ,
 અને છુંદી નાંખજો તેઓને તમામ.
 સવારોએ નેઝા ઉપર નાંખ્યા દસ્ત,
 પોકારતા તેઓ ગોયા હાથીઓ મસ્ત.
 નેઝે થયું વાંસોનું વન રઝમગાહ,
 નેઝાથી જણાંતાના ખુરશીદો માહ. ૭૩૫
 હરોલ દોડયો રૂસતમ હવાની સમાન,
 હતો નાં તેને ખચોફે હાંમાવરાન.
 ઉઠાવ્યો ગુરઝ ખાંધે ભારી અપાર,
 આવ્યો જોશમા રખશ ડપટાવી યાર.
 જોઈ કૈજે છાતી ને ગરદન ઝખર,
 કે હાથનો ગોરઝ તેના જોયો અગર.
 ને આખુલી ટોળો કુલ નાંમી નિદાન,
 જે નેઝાથી દીસતા હતા કોહ સમાન.
 તો દીલ ગોયા તેઓનાં ટુટાં મુંદામ,
 કે દહેશતથી નાહું તે લશ્કર તમામ.
 આવ્યું નાંહસી હામાવરાં સર બ સર,
 તે તેંહમતનની સાંમેથી ભારે લશ્કર.
 સદલાકારે સંગ જોડો સરદાર તે,
 ને લશ્કરથી તેડ્યા જવાં મદ્દે જે.

કે તેજ વખત મોકલે તેને બેશુમાન,
 મીસર, અને બર્બરમાં વાની સમાન.
 એકક નામું હાથોમાં દીધું તે પાસ,
 લખ્યું દહે દીલ લોહીનાં પાણીનું ખાસ.
 નથી દુર પાદશાહી એકકથી એ,
 બદી નેંકી જંગ મોજમાં સાથે છે. ૭૩૬
 બેઠઈ જાવ આં વખત બે સંગમાં,
 તો રસતમથી ડરતો નથી જંગમાં.
 તમો ત્યાંથી ને હમો હયાંથી મુંદામ,
 ઊતરે નર અઝદાહની જંગમા તમામ.
 ન તો રંજ છે એથી સૌ પર ઝખર,
 બદીનો છે હાથ લાંબો સૌની ઉપર.
 તે નામું બે પોંહચ્યું તેઓ પાસ ગર,
 કે ફૌજ લાવ્યો રસતમ તે જંગલ અંદર.
 ઉઠ્યા દીલથી ઘલજીને તેઓ તમામ,
 સંજુગારી સેપાહ બેહુ મુંદકી મુંદામ.
 કીધાં મોંઢાં સૌ કોઇએ હાંમાવરાંન,
 ઝમીન હયાંથી ત્યાં તક બની કોહ સમાંન.
 ખેંચી સફ સેપાહે હયાંથી ત્યાં ચકીન,
 ન પગ મુંકવા કીડીનેબી રહી ઝમીન.
 બેચું એવું રસતમે તો શાહ ની પાસ,
 છુપી રાહે મોકલાવ્યો જંગી એક ખાસ.
 કે ત્રણ મુંદકનાં શાહો જંગી મુંદામ,
 મુંજ એખલાથી લડવાને આવ્યાચ તમામ.

જવશ જંગમા લડવા તેઓથી ગર,
 સરો પગની રેહેશે ના તેમણે ખબર. ૭૩૭
 ન થાય એમ પુગે તુને જંગથી ઝરર,
 કે બદ નરનાં કામો ખુરાં છે ઝખર.
 બે તું શાહનાં તનને પુગી હાંણી સખત,
 તો કામ આવશે નહીં મને બર્ખરનું તખત.
 કેહવાડયો જવાબ એ ન ડર બેશુમાન,
 નથી મારે માંટે બનેલી આ જહાંન.
 હંમેશથી થતું આવ્યું છે એમ મગર,
 ઝહુર અમૃત સાથે, જીલમ સાથે મહુર.
 દીગર તે બચાવનારો છે જીલજલાલ,
 ખુઝર્ગી, માયા તેની, છે મુજ દીવાલ.
 તું ડપટાવજે રખશ ખુરેહમંદ બેશુમાન,
 દીપાવ ભાલાની નોંકે તું તેનાં કાંન.
 નાં એકબી જીવાડતે આં ગેતી દરમ્યાંન,
 શું છુપ્યો યા ઝાહેર કોઈ હોયે બેશુમાન.
 ખુલંદ આંસમાંથી મને આં અગર,
 ખુરાઓથી પોંહયે બે 'ઝખમે ઝરર.
 તે! ઇરાં ઝમીનનો થજે નિગેહદાર,
 હુશ્યાર રેહેજે દાદો સખાવતમાં યાર.
 ફર્યો પાછો કાસદ એ સમજને ખાસ,
 અને આવી પુગ્યો સરઅક્રાઝ પાસ. ૭૩૮
 દીલેર નરથી સાંભડ્યા શખ્દો જે ખાસ,
 કહ્યા તેણે સરવે તે સરદાર પાસ.

સમજ્યા તેહમતને તેનાં હરફ,
 કીધો ત્યાર સાંમાન ગયો જંગ તરફ.
 ને ડપટાવ્યો તેજી રખશને તેવાર,
 બોલાવ્યો હુમનબદ્દ જંગનો કરનાર.
 બિલો આવી જંગમા સીધો સર બ સર,
 કીધી તેજી દુશમનો બિપર નઝર.
 તલબ કીધો પહુલવાં દેલાવરને એક,
 તે પેહેલવાનોમાંથી થોડા યા અનેક.
 નાં કોઇ આવ્યો સાંમે તે જંગમાં જીનહાર,
 બે કે ત્યાં દેલાવર બિલો બાજી વાર.
 અસ્ત થવા આવતાં સુધી આફતાબ,
 ને રાત આવવા માંડી અધારી શીતાબ.
 પીલો થવા આવ્યો સુરજ બેદીરંગ,
 ને ^૧બેહરાંમ તુલુ થયો સીંગાર સંગ.
 તારા ગોચા કુલોને ^૨અખર ચેરાગ,
 ગો ^૩પવીન પતંગ્યુ ને ચંદર ચેરાગ.
 તો પીલતને રસતમ દીલેર નામદાર
 જગા તર્ફ ફર્યો પોતાની તેવાર. ૭૩૬
 તમામ રાત આરાંમગાહામાં રહ્યો,
 બીજે રોજ નુરમંદ ખુરશીદ થયો.
 તો આવ્યો પહુલવાં પીલતન બહાર,
 ને સફ ખેચી જંગી સેપાહની અપાર.

રૂસતમની હાંમાવરાંનના પાદશાહ સાથની બીજી
લડાઇ અને તેનું ફતેહ પાંમવું અને પાદશાહ
કાઝિસનું બંદથી છુટવું.

બીજે દહાડે કીધી સેપાહને તૈયાર,
કે બેહુ બાજુથી ઉડ્યા જુ'ડા તેવાર.
હતા જીવતા સો "પીલે હાંમાવરાંન,"
સેપાહ એક હતી માઈલ બે બેગુમાંન.
જણાંતી લોખંડી આં ગેતી ઝખર,
ગો પોલાદનાં પાહાડોએ પેહેયાં બખતર.
દીલેરોની પીઠે જુ'ડા જલેહદાર,
લાલ, પીલા, આંરમાની ફર્તા અપાર.
કોહ ફાટતા દીલેરોનાં શોરે અતી,
ઝમીન ઝેર ઘોડાની નાંલે થતી.
શેરે નરનાં ફાટતાં ચુંગાલો જીગર,
દેલાવર ^૧એકાબ નાંખી દેતુંતું ^૩પર.
ગો વાદળ હવામા પીગળતાં તમામ,
શું થઈ શકે એવાંની સાંમે મુંદામ ?
સેપાહ ડાબી જ'મણી તે ગોઠવી ઝરૂર,
દીલેરો થયા કીનાં જ'ગના આતુર. ૭૪૦
હતો જ'મણી બાજુ ગોસઝે તૈયાર,
ન્યાં ખેચ્યો તો સામાંન ક્યોજી અપાર.

અને ડાલે નાંમનો ઉઠાવનારો શેર,
 જવારે હતો ગોયા અઝઢાહ દીલેર.
 હતો કલ્ખગાહ ૧“પીસે દસ્તાંને સાંમ,”
 કમંદ પેચીદા નાંખી જીન પર મુંદામ.
 ભેતો દુરથી શાહે હાંમાવરાંન,
 કે ભેશ કરતો આવે છે રૂસ્તમ નિદાંન.
 તો લાચારે લડવાનો કીધો વિચાર,
 અવલ નાં હતો ખ્યાલ જંગનો લગાર.
 ડાલી જમણી લશ્કર ગોઠવ્યું મુંદામ,
 દીલેરોનાં સર ક્યારે શોરે તમામ.
 ઉભો કલ્ખગાહ શાહે હાંમાવરાંન,
 હતી આબુખાઝ સેપાહ ખેશુમાંન.
 વઝન ભારીથી ગેતી ધુજતી મુંદામ,
 હતા હયાંથી ત્યાં કેહ પોલાદી તમામ.
 ખની ગદે લશ્કરથી અંધારી જહાંન,
 થયો નુરી ખુરશીદ ગોયા અંદીવાંન.
 સેપાહ ખેચી સરદારે ભે જંગગાહ,
 ભેયા શાહ ત્રણ, મુંદક ત્રણની સેપાહ. ૭૪૧
 કહ્યું નામેવર ક્યોજને તેજ વાર,
 કે રાખભે આજે ખુલ્લાં પાંપણો યાર.
 ઘોડાઓની ગર્દનના ખાલ, ને લગામ,
 ખે આંખે ભેભે નોકે નેંઝા તમામ.
 છે યાર આપણો તે પાક યજઢાં અગર,
 તો ખાક અંદર લાવીશ હું દુશમનનાં સર.

હોકમ કીધો રૂસતમે પુ'કવા કર્નાય,
 કે હયાંથી સીપાહ હવે આંગળ આં બાય.
 પછી કીનો લેવાને મંડી ગયા,
 ધસી આંગળ મશગુલ જંગમા થયા.
 ગોરજ તેજ તીરનાં ચકાચક પુકાર,
 તળાવ, ખુને જંગીઓથી, વંન અપાર.
 ટુંકા નેઝા ને ચંમકે શમશીરો કુલ,
 હવામાં દીસે ગોયા લાલાનાં કુલ.
 મેદાંન લોહીએ જમણાં નદીની સમાંન,
 ન, કે જંગી રૂસતમની જંગનું મયદાંન.
 મુવાં માણસો તેઓમાં, બેશુમાર,
 ગો વાદળ ચઢ્યું માંથે આંકતનું ચાર.
 તે કમ અકલ સરદારનાં કામે અગર,
 બદી પોંહચી જંગમા તે લશ્કર ઉપર. ૭૪૨
 મુદ્દાઓથી ખીણો ને વંન કોહ સમાંન,
 ટોળેટોળાં નાંહાસી છુપાં બેશુમાંન.
 દડી માફક મયદાંને સર પડ્યાં જઈ,
 દીલેરોનાં ખુને, નદી વેહેતી થઈ.
 હરેક ગમ કપાયલાં કોલાહદાર સર,
 હતાં ગારો જંગલમાં પડ્યાં બખ્તર.
 કીધો રખશ પોતાનો રૂસતમે તેજ,
 રહ્યો બેગુનહાંઓનાં ખુનથી પહરેજ.
 પુઠે દોડ્યો શામનાં તે શાહાની બુલંદ,
 નાંખી તેની ગરદને વાંકી કમંદ.

લીધી કાંદામાં પેહેલવાને કમર,
 કમંદથી કમર ગોચા કચડી ઝખર.
 ઉઠાવ્યો દડી જેવો જીન પરથી એમ,
 દડી ગો ઉછાળી હોય ચોગાંને તેમ.
 ફેંકી, તેનાં બેહુ હાથો બાંધ્યા નિદાન,
 ધર્યાં સાહાઠ નાંમી બીજા બેગુમાન.
 ચઢી ખુનની રેલ જંગલો કોહો પર,
 મુવાં એટલાં તે બંધે ટોળાં અંદર.
 શહે બર્ખરેસ્તાં, ગોરાંજેને હાથ,
 થયો કુએદ ચાળીમ સરઅક્રાઓ સાથ. ૭૪૩
 અવારેખી મસ્તાંના સિંહ જેવો ખાસ,
 ગયો દોડી મીસરનાં પાદશાહની પાસ.
 લડ્યો પાદશાહથી તે જંગી સવાર,
 મારી એહરી તલવાર સર આબદાર.
 ચીર્યો તેને સરથી તે કંમર તલક,
 ધુન્યાં બાહુરોનાંખી દીલ તે પલક.
 લડછગાહામાં જો તે મુવો નાંમેવર,
 સવાર અવારે જંગીનાં હાથ પર.
 મીસાલ હાથી દોડ્યો ચારે તર્ફ મસ્ત,
 માર્યાં કંઈક ટોળાં, કીધાં અખમી સખત.
 કે ઢગ કોહુ જેવા, લાશોનાં ધર્તી પર,
 કહે હર શખશ આવી ક્યાંમત ઝખર.
 નિગાહ કીધી શાહ હાંમાવરાંને ખાસ,
 તમામ હયાંથી તે ત્યાં સુધી જોઈ લાસ.

જોયાં ટોળાં નાંમદારોનાં ઝખમતર,
 જોયાં ટોળાં બંધાયલાં બંદમાં ઝખર.
 જોયો જંગી પીલતનને સંગ તેજ તેજ,
 લડછગાહમાં કરતો અતી રસ્તાખેજ.
 ચાવ્યો દીન કયાંમતનો ધાર્યું મુંદામ,
 માફી ચાહી રૂસતમ પર મોકળી પેગામ. ૭૪૪
 કબુલ્યું સરદારો સંગ કાઝિસને ખાસ,
 લાવશ હુમાંવરાંનથી રૂસતમની પાસ.
 ડેરા તાજે ગોંહર ખજાનો ખુલંદ,
 ગુલામ તખતને સોનેરી કમરબંદ.
 કબુલ કીધું ખીબું, દેવાને ખેરાજ,
 દેવશ કાઝિસને સંગ ખજાનો ને તાજ.
 પેગામ મોકળીને પછી ખોલાવ્યો શાહ,
 ખેસાડયો તેને માંનથી તખતગાહ.
 માગી ત્રણે મુંદકોના લશ્કરે દાદ,
 એ વાતે થયાં દીલો સર્વેનાં શાદ.
 વચન દીધું હુરએક સેપાહે સહી,
 હવેથી અદાવત કશી રહેશે નહી.
 કબુલ વાતો એ સર્વ કોઈએ કીધી,
 રજા ત્રણે મુંદકી સેપાહને દીધી.
 દીલેર પીલતને કબોલ કીધો તે સાથ,
 કે છુટા કરશ કબેદીઓનાં બે હાથ.
 છોડ્યો ફીદલામાંથી બે કાઝિસને,
 કે ગેવ અને ગોદર્જ સંગ તુસને.

ત્રણ મુઠ્ઠકી ગંજ, હથ્થારો, ત્રણ શાહા,
 ડેરા લશ્કરી, તાલે ને તખ્તગાહ. ૭૪૫
 હાથી ફીરોઝા ને હાથીઢાંતનાં તખ્ત,
 ને વસ્ત્ર રેશમી, મોતી, તાલે, દવલત.
 તથા ભારી ગુર્જ અને હિંદી તલવાર,
 ઘોડા નાંમીયા ગોંહરો ખેશુમાર.
 હતી ટોપો ને પાખરોખી અપાર,
 હતા હાથી જંગી હઝારો હઝાર.
 મોકળ્યું સદારે જોયું કીમતી જે,
 સદારે ઇશાનાં ખજાનામા તે.
 ખુરશીદ જેવા નુરમંદ કાઝિસે ચાર,
 કીધી અંભારી રૂમી કપડે તૈયાર.
 તાજ ચાકુતોનું ફીરોઝાનું તખ્ત,
 સીયાહ પદાં ગોંહરોનાં સાથે સખત.
 મુંકી તેજી ચાલનાં ઘોડાની ઉપર,
 લગામખી હતી સોનેરી જેને સર.
 હતી લીલાં ઉઢની તે અંભારી ચાર,
 ગોંહર હર ફીસમનાં જડેલાં અપાર.
 સોદાખેને ખેસવા ફરમાવ્યું ચક્રીન,
 છુપાય, જેમ આફતાબ રાજે ઝમીન.”
 કીધો શાહે હાંમાવરાંનનેખી માંફ,
 સખત કુએદનોખી ન કીધો દર્યાફ. ૭૪૬
 તો તેખી ગયો કારસાઝી કરી,
 ફરીથી રહ્યો સરફરાઝી કરી.

પ્રીડાનું તખ્ત એક ગોચા આસમાન,
 ગોંડુર જેમા ઝળકે સીતારા સમાન.
 બસો તાકા રેશમનાં કપડાં ઝરૂર,
 જેનાં તાંણાં વાંણાં ગોંડુર ઝરથી પુર.
 કનીઝ સો પર ચાળીસ હતી 'તૌકે ઝર,
 ગુલાંભો સરસ બસો ઝરરીન કમર.
 ઘોડાઓ અને ઊંઠો પર બેશુમાર,
 તમામ ગાલીચાઓને લાઢયાં દીનાર.
 તે શાહ કાઝિસ પાસે મોકલ્યું નિદાન,
 અજબ થયો રૂ"શાહે સેપાહે ઇરાન."
 ફરોજ લાવ્યો શેહેરમાંથી છાવણીની પાસ,
 એજ રીતે જંગમાં લેવાય લાભો ખાસ.
 થયો કબજો ઇરાનનો લેવા તૈયાર,
 તેડયા મુલકોથી જંગી કીનો લેનાર.
 આવી બર્ખરી ફરોજ ભારી ઝખર,
 સવાર લશ્કરી જંગીઓ સર બ સર.
 સવાર થયા બર્ખરથી ભેગા દરેક,
 હાંમાવરાંથી, મીસથી, લાખ એક. ૭૪૭
 વધુ ફૈજ હતી લાખ ત્રણથીબી ચાર,
 સવાર સાથે પાખર અને ઝીરેહદાર.
 દરેક જણે પોતાનાં અંદાઝા સર,
 કીધી પોત પોતાની નેંકી ઝાહર.
 ઝરીન તખ્તનાં શાહો જંગી તમામ,
 કમર બાંધી શાહ આગળ આદ્યા મુદ્દામ.

કાઊસનું રૂમના પાદશાહ ઉપર પયગામ મોકળવું અને તેનાથી જવાબ મેળવવો.

ગયો શાહાથી કાસદ તે કયેસરની પાસ,
ન દમ માર્યો રાહમાં સવારે તે ખાસ.
ફરમાવ્યું કે નામવરે રૂમમાંથી કોઈ
જેખી હોય દીલેરો ને જંગી તે જોઈ.
મોકળજે તેઓને તુરત મારી પાસ,
કે સુજ પડે જેથી મને કાંઈ ખાસ.
અનુભવી જોઈયે છે મુજને તમામ,
મદદગાર હોય જેનો ઢાલ ને લગામ.
આવે તેઓ તૈયાર થઈ 'ખેદીરંગ,
નેઝ જેનાં લાગતા હોય વાદળની સંગ.
જોઈયે છે સેપાહ રૂમ જમીંથી સરસ,
આવે મુંઢક આખાદ હુમો સાથે બસ.
ખબર હાંમાવરાંથી પોંહુચી તે પલ,
સવારોને, ^૧નેઝાવરાંને, જંગલ. ૭૪૮
શું ખબર મીસરથી કીધું રૂસતમે ?
કે શાહો સંગાત રોઝે જંગને સમે ?
ને હમણાં તે આવે છે ધસ્યો ધરાંન,
તુરાંની સેપાહ સંગ લડશે નિહાંન.

ચુટયો તેઓએ જંગી પેહેલવાં સવાર,
 દીલેર મદ્દમારનારો ને નેઝદાર.
 શાહ લાયક નાંમું એક કીધું તૈયાર,
 સુખન જેમાં ઘટતા અને જુસ્સાદાર.
 કે શાહના હમો છીયે નોંકર તમામ,
 હુકમથી તારા નથી ફરતા મુંદામ.
 આવ્યું કર્ગસારાંથી લશ્કર જે વખત,
 લેવા તું સરઅક્રાજ પાદશાહનું તખ્ત.
 દુઃખી દીલ તે કાંમે હમારૂં ઝખર,
 થયું તાહારી સાથેજ તે યાદ કર.
 અક્રાસ્યાએ તુંજ તખ્તનો કીધો ક્યાસ,
 ન બદ એવું કોઈ જોતું સ્વપનેખી ખાસ.
 તો લઈ ગયા નેઝાઓ લાંબા ઝખર,
 કીધો નાંઝ આરાંમ તંગ તેઓ પર.
 મુવા હમો ને તેઓમાંથી અપાર,
 જોયું નેંક બદ ગેતીએ ખેશુમાર. ૭૪૯
 હવે હમને થઈ શાહના કામની ખખર,
 થયોચ દબદબો શાહી તાજો ઝખર.
 જેથી તેજ મારનારા નાંમી મુંદામ,
 થયાચ એક જગેહ હમો લેગા તમામ.
 કે ખર્ખરથી પાછો તું ફરશે જેવાર,
 તો ગરદને ભાલા ઉઠાવશું તેવાર.
 ઝમીન હયાંથી ત્યાં કરશું ખુને ગરકાવ,
 ધર્તી કરશું દુશમનથી જૈહુન દરયાવ.

ઢોડાવ્યો ઘોડો ફાસીદે દમ બ દમ,
 શેતાબ ચાલ્યો તે બર્બરેસ્તાંની ગમ.
 બે નાંમું પુગુ શાહે ધરાંની પાસ,
 અને બેયું રાસ્તી લખેલું તે ખાસ.
 તો આવ્યું પસંદ કામ તે સર બ સર,
 તુરત લખ્યું નાંમું અફ્રસ્યાબ પર.

અફ્રસ્યાબ ઊપર કાઝિસનું નામું.

લખ્યું નાંમું શાહ કાઝિસે એક મગર,
 તુરાંની તે લશ્કરનાં સરદાર પર.
 વધુ લોભ ત્યાં કર ધરાંન ખાલી કર,
 અજબ હું બનુંચ તારી વાતે જખર.
 પસંદ તુને તુરાંન છે બે મુદામ,
 તો હાથ નાંખે છે તું બદીમાં શું કામ? ૭૫૦
 નથી તુને હાજત તો લે.ભી ન થા,
 કે નાંખશે ભારી રંજમાં લોભ આ.
 કામ તારે માટે તો નાનુંજ છે નેક,
 સંભાલ રાખ તારી પોતાનીજ દરેક.
 નથી જાણતો ધરાં છે માફ મુકામ?
 ને હાથ નિચે છે મારા ગેતી તમામ?
 દીલેરી કરે મસ્ત ચિતો ગો ખાસ,
 પણ આવતો નથી સિંહનાં પંખની પાસ.

ભુલ્યો દીલે આગળની જંગો તમામ ?
 કે આંરજી ફરીથી તેં કીધી મુંઢામ ?
 ને આવ્યો ચઢી, ફર્યોજ લઇને ફરી ?
 આં મોટાંનાં જીંડાને ઉડતો કરી ?
 તેં જોઇય આગળ નેંકી બદીઓ તમામ,
 જેથી કર અફલને પસંદ પડતું કામ.
 ન પસ્તાવો કામ આવશે તુને તે વખત,
 ઝમીન મુંઢક બર્બાદ થાશે જે વખત.
 કહયુંચ ચિતાને મસ્ત શેરે ચફીન,
 કે થાય છે સીપાહ તંગ મેંઢાંને દીન.
 તો નહીં જોતું બદ નેંક પોતાનું ખાસ,
 મગર દોડી આવે છે આંપણની પાસ. ૭૫૧
 તેંમજ તુંને સમજું છું હું સર બ સર,
 હું ધારુંચ કે અફલ નથી તારે સર.
 માટે કામ કરજે વિચારી શીતાબ,
 ને એ વિષે દાંનધથી દેજે જવાબ.
 ગર આવીશ હું જંગ માંટે લઇને સીપાહ,
 થશે તારી આંખોએ ગેતી સીપાહ.
 ગોરજ, તેગ, મદાંને મદ, ખાસથી,
 લાવશ ખાકમાં સરને આકાસથી.
 ભારી ગુર્જ સામે ને તેજી તલવાર,
 ન લડશે કે નાંસી ન શકશે ઝીનહાર.
 તું યાદ રાખ આવીશ સેપાહ સાથે ગર,
 તો પગ તળે કચડશ હું તાજ અને સર.

તુને કે તારા દીલેરે અંબુમનઃ—,
 ને ગણતો નથી રૂસતમે ફીધલિતન.
 તુરાં ઝમીનનો તું થયોચ શાહ મુંદામ !
 તો શાહાથી, દીલેરોનાં શેહેરથી શું કામ ?
 લખઈ રહ્યું નામું તે સરવે જેવાર,
 તો કાસદ ચુંટી કાઢ્યો નાંમી તે વાર.
 મોકળ્યો તેને પાસે અક્રાસેયાળ,
 તુરત ગોયા પાણી પર કીસ્તી શીતાળ. ઉપર
 આવ્યો પાસ તુરાંની લશ્કરની ખાસ,
 તો લઈ ગયા તેને તેઓ શાહુની પાસ.
 અક્રાસ્યાળે નામું તે વાંચ્યું અગર,
 તો દીલ થયું તેજ ને કીનાં લયું સર.
 જવાળ તેણે મોકળ્યો કે વાત આય,
 ન શોભે, બદ ખસ્લતી માણસ સીવાય.
 ધરાયલો હુંતે તું ધરાંથી સહી,
 તો લોભ કરતે હાંમાવરાંનો નહી.
 તું જાણેચ ? કડચ ખ્યાલ જંગનો અગર ?
 દર્યામાં જળેચ મારી તેજે મગર ?
 કે હમણાં હું જંગ માટે આઝિચ મુંદામ,
 આં નુરમંદ જુ'ડો ફડકાવી તમામ.
 છે હયાંથી કે ત્યાં સુધી લશ્કર તૈયાર,
 ગોરઝ, તેજ, તીરો, ને લાલાનું, ચાર.
 ન જંગને દીવસ તાળ લાવતાં અગર,
 શું જંગલના શેરો કે દર્યાઈ મગર.

છું નાંમી, સરદારોનો શેરેદીલ હું,
 હું મદીથીજ આલમમાં પ્રખ્યાત છું.
 તું થાલજે કીનાનાં મેદાંને મુંદામ,
 કે જેથી તું ભેઈ શકે મદોનાં કામ. ૭૫૩
 અદખ એવી શીખવસ એ ખુરી ખુન્યાદ,
 કે ધરિંનને કરશે ફરીથી ન યાદ.
 કહયું કે છે બે રીતે માફ ધરિંન,
 ઘટેચ વાત સાંભળવી રસ્તી નિદાંન.
 છે તુર ફરીદુનનો; મારો નેઆંગાંન,
 મળ્યુંચ જેથી વારસામાં મુંજને ધરિંન.
 ખીજું મારી ખાજુ આં 'શમશીરજન,
 થી ખાલી કીધુંચ અર્ખોથી અંબુમન.
 ગર્દન કોહની કાપુંચ હું તેગે શીતાખ,
 નાંખુંચ સીયાહ વાદળથી નિચે ઓકાખ.
 પાછો ફર્યો કાસીદ પવનની મીસાલ,
 કહયું કાઉસને જે સમજ્યો હેવાલ.

કાઊસનું બર્ખરથી પાછું કરવું અને
 અમ્રસિયાખ સાથ લડાઈ કરવી
 અને તેનું ફતેહ પામવું.

મુંની વાતો કાઊસે તેની જેવાર,
 તો જંગ માટે લશ્કરને કીધું તૈયાર.

તે ખર્ખરથી આવ્યો અરખોની પાસ,
 સેપાહ એક લઈ મોટી રૂમીની પાસ.
 લડાયક અને મહે પહલવાં તમામ,
 સેપાહ લાખ બેની તે લાવ્યો મુંદામ.
 નગારાંનો શોર ગર્દે જંગે દીલેર,—
 થી વાદળ સીયાહ ને ઝમીન આવી ઝેર ૭૫૪
 અક્રાસ્થાબ તૈયાર જંગ માટે કુલ,
 આખથી વાદળ સુધી ઉડારી ધુલ.
 કીધી એટલી ભેગી તુરાંની સેપાહ,
 થયો રોઝ રોશન, ગોયા શબ સીયાહ.
 સવાર નાં રહ્યો એવો તુરાં દરમ્યાંન,
 અક્રાસ્થાબે તેડ્યો ન હોય બે ધરિંન.
 ભરઈ ડંકા કર્નાયિનાં શોરે જહાંન,
 ઝમીન થઈ પોલાદી, સીયાહ આંસમાંન.
 બિતર્યા બે બાઝુથી જંગમાં સવઈ,
 દીલેરોનાં ખુનથી નદી ચાલુ થઈ.
 કુહાડાનાં ઘાવો ને શોરે કમાંન,—
 થી લોહીનાં મોબા ઉઠ્યા જંગને મેદાંન.
 કીધો તહમતને કઢબગાહથી પુકાર,
 એક હમલામાં સફ તોડી લશ્કની ચાર.
 કે દર હમ્લે જીવલેન નેઝાથી ગર,
 તંગ ગેતી કરતો તે નાંમીઓ પર.
 માર્યા ઘોડા ને માણસો બેશુમાર,
 પડી ગયો તુર્કી સેપાહમાં પુકાર.

કે અક્રાસેયાબનાં દીલેરોનું ખજત,
 ગોયા સુધ ગયું જંગ મયદાને સખત. ૭૫૫
 એવું કામ સરદારે જોયું જો આંચ,
 ઉછળ્યો ગો ખીન આગ દાડ ઉભાય.
 પુકાર્યો કે અચ મારા સરવે દીલેર,
 ખુઝગોના માણીતા ને મારા શેર.
 તમોને મેં આંચ વપ્ત માટેજ મગર,
 ઉછર્યા છે મેં મારા ખોળા અંદર.
 કે દુશમનો સંગ તેજખાઝી કરો,
 અને જંગ મયદાને તેઝી ધરો.
 મળી સર્વે સાથે અને જંગ કરો,
 તથા ગેતી કાઉસ ઉપર તંગ કરો.
 મારો નેઝા ખજરથી જંગી તમામ,
 સરે દુશમનો કાપો તનથી મુદામ.
 ખુરી નસ્લ-સગળ પેલો શેરેદીલ,
 જેની તેજે ફર્તુ ફલક છે ખજીલ.
 દીલેરી કરી કુએદ તેને કરો,
 ને સર તેનું ફંદે કમદમા ધરો.
 જે કોઈ જંગ મયદાને યકીનથી,
 નાંખે ખાકમાં ચિત્તાના ઝીનથી.
 તેને આપું ખેટી ને શાહી તમામ,
 આપુ તેને સીપેહસાદારનું હું નામ. ૭૫૬
 તમામ શેહેર ધરિં હું તેને અપાઉ,
 ને ફરતાં આંકાશથીખી ઉંચે ચઢાઉ.

તુર્કીઓએ સમજી એ વાતો મુંદામ,
 ત્યારે કીધાં જંગ તરફ મોઢાં તમામ.
 આવી જોશમાં જંગ આંતર અપાર,
 ઉઠ્યા શોલે નેજા ને પખંજર શરાર.
 ચઢી ગઢ' ગઢ' બિંચે ધુવા મીસાલ,
 પીખાયા જે આસેબથી માહતાબનાં ગાલ.
 ઇરાંની સરદારો દીલેરો તમામ,
 ગોરખ બારી લઈ હાથ અંદર મુંદામ.
 માર્યાં એટલાં તુરાંની ટોળાં તમામ,
 ગો કોહ, દર્યો, જંગલ, ન પચેદા મુંદામ.
 મુવા તુરાંનીમાં બે હિસ્સા જેવાર,
 થયો લોહીએ કાઢવ ઝમીન પર અપાર.
 કરવા લાગું તુર્કીઓનું બખ્ત ખાખ,
 ગયો નાંચી રસતમથી અફ્રાસેયાબ.
 ગુર્યાંની સેપાહ સાથે નાંઠો ઝખર
 નફા જોતાં નુકસાંન આવ્યું તે સર.
 ઝમાનો ફરેલો દીઠો બેગુમાન,
 તો ગુરાંથી નાંઠો તે શેહેરે તુરાંન. ૭૫૭
 ટુટુ દીલ સેપાહ મુઘ બેહિસ્સા અગર,
 જો મધ જોયું જગમાં તો મર્યું ઝહર.

કાઊસનું પારસમાં આવવું અને તેની ધુમરાહીની શુરૂઆત.

આવ્યો કચકાઊસ પાછો પારસ મુંદામ,
 નવી ખુશી ગેતીમાં ઊપજી તમામ.
 સંગાર્યું ફરી તખ્ત ઇન્સાફ સાથ,
 ખુશી ખાંણી પીણી કીધી છુટે હાથ.
 મોકળ્યો એકક હર તરફ પહેલવાંન,
 અકલમંદ હોશ્યાર રઓશનરવાંન.
 કે મર્વ નિશાપૂર બલખ ને હેરાત,
 રવાંના કીધા આપી ફેળે સંગાત.
 ને થઈ ગેતી ઇન્સાફથી પુર શીતાબ,
 વરૂને ન રહી બકરૂં જોવાની તાબ.
 તેજથી ને ગંગ દબદબાથી તમામ,
 પરી દેવો ઇન્સાનો બન્યાં ગુલામ.
 થયાં સર્વે તે કાઊસનાં તાબેદાર.
 કુલ શાહો થયા તેનાં સેપાહ અપાર.
 દીધી જહાંપેહેલવાની રૂસતમની પાસ,
 ભલઇ લાગો તેથીજ સમજવાને ખાસ.
 ફરેંગ થયો શત્રુથી, તાજ, તખ્તથી,
 તો ઢળ્યો બેદાદ તર્ફ બદ બખ્તથી. ૭૫૮
 કીધું 'ખુદપસંદ શાહે શું? જો નિદાન,
 પુર હીમત હશે શાહ થોડા તે સમાન.

કરાવી જગા અદ્ભોરજ કોહમા એક,
 જે મેહેનતથી દેવોળી થાકા દરેક.
 કહયું પત્થરી તે જગાને દરમ્યાન,
 ખનાવો જે, દસદસ કમંદનાં મકાંન.
 તખેલા કીધા તેની અંદર વરી,
 પોલાદી ખીલાઓ ને સ્થંભ પત્થરી.
 ખાંધ્યા તેમાં ઘોડા લડાયક મુંદામ,
 ને અમારી ખેંચનારાં ખચ્ચર તમામ.
 ખનાવ્યાં ખીલોરી ખીન્ન જે મકાંન,
 ને જડ્યાં પોખરાજે જગેજગ નિદાંન.
 જગા મોજ શોખની ખનાવી તદન,
 કે થાય પુષ્ટ ખાધા પીધાથી ખદન.
 ગુખજ કીધો ગોંમેદી ધાતુનો ત્યાં,
 જગા કીધી નાંમી મુંબેદોની જ્યાં.
 જગા કીધી તૈયાર એ માટે આય,
 કે વિદ્યા તે જગ્યાથી કંમતી ન થાય.
 ને જંગનાં હુથ્યારો માટે જે મકાંન,
 કરવા નક્કર ચાંદીનાં દીધું ફરમાંન. ૭૫૯
 કીધો મેહેલ ખેઠકનો ઝરરીન તમામ,
 ઊંચઈ જેની એકસો અને વીસ વાંમ.
 ચિતાર ફીરોઝનો તે ઊપર મુંદામ,
 ને અયેવાંને યાફુતો જડ્યાં તમામ.
 કીધી વચ્ચે ખેઠક એવી તો સરસ,
 જ્યાં રાત નાંની યા કે ન મોટો દીવસ.

ઉનાંજોખી નહીં નાં, શીયાજો થતો,
 હવા કસ્તુરી મેઘ દારૂજ હતો.
 વસંત રૂત રહેતી હતી પુરૂ સાલ,
 ગુલાબ હતા માંશુફોના ગોયા ગાલ.
 ગમો રંજ દરદોથી દીલ દુર હતું,
 બદીથી તને દેવ ^૧રંનજુર હતું.
 જમાનો નિરાંતે ઉંઘાતો મુંદામ,
 તેની દાદ ખુબીને ખાતર તમામ.
 દેવોજં હતા રંજથી ગીરફતાર ચાર,
 મેંહનત કરવાથી જેવો કરતા પુકાર.

ઇંજીલીસનું કાઝિસને ગુમરાહ કરવું, અને
 ફરેખ દેવો, તથા તેનું આંસમાન
 ઉપર ચઢવું, અને આંમુલની
 જમીન ઉપર પડવું.

થયું એમ કે ખાંમદાદે ઇંજીલીસે ચાર,
 ભરી શાહાથી છુપી સલા એક અપાર.
 કહયું તેણે દેવોને કે આજ કાલ,
 છે પાદશાહથી આપણને સખતી ^૨જવાલ. ૭૬૦
 આલાક દેવ એક જોઇએ છે એકકેદમ,
 જે જાણે ખેસવા ઉઠવાની રાહ રસમ.

તે જઈ કરે કાઝિસનાં જીવને સીયાહ,
 અને કરે દેવોનાં રંજને કૈતાહ.
 ફેરવે પાક યજ્ઞદાંતથી તેનું સર,
 ને ધૂળ છાંટે તેના નુરી ખોરેહ પર.
 એ સમજીને પટપટયા દેવો શીતાખ,
 નાં કાઝિસની દહેશતથી દીધો જવાખ.
 જિલો એક થયો દેવ ખુરો તમામ,
 ને ખોદ્યો કે માફ છે ઉમદા આં કામ.
 હું ફેરવશ તેનું દીને યજ્ઞદાંતથી સર,
 નાં કોઈ કરી શકશે એ મારા વગર.
 ગુલામી લીધું રૂપ પોતે તદ્દન,
 સ્વયંતાથી ખોલનારો જઈ અંબુમન.
 તે થોડ્યો, જ્યાંવેર નાંમેવર શેહેરચાર,
 નીકળ્યો શીકારે જો પહેલવથી ખાહાર.
 ઝમીનને ચુમી તેણે જઈ તેની પાસ.
 દીધો તોરો કાઝિસને કુલનો એક ખાસ.
 ને ખોદ્યો કે આં તારો દબદબો નુર ?
 જગા તારી આંદમાને જોઈયે ઝરૂર ! ૭૬૧
 છે મરઝી મુંજખ તાએ ગેતી મુંદામ,
 તું ગ્વાલ અને સરદારો ટોળું તમામ.
 પરી, માણસો, દેવો, છે પગની પાસ,
 ઘણી જગનો તું જેવો જંમશીદ ખાસ.
 છે કામ ખાફી એક હવે ગેતી દરમ્યાન,
 છુપી રેહેશે નહીં તારી હરગેઝ નિશાન.

શું કામ લેદ રાખેચ તુંથી આફતાબ ?
 કે ઊગવા ને આદમવાનો આં શીતાબ ?
 આં માંહુતાબ કોંણ ? કોંણ રાત દીન એ ?
 આં ફરતાં ફલકનો ધણી કોંણ છે ?
 એ લેદ જાણી શકશે ઝરૂરજ તમામ,
 જો યુક્તિથી ઉંચે તું ચઢશે મુંદામ.
 ઝમીન ઝેર, ને ખર મુંરાદ આવી છે,
 તો કુખઝામા તું હવે આસ્માન લે.
 તે દેવથી આં શાહ દીલે ગુમરાહ થયો,
 અને ખ્યાલ તેનો કોંતાહ થઈ ગયો.
 એમજ માંણી, લીધું કે ફરતું આસ્માન,
 આં ગેતીમા મુંજ પર થયું મહુરખાન.
 નથી સીડી આસ્માને, જાણ્યું એ નહી,
 સેતારા અનેક પણ ખુદા એક સહી. ૭૬૨
 કે છે જેનાં હોકમને તાબે તમામ,
 ભલાં કંઈ, ભુડાં કંઈ, ભટકતાં મુંદામ.
 પણ રખને નથી કોઈની હાજત યકીન,
 તારેજ માટે જોઈયે છે આસ્માં ઝમીન.
 વિચાર કરવા શાહ લાગો મનની અંદર,
 હવામા જવાય કેમ પાંખો વગર.
 તો પુછવાને લાગો દાંનાવોને શાહ,
 શોધી પછી નાંલાયક ઊંધી એક રાહ.
 ફરમાવ્યું જેથી મુવાને વખત ખાસ.
 ગયાં લોકો એકાબના માળાની પાસ.

• ને લાવ્યાં તેનાં બચ્યાંઓ બેશુમાર,
 હરેક ઘરમા બબેને રાખ્યાં તેવાર.
 ઉછેર્યાં કંઈ મહીનાને સાલો મુંદામ,
 મુરગ હલવાંનેનાં કબાબ પર તમામ.
 થયાં સિંહ જેવાં તે જે.રાવર મુંદામ,
 એવાં કે ઉંચકી જાય બકરાં તમામ.
 ૧“કુમારીના ઉદનુ” કીધું તખ્ત એક,
 જડયા સોનામા તેના તખ્તા દરેક. ૭૬૩
 બાંધ્યા લાંબા નેજા. તેને ખુને ચાર,
 કીધું કામ એ રીતે સરવે તૈયાર.
 નેજે ટાંગ લટકાવી હલવાંનની,
 દીલે વાત હતી એ ના એ ધ્યાંનની.
 મંગાવ્યાં દીલેર ઓકાબો બાદ ચાર,
 બાંધ્યાં તખ્તથી તેને ખુબ ઉસ્તવાર.
 બેઠો કચકાઝિસ તખ્ત પર તે મુંદામ,
 પોતા સાથે રાખીને દારૂની જાંમ.
 ભુખ્યાં થયાં તેજ ઉડનારાં તે ઓકાબ,
 તો ગોશ્ત તર્ફ જુક્યાં તેઓ સઉ શીતાબ.
 જમીનની સપાટીથી ઉંચકીને તખ્ત,
 જમીનથી ઉડ્યાં આંસમાને તે વખત.
 હતી શક્તિ તેટલી લગાડી તેવાર,
 દુટી પડવા ગોશ્ત ઉપર કીધો વિચાર.
 સમજ્યુંય કે કાઝિસ ૨ફલક પર જવા,
 ગયો તો મલકથીબી આગળ થવા.

બીજુએ ગયો તે હોતો આંસમાંન,—
 થી કરવાને જંગ લીડી તીરે કમાંન.
 જુદી જુદી વાતોખી એ વિષે થાય,
 ખબર નહીં, તે સર્વેનો જાણનાર સીવાય. ૭૪૬
 ઉડ્યાં બેહુ, મગર થાકી થોભ્યાં મુંઢામ,
 કે એજ હાલ છે લોભીઓનો તમામ.
 ન ઝોર રહ્યું ઉડનારાં પક્ષીમાં ગર,
 તો નાખ્યાં પસીનાથી ગરગરતાં પર.
 ઝિંઘાં પડ્યાં તે વાદળેથી સીયાહ,
 પવનથી ઉડી નેઝાઓ, તખ્ત, શાહ.
 ઝિતર્યાં તે જંગલે, ચીંનને શહર,
 કે આંમુલ ઝંખીનની સપાટી ઉપર.
 થયો નાશ નહીં ઓચંબાએ. થી પુર,
 કારણ લેદ હોતો એમાંખી કંઈ ઝર.
 તે એ કે શ્યાવક્ષ જન્મ લેનાર હોતો,
 તેટલાં માટે થોડો તે જીવનાર હોતો.
 અગર શાહા કાઝિસ થતે જો તબાહ,
 તો જહાંદાર ક્યખુસ્તો બનતે ન શાહ.
 પડ્યો એવી દહેશતની જગ્યે જેવાર,
 તો દીલ ટુટું ગમથી. ને બન્યો લાચાર.
 બુઝર્ગીથી તખ્ત ઉપર બેસવા બદલ,
 પશેમાંની રંજમાં પડ્યો પલેપલ.
 પડ્યો જંગલે તે બની દુઃખી ખવાર,
 કરવા લાગો રખની એબાદત અપાર.

ચાહવા લાગો માંડી ગુન્હાની મુંઢામ,
સેપાહ તેને શોધવાને લાગી તમામ.

રૂસતમ અને ધરિંનના સરદારોનું કાઝિસની
નઝદીક જવું અને તેને ધરિંનનાં
તખ્ત ઊપર પાછું લાવવું.

ખખર ગેવ, તુસ, અને રૂસતમને, થઈ,
ગયા ડંકાઓ ને સેપાહ ભારી લઈ.
ખોલ્યો અઈફિ ગુદર્ઝ રૂસતમની પાસ,
કે દુધ પાયુચ માંદરે ત્યારથીજ ખાસ.
જો તો આવ્યો છું ગેતીમાં તાજો તખ્ત,
ને શાહો, ખુઝર્ગો તથા નેંક ખખત.
મગર જગમાં આપખુદી કાઝિસ સમાન,
નથી જોયો નાના કે મોટાં દરમ્યાન.
ખેહોશ, ખેઅફલ, છે દીવાના સમાન,
ભરાય છે પવન તેમ કરે છે નિદાન.
નથી ધર્મ, ડાહપણ, કે ખુદ્દી, અગર,
નથી હોશ, દીલખી, ઠેકાણાં ઊપર.
વિચાર કર્યો આસમાન જીતવા નહી,
નથી તેનો એકબી પણ ઉંમદા વિચાર.
નથી તેને સર ગોયા લેબું લગાર,
નાંમીઓએ પુર્વે જમાનાના સહી,

કેાંણુ ચાહે આંસમાંને લેદ અગર ?
 તેજ, દેવે કીધો સીયાહુ જેનો ચહર. ૭૬૬
 પછી પહેલવાંને આવ્યા તેની પાસ,
 દીધો ઠપકો તેજી ને ગુસ્સાથી ખાસ.
 ગોદઝે કહ્યું 'દીવાંશાળા અધીક,
 શેહર કરતાં પડશે રહેવા તુને ઠીક.
 તું થાયેચ હર વખત દુશ્મનોને શરણુ,
 જણાવતોખી નહીં ખ્યાલ બેહુદાપણુ ?
 પડી સખતી રંજ એ રીતે વાર ત્રણ,
 ઝરાખી ન ડાહ્યો થયો તોએ પણ ?
 તું લઈ ગયો લશ્કરને માંઝંદરાંન,
 નિગાહ કર શું રંજ આવી તેને દરમ્યાંન ?
 ખીજ વાર શત્રુનો મેહમાં થયો,
 પુંબતો હતો, પુંબરી થઈ ગયો ?
 સીવાય રખ, નહીં બચ્યું ગેતીમાં કોય,
 હુકમ તારી તેગનો કબુલ્યો ન હોય ?
 ઝમીનો જીતી લીધી જંગથી નિદાંન,
 તો જીતવુંજ શું બેઠયે તુને આંસમાંન ?
 ઝરાખી દેખાડવી મોંઢઈ બેશુમાંન,
 બરાબર તે છે જંગ ઉઠાવ્યા સમાંન.
 નઝર કર કેવી કેવી આંકત અપાર,
 જેમાંથી સલામત થયોચ તું પસાર. ૭૬૭
 તે બાદ લોકો બોલશે તું માટે મગર,
 કે ચઢ્યોતો શાહ આંસમાંને ઝખર.

જોવા માટે તે આફતાબો માંડતાબ,
 ને એકકે એક તારાઓ ગણવા શીતાબ.
 હવે તો તું કાહ્યો ને શાહો સમાન,
 પવિત્ર તથા નેક થા જોશુમાન.
 બને તો ન કર કાંઈ બંદગી વગર,
 નાં બદ નેક તેના હોકમ વિનાં કર.
 જવાબ તેણે દીધો કે રાસ્તી અંદર,
 તથા નથી ઈન્સાફમાં કંઈ 'ઝરર.
 નથી ખોટા, છે સરવે રાસ્તી મુખન,
 નથી છુટાં ફંદાથી મુજ જાનો મન.
 રહ્યો કાઝિસ શર્મીંદો થઈ ચુપ ખાસ,
 તે મદાંને મદોં ને નાંમદારો પાસ.
 પીળાં પાંણી આંખોથી વર્સાવી ખાસ,
 ને કરતો તે ગેતીનાં રબની સેપાસ.
 અંભારીમા બેઠો તે થઈને તૈયાર,
 દુઃખી ને પશેમાન થઈ જોશુમાર.
 ને આવ્યો જો તખ્તે ખુલંદની તે પાસ,
 થયો દીલથી શર્મીંદો એ કાંમે ખાસ. ૭૬૮
 ઉભો રોઝ ચાળીસ રબ સાંમે સહી,
 પડ્યો ખાકમાં, તખ્ત પર બેઠો નહી.
 શરમથી નીકળ્યો ન મેહિલેથી ખાહાર,
 ચરમ તનનું ફાટતું એ વાતે અપાર.
 હાય સાથે આંખોથી વર્સાવતો ખુન,
 ચાહતો રબથી માંફીની ખાહેશ જખુન.

દુઃખી ને પશેમા થયો જોઈ રંજ,
 કીધો બેશુમાર છુપો બક્ષીસ ગંજ.
 છુપાવ્યું દીલેરોની શર્મેથી તન,
 મઝા, મઝોજ, દરબાર, બંધ થઈ તદન.
 ગ્રીયાહ બાક ઉપર મોંદુ મસ્તીને બાસ,
 કીધી ન્યાંસ તે પાક ચઝદાંની પાસ.
 વખત કંઈ થયો એમ રડતાં જેવાર,
 ગુનાહ માંદ ચઝદાંએ કીધો તેવાર.
 પરાગંદે ચોબાઝુ થયલી સેપાહ,
 આવી પાછી દરગાહે કાઝિસ શાહ.
 પ્રકાશીત થયો રબની માંદીથી તે,
 બાંધ્યું તોબા કરવાનું ફળ મળ્યું છે.
 કોલાહ પેહેડી બેઠો ઝરીન તખ્ત પર,
 સેપાહ મારે બોલ્યો બઝાનાનો દર. ૭૬૯
 નવું કીધું ગેતીમાં કામ એક ઝબર,
 પ્રકાશીત થયો નાના મોટાં ઉપર.
 બની ગેતી ઇન્સાફે રેશમ સમાન,
 થયો શહનશાહ તખ્તે શોભાએમાન.
 હરેક મુંદકનાં સરદારો નાંભેવર,
 જે રાખતા બુલંદ તાજ માંથા ઉપર.
 આવ્યા શાહા કાઝિસની દરગાહ અંદર,
 ને સર ફેરવવાથી આયા રાહા પર.
 શુરૂ થયો આગળો વખત નેકતર,
 વક્ષા, મેહેરે, સૌએ ઘોયો શાહી ચહર.

સરદારો થયા તાબેદારો તમામ,
 બન્યાં તેના સૌ કોઈ ચાકર ગુલામ.
 તે બેઠો ગોહરના ચિતારને તખ્ત,
 કે સંગ તાજ અને ગુર્જ ગાયની સુરત.
 ઇચ્છા મુજબ દીલની કીધું તેણે કામ,
 થયો શાદ દીલ પાંખી ઇચ્છા ને નામ.
 ઇન્સાફ કરી કુલ દાદ બેઈ મુદામ,
 ને બેઈ ગેતી વા નો સપાટો તમામ.
 જેવારે કે શાહા હોય ઇન્સાફી પુર,
 તેને નાં મદદગારની છે ઝરૂર. ૭૭૦
 મુરદો કીધી સરવે ગેતીમાં હાથ,
 કે સરદારો નાંખી મુખારકની સાથ.
 હતું કામ મહેશીલ ને મયેદાં નિદાન,
 હતા દોસ્ત રસતમ ને તુસના સમાન.
 ફરીફૂનની ખસલત ને જમશીદની બાહ,
 ન તાજ તખ્ત જોશે તેનાં જેવો શાહ.
 આં કહી જેવી સાંભળી છે મે દાસતાં.
 હતી યાદ નહીં કોઈને બેગુમાન.
 રેવાજ શાહાનો જગમાં હતો એવો ચાર,
 ને રસતમ હતો જંગીઓનો સરદાર.
 પુરી કીધી કયકાઝિની દાસતાં,
 લખુચ પહેલવાંનોની જંગતું બયાં.
 ગવૈયો શું કહેચ પેલો મદે દીલેર,
 આવ્યો તો આચીતો જેપર નરે શેર.

અગર ચાહતો હોય જો તું મહીનું નામ,
 ને તેગ હીંદીનું મોંહ ભીજવવા તમામ.
 તો ડરથી નહીં જોઈયે નાહસવું લગાર,
 વખત આવે સાંભો લડઘનો તેવાર.
 જમાનો જો આવે છે તંગીનો પાસ,
 તો નાહસવાથી પાછો ન ફરતો તે ખાસ. ૭૭૧
 કઝા જોડશે સાથે ડાહપણની સહી,
 તો કેહેશે દીલેરો દીલેર તુને નહી.
 છે રાહ જુદી ડાહપણ ને દીની દરેક,
 દખાણમાં છે દાંનાઓનાં બોધ નેક.
 બિમર મારી થઈ છે હવે સાઠ સાલ,
 કે રંજ અને સખતીઓ ભોગવતાં હાલ.
 જવા બીજી દુન્યાં વખત આયો ખાસ,
 મળે સારી જગ્યા તે યજ્ઞાંની પાસ.
 છતાં એવો છું કે નથી જોઈ જહાંન,
 છુપાયાં છે આગળનાં કામો નિદાંન.
 વખત તારો સારો થયો જો પસાર,
 ઘટે રંજ પોતા પર ખેંચવો તેવાર.

રૂસતમનું સાત પેહેલવાંનો સાથ
અક્કસિયાખનાં શીકારગાહમાં
શીકાર કરવું.

હવે હું લડાયક તહમતનની યાર,
કહું દાસતાં રંગીલી એક અપાર.
સમજ્યું કે પીલતનેજંગ એક દીવસ,
અંબુમનની અયાક્ત કીધી એક ખસ.
તે જગ્યે કે નાંમ હતું જેનું નવંદ,
અને જ્યાં હતો વળી મેહેલ એક ખુલંદ.
હતા મેહેલો સઉ સણુગારેલા તમામ,
હતાં જંગલો પુર શીકારે મુંદામ. ૭૭૨
ખુલંદ જે જગા ઉપર આઝરખરજીન,
પ્રકાશીત હતો રાહ ખતાવા યફીન.
ધરાંની ખુઝગોંનો મહેશીલ અંદર,
હતો ફઝોળ ટોળોખી એક નાંમેવર.
શું ગુદર્જ, તુસ, કેશવાદી, તમાંમ,
શું ઊંચી તુખંમ હતા ગેવ ને બેહરાંમ.
શું ગુર્ગીન, શું સાવરાંનો ઝંગે, મુંદામ,
શું ગોસ્તેહમ, ખરરાહ, જંગી તમામ.
શું ખરજીનખી ગરદન ફરાજ તેગઝન,
ગોરાઝે કે જે “અક્કસરે અંબુમન.”

હરેક સરદારો સંગ હતા મર્દ 'અંદ,
 સેપાહ નાંમવર એક હતી અર્જમંદ.
 તૈયાર રૂસતમે કીધી એક રજશનગાહ,
 ખાહેશ જેની કરતા તે ખુરશીદો માંહ.
 કેટલોક વખત કાઢ્યો તેઓએ મુંદામ,
 ચોગાંન, દડી, તીર, ને શીકારે, તમામ.
 પસાર એ રીતે કીધા કંઈ એક દીવસ,
 શાદી, રાંમેશની, ખુશદીલીમાંજ બસ.
 કહયું મસ્તીમાં એક દીવસ ગેવે યાર,
 તહમતનને કે અયે દીલેર નાંમદાર. ૭૭૩

વિચાર હોય શીકારનો તુને જો અગર,
 ને કામ લેવા ચિ-તાથી માંગે અખર.
 તો અક્રાસેયાબનાં શીકારને મુંદામ,
 ઢાંકયે નુરી ખુરશીદનો ચેહેરો તમામ.
 સવારોની ધુળથી, ને ચિત્તા, ને ખાજ,
 ઉકાવીને નેઝાઓળી બહુ ઝદરાજ.
 તથા તેજ ગોર્ખર પર નાંખ્યે કમંદ,
 તલવારોથી સિંહોનેળી કરયે બંદ.
 અને કરયે વાંનમા દગુયનાં શીકાર,
 શું ખાજ અને ચિત્તાઓળી જોયાંગાર.
 આં ભાલા, ને ખાઝોથી, ભુન, ને તીતર,
 ને મારયે તમામ, સારો દહાડો અગર.
 એવો કરયે તુરાંનને જંગલ શીકાર,
 કે રહે જેથી ગેતી અંદર યાદગાર.

કબુલ ને કરે તું તો અય પહલવાંન,
 વિચાર એજ છે મારો, રોશન રવાંન.
 શાહોમાંથી જે કોઈથી નેય આં શીકાર,
 કરે કામે આંપણના આફ્રીન અપાર.
 કહયું રૂસતમે કે તાહરાં કાંમથી,
 આબાદ રહેજે, જગમાં સરનજાંમથી. ૭૭૪
 જશું બાંમદાદે તે “દશ્તે તુરાંન,”
 શીકારો ત્યાં કરશું, ન થોભશું નિદાંન.
 વિચાર એજ છે નાંમેવર પહલવાંન,
 કે યાદગારી એક મુંકી જમ્યે જહાંન.
 મહુવાર આવતી કાલે ને પડશે જેવાર,
 તો તે જગ્યે શોધવાને જમ્યું શીકાર.
 શરાબો, ને જાંબો, ને કરશું શીકાર,
 કે દમ બ દમ ખાશું ને પીશું અપાર.
 થયા એ ઉપર તેઓ મળતા તમામ,
 વિચાર કીધો બીજો ન કોઈએ મુંદામ.
 ઉઠ્યા ખાબથી બાંમદાદે જેવાર,
 કીધી તૈયારી ત્યાં જવાની તેવાર.
 ગયા ડોલીના ચિત્તા બાજોની સંગ,
 દોડ્યા ખુશ શહુદનદીએ રબેદીરંગ.
 શીકારગાહમાં જંગી અક્રાસ્થાબનાં,
 કે કોહ એક તરફ, બીજે ધોધ આબનાં.
 ઝસરખસ બીજગમ ને સાંમે બેયાબાંન,
 ફરતાં ટોળાં મેંઢાં હરણનાં મેદાંન.

ઉતરી આવ્યા હુસ્તા નદીની તે પાર,
 ખુશીમાં ગો પીધો હોય દારૂ અપાર. ૭૭૫.
 ડેરા ત'ખુથી પુર જંગલ તમામ,
 હરણ ખીહ ગયાં માંણસોથી મુંદામ.
 ગયા તે પછી સૌ શીકારને મુંકામ,
 તમામ દરબારીઓ, દીવેરો, તમામ.
 પસંદ કીધાં કોહુ ને શીકારી મેદાંન,
 ચઢાવ્યા પોકારો ગોયા આંસમાંન.
 તે જગ્યેથી સિંહોખી નાંઠા અખર,
 પોંહચી પક્ષી ઉડનારાંનેખી અખર.
 હતા મુવાં પક્ષીનાં ઢગ થાંમેથાંમ,
 કપાયલું તો કોઈ તીરે અખમી તમામ.
 ટ્રોળેટોળાં સાખરનાં સીંગથી મુંદામ,
 હાથીદાંતનું જંગલ અમીન થઈ તમામ.
 હવા, ખાઝેથી થઈ ગોયા અખેખાહાર,
 અમીન ખુને તીતરોથી રલાલાઝાર.
 ખાઝ, ચિત્તા, દોડતા નાના હરણો પર,
 કઠણ કોહમા કરતા કર્મીંગાહુ અખર.
 હરેક જગે સગ, સસલાંઓનાં, શીકાર,
 પસીનાંએ તર ઘોડા, દોડવાથી ચાર.
 તીતર, તર્ફ સકડો, લપકતો ખુશાલ,
 કીધા લોહીથી ઓકાખે પંખઓ લાલ. ૭૭૬
 શેર ૩“તોઓલી તખલાનો” અખ્ર વેર,
 સવારોની ગદે નાંહચી જતા શેર.

પોકાર કોહ ઉપરથી કરી ચોકીખાંન,
 કર્મીગાહ કરનારના ઉભા કરતા કાંન.
 હરંણ ઉપર લોકડીની ટાંપી નઝર,
 કર્મીગાહથી વીજ જેવી દોડતી તે પર.
 સરદારોમાં એક, ચોતરફ નાંભેવર,
 જે કાપતો હરંણ અને ગોખરનાં સર.
 સરદાર કરતો એક હુમ્લે સિંહ વડે ઠાર,
 ગો વસાવતો મોંત “નોંકે તેગથી” અપાર.
 કદી કોહ, કદી મયેદાં, કરતો શીકાર,
 કદી કરતો તીરે, કબુતરને ઠાર.
 હતું સરે ગોખર કમદને દરમ્યાંન,
 ર“દીલેશેર” હતું તેની શમશીરનું મ્યાંન.
 માર્યાં એટલાં તીરેથી જંગી ગોખર,
 થયું લોહીએ દીલ ખ્યાસાં જંગલનું તર.
 સરદારોનાં જીવો પુર ખુશ હાલથી,
 મુરંગના અવઝથી, હરંણ ચાલથી.
 હતા દીલે રોશન અને શાહ સહી,
 કે હસવાથી અચકાતા હોટો નહી. ૭૭૭
 ક્યાં બઝમગાહ તર્ફ પાછા તે શાહ,
 શીકારનં તથા દીધી મહેદીલને દાદ.
 ને બેઠા, શુર કીધુ, ગાયંણ ને શુર,
 કીધાં ગમ અને રંજ દીલમાંથી દુર.
 બાંમ હાથોમાં કાંને તાંબુરનો શુર,
 કબાબ હતા સાબરનાં આંતશે પુર.

શરાબ હાથ લઈ કીધો હફતો પસાર,
 થયા શાહ દીલ સરવે 'મએનાં પીનાર.
 આવ્યો આંઠમે દીન રૂસતમ સહવાર,
 ફઝોજ સાથે, નેંક એક સુબ્યો વિચાર.
 કહયું તેણે નાંમેવર મોહુટાઓ પાસ,
 ગર્દનકશ હતા સરદારો દાંના ખાસ.
 કે કંઠવારની અફ્રાસ્યાખને નિદાન,
 ખબર આંપણની થઈ હશે ખેશુમાન.
 ન થાય એમ કે તે અહુરીમન ૨ "ખદ નઝાત,"
 વિચાર કરી નાંમી સરદારો સંગાત.
 કરી કોઈ ચારો આવે કરવા જંગ,
 કરે ચિત્તાઓની શીકારગાહને તંગ.
 ઘટેચ એક રાખ્યે આંપણ ચોકીદાર,
 ખબર તેની પાંમે જો કંઠળી લગાર. ૭૭૮
 તો લશ્કરથી આપે તુરત તે ખબર,
 ન થાય એમ કે રાહ રોકે શત્રુ ઝખર.
 તો ગેવગાંની તેખમનો ગોરાઝેહ નર,
 કે આવ્યો તે કાંમ માટે ખાંધી કમર.
 કહયું તેણે નાંમેવર પહલવાંની પાસ,
 ખબરદારી સાથે જવશ ત્યાં હું ખાસ.
 કહયું તેને રૂસતમે અય નાંમેવર,
 શીતાબ જ નદીનાં કીનારા ઉપર.
 રહેજે રાહમાં ચોકીને માટે હુશ્યાર,
 થજે પોતે તું ફઝોજનો નિગેહદાર.

તે નાંમનો ઉઠાવનારો ગોરાએ શેર,
 ગયો થોડા લઈને સવારો દીલેર.
 જો તે જેવો ક્યોજાળ નિગેહદાર હતો,
 તો કુલ ચારો શત્રુનો લાચાર હતો.
 થયા તેઓ મશગુલ કરવા શીકાર,
 નહીં આવ્યો કોઈનેળી જંગનો વિચાર.

અક્રાસ્યાખને તુરાંન ઝમીનમાં શીકાર માટે
 ધરાંનીઓનાં આવવાની ખબર મળવી,
 અને તેનું તેઓ ઊપર
 લશ્કર ખેંચવું.

અક્રાસ્યાખને ઘઈ ખબર જો તુરત,
 એવી, ત્રીયાહ રાતે સુવાને વખત.
 તેડયા ક્યોજાળમાંથી અનુલવી ખાસ,
 કીધી વાતો રૂસતમ વિસે તેઓ પાસ. ૭૭૬
 તથા સાતો જંગી સવારો દીલેર,
 મીસાલે હતા ખસ હરેક જેઓ શેર.
 ને બોલ્યો તે લશ્કરની પાસે મુંદામ,
 અજબ આવી પડ્યું છે મારા પર કામ.
 તુરત ચારો કરવો ઘટે છે આં વખત,
 કે અચીતો હુમલો કરવો જોઈયે સખત.

ધરી લમ્બે જો આંચ સાતો પેહલવાંન,
 તો કાઝિસ પર કર્યે પછી તંગ જહાંન.
 કહ્યું નાંમેવર જંગીઓને તુરત,
 હવે નથી આપણને ઢીલનો વખત.
 આપણ જમ્બે બાહાને શીકારને મુંદામ,
 સેપાહ કરે અચીતો હુમ્લો તમામ.
 સરદારો, ને તુરકી સેપાહનાં સવાર,
 એક મત થયા, સાથે શાહાનાં વિચાર.
 ચુંટયા તેજ મારનારાઓ ત્રીસ હજાર,
 તમામ તે દિલેરામાંથી નાંમદાર.
 નાં લેતા તમો ખુલ્લો રસ્તો તમામ,
 ને રાત દહાડો કરતાનાં કેઠે મુંકામ.
 ગયા તેઓ જંગલને રસ્તે મુંદામ,
 ને જંગ માટે ગરદનો ઉચકી તમામ. ૭૮૦
 હરેક ગમથી મોકળાવી ભારી સેપાહ,
 કે ઘેરી લીએ સરદારોની તે રાહ.
 આવ્યા જ્યારે તેઓ શીકારગાહની પાસ,
 તો દોડ્યા તે સરવે લડઈ કરવા ખાસ.
 ગોરાઝેએ જોઈ ગદ્દે લશ્કર મુંદામ,
 તો આવી ને જોઈ, સેપાહ તે તમામ.
 નિગાહ કરી જોઈ, તેણે કુલ સીપાહ,
 હતી ક્ષઓજ તે ગોયા અપ્રે સીપાહ.
 જોયું, ઉડી ગદ્દે જંગલેથી તમામ,
 દેખાયો બલુ રંગનો જુડો મુંદામ.

ગોરાઝેહ ગયો પુ'કતા વા ની સમાં,
 પોકાર શોર આવાજ કરતો નિદાન.
 શીકારગાહ તરફ જ્યારે આવ્યો શીતાબ,
 સેપાહ સંગ તેંહમતન પીતોતો શરાબ.
 કહયું તેણે રસતમને અય શેરે નર,
 ખુશી ખુરમી છોડી હવે દે મગર.
 શુમાર નથી લશ્કરો આવી રહ્યાંચ,
 જે લશ્કરથી કોહ મેદાંનો એક થયાંચ.
 તે ખુદમી અક્રાસ્યાબનો જુ'ડો ખુશાલ,
 કે ધૂળમાંથી ચળકે છે ખુરશીદ મીસાલ. ૭૮૧
 એ સાંભળ્યું રસતમે, હસ્યો તે સખ્ત,
 કહયું, છે ખુલંદ આપણી સાથે બખ્ત.
 તું ખીક રાખે છે તુરકીનાં શાહાની?
 અને ગદે' તુરાંની, સેપાહાની?
 લાખથી તો ઝંયાદા નથી ફૈજ યાર?
 ચાલાક, અને હથ્યારબંદ, તે સવાર?
 કે હોઝિ જંગલે હું જો તનહા મગર,
 ગોરઝ, ને રખશ, સાથે બખતર, અગર.
 તો દહેશત નાં અક્રાસેયાબની લગાર,
 યા દોડધાંમની, યા સેપાહની, અપાર.
 આપણમાંથી હોય એક જંગને મેદાંન,
 તો જંગમા શું ચીઝ, આખું શેહેરે તુરાંન.
 તેના જેવા જંગી નથી મને બસ,
 નથી જોઈતો એકળી ધરાંની શખસ.

ને હમણાં તો જંગી છે સાતો સવાર,
 આં શમશીરના મારનારાઓ, નાંમદાર.
 ખીસાદ શુ' છે ફૌજ હોય હઝારો હઝાર,
 નથી કામ આવતી સેપાહ બેશુમાર.
 છે એક મદદ બસ, પાંનસો બે હઝાર,
 ગો હોય નેઝકશ, ઘોડે બેસનાર સવાર. ૭૮૨
 બે સરદાર અફ્રાસેયાબ નાંમદાર,
 કરે નહીં ઓળંગી આવવા વિચાર.
 તો બરગશતા બાંન કે ઝમાનો થયો,
 બે તે નાંમવર અત્રે આવી ગયો.
 તું અયે સાફી, ઝાબુલી મયેથી ઝબર,
 લખાલખ હવે બાંમ બુલબુલી ભર.
 ભરી જલ્દી સાફીએ દીધો શરાબ,
 થયો શાદ તહમતન દીધો બે શીતાબ.
 ઝળકતી લીધી હાથમાં તેણે બામ,
 અન લીધું અવ્વલ કયકાઝિસતું નાંમ.
 કે શાહે ઝમાનાં મને યાદ રહો,
 હમેશાં તનો જીવથી આબાદ રહો.
 ખીજવાર ચુમી ઝમીનને મુદામ,
 લઈ દારૂ બોલ્યો આં તુસની સલામ.
 સુની શાહના સરદારો ઉઠ્યા તમામ,
 ને બાહેશ તે જંગીને કહી કુલ મુદામ.
 હવે બસ છે હમને આં બાંમે શરાબ,
 ન દારૂમાં તું સાથે શયેતાંની તાબ.

“એક ઝખ્મી” ચુર્ચ, જંગ મયેદાં, શરાબ,
 ન છે કોઇને હાથ તું સીવાએ શીતાબ. ૭૮૩
 લાલ દારૂ આબુલી, લઈ પીલી જાંમ,
 લીધી તહમતને ઝવારેહની સલાંમ.
 ઝવારેએ જાંમ લીધી હાથોમાં શાદ,
 કીધો તેણેથી નાંમવર શાહને યાદ.
 અને પી પછી તેણે ચુર્મી ઝમીન,
 કીધી તહમતને તે ઉપર આફરીન.
 કે ભાઈની ભાઈજ પીએ જાંમ ચાર,
 કેહવાય શેર, કરે જાંમે મયેનો શીકાર.
 શરાબ અને રાંમેશની કીધી ન કમ,
 ખુશાળી વધારી કમી કીધો ગમ.
 પછી કહયું ગેવે તે જંગીને ચાર,
 કે અય! શાહ, ને જંગીની કીર્તિ, અપાર!
 હું જઈ રાહ અક્રાસ્યાબની રોકું ચાર,
 જિતરવા ન દેઉ હું નદીની આ પાર.
 કે આવતાં રોકું પુલથી શત્રુને ચાર,
 ને પુલ પર થોભાવી રાખું એટલી વાર.
 કે તેટલાં દીલેર આપણાં ભીડે હથ્થાર,
 નથી રહી ખુશાળી હવે સર લગાર.
 શીતાબીથી દોડતો ગયો પુલ પાસ,
 કમાંનના છેડા બે, કીધા એક ખાસ. ૭૮૪
 ને એમ કરતાં આવ્યો તે પેહેલવાંની પાસ,
 આવી જોયો બુંડો તે ઝુલ્મીનો ખાસ.

કે આઘ્યોચ નદી ઓળંગીને શીતાબ,
 ને ફાજમાં હરોલ હતો અક્રાસેયાબ.
 મોકળ્યો દીલેર ગેવે પયગામ ખાસ,
 ખબર કરવા દાંના તે પેહલવાં, ની પાસ.

રસતમની અક્રાસ્યાબનાં શીકારગાહમાં તુરાંનીઓ સાથની લડાઈ.

બખ્તેખ્યાંન તેહેમતને પેહડયું તેવાર,
 અને મસ્ત ^૧“હાથી પર” બન્યો સવાર.
 ગયો સંગ લડવા સેપાહે તુરાંન,
 પોકાર્યો કુંકારતા પવનની સમાન.
 કે બેઈ ગર્ફ, બખ્તરમાં અક્રાસેયાબ,—
 નો હોશ ગોયા તનમાંથી ઉડ્યો શીતાબ.
 તેના પંજ, છાતી, ને બાજુ, ગરદન,
 ને ગરદનની ઊપર ગોરઝખી તદન.
 કે શુદર્જ, અને તુસ, ^૨“નેઝા ગુઝાર,”
 ને શુરગીન, ને ગેવ, પહલવાંની સવાર.
 શું સાવરાંનો ઝંગે, અને શું બેહરામ,
 શું ખરઝીન, શું ફરહાદ, જંગી તમામ.
 સેપાહ જંગીઓની લડવા બેશુમાર,
 ધરી હાથ નેઝા, ને હીન્દી તલવાર. ૭૮૫

તૈયાર એક જગેહ થઈ ઉભા તે તમામ,
 અને સફ સમારી ગો ચિ-તા મુંદામ.
 કહયું, જેથી જંગનું નગારું ને 'બુક,
 ઠોકી ને કીધો સાંભો હુમલો અચુક.
 ખેંચી ઊભા નેઝાઓ, ગુઝો, તલવાર,
 ખુલંદ દબદબાનાં દીલેરો સવાર.
 ધરાંની દીલેરોનાં ઘોડાના હાલ,
 ખુને ગર્ફ હતા, છાતી, ગરદનનાં બાલ.
 દોડ્યો ગેવ કરવાને જંગ ભેશદાર,
 ગોયા શેરે ખોહ્યો પોતાનો શીકાર.
 ગોરઝ આઝુબાઝુ ફેરવતો ચોપાસ,
 નિચે જેથી નાંખ્યા કઈ બાહુદુરો ખાસ.
 સેપાહ મારી ગઈ તુરાંનીઓની સખત,
 થયું ઊધું તે નાંમદારોનું બખત.
 ગયા નાંહસી લડવૈયા ચીની તેવાર,
 અજબ થયો તુરાં ઝમીનો સરદાર.
 હતો જ્યાં કે મીલાદનો શુરગીન ખાસ,
 ગોરઝ, તેગ પોલાદી, લઈ પોતા પાસ.
 હતો જંગી એક નાંમે ગોરઝમ તે ચાર,
 આવ્યો લડવા તુરાંની લશ્કરથી બાહાર. ૭૮૬
 તો ભેઈ તેને શુરગીને કીધો પુકાર,
 કે ખેંચી કમાં ખાંધ ઉપરથી તેવાર.
 ને મેહ તીરનો વસાવ્યો જંગી પર તે,
 હવા ખાંધી ગોયા 'અગ્રેબાહાર એ.

એવું જોયું ગોરઝમ દેલાવરે ખાસ,
 ધરી હાલ સર પર ને દોડ્યો તેપાસ.
 માર્યાં નેજો એક તેનાં ઘોડાને સર,
 પડ્યો જેથી ગુરગીન લડાયક ઝખર.
 આવ્યો ગેવ દેલાવર તુરત તેની પાસ,
 નઝર કીધી, ને ખ્યાદો જોઈને ખાસ.
 થયો ગુસ્સે ગો સિંહ ગરઝતો ઝખર,
 પોકાર મારી ગોરઝમ દેલીરની ઉપર.
 ખેઠકથી ઉઠાવ્યો કમરખંદ ધરી,
 મુંખારક અંકલ, હું નરમંદે ફરી.
 કીધી ટુકડા બે ખંજરેથી કમર,
 કીધાં સરફરાજોનાં દીલ ^૧પુરખતર.
 એજ માંફક નઓઝરીઓનો સરદાર,
 સર છુંદતો ભારી ગોરઝથી અપાર.
 ગોરાજે, એક ગુસ્સા ભર્યાં ભુંડ સમ,
 હું મલો કરતો શમશીરથી ચારોગમ. ૭૮૭
 કીધી જંગ એવી ગુદજેળી કુલ,
 કે કાઠી તુરકીઓનાં જીવનીળી ધુલ.
 ઝવારેહુળી સિંહ જેવો આવ્યો નિહાંન,
 કમાં ખાઝુએ ઘોડો અઝદાહ સમાંન.
 દીલેર ગુર્જી કરતો હલ્લો વા સમાંન,
 કે સંગ નાંમદારો ને જંગી પેહલવાંન.
 શું ફરહાદ, ને ખરઝીન, ખીજ નાંમદાર,
 કે ખેચતા હતા ભારી ગુર્જો તલવાર.

પુકાર કીધો ગેવે તે જંગને વખત,
 અક્રાસ્થાબ શાહ નાંમેવર પર સખત.
 કે અયે બખ્તે, બદ થયલા તુર્કી શુભનામ?
 તે કાંય કીધું રંજ અને ભુલ લર્થું કામ?
 ભુલી ગીયો સરદારોની જંગ મગર?
 કે આવ્યો ફરી ફર્યોજ લડીને ખખર?
 નથી પેહલવાંનોની તુને ખખર?
 ને ઇરાંની નાંમદારોનીખી અગર?
 ગો સરદાર રૂસતમ, અને તુસ શેર,
 શું શુરગીન, ને ગોદર્જ, સવારો દીલેર.
 ઊંધી વાળી દેશે આં તારી સેપાહ,
 ને ધુળમાં મેળવશે તારી તખ્તગાહ. ૭૮૮
 એંછીગમ તહમતન ગોયા શેર મસ્ત,
 પુકાર્યો કે અય બદ નસલ ખુરા સખત.
 તું કેમ દોડીને આવ્યો છે મારી પાસ?
 ને કેમ અંબુમનથી લડી પડ્યો ખાસ?
 કે જે જગે રૂસતમ કીનાવર બનેચ,
 ત્યાં તખ્તે, સેપાહ, ને શહા, કયાં ગણેચ?
 મને જોઈયે જંગમા ન કોઈખી શખસ,
 છું હું, ગેવ, અને કુલ તુરાંનીઓ ખસ.
 નથી મદ્દ જોતા તુરાંનીમાં એક,
 કે લડવામાં છે તેઓ અઝોરત દરેક.
 એ કહી ખેંચી શમશીર વેહેતી ખુશાલ,
 પોકાર્યો ગરઝતાં તે વાદળ મીસાલ.

અવાજ માર્યો બીજી વખત તેની બાદ,
 કે અય તુર્ક દીવાના ખુરી અવલાદ.
 નથી લાયક મદોની જંગને તમામ,
 નથી મસ્ત તું, અધમુવો છે મુંદામ.
 બા ઐરતમાં રેંટીઓ સુતર લધને આજ,
 ફટક પરદે છોકરીઓ સાથે અનાજ.
 કારણ એવો આવ્યો છે તું માટે વખત,
 કે ફરવું પડશે પાછું જંગથી આં સખત. ૭૮૯
 બેશે મદો મદોની શમશીર જે વાર,
 બેવા બાદ જંગ યાદ કરશે ન યાર.
 આ હીન્દી તલવારે કાપશ તારૂં સર,
 રડશે કોલાહ, ખખતર, જેથી તું ઉપર.
 અફ્રાસ્યાબે સાંભળ્યા શખ્દો જે વાર,
 થયું દદો પુર દીલ ઉભો ચુપ તે વાર.
 અફ્રાસ્યાબ રસતમથી બીધો સહી,
 કીધી જંગ કરવા શીતાબી નહી.
 ધીરો ફૈજ પાછળ તે ચાલ્યો મુંદામ,
 તેડ્યા સરદારો ચારો ગમથી તમામ.
 બેયું રસતમે તો ગુરજ ભારી બસ,
 ધરી ગરદને, તેજ કીધો રખસ.
 ને આવ્યો દીલેર પેલાં લશકરની પાસ,
 કીધો શોર ગુરરાતા સિંહ જેવો ખાસ.
 પુકે તેની કેશવાદનો બેટો મુંદામ,
 પોલાદી ગુરજ સાથે ખખતર તમામ.

દોડ્યા સવારો, ને ધરાંની પેહેલવાંન,
 કે લઈ હાથમાં ગુર્જા, તીરો, કમાંન.
 ચળકાટ તેજ શમશીરના ઉઠ્યા મુંદામ, ૭૯૦
 ઝંમીન ગોયા નાહાસ્તી હોય ડરથી તમામ.
 થયો તુરકી લશકરની આંખે અધકાર,
 જોઈ કોલાહ રૂસતમની આંખોને ન્યાર.
 અક્રાસ્યાખે પીરાંનને પુછ્યું મુંદામ,
 આ જંગ મયેદાં છે યાકે સુવાનું ધામ?
 હતા શરૂ જંગમાતો આંખણ દીલેર?
 ને છેડતી કરવામાં હતા સરવે શેર?
 ને જોઈય હવે કોહલાંઓથી પૂર મેદાંન,
 લડતથી હું જોઈય કોતા સરવેનું ધ્યાન.
 થયોય તું તુરાંની સિંહોમા પસંદ,
 અનુભવી જંગ જોઈ ચુકેલો ખુલંદ.
 તું કર ખાહુદરીથી એક હુમલો મુંદામ,
 જગાહ ખાલી કર દુશમનોથી તમામ.
 ફતેહ પાંખે તું તો છે તારૂ જ ધરાંન,
 છે તન હાથી ને પંજા સિંહના સમાંન.
 અક્રાસ્યાખથી સમજીને પીરાં ખુશાલ,
 ખની દોડ્યો પુકતા પવનની મીસાલ.
 અને સાથે નાંમી લીધા દસ હજાર.
 દીલેર તુરકીઓમાંથી 'ખજર ગુજાર.
 કીધો તેજ ઘોડો તે જંગમાં તુરત,
 ને થઈ ગુસ્સે લડવાને લાગો સખત. ૭૯૧

આવ્યો ગોયા આંતશ તે પીલતનની પાસ,
 હતી હાર જીત તે ઉપર જંગની ખાસ.
 તો ફીંણુ આવ્યું તહમતનનાં હોટો ઉપર,
 ઘરંણુ ગો સુરજને લગાડ્યું ઝખર.
 કે ઉપટાવી ઘોડો ઉઠાવ્યો પુકાર,
 ગોયા આવે જોશ અંદર દર્યો અપાર.
 ને તેજ હીન્દી મુંઢીમા, સર ઉપર ઢાલ,
 કીધો નાંમીઓમાં બે હીસ્સા નીકાલ.
 અક્રાસ્યાબે દુરથી નીગાહ કીધી ખાસ,
 ને બોલ્યો તે નાંમી સદારિની પાસ.
 કે જંગ એવી રહી રાત સુધી અગર,
 દીલેરો, ને ગરદન ફરાજો, અંદર.
 તો આં જગે બચશે નાં કોઈથી સવાર,
 ના કરવો પડશે ફરી જંગનો વિચાર.
 છે કોઈ જંગી? કીનાને ગુસ્સાથી ખાસ?
 કે જાય ધરિં ઝમીનનાં પેહેલવાંનો પાસ?
 નાંબે ખાકમાં રૂસતમે બદનસલ,
 તોં દેઉ તપ્પ તાજે કમરબંદ અસલ.
 કહ્યો અક્રાસ્યાબે સુખન એવો હાલ,
 મુંકદદરથી કંટાળી પાગલ મીસાલ. ૭૬૨
 દીલેર, જે હતો નાંમે પીલસમ, તેવાર,
 શાહી તુખમનો પહલવાં નાંમદાર.
 હતો નાંમે વેસે મુંબારક પીઢર,
 પીરાંન જેનો ભાઈ કંતેહમંદ ઝખર.

ઇશં કે તુરાંમા તેનો હુમનખર્દ,
 હતો કોઈ ન રૂસતમ સીવા જંગી મર્દ.
 એ સમજીને તે પીલસમે પહલવાંન,
 ચઢાવી લવાં ગુસ્સામા બેગુમાન.
 આવ્યો પાસે અક્રાસેયાબની મગર,
 કરી જંગથી તેજી દીલ અને સર.
 કહયું તુરકીઓનાં તે શાહાને કે હું,
 દીલેરો, જવાં, આં અંબુમનમા છું.
 છે ખાક મારી સાંમે તે તુસબી દીલેર,
 ને ગેવ નાંમ ઉઠાવનારોથી જંગી શેર.
 શું બેહરાંમ, શું જંગે સાવરાંથી તે,
 ગોરાજેહ, કે જંગીઓમાં એક છે.
 તથા સગજ નાંપાક તે બદગોહર,
 જેને શાહ વખાણે છે હુરદમ મગર.
 હુકમ આપે શાહ તો મીસાલે હું શેર,
 તે પેહલવાંનોમા જાઉ થઈને દીલેર. ૭૯૩
 ને તલવારે તનથી કુલ જંગીના સર,
 છુપાઉં કાપી વાદળ નિચે માહ અગર.
 કરૂ ધૂળ નાંમદારોનાં તાજ ગર,
 ને જંગની તલવારે કાપું તેનાં સર.
 કહયું શાહે કે અયે દીલેરો જવાંન,
 દીલેરોની હીંમત, સરે પહલવાંન.
 ફતેહમંદ જંગમાં થજો તું મુંદામ.
 થજો તારા દુશમનો રડતા તમામ.

ફતેહ તુને મેળવવી જોઈએ આ જંગ,
 ને ફરવું જોઈએ નાંમ, ફટેની, સંગ.
 મદદ નેંકી દેનારો થાવ દાદગર,
 હોજો તાહારા શત્રુનું સુળીએ સર.
 તું જાણે રસતમે નાંમેવરની જો પાસ.
 કમર તંગ કરે કીનો લેવાને ખાસ.
 હુશ્યાર રહેજો જંગમાં તે છે અહુરીમન,
 ને ખુની છે ફરેખનો ભર્યો હુશમન.
 પણ મેળવે ફતેહ તું તે નાંપાક પર,
 તેથીજ કાવાદાવા છે જંગના ઝખર.

પીલસમની ધરાંનના દેલીરો સાથની લડાઈ,
 અને અદકુસનું રસતમનાં હાથ,
 ઊપર માર્યું જવું.

સુની વાત પીલસમે શાહાની જેવાર,
 કીધો વાંકી સરનાઈ માંફક પુકાર. ૭૯૪
 બેઠો વા મીસાલે તે ઘોડા ઊપર,
 ગોયા તેને જંગનો હતો કંઈ ન ડર.
 ગયો ગદ્દ સમ ધરાંની ફર્યાજ પાસ,
 માર્યા ડાલી જમણી ગોરઝ તેજ પાસ.

ગયો વા જેવો પાસે ગુર્ગીનની યાર,
 અને કીધો ત્યાં મસ્ત સિંહનો પુકાર.
 મારી એક શમશીર ઘોડાને સર,
 પડ્યો નિચે ઘોડો તે દહે' અખર.
 બેયુ' જંગ અઝમાવેલા ગોસ્તમે,
 આતશ જેવો આવ્યો ધસી તે સમે.
 આવ્યો મસ્ત સિંહ જેવો પીલસમની પાસ,
 વળગી પડ્યો તેજ અંગારા સાથે ખાસ.
 માર્યો નેજો એક કમરખંદની ઉપર,
 ન પોંહવ્યું કંઈ નુકસાન તેથી મગર.
 ગયો ભાંગી હાથ અંદર નેજો તમામ,
 તો ફેંક્યો તે હાથમાંથી નેજો મુંદામ.
 એવું બેઈ પીલસમે તેજી તલવાર,
 ને ખેંચી ધસ્યો કરી જંગનો વિચાર.
 તલવાર એક ટોપ ઉપર મારી ખુશાલ,
 ઊંચકી ટોપ સરથી દડીની મીસાલ. ૭૬૫
 તે લાગેલા નેજા અને ખુલ્લે સર,
 થી લાચાર થઈ ઉભો જંગની અંદર.
 જમની તર્ફથી અંગે સાંવરાંને જ્યાર,
 બેયુ' ઝેર જંગીનું હીંમત અપાર.
 તો દોડ્યો મદદમાં તે ગોસ્તહંમની પાસ,
 દીઠો તેને ગમગીં બનેલો બે ખાસ.
 કીધો હુલ્લો પીલસમ ઉપર એક નિદાન,
 હાથી સરફરાજ મસ્ત સિંહના સમાં.

ક્રીધો હુમ્લો રહ મગરમચ્છે દીલેર,
 આવ્યો હાથ લઇ એક હીંદી શમશેર.
 મારી તેગ પાખર ક્રીધી તેની ચાક,
 જેથી તેનાં ઘોડાનું સર પડ્યું ખાક.
 તે પડ્યો ને બખતરની દાંમન ઝખર,
 લપેટીને ગાંઠ વાળી કંમર ત્રિપર.
 વળગ્યો ખ્યાદો સંગ નાંમદારથી,
 ગોચા શેર વળગે છે શીકારથી.
 સીયાહુ ધૂળ ઉડારી તેઓએ તેવાર,
 એકક સાથે વળગી તે પડ્યા જેવાર.
 સેપાહની કલબગાહથી ગેવે નિદાંન,
 જોઈ ચશમે જંગીઓમાં સીયાહુ જહાંન, ૭૯૬
 પુકાર્યો વાદળ ગરજે પાહાડોમાં જેમ,
 યા જંગ વખત હોય શેર જંગીઓ તેમ.
 આવ્યો ત્રણે દોસ્તોની ચારીએ ચાર,
 ને પીલસમની સાથે લડવા લાગા ચાર.
 ન કોઈ રીતે ડર્યો દેલાવર મગર,
 ક્રીધી જંગ દીલેરોમાં આવી ઝખર.
 કબી તેગ મારતો કબી ગુર્જ સખત,
 આજેઝ થયા જેથી સરદારોનાં હસ્ત.
 સેપાહની કલબગાહથી પીરાંને ન્યાર,
 કે જોયો પોતાનાં જો લઇને લાચાર.
 તો દોડ્યો મદદમાં તુરત તેની પાસ,
 બખાળતો, પુકારતો, ને જોશ કરતો, ખાસ.

કહ્યું' ગેવને તેને અયે નાંમેવર,
 નથી શેભા દેતો આં જંગમાં હુંનર.
 કે સિંહની મીસાલ નાંમવરની આં સંગ,
 મળી ચાર જંગી દીલેર, કરો જંગ.
 કે મરદાંનગી ભર્યા છે મદોની પાસ,
 દુરસ્ત તે, કે એક સાથે એક લડે પાસ.
 એ કહી, એક હુમ્મે કીધો તેઓ પર,
 ચઢી ગઈ ફરતાં આંકાશે ઝખર. ૭૬૭
 એણી ગમથી રૂસતમળી ગોયા કે શેર,
 આવી પડ્યો લશ્કરની વચ્ચે દીલેર.
 તથા ડાંગ, શમશીર, ગોરઝથી, ઝખર,
 તે નાંખતો તુરાંની સરદારોના સર.
 જોયો એવી જંગ કરતો પીલસમને પાસ,
 તો ડપટાવીને રખશ આવ્યો તે પાસ.
 લડવા લાગો પીલસમથી તે નાંમદાર,
 ન તાબ જોથી લાવ્યો દેલાવર સવાર.
 ગયો નાગી પીલસમ ગો અઝદાહા સહી,
 સમજ્યો કે તેનાંથી બચવાનો નહી.
 તમામ સરદારો ને દીલેરે ધરાંન,
 લીધા હાથમાં ગુર્જ, તીરો, કમાંન.
 માર્યા એટલા ફએજે તુરાંથી ગયા,
 કે લાશોનાં ઢગ ૧માહ, ૨ફલક તક થયા.
 જોયું' અક્રાસ્યાએ કરીને નિગાહ,
 તો ખેચી એક દીલથી તેણે ઠંડી આહ !

પુછ્યું તેણે છે જંગી અંકુસ ક્યાં ?
 જે સિંહોની જંગ ચાહતો હંમેશાં હ્યાં ?
 જે મસ્તીમાં માંગતોતો ગેવને મુંદામ ?
 ને રૂસતમથી ચાહતોતો લડવા તમામ ? ૭૬૮
 હંમેશાં હતું તેને ચાદજ ઇરાંન,
 હવે ક્યાં ગ્યાં ? તેજી, ને અલીમાંન ?
 ખખર પડી અંકુસને એ વાતે ચાર,
 કે શું બોલ્યો તે તુરકીઓનો સરદાર.
 તો ડપટાવ્યો અંકુસે 'શખરંગ મસ્ત,
 ખરેજ તેણે લોહીથી ઘોચા હતાં દસ્ત.
 આવ્યો દોડી ફર્યોજની ફલખગાહમાં ખાસ,
 રાહ કાપી તુરાંનનાં પાદશાહની પાસ.
 પુકાર મારી બોલ્યો કે જંગી છું હું,
 હું સફ સાંમે લશ્કરની ટકનારો છું.
 હુકમ દે મને મારો શાહા આં અગર,
 તો જાઉં આંચ જંગમાં હું તનહાં ઝખર.
 સમજ્યું તુરાં ઝમીનનાં શાહે ગર,
 કહ્યું કર પસંદ સરદારોને લશ્કર.
 તો લઈ જેથી બાહાર પડ્યો ફર્યોજ સવાર,
 હઝારથી વધુ મર્દ જંગી તે વાર.
 નેજા સરને કાપનારા સાથે તમામ,
 જળકતા ગો ભૂસ્પત, ને શુક, મુંદામ.
 બે આવ્યો તે પાસે ઇરાંની સેપાહ,
 કે ઢંકઈ ગયા ગદે આફતાબ માહ. ૭૬૯

જવારે જણાંયો તેને કરતો જંગ,
 દોડ્યો તેની સાંમે અલકુસ બેદીરંગ.
 સમજ્યો તે એમજ કે રૂસતમ છે એજ,
 ને ધાયું નરીમાનનું તોખમ છે એજ.
 જવારે વળગ્યો તેનાંથી ખુશાલ,
 ધરી નેઝો ને મસ્ત સિંહની મીસાલ.
 આણી વાળો નેઝો બે દુકડા થયો,
 અલકુસથી જવારે ઘભરાઈ ગયો.
 હાથ મારી કાપનારી ખેંચી તલવાર,
 સવારોની ગદે છુપઇ ગેતી ચાર.
 તે જંગમા તલવારોળી ભાગી અગર,
 તો હાથ નાંખ્યા જલ્દી ગોરઝની ઉપર.
 માર્યો ગુર્જ અલકુસે કોહનાં સમાન,
 થયો તે ઝખમથી જવારે હેરાન.
 બેહોશ થયો તે ઝખમથી ઝીન ઉપર,
 મરણુતોલ પડ્યો તે ખાકની અંદર.
 ઊતર્યો ઝટ અલકુસ ઘોડેથી ગર,
 ને આહતો કે કાપું તેના તનથી સર.
 જોયો એટલે, રૂસતમે ભાઈનો હાલ,
 શીતાબ દોડ્યો તે તર્ફ આંતશ મીસાલ. ૮૦૦
 કીધો સખત અલકુસ ઉપર એક પુકાર,
 ધુન્ન્યો હાથ થઈ ખુડી તેની તલવાર.
 અલકુસે રૂસતમનો સમજ્યો પુકાર,
 ગો દીલ તેનું દેખાયું ચાંમડીથી ખાહાર.

પવન માંફક બેઠો તે ઝીનની ઉપર,
 અને દીલથી ભુલ્યો તે મહી મગર.
 તે આવીને બોલ્યો કે તુંજ છે રૂસતમ ?
 સમજ્યો હું તેને, પણ તુંતો છે કમ !
 કહ્યું રૂસતમે કે તે ચુંગાલે શેર,
 નથી અઝમાવી જેથી બન્યોચ દીલેર.
 હયાં ઝખ્મી ઝવારે બેઠો ઝીન ઉપર,
 ગોરઝથી છુદાયલો, દુઃખી, ખુને તર.
 તો પીલતનથી અલ્કુસ વળગ્યો તદન,
 કે ઝીન પરજ પેહલું તુરાંની કફન.
 જો માર્યો એક નેજો કમરબંદ ઉપર,
 પણ પેશી ન શક્યો તે બખ્તર અંદર.
 માર્યો નેજો એક તેંદુમતને તેને સર,
 કોલાહ થઈ તેનાંજ ખુને જીગરમાં તર.
 ઉઠાવ્યો ઝીન ઉપરથી નેઝાએ ગર,
 અજબ જેથી થઈ ગયાં બધે લશ્કર. ૮૦૧
 નાંખ્યો ઝમીને કોહનાં ટુકડા સમાન,
 ડોરો જેથી તુરાંની લશ્કરનો બાન.
 એવીજ રીતે સાતો લડાયક દીલેર,
 કે શમશીરને ખેંચી ત્યાં ગોચા કે શેર.
 ને પીઠ પાછળ તેમણી દીલાવર સવાર,
 ગોરઝ ભારી લઈ ખાંધે ચાલ્યા અપાર.
 અક્રાસ્યાબે જોઈ અચરતી એ અગર,
 તો ફેંકી દીલેરો તરફ એક નઝર.

ને અપ્રાસેયાબ બોલ્યો કે આંય વખત,
 છે ગાલેબ આં જંગમા તો શત્રુઓ સખત,
 લડો કરી કુશીશો ચિત્તા સમાન,
 ને એમ કરી લખાવો જંગ ખેશુમાન.
 અવાજ તેનો સાંભળ્યો ફોજોને જે વાર,
 મળી સાથે રૂસતમ પર ધસ્યા તેવાર.
 એ જોઈ રૂસતમે સાતો જંગીઓ સંગ,
 કીધો હુમલો એક, તુંદીથી રહેદીરંગ.
 સેપાહ ત્યાંથી એવી નસાડી ઝખર,
 હતાજ નહીં ગોયા તેનાં પગો ને સર.
 કાખ્યા દીલેરોમાંથી એટલા તો હાલ,
 કે એકથી બીજે નાંકે થઈ ગઈ લાલ. ૮૦૨
 ને ધડ ફેંક્યાં એટલાં, જગોજગ ઉપર,
 કે સર સાથે, યા તનથી ગુદાંબી સર.
 લડગાહમાં ચાલવાની જગ્યા ન રહી,
 યા ફોજોને જવા રહ્યો રસ્તો નહી.

અત્રાસ્યામનું રૂસતમથી નાંહસવું, અને
રૂસતમનું પહલવાંનો સાથ, ધરાંનમા
પાછું ફરવું.

એવું જોયું તુરાંની સરદારે ન્યાર,
લડઇથી ફેરવ્યું મોંહ જલ્દી તેવાર.
લગામ તેણે ફેરવી ધરી તુર્ત રાહ,
અને દોડ્યો ગોયા કે વાદળ સીયાહ.
તુરત રખશ ડપટાવ્યો તહમતને ચાર,
પીઠે જંગી અફ્રાસેયાબની તેવાર.
કહ્યું રખશને કે અરે! હોશીઆર,
નાં સુસ્તી તું જંગ વેળા કરતો લગાર.
હું તુંથીજ કરશ આય શાહાને બેનન,
ખુને કરશ જંગલ, પરવાળાં સમાન.
થયો તેજ રખશ તુજમે આંતશ મુંદામ,
ગોયા પાંખો પહેલુમાં આવી તમામ.
પૂગો ન્યારે તુરાંનનાં શાહની તે પાસ,
કહ્યું દીલથી, આવી પૂગો વખત ખાસ.
શીકારખંદથી ખોલી કમંદ રૂસતમે,
ચાહ્યું લાવે ફાંદામા સર આ સમે. ૮૦૩
કમંદ પડી કોલાહ ઊપર પેંચદાર,
બચાવી ગર્દન તુર્કી સરદારે ત્યાર.

ખીબુ, તેની રાંન નિચે ઘોડો ઝખર,
 ઉછળ્યો ગો આંતશ તે જગ્યા ઉપર.
 કમંદથી છુટો જંગી પીલતનની ગર,
 મોંહ ખુશ્ક ને ચેહેરો પાંણીથી તર.
 દોડ્યા કુલ સવારો, તે પાસે નિદાંન,
 હથ્યાર ભાંગેલે, ને ટુટેલે રવાંન.
 મીસાલે પવંન, દોડ્યો અક્રસેયાબ,
 ગીયો તે નદીને ઓળંગી શીતાબ.
 કપઈ ક્યોજ બે હીસ્સા, ઝખમી જગર,
 નફા ભેતાં ગેતીમાં પાંખે 'ઝરર.
 હતા ક્યોજમાં બે લડાયક તમામ,
 બે હીસ્સાળી પાછા ન કર્યા મુંદામ.
 મુવા કંઈ, થયા ઝખમી તનથી તમામ,
 થયા ક્યોદ લશ્કરને હાથે મુંદામ.
 કમરબંદ, કોલાહ, તખ્ત, ગંજથી તમામ,
 ને તેગ, ટોપ બખ્તર, ગોંહરથી મુંદામ.
 ઘોડાઓળી ફીંમતી, સોંનેરી લગામ,
 કોલાહ, ને ઝરીન મ્યાન, તેગો, તમામ. ૮૦૪
 સીવા જેજે ફીમતી હતી કંઈક ચાર,
 મળી ચીઝ ઇરાંનીઓને બેશુમાર.
 જમાબુ ઇરાંની 'સેપાહે તમામ,
 કીધું શાદ દીલ બઝમ અંદર મુંદામ.
 મુવેલાંથી પરહેઝ રહ્યા સર્વ ખાસ,
 પડેલાંઓની કંઈ કીધી નાં તપાસ.

આવ્યા શીકારી જંગલે ત્યાંથી થઈ,
 હરેક ઝાતના ઘોડા ને અસ્ખાખો લઈ.
 લખ્યું નામું કાઝિસ પાદશાહ ઉપર,
 શીકારી જંગલનું, ને જંગનું, ઝંખર.
 નથી મુવો કોઈ જંગીઓમાં સરસ,
 ઝવારે પડ્યો ઘોડેથી તેજ, બસ.
 પછી બોલ્યો પહુલવાંન, ગુરગીનની પાસ,
 કે કર તૈયારી ખુશી ઉમંગે ખાસ.
 ને લઈ બા તું નામું કચકાઝિસની પાસ,
 અને જેજે બન્યું તે કેહેજે તું ખાસ.
 મોકલ્યો તેણે, સાથે હૃદયો તમામ,
 દીધી ચીઝો નર જંગીઓને મુંદામ.
 ફતેહમંદ મયેદાને તે પહુલવાંન,
 ગયો થોભી બે હફતા રેશન રવાંન. ૮૦૫
 ત્રીજે હફતે આવ્યા પછી શાહની પાસ,
 મુંખારક બેચું તા,જખી તેનું ખાસ.
 ત્રણ પાંચની ગેતીની છે એ રસમ,
 મુખી એક, બીજો છે દુઃખી, દમ બ દમ.
 ઘણી યાદ છે જગને ચાલાકી ખાસ,
 કે હર રંગનાં કરતુકો છે જેની પાસ.
 નચિંત તેથી રેહેવું નાં ખુશ વખતમાં,
 ન ગમગીં થવું તેથી બદ બખતમાં.
 એમ, અથવા એમ, વિટી બાએચ તમામ,
 તો દાંનાવે ગમ કરવો બેઠયે શું કામ ?

પ્રથમથી આં ચાલી આવીય દાસતાંન,
તેમજ કહી, કીધી છે પુરી, બેશુમાંન.

સોહરાબનું-દાસતાંન.

સમજ જંગ સોહરાબ રૂસતમ તણી,
સમજ એળી, સમજ બીજી તેં ઘણી.
એ વાતે થશે આંખ પાણીથી તર,
થશે નર્મ. દીલ, ખફા રૂસતમ ઉપર.
આવે કોઈ ગલીથી પવન તેજ ગર,
નાંખે ખાકમાં લીંબુ કાચુંજ મગર.
તો કહું તેને બુદ્ધી, યા કે દાદગર,
હુનરમંદ કહું, યા કહું, બેહુનર. ૮૦૬
છે મોંતજ ને દાદ પછી બેદાદ શું?
છે દાદ સર્વે તો ખાંગો ફર્યાદ શું?
નથી જાણી શકતો તું લેદ એ મગર,
છે પરદામાં શું? તે નથી રાહ ખખર.
જવુંચ સગીને લોભી દરવાઝે અખર,
ફરીથી જે ખુલતો નથી લોભી દર.
મરવાથીજ મળશે ને સાડ મુંકામ,
બીજી જગમાં કરશે જેવારે આરામ.
ને મોંત કોઈનેથી પણ ગળી નાં જતે,
તો ખાક, અંધ જવાનોથી ખુદઈ જતે.

બે આંતશ પ્રકાશતી વખતે અગર,
 અજબ નથી, બળતો હોય પોતે અખર.
 કારણ સળગે ઠીક, બે સળગાવે અગર,
 ગો ડાળ નવી કુટે જુનીથી અખર.
 ડરાંમણે આંતશ મચ્છોતનો દમ અખર,
 જે કરતો નથી જવાંન અઘડોનો ડર.
 ખુશી કાંય? જવાંન માટે ગેતીમાં આંય?
 કે અઘડી કંઈ મચ્છોતનો સખબ નાં કેહવાય?
 તો કુચની જગા; જે વિસાંમાની નહી,
 ત્યાં મોંત ખેંચે તંગ ફઝાને ઘોડે સહી. ૮૦૭
 તો જાણુ કે ઇન્સાફ છે, નથી ગચ્છેર દાદ,
 બે દાદજ છે તો શું છે ખાંગો ફરીયાદ?
 જવાંની ખુદાપો છે એક, મચ્છોત પાસ,
 ન ચાહે બે ખલલ દીનો ઇમાને ખાસ.
 પ્રકાશ હોય ઇમાંનનો બે તુંજ દીલે મસ,
 તો નોકર થઈ ચુપ રહેવું બેહેતર છે બસ.
 આજેઝીથી બંદગીનો પેશો તું ધર,
 તમામ કામ કુચની તૈયારીતું કર.
 કે ભેદ યજ્ઞાંના કામે આવે નહીં,
 બે તુંજ જીવને શયતાં ભમાવે નહીં.
 છે જગમા ત્યાં વેર રહે આતુર મુંદામ,
 તો બેહતરીથી પુગશે શેવટ મુકામ.
 હવે રાસ્ત કહું છું સોહરાબની હું જંગ,
 કે જંગ કેવી કીધી તેણે બાપ સંગ.

રૂસતમનું શિકારે જવું, અને તેનું શાહે
સમનગાંન નઝદીક પોંહયવું.

‘દેહકાંનની વાતો ઉપરથી એક બયાંન,
લખુ છું હું’^૨ આસતાંનમાથી નિદાંન.
હતું તેણે દાનાવથી સમજેલું યાદ,
કે રૂસતમ તૈયાર થઈ ગયો બાંમદાદ.
શીકારનો કીધો ગંભીર્ણ દીલે વિચાર,
ભર્યો તીરે ઠેલો, કમર બાંધી યાર. ૮૦૮
ને પગ રખશ પર મુક્યો થઈને સવાર,
દોડાવ્યો તે હાથી સુરતનાંને યાર.
તુરાંન તરફ મોંદું કીધું તેણે એમ,
શીકાર જોવા દોડતો હોય કોઈ શેર તેમ.
આવ્યો જ્યારે તુરાં જમીનની તે પાસ,
કે જોયું તે જંગલ પુર ગોરખરે ખાસ.
ખીલ્યું મોંદું તાજબક્ષતું કુલ મીસાલ,
તે હસ્યો ને ડપટાવ્યો રખશને ખુશાલ.
ગોરજ, તીર, કમાં, ને કમંદથી, તેવાર,
કીધા તેણે જંગલમા કંઈ એક શીકાર.
કાંટા, કચરા, ડાળીઓ ઝાડની, તમામ,
થી સળગાવી આગ એક ભારી મુંદામ.
સળગ્યો આંતશ ત્યારે પીલતને, ખાસ,
કબાબની સીકો માટે ઝડ લીધું પાસ.

તે ઝાડમાં પોયું એક ગોરખર ઝખર,
 તેને મન ન ભારી, ગો પંખીનું પર.
 તોડી ખુબ ખાધું ભુંભયું જેવાર,
 ને ઘૂડ કાઢી જંગીએ હાડકાંની ખાહાર.
 પછી તે ગયો ત્યાંથી પાણીની પાસ,
 ધરાયો, કે તેણે મુવા કીધો કયાસ. ૮૦૬
 મુતો તે નચિંતઈથી આંસુદો થઈ,
 રખશ ચરીયો પાસેનાં ખેતરમાં જઈ.
 કે તેટલાંમાં સાત આંડ તુર્કી સવાર,
 તે શીકારનાં જંગલે આવ્યા તેવાર.
 જોયા ખેતરે રખશના પગ જેવાર,
 કે આવ્યા જોતા જોતા નદી કીનાર.
 જોયો રખશને ખાસ જંગલમાં જ્યાર,
 તો કીધી પકડવાની યુક્તિ અપાર.
 દોડ્યા ચાતરફથી સવારો તેપર,
 અને નાંખી શાહી કમંદખી ઝખર.
 કમંદ રખશે જોઈ સવારોની જ્યાર,
 ઉછળ્યો તે ગોયા કે સિંહ જેઆંગર.
 ઉખેડયું એકનું તનથી દાંતોએ સર,
 ખેને માર્યા લાતોનાં ઝખમે ઝખર.
 મુવા ત્રણ તે થોડાઓમાંથી મગર,
 ન બંદમાં આવ્યું રખશ જંગીનું સર.
 તો ચાંગમથી નાંખી તેઓએ કમંદ,
 ને ગરદન કીધી રખશની જેથી બંદ.

ધરી શેહરમાં તેને લાવ્યા મુંદામ,
 ઇચ્છા કરવા લાગા રખશની તમામ. ૮૧૦
 છોડ્યો રખશને ટોળાંઓમાં અગર,
 કે પાંમે નફે રખશથી તે અખર.
 સમજ્યું, કે ચાળીસ કીધી ઘોડી વસ,
 તો થઈ એક ફળવંત મુંસીબતે બસ.
 બે ખુશ ખાબથી થયો રૂસતમ બીદાર,
 તો રાંક રખશનું કામ પડ્યું તેવાર.
 નિગાહ તેણે કીધી તે જંગલ અંદર,
 ન આવ્યો રખશ ચારો બાજુ નઝર.
 બે ઘાટો ન મળ્યો, તો ગમગી થયો,
 સમનગાં તરફ તુર્ત ચાલી ગયો.
 તે બોલ્યો કે ખ્યાદો હું દોડી મુંદામ,
 ને ક્યાં જાઉં ગફલતની શર્મે તમામ.
 આં કેલો, ગોરખ, ને કોલાહ, સંગ મગર,
 સજેલાં આં તેગ, બધેખ્યાંને અખર.
 કેવી રીતે જંગલ પસાર હું કરશ ?
 ને ચારો લડાયકોથી શું કરશ ?
 શું તુરકીઓ કેહેશે ચારયો રખસ,
 મુતો તેહેમતન ગોચા મુંરદુજ બસ.
 જવું પડશે પાછુંજ લાચાર થઈ,
 હવે હયાંથી તનહા દીલે ગમ લઈ. ૮૧૧
 તોબી બેઠયે હથ્થારો લીડવાં કંમર,
 નિશાની મળે બેયાબાંમાં અગર.

લીધાં પીઠ પર તેંણે જીનને લગામ,
 બોલ્યો મનથી પેહેલવાંન તે નેકનામ.
 એવીજ રાસ્ત ગેતીની છે રસ્મ ગર,
 કદી જીન ઉપર, જીન કદી પીઠ પર.
 ધરી રાહા ચાલ્યો રખશને કદમ,
 વિચાર તેને આવ્યા દીલે કંઈ કીસમ.
 આવી પુગો શેહરે સમનગાંની પાસ,
 ખખર થઈ શહા, ખુર્જીનેથી ખાસ.
 કે ખ્યાદો આવેચ પહલવાં તાજખજશ,
 શિકારગાહથી નાંહસી ગયો છે જો રખશ.
 ગયા સાંભા લેવા ખુર્જી ને શાહ,
 ધરાવતા હતા સર ઉપર જે કોલાહ.
 બોલ્યા સઉ કે છે એજ રૂસતમ શીતાબ ?
 યા કે છે એ ઉગતો સુફીદ આફતાબ ?
 શેતાબ તેની પાસે ગયો ખ્યાદો શાહ,
 જમી ખુબ ત્યાં અંબુમનની સંપાહ.
 થયું એમ, સમનગાંનો શાહ બોલ્યો, કેમ ?
 લીડી હાંમ કોણે તું સંગ લડવા એમ ? ૮૧૨
 આં શેહરનાં, તાહરા નેકખવાહ છીયે હમ,
 હાઝર છીયે તાહરા બજાવવા હુકમ.
 તનો ધન છે આં, તાહરાં ફરમાનો પર,
 તાહરાંજ છે, આ બંદાઓનાં બંનો સર.
 સુની વાત રૂસતમે તેની જેવાર,
 જોયું દીલ કમી, હુશમનીથી તેવાર.

કહયું રખશ આં જંગલેથી મુંદામ,
 ગયેાચ દુર, ખેડાર અને ખેલગામ.
 સમનગાં સુધી જોઈ પગની નિશાંન,
 નદીની લીલોત્રીથી આં ખેગુંમાન.
 હેસાંન માંનસ લાવશે કરી જો તપાસ,
 એવજ મળશે નેંકીના જાંનનારથી ખાસ.
 તથા જો નહીં રખશ મળશે અગર,
 તો કાપસ અનેક સરદારોનાં હું સર.
 ખોલ્યો શાહ, સરઅદ્રાજ અયે નર મુંદામ,
 તુંને કોઈ ઉડાવશે નાં કરવા એ કામ.
 તું થા માહારો મેહુમાંન ગુસ્સો ન કર,
 થશે ઠીક સઉ કામ તાહાડું મગર.
 કયેં મયેથી ખુશ દીલ રાત આજે એક,
 ને દીલ કયેં ખુલ્લું પ્રીકરથી દરેક. ૮૧૩
 તેજી, તુંદી, આવતી નથી કામ યાર,
 આંપ આવેચ નમીંથીજ દરની ખહાર.
 છુપાસે રૂસતમનાં રખશ જેવો નહી,
 ઘોડો નાંમવર કેથે આલમમાં સહી.
 તુરત શોધી લાવશું રખશને ખુલંદ,
 અયે દુન્યાંને જોયલા મરદ હુંનરમંદ.
 થયો તેહેમતન તેની વાતોથી શાહ,
 ફીકરથી થયો જાંન તેનો રઆઝદ.
 જવું તેને ઘર ઠીક જોયું નિદાંન,
 એ વાતે થયો શાહ દીલથી મેહુમાંન.

કદાચ જેથી મેળવે રખસને મુંદામ,
 તેથીજ પાંમે ને'કબખતી પાછી તમામ.
 સરદારે ઉતાર્યો મેહલ અંદર ખુશાલ.
 ઉભો પોતે પાસે, ત્યાં નોંકર મીસાલ.
 તેડયા, શેહેરો, લશકરથી સરદારો પાસ,
 તે લાયકનાં મહેદીલે બેસનારા ખાસ.
 બખરચીને ફરમાવ્યું ખુમચાઓ ખાસ,
 કે લાવીને મુંકે દીલેરોની પાસ.
 ખુશીની એક મીજલસ સમારી શીતાબ,
 પીધો ચીની ગુલામો હાથે શરાબ. ૮૧૪
 'તરાઝી પુતળાં, કાળી આંખ, ગાલ લાલ,
 વધારતાં શરાબ, ગીતો, મોજને, ખુશાલ.
 ગવૈયા મળી સાથે બેઠા તમામ,
 કે ગમ નાં કરે યાદ, તહમતન મુંદામ.
 વધ્યો દોડ મસ્તીનો, કે આવ્યો ખાબ,
 તૈયાર થયો ઉઠવાને ત્યાંથી શીતાબ.
 જગાહ ખાબ આરામ લાયક તેવાર,
 કીધેલી ગુલાબ, કસ્તુરીથી, તૈયાર.
 ગયો ખાબ ગાહમાં, આસુદો થયો,
 શરાબથી, રાહાની રંજથી, સુઈ ગયો.

સમનગાંનના પાદશાહની બેટી તેહમીનાનું,
 રૂસતમની નઝદીક આવવું, અને
 રૂસતમનું. તેણીની સાથે
 પરણવું.

ત્રીયાહ શખનો એક ભાગ વિટયો જેવાર,
 થયો ફરતાં આસ્માને શુક પસાર.
 ધીમે સાદ વાતોનો આવ્યો મગર,
 ઉઘડ્યો તે ખાખગાહનો ધીરેથી દર.
 મુગંધી બતી હાથ લઈ દાસી એક,
 પલંગ પાસ તે મસ્તનાં આવી છેક.
 દાસી પૂઠે એક ચંદ્રમુખી અપાર,
 નુરી સુર્ય સમ ને સજેલી સણુગાર.
 ભવાં બે કમાનો, બે જુદાં કમંદ,
 અને સર્વ જેવી તે ફદમાં ખુલંદ. ૮૧૫
 બે ગાલ, ગુલની પાત્રી, શરાબી સોઝાન,
 બે જુદાં, અંબર વેચનારા બેહુશતી તદાન.
 અળકતાં લોલક કાંણે ખુરશીદ સમાન,
 જેમાં હતાં એરીંગો જુલતાં નિહાન.
 અખાં ગોયા ખાંડ, અને હોઠો શકર,
 હતું મોંહ પ્રકાશીત મોતી, ગોંહર.
 ટીળી પર્વાળાં નિચે ઢાંકી હતી,
 થયો દોસ્ત તેનો ગો શુક અતી.

રવાંન ગોયા અફલ, ને તન ગોયા જાંન,
 ન માટીનો ભાગ હતો જેની દરમ્યાંન.
 શેરૂદીલ રસતમ અજબ થયો ખાસ,
 કીધાં તેપર યજ્ઞદાંનાં શુકો સેપાસ.
 પુછ્યું તેણીને, બોલ તારું શું નામ?
 શું શોધેચ સિયાહ રાતે, ને શું છે કામ?
 જવાબ દીધો તેંહમીનાં હું છું મુંદામ,
 કે બે ટુકડા થાઉચ હું ગમથી તમામ.
 છું બેટી એક, શાહે, સમનગાંની હું,
 સિંહો ને ચિ-તાઓની અવલાદે છું.
 ન મુંજ લાયક ગેતીનાં શાહે દરમ્યાંન,
 ન આસ્માં બલુ નિચે મારા સમાંન. ૮૧૬
 ન જોઈ મને કોઈએબી પદાંની બાહાર,
 અવાજ નથી સાંભડ્યો કોઈએ લગાર.
 દરેક જણથી કીસ્સા ને કાંઠાંણી સમાંન,
 સમજ્યું છે મેં તારાડ પુષ્કળ બયાંન.
 કે સિંહ, દેવો, ચિ-તા, મગરથીબી હાલ,
 નથી ડરતો, તેવોજ છે તેજી ચુંગાલ.
 સીયાહ રાતે જાંચે છે તું તનહાં તુરાંન,
 ફરેચ ત્યાં, નથી ખાબ કરતો નિદાંન.
 તું ખાંચેચ એક ગોખારને એકલો મુંદામ,
 ને તેગથી રડાવેચ હવાને તમામ.
 ગુરજ હાથમાં તારા જોધને મુંદામ,
 ફાટેચ દીલ સિંહનું, ને ચિ-તાનું ચામ.

બુવેચ નાંગી તલવાર તાહરી, ઓકાળ,
 શીકાર કરવા પડતું નથી તે શીતાળ.
 નિશાંન વાઘો પર છે કમંદની જખુન,
 વાદળ ખચોફે ભાલાથી રેડે છે ખુન.
 મેં સમજ્ય એવી તારી વાતો અજબ,
 હેરત તુથી થઇ લીધા દાંતોમાં લખ.
 જોવા ચાહતીતી ખાંધ, છાતી, ગરદન,
 રંગેજ કીધું આં શેહેરે તુંજ પાણી અંન. ૮૧૭
 અગર ચાહે મુંજને તો તારી હું છુંજ,
 ન જોતાં જેને માંહી, પક્ષી, તે હુંજ.
 કે થઈ છું પ્રથમ હું દીવાંની તુંપર,
 કીધીચ તારા ખ્યારે અફલ ગુમ અખર.
 ખીજું એ કદાચ તારાથી, કીરદેગાર,
 નિશાંની દે એક બેટો પહેલુમાં ચાર.
 જે તું જેવો મદ્દી કુવતમાં શીતાળ,
 ગ્રહો જેનાં બક્ષે, સની, આરેતાળ.
 ત્રીજું એ રખશ સોધી કાઢીશ મુંદામ,
 લાવશ પગ તળે હું સમનગાં તમામ.
 કે જોલી તે માંહુતાળ જે જે કલામ,
 સુખન તહમતને તે સમજ્યા તમામ.
 પરી ચહર જોઈ એવી રૂસતમે ખાસ,
 ને જોઈ અફલમંદી હરેક તેણી પાસ.
 ખીજું દેતી રખશની વધાઈ અગર,
 અંજમ જેનો નાં જોયો નેંકી વગર.

સરવ ગોયા ચાલતું, તેડી તેને ખાસ,
 આવી નાંજ કરતી તે પહલવાં,ની પાસ.
 હુકમ કીધો દાંના મુંબેદ એક ખાસ,
 આવી કરે માંગણી તેનાં આપ પાસ. ૮૧૮
 ગયો દાંના નર શાહા પાસે મુંદાંમ,
 કહયા “પહલવાંને સેપાહનાં” કલાંમ.
 ખખર પોંહચી શાહે સમનગાં,ને જ્યાર,
 ખુશાળીથી દીલ તેનું ખીલ્યું અપાર.
 રસતમની સગમથી થયું દીલ ખુશાલ,
 ખુલંદ એક ગોયા સરવની મીસાલ.
 દીધી ખેટી પેહેલવાંને ખેશુમાંન,
 રેવાજો હતા ધર્મનાં તે સમાંન.
 વિચાર, મર્જી, ને તેનાં હોકમ, મીસાલ,
 કે ગાંઠ બાંધ્યો ખુશીની સાથે ખુશાલ.
 દીધી જ્યારે પહલવાંને ખેટી નિદાંન,
 ખુશી સઉ થયાં ત્યારે ઝમકે જવાંન.
 ખુશાળીથી જીવ કીધો સઉએ નિસાર,
 દોઆ કીધી પહલવાં ઉપર ખેશુમાર.
 ૨ “નવો માહ” મુંબારક તુને સર બ સર,
 કપાયલાં હોજો તાહારા શત્રુનાં સર.
 હકદાર થઈ તો ખાંનગીમા સાથે ગયો,
 મીયાહ શખથી બાંમદાદ મુધી રહ્યો.
 કળી ખીલતી ઠારે, ભરાઈ અગર,
 થયો દખ્ખો માંણિકનો, મોતીથી તર. ૮૧૯

પડયો ફતરો સીપનાં તે જડખાં અંદર,
 જેની વચ્ચે જાંભી ગયું એક ગોંડર.
 જાણ્યું રૂસતમે કે તે થઈ છે ફળદાર,
 પડયો ખ્યારમાં દીલથી તેંદુમતન અપાર.
 જો રોશન તે ખુરશીદે, આસ્માં બુલંદ,—
 થી નાંખવાને ચાહી કસ્તુરી કમંદ.
 કે રૂસતમની બાજુએ મોહોરો હતો,
 જે મોહોરાનો આલમમાં શોહોરો હતો.
 તે આંખીને બોલ્યો કે રાખજે તું પાસ,
 જો અવતરે બેઠી અગર તુને ખાસ.
 ગુંડી તેનાં બાલોમાં લેજે તુરત,
 જંગ રોશન રૂતુ, સખકતે વખત.
 સેતારાથી આવે અગર જો પીસર,
 તો બાજુએ બાંધજે નિશાંને પીદર.
 થશે ફદમાં ગોયા ૧“સાંમે નરીમાંન,”
 આદત, મરદીમાંબી, ગોયા ૨“કરીમાંન.”
 નિચે નાંખશે વાદળથી ઉડતાં ઓકાળ,
 નાં તુંદીથી તપશે તેપર આફતાળ.
 જંગ સિંહની, બચ્ચાંનો ગણશે હું નર,
 ન હાથીની જંગથી ફેરવશે તે સર. ૮૨૦
 ગુઝારી તે માહતાળ સંગ રાત ખાસ,
 હરેક વાતચીતો કરી તેની પાસ.
 કે ચઢ્યો જો જિંચે નુરી આફતાળ,
 ને મોહબતથી સણગારી ગેતી શીતાળ.

તો દીધી જતી વખત 'પહેલુ અંદર,
 અને ખોસા દીધા સર આંખો ઊપર.
 પરીચહર રડતી ફરી પાછી ચાર,
 બની દદ' ગમની તે ભાગ્યણ અપાર.
 આવ્યો શાહા ખાંનદાંની, રૂસતમની પાસ,
 વાત પુછી ખાખો આરાંમગાહની ખાસ.
 વધઈ રજશની દીધી, સમજી તે હાલ,
 કે દીલ બન્યું તાજબક્ષનુંખી ખુશાલ.
 આવ્યો, કે પસવાયેા, 'કસ્યું' જીન બાદ,
 થયો શાહથી, ને રજશ નુરીથી, શાદ.
 સીસતાંન તર્ફ ચાલ્યો તે વા,ની સમાંન,
 ને બહુ યાદ કરતો વિટેલું આં ખ્યાંન.
 ગયો તે જગાએથી આબુલેસ્તાંન,
 કહ્યું કોઇને દીહું, સમજેલું, ન ખ્યાંન.

સોહરાબના જન્મ વિષેનું ખ્યાંન, અને
 તેની માંદરને, પોતાની ખુન્યાદ
 માટે પુછવું.

થયા શાહાની બેટીને માહુ નવ પસાર,
 આવ્યું ખાખ, નુરી એક ચંદ્ર તેવાર. ૮૨૧

ગોયા રૂસતમજ પીલતને પહુલવાંન,
 નરીમાંન, યા સાંમ, સહિ બેગુમાંન.
 તે હસ્યો ગુલાબી કીધું માંહ તમામ,
 સોહરાબ જેનું રાખ્યું તેંહમીનાએ નામ.
 થયો માંહ એકનો, દેખાતો એક સાલ,
 હતી તેની છાતી ગો રૂસતમે—ઝાલ.
 થયો સાલ ત્રણનો કે લીધાં હથ્થાર,
 ને પાંચમે થયું દીલ નરે શેર અપાર.
 થયો સાલ દસ, તો ન કોઈ ધર્તી પર,—
 હતો કે લીડે ખાઠ તે સંગ અગર.
 તને હાથી, ચંદ્રામાં લોહીનાં સમાંન,
 ભરેલી બે બાઝુઓ, સ્થલ બેગુમાંન.
 તે દોડતો સિંહોનાં શીકારે મગર,
 રમત માંક કરતો લડાઈ ઝખર.
 પૂઠે ઘોડા દોડતાની, દોડતો હતો,
 અને પુછ ધરતો, કે અટકી જતો.
 આવ્યો પુછવા એક વખત મા ની પાસ,
 ને તુંદીથી બોલ્યો કે કહે મને ખાસ.
 કે મુંજ સાથનાં ધાવેલાથી હું ઝખર,
 છું કાંય? અને કાંય માડુ વાદળે સર? ૮૨૨
 છું કોણના તુખમથી, ને કોણની બુન્યાદ?
 પુછે કોઈ પીઢર, તો હું શું આપુ યાદ?
 છુપાવશે બે મારેથી એનો જવાબ,
 તો ગેતીમાં જીવતી ન રાખશ શીતાબ.

એ સાંભળ્યું તેં હુમીનાં એ જવાંનથી,
 તો ખીધી તે નામેવર પહલવાંનથી.
 સમજ વાત મારી, તે બોલી માંદર,
 ખુશીયા અને હુલ્લડઈ તું ન કર.
 પીસર છે તું રસતમે પહલવાંનથી,
 કે દસતાંને સાંભો નરીમાંનથી.
 જેથી તારૂં આંસમાંથી જિંચું છે સર,
 કે છે તુજમથી બુન્યાંદે નામેવર.
 કીધીચ ગેતી યજ્ઞમાં પયેદા તેવાર,—
 થી પયેદા નથી, જેવો રસતમ સવાર.
 દીલે સિંહ, તને મસ્ત, હાથી, જખર,
 જે ખેંચે છે નિલનાં દર્યાથી મગર.
 નાં સાંભ નરીમાંન જેવો ગેતી. અંદર,
 અડક્યું ન આંસમાનેખી જેનું સર.
 પછી નામું જંગી તે રસતમનું એક,
 કે લાવી દેખાડ્યું તેણે છુપું છેક. ૮૨૩
 ચળકતાં ત્રણે યાકુત, ને ઠેલી ઝરીન,
 ઇરાંનથી જે મોકળીતી બાપે યકીન.
 કે બ્યારે તું અવતર્યો મા થી મુંદામ,
 મોકલ્યાં હતાં બાપે સાથે પેગામ.
 સંભાળીને રાખજે એ ચીઝો બુલંદ,
 પીદરે તુંજ મોકળી છે અયે હું નરમંદ.
 તો રાખજે ઇધાંણી તરીકે મુંદામ,
 કે આવશે તુને કોઇખી દહાડો એ કામ.

પીઠર જાણશે તાહરો કે તું અગર,
 નીકળ્યોચ સરઅક્રાંત જંગી અગર.
 તો તેડી અરૂર તે તુને લેશે પાસ,
 દુઃખી દીલ બુદ્ધથી થશે મા તું ખાસ.
 વળી બોલી અક્રાંતેયાબ આં સુખન,
 ન થાય એમ કે, જાણી લીયે તે તદન.
 છે નાંમેવર રૂસતમનો શત્રુ મુંદામ,
 જેનાથી છે માતમમાં તુરાં તમામ.
 ન થાય એમ કે તું પર બને કીનાંવર,
 તખાહ કરે બાપનાં કીનામાં પીસર.
 સોહરાબે કહયું કે એ ગેતી અંદર,
 નથી વાત રેહવાની છાંણી મગર. ૮૨૪
 લડાયક એવી હોય જો અવલાદ યાર,
 તો મુંજથી છુપાવવામાં શું નિકળે સાર?
 છુપાવી એ મારેથી રાખી શું કામ?
 તારીફને લાયક ઉંચી તુજમ તમામ?
 લડાયક બુઝર્ગોખી બાસતાંનથી,
 છે વાકેફ આં રૂસતમનાં દાસતાંનથી.
 હવે જંગી તુરકીઓનું હું મુંદામ,
 જમાવ હું કરશ મોટું લશ્કર તમામ.
 જવશ લેવા કીનો ધરિં જમીં કુલ,
 ઉડારશ માહતાબ સુધી કીનાની ધુલ.
 ઉઠાડશ તખતથી કાઉમને મુંદામ,
 કાપશ પગો તુસનાં ધરાંથી તમામ.

ન છોડશ ગુદર્ઝ, નેક સરદારો ગર,
 ને પહલવાંનો, જંગીઓ, ને નાંમેવર.
 ને રૂસ્તમને દેવશ તાળે, તખ્ત, ઝર,
 ખેસાડશ શાહ કાઝિસનાં તખ્ત ઉપર.
 ઇરાંનથી તુરાં તર્ક લડવા જવશ,
 ને શાહ સાથે લડવાને ઉભો થવશ.
 તખ્ત છીનવી લેવશ અફ઼સ્યાખથી,
 કરશ ઉઘો નેઝો હું આફ઼તાખથી. ૮૨૫
 કરશ બાનું ઇરાંનની તુને તમાસ,
 અને કરશ જંગમાંથી સિહોના કામ.
 જો રૂસ્તમ છે બાપ અને હું છું પીસર,
 તો એકબી ન હોય ગેતીમાં તાજવર.
 પ્રકાશતા હોય ન્યારે કે ખુરશીદ માહ,
 તો શું કામ સેતારાની અળકે કોલાહ.

સોહરાબનું થોડો પસંદ કરવું અને તેનું
 કાઝિસનો લડાઈ મારે
 લશ્કર ખેંચવું.

કહયું જંગી સોહરાબે માદરની પાસ,
 તું કારકીદી જોશે હવે મારી ખાસ.
 જવા માગું છું હું ઇરાં સર ઝમીન,
 કે જોઉ નામવર મુંજ પીદરને યકીન.

કે જોઈયે મને એક ઘોડો દોડનાર,
 ખરી જેની લોખંડી 'સંગ દોડનાર.
 ઝોર અંદર હાથી, પક્ષીની ચલણ,
 કે આખ અંદર મચ્છી, ઝમીનપર હરણ.
 જે ઉંચકે કુહાડી, ગોરઝને, વઝન,
 તથા મારી પેહલવાની છાતી, ગર્દન.
 ન હોય કદી પાઉખ્યાદો જંગનો કરનાર,
 જવું જોઈયે શત્રુ સામા થઈ સવાર.
 બેટાથી એ માદરે સમજી બખર,
 ખુરશેહ સુધી પોંહચું ત્યારે તેનું સર. ૮૨૬
 કહયું તેણીએ ગોવાળ્યાને ખરે,
 ઘોડાઓના ટોળાંઓ હાજર કરે.
 પસંદ કરે ઘોડો જેમાંથી સોહરાખ,
 સવાર થાય જંગ વેળા તે પર શીતાખ.
 ઘોડાઓના ટોળાંઓ ફરતાં હતાં,
 જે પહાડ અને જંગલમાં ચરતાં હતાં.
 તે શેહરમાં લાવ્યાથી સોહરાખ નરે શેર,
 કમંદ એક પકડીને આવ્યો દીલેર.
 ઘોડો જોતો માટેલો, ને કઊવત મંદ,
 નાંખતો તેની ગરદનમાં વાંકી કમંદ.
 અઝમાયશનો ફેરવતો જે ઉપર હાથ,
 તે ઘોડાનું પેટ લાગતું ઝમીનની સાથ.
 થયા તેનાં બળથી કંઈ ઘોડા બેઝાર,
 તેને લાયક મલ્યો ન ઘોડો ઝીનહાર.

તેને લાયક મલ્યો ન કોઈખી રખસ,
 થયો તંગ દીલ નામવર ત્યારે ખસ.
 શેવટ અનનુમનમાંથી જંગી એક ખાસ,
 બોલ્યો તુરત આવી તે પીલતનની પાસ.
 ધરાઉચ એક વછેરો રખશની ઓલાદ,
 જે ચાલવામાં તીર અને દોડવામાં ^૧બાદ. ૮૨૭
 છે દોડવા, ને ચાલવામા આફતાબ ખસ,
 નથી જોયો તેજ એવો કોઈએ રખસ.
 જખમે ખડીથી ^૨ગાવમચ્છી બેઝાર,
 પાહાડની સુરત, કુદવામાં વીજ, અપાર.
 એક પહાડના જેવો તે વછેરો છે હાલ,
 જે દોડે છે જંગલમાં પક્ષી મીસાલ.
 ગોયા કાગ છે પાહાડ ઉપર તેની ચાલ,
 દર્યામાં છે મચ્છી બટકની મીસાલ.
 કમંદમાનો તીર છે તે જંગલ દરમ્યાન,
 દુશ્મન પાછળ દોડી ધરેચ બેશુમાન.
 તે નરના કહેવાથી થયો ખુશ સોહરાબ,
 હુમ્મી કીધા ગાલોને ખીલતા શીતાબ.
 તુરતજ તે ખુબસુરત ઘોડાને ખાસ,
 બીન દહેશત લઈ આવ્યો સોહરાબની પાસ.
 કીધી તેની પોતાના બળથી તપાસ,
 નીકળ્યો તે લાયક કુવતમંદ ખાસ.
 પ્રથમ પસ્વારી ઝીન બાંધ્યુ ઝબર,
 જંગી બયો જંગી બેઠો તે ઉપર,

બેસતુન પાહાડ જેવો બેઠો ઝીન ઉપર,
 લીધો નેઝો સ્થાનની મીસાલે ઝખર. ૮૨૮
 ખુખીવંતો સોહરાબ બોલ્યો તેવાર,
 રખશ હાથ આવ્યો છે એવો જેવાર.
 તો લાયક છે જલદી સવારી કરૂ,
 સીપાહ દહાડો કાઢિસનો ભારી કરૂ.
 એટલું બોલી રાહા તેને ઘરની લીધી,
 ઇરાનીથી જંગની તૈયારી કીધી.
 સીપાહ ભેગી થઈ અંબુમનની ચોપાસ,
 કારણ તેગઝન હતો ખુન્યાદે ખાસ.
 ગયો લેવા રૂખસત મમાવાની પાસ,
 મદદ તેની માગી હુકમ લીધો ખાસ.
 તૈયારી બેઈ શાહે સમનગાને જ્યાર,
 બખ્શ્યો સામાન હર તરેહનો તેવાર.
 તાબે, તખ્ત, કોલાહ, અને કમર બંદ,
 ગોંહર, ઝરને, ખચ્ચરને, થોડા, ખુલંદ.
 લડાઈનો કુલ સામન ને રૂમી બખ્તર,
 અજબ થયો દુધમળ બેટાથી ઝખર.
 બોલ્યો દસ્ત દાદ સખાવતનો તમામ,
 કરી આપ્યો સઉ શાહી દોર ને દમામ.
 અફ્રાસેયાબની નઝદીક એ થઈ બે ખખર,
 કે કીશ્તી સોહરાબે છોડીય આખ પર. ૮૨૯
 અંબુમનનું લશકર થયું એક ઝખર,
 ઉડાવ્યું અમનનાં સરવ જેવું સર.

હજી આવેચ મોઢામાંથી દુધનો વાસ,
 તોળી તીર, શમશીરનો, કીધો છે કયાસ.
 ઝમીન સાફ ખંજરથી કરવા અપાર,
 કાઊસ સાથે લડવાનો રાખેચ વિચાર.
 અંનજીમનનું લશકર થયું છે ઝખર,
 નથી તેને કંઈખી ઝરા કોઈનો ડર.
 સખુન શું વધુ એથી કહીયે આવાર,
 વધુ કીર્તિ ખુન્યાદથી નિવડીચ અપાર.
 જે કોઈખી તેહમતનની ખુન્યાદ થશે,
 વિચાર રાખવો નહી, કે તે નખજો હશે.
 ખખર એની થઈતી તે સરદારની પાસ,
 તેહમીના, ઝલેઝરના રૂસતમની, ખાસ.

અક્રાસિયાખનું સોહરાખની નઝદીક લશકર
 સાથ હદયો અને નામું મોકળવું
 અને તેને ધરાંનીઓ સામે
 લડવા માટે ઊસ્કેરવું.

અક્રાસિયાખે સમજી એ વાતો જે વાર,
 તો આવી પસંદ, હસ્યો ખુશ થઈ અપાર.
 જંગી ફરોશ સરદારોમાંથી તેવાર,
 ચુંટી કાઢ્યા ભારી ગોરઝ ફેરવનાંર.

હોમાન, અને ખારમાનના, જેવા સરદાર,
 જે સિંહની લડાઈમાં લગાડતા ન વાર. ૮૩૦
 દીલેર પેહેલવાનોમાંથી ખાર હઝાર,
 પસંદ કરી ફઝોજ સાથે આખ્યા તે વાર.
 સરદારે કહ્યું ફઝોજ પહેલવાનો પાસ,
 કે રાખજો તમે ભેદ છુપ્યો આ ખાસ.
 તે બોલ્યો કે તરફીબ આ ગેતી દરમ્યાન,
 છુપાવેલી રાખવી ઘટેચ બેગુમાન.
 ન થાય એમ કે બેટો પીછાણે પીદર,
 લોહીથી કે અવલાદના ખ્યારથી ઝખર.
 લશકર જંગી મોકલું છું હું તેની પાસ,
 ધરિનપર ચઢઈ કરશે જે લઈને ખાસ.
 સાંમસાંમા થઈ જશે તે બેહુ જેવાર,
 લાચાર થશે તેહમતન ત્યાં બેશક તેવાર.
 કેવું સારૂ! ખાહુદુર તે અઈક પેહેલવાન!
 મરે શેરે નરના હાથે બેગુમાન.
 તો રસતમ વગરનું તે જીત્યે ધરિન,
 ને કાઝિસનેખી, ઝેર કરીયે આસાંન.
 રસ્તો કરશું તે પછી સોહરાબનો નેક,
 લાંખી ઉંઘમાં નાંખશું તેને રાતે એક.
 હાથ આપને માર્યો જશે તે અગર,
 સદા જળતું રહેશે દીલે નામવર. ૮૩૧
 ગયા તે બે હુશીયાર પેહેલવાનો ખાસ,
 ઉમંગથી ભરેલા તે સોહરાબની પાસ.

હૃદયો હતો પાદશાહનો આગળથી અસ,
 અસખાખ સાથે દસ ઘોડા, ખચ્ચરખી દસ.
 કે કેરખાનું તાજને પીરોજનું તખ્ત,
 મોતી તાજમાં, પગ હાથી દાંતના સખ્ત.
 ફરેખ ભયું, દીલપસંદ નામું એક ખાસ,
 લખીને મોકલ્યું તે નામવરની પાસ.
 કરે હાથ અગર તું ઇરાંનનું તખ્ત,
 રાહત પામે જંગથી ઝમાનો તરત.
 હયાંથી, ત્યાંનો રસ્તો નથી દુર છેક,
 છે ઇરાંનને તુરાંન સમનગાંન એક.
 જેટલી એઇએ તેટલી હું મોકલું સેપાહ,
 તું ખેસ તખ્ત પર મુકી માથે કોલાહ.
 હોમાન, અને ખાર્માન, જેવા આ તુરાંન,—
 માં ખાહદુરને સરદાર નથી ખેગુમાન.
 આ “તખાને ચીની” તથા લાખ ત્રણ,
 લગાઈના અનુભવી પેહેલવાંનો પણ.
 તાખે તારે મોકલું છું હું ખેગુમાન,
 વખત થોડો રહેશે જે તારા મેહમાન.
 વીચાર જંગનો કરશે તો કરશે તે જંગ,
 જહાંન કરશે દુશમન ઉપર તારા તંગ.
 હૃદયો,એ ને પાદશાહાનું નામું લઈ હાથ,
 ગયા ઘોડા ખચ્ચરને અસખાખો સાથ.
 આવવાની તેના થઈ સોહરાખને ખખર,
 જવા સામા લેવાને ખાંધી કમર.

હોમાન પાસ મમાવાને લઈ વા મીસાલ,
 ગયો, ફેજ જોઈ થયો દીલથી ખુશાલ.
 જોઈ ખાંધ ગઈ ન હોમાને જેવાર,
 અજાયેખીથી દંગ, તે બન્યો તેવાર.
 નામું આખું તેણે તે પાદશાહનું હાથ,
 હદયો, ઘોડા, અસ્ખાબના, ખચ્ચરો સાથ.
 સવાર બાહદુર સરદાર બોલ્યો હોમાન,
 સોહરાબને, કે અય, શેરેનર પેહેલવાન.
 તું વાંચ શાહિતુરાં ઝમીનનું ફરમાન,
 ને જોકે શું ફરમાવેચ તેનાં દરમ્યાન ?
 જહાંનબુએ વાંચ્યું તે નામું જે વાર,
 ચલાવ્યું તુરત ત્યાંથી લશ્કર તે વાર.
 અનુલવી પેહેલવાંને દુન્યા છતનાર,
 થયા તેજી ઘોડાઓ ઉપર સવાર. ૮૩૩
 નગારાંને ઠોકી અને કુચ કરી,
 થઈ ગેતી લશ્કર ને હોહા ભરી.
 નથી કોઇને લડવાની તાકાત અગર,
 સામે આવે સિંહ, કે મગરમચ્છ, ઝૂબર.
 ધરાંન ઝમીન લશ્કર ચલાવ્યું તમામ,
 આબાદ શેહરો બાળતો, ન રાખતો મુદામ.

સોહરાબનું “સપીદ” ફીલામાં પોંહ્યવું

અને તેનું હજીર સાથે લડવું.

અને તેને પકડવું.

હતો ફીલ્લો એક જેને કેહેતા સપીદ,
હતી ઇરાનીઓની જે પર ઉમીદ.
ફીલ્લાનો ચોકીખાંન જંગી હજીર,
ફૂવત, દીલ, ગોરઝ, તીર, સાથનો દેલીર.
હતો ઝંધક ગઝદહુમ ત્યાં કોટવાલ ચાર,
હતો જંગીઓમાં ન કોઈ બેડીદાર.
હજીર તે સરદારનો થતોતો દાંમાદ,
કેશવાદ મુખારકથી હતી જે અવલાદ.
કે તે વળતે ગોસ્તેહુમ નાંદાન હતો,
પણ બચપનથી બાહદુર હીંમતવાન હતો.
હતી બેહેન જંગી સવારી કરનાર,
હુંનરમંદ, બાહાદુર, નેઝાની ધરનાર.
હજીર થયો વાકેફ તે લશ્કરથી ન્યાર,
બખતર પેહલુયું સિંહની મીસાલે તે વાર. ૮૩૪
આવી પોંહ્યો સોહરાબ તે ફીલ્લાની પાસ,
દેલાવર હજીરે બેયો તેને ખાસ.
તુરત બેઠો ઘોડે ગરદની સમાન,
ગયો દોડી ફીલ્લાથી જંગને મયદાન.

પુકાર માર્યો તેણે તુરકી ફરોજ ઉપર,
પેહલવાનઝાદો જંગી એમ બોલ્યો મગર.

કે પહલવાં, અનુલવી, જંગી, તમામ,
દીલેરોના સરદાર, છે કોણ મુદામ ?

કીનાને મયદાન આવે મુંજ સામે જોઈ,
જંગી ફરોજના સરદારોમાંથી કોઈ.

તેની સામે લડવાને કોઈ નહીં જતો,
તે ઉંચો ઝોરાવર કુવતમંદ હતો.

જોયો તેને જંગી સોહરાબે જે વાર,
ગુસ્સે થઇને ખેંચી કીનાની તલવાર.

લશકરમાંથી દોડ્યો તે સિંહ માફક બહાર,
દીલેરીથી આવ્યો હજીર પાસે ચાર.

કહયું જંગ જોયલા હજીરને કે ઉફ !
તનહા આવ્યો જંગમાં અરે બેવકુફ ?

તનહા આવ્યો બેહુદા, જંગમાં શું કામ ?
કે નાઝ કરતો, જંગે મગરમા મુદામ !

શું નામ, કોણ બુન્યાદ, ને છે કોણ તું નર ?
રડવું પડશે માદરને તાહારી ઉપર.

હજીરે જવાબ દીધો કે બસ આ વાર,
લડવા તુર્કીઓથી ન જોઇયે કોઈ ચાર.

હું જંગીને જીતનાર સંવાર હું દીલેર,
કોંહલાં જેવા થાય છે, મારી સામે શેર.

સરદાર હું હજીર છું, દેલાવર તમામ,
હમણાં સર ઉખેડું છું, તનથી મુદામ.

ને મોકલું છું આલમના પાદશાહની પાસ,
 ખાઈ જશે આ તાહાડ તન ગ્રીધો ખાસ.
 એવી વાતોથી ખુબ હસ્યો સોહરાબ,
 તુરત જંગ તરફ કીધું મોઢું શીતાબ.
 શીતાબ માર્યા નેજા પર નેજાઓ સહી,
 કે એક ખીબ વચ્ચે જણાતું નહી.
 આતશ જેવો ધસ્યો પીલતન પેહલવાન,
 દોડાવ્યો ઘોડો તેણે કોહની સમાન.
 હજારે માર્યો નેજા કંમર ઉપર,
 પણ નેજા થયો નહીં તેમાં કારગર.
 હટાવ્યો નેજો, સિંહ સોહરાબે ઝખર,
 ને નોક મારી નેજાની કંમર ઉપર. ૮૩૬
 ઉચકી લીધો ઝીન પરથી વા ની મીસાલ,
 અને કીધો દીલથી ન તે વિષે ખ્યાલ.
 એક પાહાડના ટુકડા જેવે નાંખ્યો ઝમીન,
 થયાં જેથી જીવ અને દીલખી આધીન.
 ઉતરી ઘોડેથી બેઠો સીના ઉપર,
 અને તનથી કાપવા આહુયું તેનું સર.
 કોશેશ કરી ફર્યો જમણા હાથ ઉપર,
 સોહરાબની પનાહ માગી થઈ રંજતર.
 તો હાથ ખેંચ્યો દીધું જીવતદાન ચાર,
 તે ખુશ થયો, તો દીધી નસીહત અપાર.
 તેને ખાંચ્યો ખંધોથી જંગીએ ખાસ,
 અને તેને મોકલાવ્યો હોમાનની પાસ.

અજબ રહ્યો તેના એ કામે હોમાન,
 ધરી લીધો એવા દીલેરને આસાન.
 ફીલ્લામાં હજારની ખખર થઈ ખરી,
 ધરી લઈ ગયાય તેઓ ફર્યેદી કરી.
 ઉઠ્યા મદોં બનના ત્યાં શોરો પુકાર,
 હજાર ગુમ થયોય અનબુમનમાંથી યાર.

સોહરાબની ગોઈઆફ્રોદ સાથની જંગ.

વાકેફ થઈ બે ગઝદમની બેટી જે વાર,
 કે પકડાયો છે અનબુમનનો સરદાર. ૮૩૭
 તો થઈ ગમગીં માર્યો દરદથી પુકાર,
 ને હાય સદા મારી એક દીલથી અપાર.
 ગોયા હુતી ઓરત તે જંગી સવાર,
 હમેશાં લડઇમાં હુતી નામદાર.
 કે ગોઈઆફ્રોદ . હતું તેણીનું નામ,
 ન જંગમા કોઇએ એવી બેઠતી મુદામ.
 હજારના કામે પોંહચી શરમીંદગી કુલ,
 થયા ગાલો લાલ ગોયા ખેડના કુલ.
 લડાયક સવારોનું પેહુડયું ખખતર,
 હતું કામ ધીલનું નહીં સર બ સર.
 ખખતર નીચે છુપાવ્યાં શુદ્ધ તમામ,
 રૂમી કોલાહ મુકી સર ઉપર મુદામ.

ક્રીડલાથી નીચે આવી સિંહની સમાન,
 રાન નીચે ઘોડો, કંમર પર 'મયાન.'
 આવી ગદ્દ માફક તે ક્યોજ સામે જ્યાર,
 પુકારતાં વાદળ માફક મારયો પોકાર.
 કે છે કોણુ પેહલવાં? ને સરદાર કોણુ?
 છે જંગી લડાયકોમા ચાર કોણુ?
 કે મુજ સાથે એકલો આ જંગને દરમ્યાન,
 કરે જંગ દેલાવર મગરમચ્છ સમાન. ૮૩૮

લડાયક સરઅક્રાંત લશ્કરથી સહી,
 કોઈ પણુ તેણીની સામે આવ્યું નહી.
 સિંહ મારનાર સોહરાએ જોઈ તેને જ્યાર,
 હોઠ કરડી દાંતોમાં હસ્યો તે વાર.
 બોલ્યો આવ્યુંચ ગોરખર ફરી હાલમાં,
 શમશીર, કુવતના સાહેબની, જલમા.
 બખ્તર પેહલયું, ને માથે મુકી ખુશાલ,—
 ચીનઈ ટોપ એક, ને પવનની મીસાલ.
 આવ્યો દોડતો જલદી ગોદ્દઆફ્રીદ પાસ,
 જોયો કમંદ નાખનારી છોકરીએ પાસ.
 છાતી ખીલવી ચીલ્લો ચઢાવી કમાન,
 મુરગ જેના તીરથી ન બચતું આસાન.
 વરસાદ તીરનો વરસાવ્યો સોહરાબને અંગ,
 ડાખી, જમણી, કીધી સવારોની જંગ.
 સોહરાએ જોયું શરમ લાગી મગર,
 ગુસ્સે થઈ ઉતર્યો લડાઇમાં ઝખર.

ધરી ઢાલ સર પર ને સામે થયો,
 તે જંગ વેળા જોશ અંદર આવી ગયો.
 ગોદાંધરીને જોયો હરીફનો એ હાલ,
 કે તેજ થયો છે ગોયા આંતશ મીસાલ. ૮૩૯
 કમાન ચીલાવાળી મુકી બાજુ પર,
 ઉછાડ્યો ઘોડો આસ્માન તક અખર.
 કીધી નોક નેઝાની સોહરાબની પાસ,
 લગામ, અને લાલો, કીધાં તેજ ખાસ.
 છેડાયો ચિત્તા માફક સોહરાબ તે વાર,
 જોયો જંગમાં છલ કરતો શતરૂને જ્યાર.
 લગામ તેણે હીતવીને ડપટાવ્યો અસ્પ,
 મીસાલ આવી લાગ્યો તે આઝર ગોશસ્પ.
 થયો ગુસ્સે સિંહ જેવો તુન્દી કરી,
 ને નેઝાની નોક તેણી સામે ધરી.
 લીધો હાથમાં નેઝો જીવનો લેનાર,
 કીધો લાલો પીઠ પાછળ તેણે તેવાર.
 માર્યો નેઝો ગોદાંધરીને કમરબંદ,
 ફાડુ તનનું બખતર તુરતજ ખુલંદ.
 ઉંચકી જીન ઉપરથી દડીની સમાન,
 હવા માફક લાવ્યો તે નિચે, ચોગાન.
 ગોદાંધરી પેચ ખાધો જીનપર જેવાર,
 કે ખેંચી એક મ્યાનમાંથી તેજી તલવાર.
 કીધા દુકડા બે મારી નેઝા ઉપર,
 બેઠી જીન ઉપર ધુળ ઉડી રહી અખર. ૮૪૦

ગમી નહી તેણીને તેની સંગ લડઈ,
 તો મોંહ ફેરવી તેથી, શીતાબ નાહસી ગઈ.
 તે સરદારે અઝઢહાને સોંપી લગામ,
 ગુસ્સાથી અધારી કીધી જગ તમામ.
 આવ્યો તેની નજદીક પુકારો કરી,
 ઉચ્ચકી ટોપ સરથી ધસારો કરી.
 જેથી ખુલ્યા બખતરના બંદમાથી બાલ,
 ઝળકતો થયો ચેહરો ખુરશીદ મીસાલ.
 સોહરાબે જોયું એ છે ઓરત મગર,
 તાજ લાયક છે, તેનું બાલ ભયું સર.
 અજબ થઈ બોલ્યો કે ઇશિની લશ્કર!—
 થી ઉતરેચ એવી નાર જંગની અંદર!
 તો જંગી સવારો લડઈને દીવસ,
 વાદળ તક પુગાડતા હશે ધુળ બસ.
 ઇશિની ઓરત એવી જંગી છે જ્યાર,
 તો કેવાક હશે મહો જંગના કરનાર.
 શીકારબંદથી પેંચીદા ખોલી કમંદ,
 નાખી ફંદામાં થઈ કમર જેથી બંદ.
 કહયું મુજથી છુટવા ન કરતી કોશેશ,
 રે! માહાઝબ જંગ કાં કરેચ તું વિશેશ? ૮૪૧
 તું જેવું ગોખર થનાર નથી બંદ,
 ન ઝેર કરી છુટશે તું બંદથી ખુલંદ.
 તેજ વખતે ગોદાંત્રીદે બોલ્યો ચહુર,
 કારણ કે ન ચારો હતો તે વગર.

ચેહરો દેખડાવી બોલી કે અય દીવેર,
 દીવેરોની વચ્ચે મીસાલે ઓ શેર.
 જુએ છે ખેડ લશ્કરો આ જંગ મુંદામ,
 કે કારકીર્દી, શમશીર, ગોરઝની, તમામ.
 ખુલ્લાય મારા મેં બાલ ચેહરો જેવાર,
 તો કુલ ક્યોજ બોલશે તારે માટે યાર.
 કે મયદાંને જંગમા તેં ઓરતની સંગ,
 વાદળ સુધી ધુળ ઉડારી ફીધી જંગ.
 ન ખત કરવી નેમયે છે બાબતમા આય,
 પુગે જેથી નાંમોશી એવું ન થાય.
 શરમ પોંચે નહીં તુને મુજ ખાતર માન,
 બે સફ બાંધી ઉભેલાં લશ્કર દરમ્યાન.
 માટે રાખ્યે છુપ્યું, લલુ છે એ ખાસ,
 ડાહપણ રાખવું નેમયે સરદારોએ પાસ.
 તાબે તાહારે લશ્કર ને કીલ્લો છે સહી,
 મુલેહ બાદ જંગ કરવી નેમયે નહી. ૮૪૨
 જેમ ઇચ્છા છે તેમજ તુ આવશે જેવાર,
 તો તાહારાંજ છે કીલ્લો, ને ગાંજ, ચોકીદાર.
 રૂબસારો બે દેખડાવ્યા સોહરાબની પાસ,
 ઉનાબ હોઠોથી મોતી દેખડાવ્યા ખાસ.
 હતી ગોયા બેહેશ્ત અંદર તે ગુલસીતાન,
 ન રોપ્યું સરવ દેહકાંને કદ સમાન.
 બે આંખ હતી સાબર, લવાં બે કમાન,
 ગોયા ખીલતી રેહતી હુમેશ બેગુમાન.

ફસી તેના દીદથી ગયું તેનું દીલ,
 બલા ભર્યા દાબરો થયું તેનું દીલ.
 કહયું કે વચનથી ના ફરતી અને,
 ભયો છે બે જંગની વેળા તે મને.
 ફીલાની ^૧સફીલપર ન રહેતી નચિત,
 નથી ઉંચો આસ્માં ખુલ્લથી ખચિત.
 તોડશે એને મુજ ગુર્જનાં ફટકા સહી,
 ગર્દન તક પુગશે નેઝો શત્રુનો નહી.
 લગામ પછી ફેરવી ગોદાફ્રીદે ખાસ,
 હાંકયો સરફરાજ ઘોડો ફીલાની પાસ.
 સોહરાબ પણુ હતો તેણીની સાથે ખાસ,
 ગઝદમ આવ્યો ફીલાના દર્વાજા પાસ. ૮૪૩
 ખોલ્યો. ફીલાનો દર તો ગોદાફ્રીદ,
 આવી ફીલામાં અખમી તન નાઉમીદ.
 ગમગીન બની બંધ કીધો ફીલાનો દર,
 દીલ બન્યું ગમભર્યું આંખ ખુને તર.
 હજરને, ગોદાફ્રીદના, દુઃખથી મુંદામ,
 થયાં ઝંઝૂ જવાન, દર્દભર્યા તમામ.
 ગઝદમ આવ્યો બેટી ગોદાફ્રીદની પાસ,
 કે નામદારો ને જંગીઓ સાથે ખાસ.
 કહયું સિંહને મારનારી અય દીલની નેક,
 તું ખાતર હયાં ગમગીન હતાં દીલ દરેક.
 કીધી જંગ તે સીફતો ટલાવતથી સહી,
 થયું ઠીક કે ખાનદાનને એબ લાગી નહી.

ખુલંદ આંસમાનના સાહેબના શુકર,
 કે શત્રુથી પોંહચ્યું ના જીવને જરર.
 હસી ત્યારે ગોદાંકરીદ બેશુમાર,
 આવી કીલ્લા ઉપર ને જોઈ ફોજ તૈયાર.
 સોહરાબને જોયો જીન ઉપર બેશુમાન,
 તો બોલી કે અય તુરાંની પહલવાન.
 હવે પાછો ફર દુઃખી થાય છે શું કામ ?
 વિચાર છોડ મયદાંને જંગનો તમામ. ૮૪૪
 સોહરાબે કહ્યું તેને અય ખુબ ચહર,
 કસમ તખ્ત, તાજેના, માહાના, મહર.
 કે ખાકમા આ કીલ્લાને મેળવી દેવસ,
 સીતમગર તુને હાથમાં હું લેવસ.
 તું અફલાશે, પટકાશે, થઈને લાચાર,
 તો પસ્તાસે બેહુદી વાતે અપાર.
 ન કામ આવશે પસ્તાશે કોઈ તે દરમ્યાન,
 લુટશે તારી કોલાહ બે ફરતું અસ્માન.
 ગયો ક્યાં હવે કુઓલ દીધો તમામ ?
 ગુદાંકરીદે સાંભળ્યા એવા કલામ.
 અફસોસ સાથે બોલી હસીને સવઈ,
 ઇરાનીથી તુર્કી ન મેળવે સગઈ.
 એમજ હતું તું માટે હું નહી હતી,
 માટે રંબે અફસોસ ન કર ગમ રતી.
 ખડું છે કે તું નથી તુર્કી નસલ,
 કારણ પામ્યોચ મોટાંમાં મોટાઈ અસલ.

ખલાં, ગર્દન, ખાજુંને, ખળ, સાથે માન,
 ન થઈ શકતો કોઈ તારો જોડ્યો પેહલવાંન.
 પણ એ વાતે વાકેફ થશે જ્યારે શાહ,
 કે તુરાંનથી લાવે છે પેહલવાન સીપાહ. ૮૪૫
 તો શાહનશાહ ને, રસતમ કરશે ઇતેઝામ,
 ન તહમતન સામા તમો ટકશે મુદામ.
 એકબી જીવતો રહેશે ન લશકર અંદર,
 કોણ જાણે શું પડશે આફત તું સર.
 અફસોસ કે ખલાં, ને ગર્દન, એવી લઈ,
 છુપાશે ચિ-તાઓના પેટામાં જઈ.
 ભલું તારૂં છે ફૈજને હુકમ કર,
 પાછો ફર તુરાં સુરતે નામવર.
 ન રહે એટલો મુશ્તાક ખાજુ પર એ.
 કે સીંગ ગાયના નાદાં તેનેજ ભારી છે,
 એ સમજીને શમયિા સોહરાખ માન,
 કે ફીલ્લો મુજ પંજમાં આવ્યો આંસાન.
 તે ફીલ્લાની હેઠળ એક જગ્યા હતી,
 જ્યાંથી ફીલ્લામા ખોરાકી કુલ જતી.
 તારાજ કીધાં તે જગ્યા, ખેતી, અપાર,
 થોડી પલ ખુરશને કીધો દુર વિચાર.
 તે ખોલ્યો અસુર થયું આજે આહ,
 લડઈથી થયાય હાથ માહારા કુતાહ.
 કરશ ફીલ્લો ધુળ ખાંમદાદે ખંખર,
 શોરેજંગ મચાવી હું ફીલ્લા અંદર. ૮૪૬

એમ કહીને ચાલ્યો તે ફેરવી લગામ,
લીધો રસ્તો છાવણીનો તેણે મુદામ.

ગઝલમનું કાગિસ ઊપર નામું, અને તેનું
સોહરાબની પહલવાંનીની હફીફતનું
દરશાવવું.

સોહરાબ ફર્યો કે ઝઘફ ગઝલમને યાર,
ત્યાં લખનારો લાવી બેસાડ્યો તેવાર.
ને લખ્યું એક નામું તે પાદશાહાની પાસ,
રવાંના કીધો જડપી ફાસફને ખાસ.
અવલ કીધી પાદશાહાની ઉપર સેપાસ,
ઝમાનાની ગરદીશ વિષે લખ્યું ખાસ.
કે ફર્યોજ એક જંગી આવીચ હંમ ઊપર,
લડાયક ને ખાહુફરોની સર બ સર.
હરોલ જેની છે એક પહલવાં ઝખર,
નથી સાલ ચઉદથી વધારે ઊમર.
સરવ જેવો ફદમાં છે ઊંચો મુંદામ,
છે આફતાબ નુરી, સુરતમાં તમામ.
સીનો ગોચા સિંહ, હબ અમીરી છે સાથ,
ઈરાંનમાં ન બેયો એવો ગુર્જ હાથ.

જે તેજ હીંદી હાતોથી ફેરાવે છે,
તો પાહાડ અને દયાનિ શરમાવે છે.
નથી તે જેવો વાદળોનો પુકાર,
નથી બાજુ સમ કાપનારી તલવાર. ૮૪૭

ધરાંન ને તુરાંનમાં ન તે જેવો મદં,
નથી તેનો ગેતીમાં કોઈ હુમનબદં.
છે જંગી તે પહલવાંનનું સોહરાબ નામ,
ન સિંહ, હાથી, દેવોથી, ડરતો તમામ.
જણાય છે આબેહુબ રસતમ સમાંન,
ગો તુજમે નરીમાંથી છે પહલવાંન.
આવ્યો જ્યારે હયાં તે એવો પાદશાહ,
કીનાં લયોં, લઇને જો નાંમી સેપાહ:
તો બાંધી દેલાવર હજારે કમર,
સવાર થયો તેજી એક ઘોડા ઉપર.
ને ચાલ્યો લડાયક સોહરાબ સાંમે ચાર,
ન જોયો ઘોડે મેં તેને એટલી વાર.
કે મારે કોઈ પહલવાંન પલકારો બાસ,
યા નાંખેથી પૂગે ભેજાં સુધી વાસ.
ઉંચકી લીધો સોહરાબે જીનથી તુરત,
અજબ થયો જોઈ તેની બાજુ સખત.
છે હાલમા તે ઠીક, દીધું છે જીવતદાંન,
જો કે તે છે દલગીર, ને ગમગીં નિદાંન.
જોયા છે મેં તુરકી સવારો તમામ,
પણ એવો ન સાંભળ્યો કોઈબી મુંદામ. ૮૪૮

થશે જંગી તે જેવો જગમાં ન આય,
 પહલવાંન પીલતન દીલેરનાં સિવાય.
 હરીફ તેનો ગેતીમાં કોઈ સર બ સર,
 હશે નાં ઝાલેઝરનાં રૂસતમ વગર.
 ખુદા ન કરે, બેહુ સફમાં અરે,
 હમોમાંથી કોઈ સાથે જંગ તે કરે.
 ન આહતો હું થાય કોઈ તે સાંમે યાર.
 ગો ચકમકનો કોહ કાં ન હોય તે જનાર.
 તે કોહ પર દયા આવેચ ધર્તીને બસ,
 જે પર ઘોડો ઉપડાવેચ જંગને દીવસ.
 અગર દીલ કરશે એ કાંમે જો શાહ,
 ન કરશે કર્મીગાહ, ન આવશે સીપાહ.
 તો ખોહી દેશે દબદબો સર્વે ધરિન,
 થશે ગેતી શમશીરની નોકે વીરાંન.
 કઝિવત છે પોતેજ, પુંજી લુટશે તમામ,
 હાથોહાથ થશે કોઈ ન તે સંગ મુદામ.
 સવાર કોઈએ જોયો ન તે જેવો યાર,
 કારણ છે ગોયા તેજ સાંમેસવાર.
 નથી તાબ તે સાંમે લડવાની ખાસ,
 તેનાં ગોઝ, પંજ, ચપળતાની પાસ. ૮૪૯
 સમજ ઊંધાં આંપણા દીલેરોનાં બખ્ત,
 ખુઝર્ગી તેની પૂગી આંસ્માને સખ્ત.
 ફર્યે છીયે આજ રાતે બાંધી સાંમાન,
 ને દેશ તર્ફ આવ્યેચ હમો સઉ નિદાન.

નથી લડી શકવાના, થોભ્યે અગર,
 એથી તો ઝેયાદા હું શું કહું દીગર.
 કીલ્લોળી ન ટકશે હુમ્લા સાંભે ખાસ,
 ઢીલો સિંહ છે જેનાં ધસારાની પાસ.
 કીધું મોહરખંધ નામું તેનીતે શબ,
 કાસદ તેડી ખોલ્યા તેની પાસે લખ.
 કહયું ખાંમદાદનીખી આગળ ઝડર,
 જજે નિકળી દુશમનનાં લશ્કરથી દુર.
 સીધે રસ્તે મોકળાવી નામું તે યાર,
 થયો નામાં પાછળ જવાને તૈયાર.
 તે કીલ્લાની નિચે હતો રસ્તો એક,
 જેની રાહ ખબર હતી ગઝદહમને છેક.
 જવા થયો તૈયાર ખાંધી અસ્ખાબ,
 વગર રાહાની રાહે તે ચાલ્યો શીતાબ.
 કીલ્લા વાટે ગઝદહમ તુરત રાતો રાત,
 ગયો ત્યાંથી નીકળી ખેસીઓ સંગાત. ૮૫૦
 ઉઠાવ્યું સર આક્રતાએ કોહથી ખુલંદ,
 સેપાહ થઈ તુરાંની ત્યારે કમરખંદ.
 સરદાર સોહરાએ હાથ નેઝા લીધો,
 ને ખેઠો તેઝી ઘોડા ઉપર સીધો.
 હતો કીલ્લાનાં પહલવાંનેનો ખ્યાલ,
 કે પકડે, ને ખાંધે, બકરાંઓ મીસાલ.
 કીલ્લા પર હુમ્લો કીધો, ભેયાં ન કોઈ,
 પુકાર મસ્ત સિંહ જેવો માર્યો તે ભેઈ.

ને દર ખોલ્યો. કીલ્લાનો આવી ઝખર,
 જોયા સરકરાઓ ન કીલ્લાને દર.
 ગઝદહમ સાથે ચાલ્યા તે રાતેજ ખુશાલ,
 સવારો, જંગી, કીલ્લાનો રખેવાલ.
 સેપાહ ને સોહરાબ ગયા કીલ્લાને દર,
 તો જોયો નાં ગઝદહમને કીલ્લા અંદર.
 રહ્યા હતા જે કોઈ તે જગ્યા ઉપર,
 ગુનેહગારો યા બેગુનાંહો અગર.
 હુકમ માંફક આવ્યા તે સઉ તેની પાસ,
 જીવતદાન માંગ્યું તે સઘળાએ ખાસ.
 ગુદાંકીદને શોધી, મળી નાં મગર,
 લાગ્યું મન તેની માયા જોડાણ ઉપર. ૮૫૧
 રે! હાયરે અફસોસ, તે એમ ખોલ્યો શીતાબ,
 છુપાયો વાદળ નિંચે નુરી આફતાબ.
 નઝર શું ખરાબ લાગી મુંજને આં વાર,
 છીનવ્યો ઝમાનાએ મુંજથી શીકાર.
 ગરીબ એક હરણ આવ્યું તું મુજ કમંદ,
 છુટી બંદથી, મુંજને કરી ગીયું બંદ.
 પરીચહુર અચાંક આવી એકકેદમ,
 મારાં દીલને લુટ્યું, વધાર્યો છે ગમ.
 એકાયક તે મઆશુક છુપાઈ ગઈ,
 રહ્યો ગમનાં દાગે ગીરફતાર થઈ.
 શાબાશ બદુગરની! નઝરબંદી આંચ!
 કીધું ખુન તલવાર માર્યા સીવાય?

થઈય કડવી ઝીંદગી તેનાં મુઁખ વગર,
 કીધુંય કચ્છેદ તન મીઠા શબ્દે અખર.
 કીધું મુઁખ પર શું જાડુગરણીએ ફંદ,
 કે બોલતો એકાયક કીધો મને બંદ.
 તે જંગ, ચેહરો, વાતચીત, સાથની મગર,
 કદી નાં જોવશ એવી મઆશુક દીગર.
 હું યાદ કરૂંય તેણીનાં બોલો જેવાર,
 વધેય દર્દ તે દાગે માહાડ અપાર.

૮૫૨

અજબ આકૃત ઉભી આવી મારી પાસ,
 કે ખ્યારની જુદાઈનો થયેય લાભ ખાસ.
 હવે મને રડવું ઘટે છે અતી,
 નથી જાણતો દીલખર તે ખુદ કોણુ હતી?
 એ બોલતો, ને પાંમતો, હતો ગમથી ખેદ,
 ને આહાતો કે જાણેનાં કોઈ તેનો લેદ.
 છુપાતો નથી ઇશક, પરદો મગર,—
 બોલેય માણસોનો, તેનાં આંસુતર.
 ગમ જીવને લાગાથી નીકળે છે હાય,
 ગમે એટલો આશકબી અજાણ થાય.
 તેનાં દબદબા અફલમા બેઠો ખ્યાર,
 ગયો રંગ સોહરાબના ચેહરાને યાર.
 એ વાતે હોમાંનને હતી નાં ખખર,
 કે જખમી થયું છે સોહરાબનું જીગર.
 હુશ્યારીથી સમજી ગયો તે મગર,
 કે બેચેની આવી છે કંઈબી તે પર.

ને સપડાયો છે જલમાં તે ઝખર,
 કોઈ માઆંશુકનાં બુદ્ધનાં ફંદા અંદર.
 છુપાવેચ દરદ, દીલ થયુંચ લોહી ખસ,
 ફસી કાદવે ચાલેચ રાહે હવસ. ૮૫૩
 નિરાંતે ધીરજથી કહયું બેગુમાન,
 કે ગર્દનકશ અથે શેરેદીલ પહલવાંન.
 અગઉનાં તે ધર્મી, ઝંઘક, નીતિવાન,
 વધુ ગણ્યું કંઈ નાં પોતાનાં સમાન.
 દીલે પોતે બેચેન થતા નહીં હતા,
 નહીં મસ્ત ખ્યારનાં શરાબે થતા.
 હરણુ કસતુરીનાં સો ધરતા કમંદ,
 મગર દીલ ન ફંદામા કરતાતા બંદ.
 પરીચેહરેનાં ફંદામા તે જવાંન,
 નથી ફસ્તો હરગેઝ, જે હોયચ પહલવાંન.
 ઘટેચ તેને પહલવાંની, સરદારી, આય,
 જે ૧“મેહરે ફલકનો” ખરીદદાર થાય.
 ઓ! દેવબંદ, દીલેશેર, સરદાર તું,
 થયોચ કોણુની મહોબતમાં લાચાર તું?
 નથી રીત એ જગ જીતવા, બંનવા સરદાર,
 કે માંહરખના ખ્યાર અંદર રડવું અપાર.
 ગણેચ તુને ફરઝંદ, જે અફ્રાસેયાબ,
 જેથી તું છે આજ ૨“અફસરે ખુશકો આબ.”
 બીકટ કામે તુરાંનથી આવી ગયાચ,
 તરવા ખુનના દર્યામાં દાખલ થયાચ. ૮૫૪

ઇરાંની સરહદ પરી લીધીચ તુરત,
 આસાંનીથી હાથ કીધો કીદલો સખત.
 થયું એટલું સેહલાઈએ હાંસલ જો કામ,
 પણ આગળ છે કરવાની મેહનત તમામ.
 જો તુસ, અને શાહ કાઉસ આવશે અગર,
 ને રૂસતમ, જે જાદુ કરેચ સિંહ ઉપર.
 શું સરદાર ગુદર્જ, અને ગેવ, દીલેર,
 સરઅક્રાજ બેહરાંમ, ને રેહાંમ, શેર.
 કે મીલાદનો ગુરગીન, ને જંગી ફરહાદ,
 ગોરાજે, કે જે હાથી કરતાંબી ઝયાદ.
 એ પોલાદી પંજના છે શેરે નર,
 નાંમ ખાતર બાંધી કીનાની કમર.
 ને આવશે તે સરવે લડઈમા જેવાર,
 તો કોણ જાણે શું થશે આપણું તેવાર !
 તું સરદાર છે, સરદારોનો તમામ,
 પરી ચેહેરોનાં ઇશકથી છે શું કામ ?
 તુ કર દીલથી દુર માઅશુકોનો એ ખ્યાર,
 કાલ ટકશે મરદોથી જંગમા ન યાર.
 દીલેરીથી અયે નવજવાં તેં તમામ,
 ઉકાવ્યું છે એક લારી માંથા પર કામ. ૮૫૫
 જો એક દીલે રેહેશે, મુરાદ આવશે બર,
 ન તો ખોશે દીલનાં વિચારોથી સર.
 તું જાણ કે થયા કરેચ લાગત જે કામ,
 તો તેજ કામે નામના મળે છે તમામ.

નથી કીધું સોંપેલું કામ સરનભમ,
 તો હાથ નાંખે છે ખીજાં કામે શું કામ?
 મરદાનગીથી જીત, શુરૂ ગેતી આં સખત,
 અને હાથ કર શાહોના તાજે તખત.
 બોહોળો મુંદક આવશે તુંજ હાથે જેવાર,
 દરેક જગેહ મહબુબો બુકશે તેવાર.
 અખમી તે બનેચ ધંફે દીલબર થકી,
 જે લાચાર હોય ઝેર અને ઝર થકી.
 મગર જગમા નાંખી બનેચ જે મુંદામ,
 પુંજેચ તેને નાના કે મોટાં તમામ.
 સુખાં એવા હોમાંને સરવે જો ખાસ,-
 કહયા તે પહલવાંન સોહરાબની પાસ.
 ખીદાર થયો વાત એવી સમજી સોહરાબ,
 તો દીલ પાછું જંગ ઊપર લાગું શીતાબ.
 બોલ્યો અયે ચીની નાંખીઓનાં સરદાર,
 છે તુંજ નેક વાતો પર આફ્રીન હઝાર. ૮૫૬
 છે તુંજ વાતો મુંજ જીવનો ચારો અપાર,
 કરચ નવેસરથી તું સાથે ફરાર.
 આ ગેતી, અમીન, કે શું પાણી, તમામ,
 અફ્રાસ્યાબને તાજે હું લાવીશ મુંદામ.
 ઉઠાવ્યું દીલ માઅશુકથી એ કહી અગર,
 અને આવી બેઠો, બુલંદ તખત પર.
 તે કીદ્વાની ફતેહ, ને કીર્તિનું ખાસ,
 કે મોકળાવ્યું નામું અફ્રાસ્યાબ પાસ.

થયો શાહે તુરાં ઝમીન, ખુશ અખર,
 કીધી તેણે આંકરીન સોહરાખ ઊપર.
 પૂચુ નામું કઊસને તે તર્ફ જ્યાર,
 સુની વાત, ગમગી થયું દીલ અપાર.
 તેડાવ્યા પછી ફર્યો સરદારો ખાસ,
 કીધી મસ્લતો કંઈક તેઓની પાસ.
 ખેડા શાહે ઇરાં, ની સાથે મુંદામ,
 નાના મોટા સરદારો ફર્યો તમામ.
 શું તુસ, ને શું ગેવ, શું ગુદર્જ, કેશવાદ,
 શું ગુરગીન, શું ખેડરાંમ, જંગી ફરહાદ.
 નામું વાંચું સરદારે તેઓની પાસ,
 કીધી જંગીની વાતો કમ અયાદા ખાસ. ૮૫૭
 કહયું ભેદમાં તેણે પહલવાંનો પાસ,
 વખત થશે બહુ લાંબો આં કામે ખાસ.
 કે ગઝદહમ જેવી રીતે કહે છે બયાંન,
 તે ખ્યાલે ન દીલનું થતું સમાધાન.
 શું કર્યે, શું છે ચારો, એ દર્દનો,
 ઇરાંનમાં છે કોણ હરીફ એ મર્દનો.
 થયા સર્વે એકમત કે બાય ગેવ ખાસ,
 કે અબુલ દીલેરોનાં અફસરની પાસ.
 ને પોંહ્યાડે રૂસતમને એવી આગહી,
 કે દહશતમાં તખ્ત આવ્યું છે. શહનશહી.
 કે લઈ આવે જંગ માટે તેને ઝરૂર,
 પનાંહ ઇરાંનીઓને છે તેની પુર.

રૂસતમ ઊપર કાઊસનું નામું, અને તેને
સોહરાખનો લડાઈ માટે બોલાવવું.

લેખક સાથે ખ્યાલ કરતો બેઠો મુંદામ,
કારણ હતું જડપી, બેખમ લયું, કામ.
ફરમાવ્યું શાહે એક નામું મગર,
લખવા રૂસતમે નાંમેવરની ઊપર.
દોઆ કીધી પહલવાં ઊપર બેગુમાંન,
હોશ્યાર દિલ રેહજે, ને રઓશન રવાંન.
ન થાઓ એવું ગેતીમાં, તું સીવા બસ,
ન કોઈ હોતો હર કામે ફરીયાદરસ. ૮૫૮
તુરાં રાહથી સરદારે આંપણ ઊપર,
સીપાહ સાથે હુમલો કીધો છે જખર.
બેઠોય કીલ્લા અંદર તે લઈને સેપાહ,
રોકીય માણસોની તે કીલ્લામાં રાહ.
તે છે એક પહલવાંન, બાહદુર, દીલેર,
તને ગોઆ હાથી, દીલે નરે શેર.
ધરાંનમા નથી કોઈ કે લાવે તે તાબ,
સીવાય તું, કે જા'ણુ પાડે તેનું આબ.
દીલેરઝાદો તુંજ શેરે દીલ છે મુંદામ,
તુંજ તેગે છે નાહીંમત શત્રુ તમામ.
ગરદનકશ, તું છે સરફરાજ, નાંમવર,
છે નાંમીચો ગેતીનાં પહલવાંનો પર.

તું ^૧“સર” નામી પીલતન છે ગરદનકરાજ.
 દીલેરોનો સ્થાલ, અંબુમનનો છે નાજ.
 દીલેરાંને ધરાં, ની હીંમતથી તુંજ,
 સિંહો જેવા પંખ, ને કુવતથી તુંજ.
 તું લેનારો છે શેહર માઝંદરાંન,
 ને ખોલનારો તું બન્દે હામાવરાંન.
 રડેય તાહારા ગુર્જે તો ખુરશીદ તમામ,
 ભુંજાય છે તાહારી તલવારે તો ^૨ખેહરાંમ. ૮૫૯
^૩ગુળી નથી, સમ ઘોડાનાં પગની ગર્દ,
 ન હાથીથી જગમાં તારો હુમનબર્દ.
 કરેય કઞ્ચેદ સિંહુનેથી તારી કમંદ,
 ભાલો તારો કોહને પુગાડેય ગઝંદ.
 ધરાંનની હર આંકતે, છે તું પનાહ,
 દીલેરોથી મેળવે છે તુંથીજ કોલાહ.
 ક્યાંમતનાં સાહેબથી આફ્રીન અખર,
 હોજે સાંમ, નરીમાન, કેસરિય, પર.
 ધરાવેય જેઓ એવી તુખમ બુન્યાદ,
 સિંહો, ને દુન્યાં, જીતનાર પાકઝાદ.
 છે રોશાંન તાહારાં દીદારે માઝ બખત,
 રેહોજે તાંદરૂસ્ત ને ખુશી વખતો વખત,
 નવું સાંમે આવ્યું છે ભયેલીત કામ,
 છે દીલ ઝખમી જે અંદેશાથી તમામ.
 કરવા બેઠા મનસુબો સજી પહલવાંન,
 વાંચ્યું નામું ગઝદહમનું જો બેશુમાંન.

નેયો એજ હરેક જંગીઓએ વિચાર,
 કે નેક તુજમ ગેવ, આવે તુ પાસે યાર.
 અને નાંમું લઈ આવે તે તાહરી પાસ.
 કે ખદ નેક જાંણે, લખેલું તું ખાસ. ૮૬૦
 ને વાંચે આં નામું રાતે યા સહવાર,
 ખે લખ ખોલી ખોલવાખી થોલતો ન યાર.
 ને હાથમાં હોય તુરરો, તો સુધવાને ખુ,
 ન થોલતો હયાં આવજે શીતાખીથી તુ.
 ઉભો થજે, હોય ને સુતેલો અગર,
 ઊભો હોય તો ખોટો નાં પલખી મગર.
 પણ લશ્કર, લડાયક, અખર, કુલથી,
 આવ શોરે જંગ, કરતો ઝાખુલથી.
 કારણ લખ્યું ગઝદહમે તે નેતાં આય,
 હમનખદ નથી તેનો કોઈ તું સીવાય.
 અગર વાંચે નામું તો ઢીલનાં વગર,
 ચલાવજે સેપાહ જંગ તરફ તું મગર.
 સાહી જેવી મોહોર કીધી નાંમા ઉપર,
 હતાં જેમા લેખેલાં અખીર, અખર.
 તૈયાર થયું નાંમું લખઈ મોહોર સાથ,
 દીધું વા જેવા ગેવ જંગીને હાંથ.
 કહ્યું ગેવને જા તુરત ખેગુમાંન,
 તેજી ઘોડાની દે લગામે નેલાંન.
 ન થાય એમ કે પોંહચે તું રસતમની પાસ,
 તો ઝાખુલમા થોલે યા સુવે તું ખાસ. ૮૬૧

જો રાતે પુગે, ફરજે ખીજે દીવસ,
 કેહેજે તેને જંગ પાસે આવી છે ખસ.
 ન તો છે આં પાસે, જંગી મદં સહી,
 કે દુશમનને તુચ્છ ગણવો જોઈયે નહી.
 તેજ વેળા દોડ્યો તે ગેવ ગોચા આખ,
 કીધાં રાહમાં નહીં તેણે આરાંમો ખાખ.
 દોડ્યો રાત દીન કુંકતા વા ની મીસાલ,
 નાં પાણીની ખવાહીશ, નાં રોટીનો ખ્યાલ.
 જો પોંહ્યો તે ઝાબુલની પાસે જેવાર,
 કે ઝાલને પૂગા તલાયાનાં પુકાર.
 આવેચ ગદં માંફક ધરંથી સવાર,
 કે રાંન નિચે ઘોડો છે રાહનો લેનાર.
 એસ્તેકખાલ ગયો તેહંમતન લઈ સેપાહ,
 ખુઝગોએ સર ઉપર મેળી કોલાહ.
 થયા ખ્યાદા ગેવ અને કુલ દેલાવર,
 જે કોઈ નાના મોટા હતા ઝીન ઊપર.
 નિચે રખશથી આવ્યો તે નાંમેવર,
 ધરંનની ને પાદશાહાની પુછી ખખર.
 ગયા રાહથી રસતમનાં મેહેલની જો પાસ,
 ખેસી ચંદ વખત લીધો આરાંમ ખાસ. ૮૬૨
 કહ્યું, નામું આપી સમજેલું તમામ,
 કીધી કંઈક સોહરાબની વાતો મુંદામ.
 જાણ્યું તેહમતને નામું વાંચ્યું જેવાર,
 હસ્યો ને થયો દંગ તે વાતે ચાર.

કે સદાશિમાં જંગી સાંમની મીસાલ,
 સવાર પેદા પડ્યો છે ગેતીમાં હાલ.
 અજબ શું? આંપણ દીલેશમાં એમ થાય?
 પણ તુરકીમાં થાય એમ તે કેમ મણાય?
 શું રખની એમા હોશે ધ્વિષ્ટા નિદાન,
 મુખારક એ કોણ હોશે તુર્કી પહલવાન!
 સમનગાંના શાહની ખેટીથી હું એક,—
 ધરાંજિય ખેટો, પણ તેતો ખચ્યું છે છેક.
 હજુર નથી બાણતું તે જંગ માટે એમ,
 ખચાવ કેમ કરવો, અને હુમ્લો કેમ!
 જરો ગોંહર માંણસની સાથે મેં ખાસ,
 મોકળ્યુંય તે માટે તેની માંની પાસ.
 જવાબ એવો તે માંણસ લાવ્યો તતકાળ,
 કે ચંદ વખતમાં તે થશે મોદું બાળ.
 છે મુજ બાંનો દીલનું તે ખ્યારૂ ઝખર,
 વિખેરવા સેપાહ, નથી જંગ લાયક નર. ૮૬૩
 હુમ્લો કરશે સિંહ જેવો, આવશે જો વખત,
 સરદારોનાં સર, નિચે નાંખશે તે સખત.
 પીએચ દુધની વાસ ભર્યા હોઠે શરાબ,
 ખેશક તે લડાયક નિકળશે શીતાબ.
 ચાલ હવે અયેવાં તરફ જમ્યે ખાસ,
 ખુશી સાથે દસ્તાંના મેહેલની તે પાસ.
 ને ત્યાં જઈ કર્યે એની વાતે વિચાર,
 આ કોણ તુરકી પહલવાં મુખારક છે ચાર!

આવ્યો દસ્તાંના મેહલ તરફ તેજ વાર,
 દીલેર પહલવાં રૂસતમે નાંમદાર.
 પોતે, ગેવ, નરીમાનનાં મેહલે ગયા,
 થોડી વાર બેઠા, અને ખુશ થયા.
 બીજી વાર દોઝા ગેવે કીધી તેપર,
 કે અયે જાંહાં પહલવાં બાહુર ઝખર.
 રોશન તારાથીજ રહેલું છે તાજે તખ્ત,
 દીપાવનાર તાજેનો તુજ નેક બખ્ત.
 મને શાહા કાઝિસે દીધુંચ ફરમાન,
 કે મુતલક ઊંઘાતોના ઝાબુલેસ્તાન.
 પુગે રાતે, ફરજે બીજે દહાડે ખાસ,
 નહીં થાય એમ જંગ બતંગ આવે પાસ. ૮૬૪
 હવે સરફરાઝ મર્તાબાવાળા માન,
 જવું જોઈયે આપણને જલદી ધરાંન.
 એની બીક નથી, બોલ્યો રૂસતમ મુંદામ,
 કે ખાક સીવા આંખર નથી સરંનજમ.
 ન કોઈ કેહતું ક્યાંથી આયોચ નાંમદાર,
 ન જાણતો હુબી, ક્યાંથી આવ્યોચ સવાર.
 વળી ફાસદ લાવ્યોતો એમબી જવાબ,
 વિલંબ લાગશે નહીં, થતાં મોટો શીતાબ.
 થશે ઊંચો તે સર્વ જેવો બુલંદ,
 લેશે ગુર્જ હાથ, ધરશે ઝીન પર કમંદ.
 કવિ બાઝુ, તન ઝોરેમંદ, બેગુમાન,
 બુલંદ “અર્શથી” પાડશે તારા નિયાંન.

થશે સાલ ચક્રનો, ન તેટલાં મગર,
 જાચે ચઢશે મરદીથી આંસમા જાપર.
 થયેા નથી પણુ ગેતી લાયક તમામ,
 ખુશી અને મજલેસો લાયક મુંદામ.
 મગર પહલવાં તું જે કહે છે કલામ,
 કે આવ્યોચ ઇરાંનીથી લડવા મુંદામ.
 જાંચેથી દેલાવર હજીરને નિયાંન,—
 નાંખી ખાંધેા પેચે કમંદથી આસાંન. ૮૬૪
 એ કામ હોય ન તે સિંહ બચાતું નિદાંન,
 ગો હોય ગમે એટલો તે જંગી પહલવાંન.
 જો તેજ હોય તો કંઈ નથી ખોફો ખતર,
 ખુદાજ લાવેચ વેરીને રંજની અંદર.
 કહ્યું પછી પીલતને ગેવને તેવાર,
 એ લશ્કરને તોડનારા જંગી સરદાર.
 આપણુ આજ ખેસ્યે ઝરા બની શાદ,
 ન શાહની કે પહલવાંનોની કર્યે યાદ.
 આપણુ થોભી એક દહાડો કર્યે આરામ,
 થોડા કર્યે તર, સુકકા હોઠો તમામ.
 જશું દોડી તે બાદ નઝદીકે શાહ,
 ઇરાંની દીલેરોને દેખાડશું રાહ.
 રોશન બખ્ત ખેદાર થાય નાં તો તેમ,
 ન તો કામ મુંશકીલ નથી કાંઈ એમ.
 જે જગ્યે હર્યો આવેચ મોજની અંદર,
 ન દંમ મારતો તેજ આંતશી ત્યાં ૧“શરર.”

નેશે માહરો જુડો તે દુરથી તમામ,
 પડશે માતમમાં દીલ, ખુશી, ને હંગામ.
 તે કેમ હોય ઝલેઝરના રૂસતમ મીસાલ ?
 આં ગુઝ, અને શમશીરનો, ખાવીંદ હાલ ! ૮૬૬
 અને થાય કેમ ગોયા તે જંગી સામ !
 દીલેર અને હુશ્યાર, અફલમંદ તમામ !
 ઊતરશે જંગ અંદર જડપથી તે નહી,
 મુંશકેલ ગણવું જોઈયે નાં, એ કામ સહી.
 થયા મસ્ત, નાંખી શરાબ ઉપર હાથ,
 કીધી યાદ સરદારો હસ્તાંની સાથ.
 ખુમારીમા પુર સહવારે ખીજે દન,—
 છતાં તૈયારી કરવા લાગો તેહંમતન.
 તે દીનખી બેઠો પાછો મસ્તીથી ચાર,
 ખીજે દીનખી છોડ્યો જવાનો વિચાર.
 બોલ્યો પછી રૂસતમ ખાવચીઓ પાસ,
 કે ખાંણના ખુમચાઓ લઈ આવો ખાસ.
 ખાઈ ખાંણુ સનગારી મહેફીલ શીતાબ,
 બોલાવ્યા ગવૈયા, તંખુરા, શરાબ.
 પસાર થયો તે દીન, ખીજે દીન મગર,
 ખુરશેદ જેવી માંહફીલ બનાવી ઝખર.
 ત્રીજે દીન સહવારથી ચલાવ્યો શરાબ,
 કીધો ખ્યાલ નહીં કચકાઊસનો શીતાબ.
 પછીથી ઉઠ્યો ગેવ ચોથે દીવસ,
 કહ્યું જંગી સરદાર ખાહુદુરને બસ. ૮૬૭

ઉછાછલો છે કાઝિસ, નથી હોશીયાર,
 સહલ વાત નથી એ તેને મન લગાર.
 એ કામે છે ગમગીં, ને દીલથી આતુર,
 થયાંચ ઉંઘ, ભુખ, અને આરામ, દુર.
 તેથી થોભી આબુલેસ્તાની અંદર,
 અમીન કયેંચ તંગ, કાઝિસ સાંમે અખર.
 ખફા થશે શાહે ધરાં બેશુમાર,
 થશે બુરા ખ્યાલો કીનામાં તૈયાર.
 કહ્યુંચ મને શાહ કાઝિસે વારવાર,
 કે આવ્યુંચ ધરાંન પાસે લશકર અપાર.
 કહ્યું રસતમે કે અંદેશો ન કર,
 ના આંખભુથી ગુસ્સે કોઈ ગેતી અંદર.
 બીજે દીન સહવારે તે ઉઠ્યા મુંદામ,
 અંદેશાને દીલથી કરી દુર તમામ.
 કે જીન રખશને બાંધે, કીધો હુકમ,
 વગાડે પીતળની કર્નાય દમ બ દમ.

રૂસતમ અને ગેવનું કાઝિસની નઝદીક
આવવું અને તેઓ ઊપર તેનું
ગુસ્સે થવું.

તૈયાર થયો રૂસતમનો રખશ તમામ,
સોનેરી રેકાબ ને રૂપેરી લગામ.
કર્નાય સુની ઝાબુલી અસવારો ખાસ,
હથ્થારખંદ બખતર સજી આવ્યા પાસ. ૮૬૮
તૈયાર ફર્યોજ રૂસતમે ભારી કીધી,
સદારી દીલેર ઝવારહુને દીધી.
આવ્યો ન્યારે રૂસતમ જો નઝદીકે શાહ,
ગયા સાંભા લેવા દીવસ એકની રાહ.
કે તુસ ને ગુદર્જ કેશવાદીઓ ખાસ,
ગયા ખ્યાદા થઈ તેનાં ઘોડાની પાસ.
થયો ઘોડેથી ખ્યાદો રૂસતમ ફરી,
બખર પુછી દીલથી બગલમાં ધરી.
આવ્યા શાહાની દરગાહમાં દોડતા મુંદામ,
તે ખુશ દીલ અને નેક બખતો તમામ.
નમન કીધું આવી તેઓએ શીતાબ,
તો થઈ ગુસ્સે આખ્યોનાં કંઈબી જવાબ.
કીધો એક પુકાર ગેવ ઉપર પ્રથમ,
પછી ઘોઈ બેહુ આંખોમાંથી શરમ.

કે રૂસતમ છે કોણુ ? કે મુંજ ફર્માન અગર,
 ન માને, મુંજ કબોલનો કરે અનાંદર.
 મુંજ પાસે હોતે હાલ શમશીર અગર,
 ઉડાવતે લીંબુ માંફક તન પરથી સર.
 પકડ જીવતો, લઈજા, ને ફાંસી દે ખાસ,
 ન નાંમ એનું લેતો કદી માહારી પાસ. ૮૬૬
 દીલે ગેવ થયું ઝખમી એ વાતથી,
 હીનું લાગું રૂસતમને તુંજ હાતથી.
 ગુસ્સામાં ભવાં કીધાં કાઝિસે ઉપર,
 સીધો થયો શેર, ગો પુકારતો ઝખર.
 થયો ગુસ્સે ગેવ અને પીલતન ઉપર,
 કે થઈ દંગ તે અંબુમન સર ખ સર.
 પછી શાહે તુસને કહયું કે ચલાવ ?
 જા એ બેહુને જીવતા સુળીએ ચઢાવ ?
 જગાથી ખુદ કચેકાઝિસ ઉભો થયો,
 ગરમ, વાંસની આગ સમ થઈ ગયો.
 આવી તુસે હાથ ધર્યો તેંહમતનનો જ્યાર,
 કે તે જોઈ અજબ રહ્યા સર્વે સદાર.
 કાઝિસ પાસેથી તેને લઈ જાએ ખાહાર,
 ને ગુસ્સો નરમ પાડે તેનો લગાર.
 માર્યો તુંદીથી તુસનાં દસ્ત ઉપર દસ્ત,
 ગો થપડાક લગાવી હોય હાથીએ મસ્ત.
 પડયો ઉંચેથી એમનો એમ ઉંધે સર,
 ચાલી ત્યાંથી રૂસતમ ગયો ગુસ્સા ભર.

થયો ગુસ્સે તહમતન શાહાની ઉપર,
 કે તુંદી ના રાખ એટલી છાતી અંદર. ૮૭૦
 ખુરાંજ કામો છે તાહરાં એકથી દીગર,
 તું પાદશાહી લાયક નથીજ સર ખ સર.
 છે તાજ એવું તુંજ કોડીનાં સર ઉપર,
 ખેહતર કે તે જાય અઝદહાનાં મોંહ અંદર.
 હું છું રસતમે નાંમેવર ઝાલેઝર,
 નથી નમતું તું જેવા શાહ પાસે સર.
 શું મીસર, શું ચીન, કે શું હાંમાવરાંન,
 શું રૂમ, કે શું સગસાર, માઝંદરાંન.
 છે ઝખ્મી મુંજ તીરો, તલવારે, તમામ,
 છે મુંજ રખશના તેઓ સર્વે ગુલામ.
 મુંજ ચારીથી જીવતો છે ગેતીમા તું,
 તો રાખે છે દીલમા ભરી કીનો શું?
 સોહરાખને તો જીવતો દે ફાંસી અગર,
 પછી ગુસ્સે થઈ શત્રુને ખવાર કર.
 જો ગુસ્સે હું થાઉંતો કાઊસ કોંણુ છે?
 ને હાથ માહારો ધરનારો તુસ કોંણુ છે?
 મને શું છે કાઊસનાં ગુસ્સાનો ધાક?
 કાઊસ કોંણુ? મુંજ પાસે એક મુંઠી ખાક?
 મને ફતેમંદી છે રખથી મુંદામ,
 ન કે પાદશાહથી સેપાહથી તમામ. ૮૭૧
 ઝમીન માહારો નોકર, રખશ તખ્ત, આજ,
 ગોરઝ, મોહોર માહારી, કોલાહ, માહાઝ તાજ.

કડચ સીયાહ શબ તલવારે તેજતર,
 છટકાવ કડચ સરનો લડધગાહ ઉપર.
 ગોરજ, નોક ભાલાની, એ માહારા યાર,
 બે બાજુ, ને દીલ, તે માહારા શહરીયાર.
 તે કાંએ કરે દુઃખી, નોકર નથી હું?
 ફકત એક બદો હું યજદાનો છું.
 શાહી લેવા કહી દીલેરોએ તમામ,
 તૈયાર કીધું તાજે તખતને મુંદામ.
 શાહી તખત ગમ મેં કીધી નાં નજર,
 દીધું માન રાહ, રીત, રીવાજોને ગર.
 અગર હું કબુલ કરતે તાજ અને તખત,
 તો મળતે નાં તુને ખુઝર્ગી કે બખત.
 શું બોલ તાહારા સાંભળવા લાયક છું હું?
 શું એવીજ નેંકી કરેચ મુંજ સાથે તું?
 મેંજ કચકોબાદને બેસાડ્યો આં તખત,
 બખર શું કે કાઉસ થશે પાઝી સખત.
 કોબાદને હું અલ્ખોર્જ કોહિથી ગર,
 હલકી સ્થીતીમાં, તે ટોળાની અંદર. ૮૭૨
 થી લાવતે નાં ધરિં જમીનમાં હું યાર,
 ન બાંધતે તું કંમર કીનાની તલવાર.
 મોટઈ દબદબાને ન લાયક થતે,
 ન દસ્તાંને, સાંમને, સુખન કહી જતે.
 જતે હું નહીં માજદરાંમા અગર,
 શુરજ ભારી લઈને આં ગર્દન ઉપર.

સુકેદ દેવનું ખેંચતે મગજ, દીલ, ન ગર,
 ઉમેદ હતી કેાણને ખુદ ખાજુ ઉપર ?
 મુખન કહયા કંઈએક એવી રીતે જ્યાર,
 શીખામણ દીધી દીલેરોને તેવાર.
 કહયું ધરિનીઓને, પહલવાં સોહરાખ,
 આવી, રાખશે નહીં નાના મોટાં શીતાખ.
 ખચાવ જીવનો કરજો હરેક જણું આજ,
 એ કામનો કરજો, કંઈ અફલથી ઇલાજ.
 હવે મને જોશો નાં ધરિં અંદર,
 ઝમીન તમને ખુશ, મને ગીધોનાં પર.
 ગુસ્સાથી નીકળી થયો રખશે સવાર,
 બોલ્યો છું હું તાજબક્ષ સીંહોનો મારનાર.
 ચાલ્યો ઘોડો હાંકી તે ત્યાંથી એકદમ,
 ગુસ્સાથી ગો તન ઉપર ફાટતું ^૧“ચરમ” ૮૭૩
 થયો નાંમદારોનાં દીલને ^૨“મલાલ,”
 હતાં જેઓ મેંઢાં, ને રૂસતમ ગોવાલ.
 ગુદર્જને કહયું કે આં તાહારું છે કામ,
 હરસ્ત થશે તુંજ હાથે ભાગું તમામ.
 સમજશે જો શાહ તાહારી વાતો જેવાર,
 ખચિત તાહારી વાતોનો કરશે વિચાર.
 હવે જા તે દીવાંના શાહાની તું પાસ,
 એ વાતે હરેક રીતે સમજાવ ખાસ.
 સીફતથી કેહજે વાતો લગાણે સખત,
 કદાચ ઊંધુ થયલું ફરે પાંછું અખત.

બેઠા એક બીજા મસ્લતોમાં મુંદામ,
 લડાયક ખુઝગોં તમામે તમામ.
 શું ગેવ, અને ગુદર્જ, બેહરાંમ, શેર,
 શું રેહાંમ, ને ગુરગીન, સવારો દીલેર.
 કેહતા તેઓ એકકને કે શાહ ખાસ,
 નથી કરતો નાંમદારોનાં દીલનો કયાસ.
 આં રૂસતમ, કે છે જે જહાં પેહેલવાંન,
 જેણે કયકાઉસનો બચાવ્યો છે જાન.
 મદદ કરનારો રંજ આફતમાં સહી,
 હતો તે સીવાયે બીજો કોઇ નહી. ૮૭૪
 માઝંદરાંના દેવોએ બાંધ્યા જેવાર,
 આંપણુ સાથે શાહને ભારી બંદથી ચાર.
 શું રંજ, સખતી, ખેંચીતી ત્યારે અખર,
 ને ચીરું હતું મસ્ત દેવનું જીગર.
 બેસાડ્યો ખુશીથી શાહી તખ્ત પર,
 દોઆ કરવા તેડ્યા ખુઝગોં મગર.
 બીજા મસ્તબે હાંમાવરાંનમા જ્યાર,
 ભારી બંદમાં બાંધ્યાતા પગો અપાર.
 કીધા કેવા શાહોને તે માટે ઠાર,
 નાં પીઠ ફેરવી હાંમાવરાંથી લગાર.
 પાછો તેને લઈ આવ્યો તે તખ્તગાહ,
 નમન કીધું તે પાસે જાણીને શાહ.
 મળે એનો બદલો એવીજ રીતે આય,
 તો જોતા નથી કશું નાંહાસવા સીવાય.

ને તે પણ વળી કેવાં કામને વખત,
 કે મામલો આં થઈ ગયોય ખારીક સખત,
 ન થાએ એમ કે આવે ચઢીને આં વાર,
 ને જોય કે નથી આંપણ લડવા તૈયાર,
 શું કયે' આંપણ, ચાલી રૂસતમ ગયોય ?
 ઝાબુલ તરફ, ને ભારી ગુસ્સે થયોય ! ૮૭૫
 ન તે વગર રહીશું લડઈમા ખુશાલ,
 તમામ આપણી જંગ થઈય હુવાની મીસાલ.
 જવું જોઈએ કોઈએખી દોડી અગર,
 કે ફેરવે તે પેહેલવાંનને પાછો મંગર.
 તો કેશ્વાદનો ગુદર્જ, સરદાર ખાસ,
 ગયો તુર્ત ચાલી તે પાદશાહની પાસ.
 કહયું કાઊસને, રૂસતમે કીધું શું ?
 કે આજે ફનાં કરેય ઈરાંનને તું ?
 શું ભુલ્યો તું હાંમાવરાંને મુંદામ ?
 અને માઝદરાંની તે દેવોનાં કામ ?
 કે ફાંસી જીવતો દેવા ચાહેય તદાંન,
 નથી શાહાને લાયક, બેહુદા સુખાંન.
 તેં રૂસતમને બદલો એ વાજખી દીધોય ?
 ન ખ્યાલ એવો કોઈખી શાહોએ કીધોય !
 ગયોય તે, ને આવશે જો લશ્કર અખર,
 તથા વરૂ જેવો તે પેહેલવાં અગર.
 તો કોણ છે તું પાસે, કે જંગને મયદાંન ?
 પડી તે પર છાંટશે સીયાહુ ધૂળ નિદાંન ?

કે ગઝલુમે તાહારા દીલેરે તમામ,
 વધતા ઓછા જોયાય, સમન્યાય, મુંદામ. ૮૭૬
 તે કહેય એવો દહાડો ન આવે ઝીનહાર.
 કરે યાદ જંગ તેની સંગ કેઈ સવાર.
 જેનો હોય કે રૂસતમ જેવો પેહેલવાંન,
 તેને રંજ દે તે કમ અકલી નિદાંન.
 અફેલ જોઈયે પાદશાહનાં સરમાં તમામ,
 કારણ તેજી તુંદી નથી આવતી કામ.
 મુની શાહે ગુદર્જની વાતો જો એ,
 તો જાણ્યું કે રાસ્તીજ બોલે છે તે.
 ને પસ્તાયો જે કંઈ બોલાયું હતું,
 કમ અકલથી લેજું દીવાનું થતું.
 ગુદર્જને કહ્યું કે તું રાસ્તી કહેય,
 બુદ્ધાજ હોટો સારી શીખાંમણે દેય.
 તમો જાઓ તે પાસે મુંજ પાસથી,
 ને સઉ વાતો સમજાવો નર્માસથી.
 મેં કીધુંય જે તુંદી લયું માહારૂ સર,
 જે લાવ્યો છું પાછો બેહતર રાહ ઉપર.
 તું લઈ આવ મુંજ પાસે તેને મુંદામ,
 કે થાય મુંજ સીયાહ જીવ રોશન તમામ.
 ગુદર્જ તેની પાસેથી ઉડ્યો જેવાર,
 શીતાબ દોડ્યો પેહેલવાંનની પુઠે તેવાર. ૮૭૭
 ગયા ફઝોજ સરદારો તે સંગ મુંદામ,
 રૂસતમ પુઠે દોડ્યા તે રાહમા તમામ.

નોથો રાહામા જંગી તે પીલતનને જ્યાર,
 થયા ત્યારે એકઠા તમામ નાંમદાર.
 દોઝા કીધી તેઓએ પહેલવાં ઊપર,
 રહેજે જવેદાં, રોશન, જીવતો, મગર.
 હોજે ગેતી કુલ તાહારા પગ તળે સખત,
 હોજે તાહારી બેઠક સદા “સરે તખત.”
 તું જાણેચ. નથી લેજી કાઝિસને કંઈ,
 તુંદી લયાં બોલની શું તેને નવઈ.
 તે બોલે છે ને તુર્ત પસ્તાય છે,
 લલા જવાસે પાછો મળી જાય છે.
 શહા સાથે ગુસ્સે છે તેંહમતન અગર,
 નથી ગુનાંહ ઇરાંનીઓનો મંગર.
 કે આં શેહેરે ઇરાં તે છોડે તમામ,
 ને ચેહેરે મુખારક છુપાવે મુદામ.
 એ વાતે પસ્તાયચ હવે તેખી તમામ,
 ને ગુસ્સાથી કરદે છે હાથોનું ચાંમ.
 જવાબ દીધો તહમતને પાછો તેવાર,
 કચકાઝિસની પરવાહ નથી મને ચાર. ૮૭૮
 વખત માહાઝ્ જીન, તાજ, કોલાહ, અખર,
 છે ડગલો આં બખતર, ને દીલ, મરવા પર.
 હું નાંલાયક શખ્દોને લાયક છું એ ?
 કહયાચ મને તુંદીથી પાદશાહે જે ?
 જેને બંદીખાંનેથી છોડવ્યો ખાસ,
 તથા લાવ્યો પાછો તખત તાજ પાસ.

માઝંદરાંની દેવોથી એકવાર જંગ,
 ને જંગ એક શહે હાંમાવરાંની સંગ.
 છોડ્યો મેં બંદથી, સખ્તીથી, તેવાર,
 જોયો હાથમાં દુશમનોનાં જેવાર.
 નથી અક્કલ દાંનાઈ કંઈ તેને સર,
 ફક્ત તેઝી, તુંદી, ને મુંખંઈ, વગર.
 ધરાયો છું બહુ પાંખી ચુક્યોખી છું,
 સીવાય પાક યજ્ઞદાં નથી ડરતો હું.
 એ વાતે અનભુમન ડઘાઈ ગયું,
 તો ગુદઝે પીલતનને પાછું. કહ્યું.
 કે શાહ, ને દીલેરો, ને લશ્કર, નિદાન,
 ધરાવે છે આં વખત ખીભુજ શુમાન.
 કે તું સરફરાઝ આં તુરકથી ડરેચ,
 હરેક જણ ભરમમાં એ વાતો કરેચ. ૮૭૯
 થયું તેમ, જો ગઝદહમે આપીચ ખબર,
 તો તજવાં પડશે આંપણના ઘર ને દર.
 જો ફીલતન જેવો ડરે જંગથી અગર,
 તો હું ને તું કંઈ નથી તે જગો પર.
 ગુસ્સાથી, ને ફઝયાથી, શાહાનાં મુંદામ,
 મેં જોયું, દરબારે થઈ ચરચા તમામ.
 સોહરાબ જંગીનીજ વાતો કરતા અંદીઠ,
 ફેરવ નાં જેથી શાહે ઇરાંથી પીઠ.
 આં ગેતીમાં થયેલું પ્રખ્યાત તારૂ નામ,
 ન કર, પાછો જઈ એવી રીતે શુમનામ.

ખીન્નું એ કે પાસે આવીય ફર્યોજ સખત,
 ન વાળ ઊંધાં વિણ કારણે તાને તખત.
 કીધુંય તુરાંનીઓએ અપમાન એ,
 પસંદ પાક દીનનાં નથી કરતા જે.
 કહી વાતો રૂસતમને તેણે એ જ્યાર,
 અજબ તેહમતન થયો સમજી તેવાર.
 સુની વાતો ગુદર્જની, દીધો જવાબ,
 સેવા બહુ કીધીય મેં આં દેશની શીતાબ.
 કહ્યું, જીવું હીચકારો થઈ જો નિંદાન,
 તે કરતાં તો તનથી ખેંચી કાઢું જાન. ૮૮૦
 ન જંગથી હું નાંહાસ્તો તું જાણે છે ચાર,
 મગર જાંઉંય તુરુજ જો ગણેય શેહેરીયાર.
 તેના કામે રૂસતમે જોયું જેવાર,
 કે પાછો ફરે આવે તેની દરબાર.
 બદનાંમીથી અચકી ને ફર્યો તે ખાસ,
 ને આવ્યો ચાલી શાહા કાઝિસની પાસ.
 ઉભો શાહ થયો, જોયો દુરથી જેવાર,
 ને ગઈ ગુઝરીની ચાહી માંડી અપાર.
 સભાવ કુદરતીજ મારો છે તુંદ હાલ,
 ઊગવુંજ જોઈયે, વાવ્યું રખે જે મીસાલ.
 અને આ નવા શત્રુથી એકાએક,
 તવા ચંદ્ર સંમ દીલ હતું નાતું છેક.
 ન તો મુંજ સેપાહની તો છે તુંજ પનાહા,
 તું તાજ, જોકે હું તખત પર છું શાહા.

પીયુષ તાહારી ચાહેજ હું મેશાં હું જમ,
 કેશેશ તારી મેહેરની કરૂચ સુખે શામ.
 છે મુંજ શાહી, તુંજ દબદબા તખ્તથી,
 આપણુ બે છીયે “જમ” તણાં વખતથી.
 તુનેજ હું તો ચાહુ છું ગેતીમાં ચાર,
 હરેક કામે છે તું મદદનો કરનાર. ૮૮૧
 તુને ચારો કરવા મેં તેડયો જેવાર,
 થયો ગુસ્સે, આવ્યો તું મોડો તેવાર.
 રે! પીલતન તું મુંજથી નારાજ થઈ ગયો,
 તો ખાક મોઢે લઈ હું પશેમાં થયો.
 કહયું રસતમે કે છે તાહારીજ જહાંન,
 હુકમ છે તાહારોજ, હમો બંદા નિદાંન.
 હું આવ્યોચ હવે, હોકમ આપે છે શું?
 તું છે શાહે આલમ ને નોકર છું હું.
 હું ચાકર એક તારા દરવાજાનો છું,
 બે હોજી તાબેદારીને લાયકનો હું.
 બે લાંબી, થઈ જીંદગી તો સારી ઊંમર,
 રેહવશ તારી પાસે હું બાંધી કમર.
 કહયું તેને કાજિસે અયે પહલવાંન,
 સદા કાળ રેહેજે તું રઓશાંન રવાંન.
 ખુશીની ભર્યે આજ મહેપ્રીલ અપાર,
 અને કરશું કાલે લડખનો વિચાર.
 ભરી બઝમ શાહોને લાયક તેવાર,
 બન્યો મેહેલ ગોયા તે જન્નતનો ખાહાર.

તેડાવ્યા પછી હર રહીશો મુંદામ,
 વધાવ્યાં ખુશાળીમાં ગોંહર તમામ. ૮૮૨
 સરોદ વાજાં વાંસ્લીઓનાં સાથે ખાસ,
 ઊભી ચંમેલી મુખનીઓ શાહાની પાસ.
 પીધો રાત અરધી સુધી એમ શરાબ,
 ખોલ્યા લખ ખુઝગોની યાદે શીતાબ.
 પીધો દારૂ, થઈ ગેતી અધારી પુર,
 દીલે નાંમદારો થયાં ૧“મયેથી” ચુર.
 બની મસ્ત ક્યાં તે પાછા તમામ,
 થવા આવ્યો પુરો જો ૨“શબનો અધ્યામ.”

કાઝિસનું સોહરાબની જંગ માટે
 લશકર ખેંચવું.

સીયાહ રંગની ચાદરને, ખુરશીદ જેવાર,
 ફાડી ને આવ્યો પદામાંથી બાહાર.
 કે ફર્માવ્યું કાઝિસે ગેવ, તુસને,
 તો બાંધ્યાં હાથીની પીઠે ૩“કુસને.”
 ખઝાનાનો દર ખોલી દીધો પગાર,
 સેપાહ કીધી, અસ્ખાઓ લાધી, સવાર.
 કે સરદારો બખ્તરવાળા સોહઝાર,
 આવી લાગા લશકરની જગ્યે સવાર.

આવી મયેદાંને શેહેરથી. એક સેપાહ,
 ઘોડાઓની ગદે હવા થઈ સીયાહ.
 હવા બહુ, કાળી ઝમીન, થઈ નિદાન,
 નગારાંના શોરોથી ધુંબ્યું મયદાંન. ૮૮૩

કે મંઝીલ દર મંઝીલ તે ચાલી સેપાહ,
 ચેહેરો નુરી ખુરશીદનો બન્યો સીયાહ.
 ભાલા, નેઝા બેનઓકી, ધૂળથી અપાર,
 બહુ પદા પીઠે ગો આંતશ ૧ “શરાર”
 તરેહવાર ભાલા, ને ભુંડા ખુશાલ,
 સોંનેરી જોડાઓ, ને સોંનેરી ઢાલ.

થી ગોચા કે વાદળ સીયાહ રંગ તમામ,—
 ચઢ્યું, જેથી ૨ “ચંદરૂસ” વરસ્તો મુંદામ.
 નાં પયેદા હતા જગમાં રાત અને દન,
 નાં આંસ્માં, સીતારા, હતા કંઈ તદન.

આવી લાગા ફીદલાનાં દરવાજા પાસ,
 ઝમીન, પાહાડ, ગેતીમાં ઢંકાયાં ખાસ.

બે કોસ નાંખ્યા ડેરાઓ તંબુ સવઈ,
 હાથીઓ, ને નાંલોથી, ગેતી છુપઈ.

પુકાર ઉઠ્યો ચોકી અંદરથી ઝખર,
 કે આવી સેપાહ, થઈ સોહરાબને ખખર.

અવાજ તે સોહરાબે સાંભળ્યો જેવાર,
 સરીલ પર ચઢી જોયું લશકર તેવાર.

આંગળીથી બતાવી હોમાંનને સેપાહ,
 તે ફૌજ, કે છેડોજ નાં હતો જેનો આહ! ૮૮૪

સેપાહ દુરથી હોમાને જોઈ દમ બ દમ,
 કે દીલ થયું ડર ભર્યું બધાયો દમ.
 બોલ્યો તે પછી એમ પેહલવાં સોહરાબ,
 કે દુર કર તું અદેશો દીલથી શીતાબ.
 ન જોશે તું ફૈજ આંચ ભારી અંદર,
 થી એકબી ભારે ગુર્જનો જંગી નર.
 કે આવે લડઘગાહમાં જે માહારી પાસ,
 ગર ચારી દે આક્રતાબો માંહતાબ ખાસ.
 તે હથ્યારો ને માણસો ખીશુમાર,
 છતાં નાં ગણુસ કોઈ દીલેર નાંમદાર.
 હવે બખ્તથી શાહે અક્રાસેયાબ,
 કરશ આંચ જંગલને દર્યાએ આબ.
 વગર દહેશતે, ને વિચારે સોહરાબ,
 નિંચે આવ્યો કીલ્લાથી ખુશ દીલ શીતાબ.
 ને માગી સાફીથી એક દારૂની જાંમ,
 લડઘથી દુઃખી દીલ કીધું નાં મુંદામ.
 બેઠો ખાવા મહેફીલ સમારીને ખાસ,
 દીલેરોબી શાહાના બેઠા તેની પાસ.

રૂસતમનું સોહરાબનાં લશ્કરગાહમાં જવું
અને તેનું ઝંદહરઝમને મારવું.

આં તર્કથી શાહનાં ત'બુઓ ખાસ,
ખેંચાયા મયદાંન અંદર ફીલ્લાની પાસ. ૮૮૫
ડેરા ત'બુઓ ને મરદ ખીશુમાર,
લીધે કોહ મેદાંને જગા રહી ન યાર.
ગયો કુચ ખુરશીદ જગથી કરી,
સીયાહ રાતે દામન દીવસ પર ધરી.
આવ્યો શાહાની પાસે તહમતન ઝખર,
લડાયક દીલે ખાંધી જંગની કંમર.
હુકમ તાજવરનો મને હોય અગર,
તો જાઉં હું કંમરખંદ, ને કોલાહ, વગર.
ને જોઉં કે નયો છે આં શહરયાર કોણુ?
ખુઝર્ગો છે કોણુ? અને સરદાર કોણુ?
તાહાઝજ કામ છે, બોલ્યો કાઝિસ નિદાંન,
તું રહો તન હરૂસ્ત અને રઓશન રવાંન.
હંમેશ તાહારો હોજો ખુદા નિગેહખાંન,
વચંન, વફાદારી, અફલનો, નિદાંન.
પછી તહમતને એક તુર્કી લેખાસ,
પેહરી આવ્યો છુપો તે ફીલ્લાની પાસ.
આવી પુગો ફીલ્લાની પાસે જેવાર,
તુર્કીઓનાં સાંભળ્યા ત્યારે પુકાર.

ગયો એમ તે કીલ્લામાં મરદે દીલેર,
 કે જાય જેમ હરણી તરફ નરે શેર. ૮૮૬
 નઝરથી જોયા તેણે સરદારો કુલ,
 ખુશાળીથી ખીલ્યો ચેહેરો ગોયા કુલ.
 જોયો તખ્ત પર મહેશીલ અંદર સોહરાખ,
 એક હાથે હતો ઝંદહરઝમખી^૧ શીતાખ.
 ખીજે હાથ સરદાર હોમાન દીલેર,
 ખીજે નાંમ ઉઠાવનારો ખામાન શેર.
 તો ખોલ્યો, સોહરાખજ છે કુલ તખ્ત હાલ,
 હતો જે એક તાઝાં સરવની મીસાલ.
 બે બાજુ તેની ગોયા ઉંઠોની રાંન,
 સીનો સિંહની છાતી, ચેહેરો, લોહી સમાન.
 પેહેલવાંનોમાંથી સો દીલેર આસપાસ,
 જવાંનો સરઅક્રાઝ સિંહ જેવા ખાસ.
 કડાંઓ પેહેરેલા ગુલાંમે પચાસ,
 હતા રેશાંન દીલ કરનારાં તખ્ત પાસ.
 દોઝા સર્વે કરતા હતા સર બ સર,
 શરીર, દબદબા, તાજ, પર, મોહોર પર.
 છુપઈ તે જગેહ દુરથી તહમતન,
 જોતો હતો તુર્કી દીલેરો તદન.
 ઝંદહરઝમ ગયો બહાર કાંમે નિદાંન,
 સરવ જેવો જોયો ખુલંદ પહલવાંન. ૮૮૭
 હતો કોઈ લશ્કરમાં તે જેવો નહી,
 ધરી તેને, તુંદીથી પૂછયું સહી.

કે તું કોણ છે તે મને દે જવાબ,
 દેખાડ ચેહેરો રોશનીમાં આવી શીતાબ.
 તો મુ'ક્કી એક તહમતને ગર્દનની પાસ,
 તુરત મારી, તનથી ગયો જીવ ખાસ.
 ત્યાંજ ઝેંદહુરઝમતો સુકાઈ ગયો,
 મજલેસ ને લડઈનો દીન આંખર થયો.
 જે વખતે કે સોહરાબે જંગનો કેયાસ,
 કીધો, ને જવાનો વખત આવ્યો પાસ.
 તો તેડયો ઝેંદહુરઝમને માંદરે પાસ,
 જોયો હતો બઝમમાં "પહુલવાંનને" ખાસ.
 સમનગાં ઝમીનનાં તે શાહનો પીસર,
 હતો નાંખી સોહરાબનો મામો મગર.
 કહયું તેને અય જંગી રઓશન રવાંન,
 હું મોકળુંચ તુને, સંગ આં નવજવાંન.
 કે પોંહયે આં નામેવર ' ધરાંન ખાસ,
 પુગે તે દીલેરોનાં શાહની જો પાસ.
 ને કીનાંને દીન આવે સામું લશકર,
 તો મેળવજે પીદરથી લાડકો પીસર.

૮૮૮

હવે રાહા બહુ જોઈ સોહરાબે ખાસ,
 પાણુ સિંહ જેવો ઝેંદહુરઝમ આવ્યો ન પાસ.
 કીધી ઝેંદહુરઝમ પર સોહરાબે નિગાહ,
 ગયો ક્યાં? છે બઝમમાં ખાલી જગાહ.
 ઉંધો પડયો જોયો, આવી એકે પાસ,
 હતો જાંન તનથી, તેનો ગયેલો ખાસ.

કહી વાત સોહરાબને જઈ શીતાબ,
 થયું જેથી બંધ તેનું ખાવું ને ખવાબ.
 જોયો તેઓએ જઈ તેને, પડ્યો ખવાર,
 ધરાયલો તે મીજલસ ને જંગથી અપાર.
 ક્યાં દર્દથી પાછા કરતા પુકાર,
 આવ્યા દુઃખથી પીગળાવતા દીલને અપાર.
 સોહરાબને કહ્યું કે ઝેંદુરઝમ ગયોચ,
 પુરો 'દી તેનો, બઝમ જંગનો થયોચ.
 શેતાબ ઉઠ્યો સોહરાબ સમજી તે હાલ,
 આવ્યો ઝેંદુરઝમ પાસે ધુઆં મીસાલ.
 ચેરાગ ગવૈયા, નોકરો, સંગ નિદાન,
 આવી જોયો મુરદું તેને બેગુમાન.
 હેરત, ને અજબ, રહ્યો તેથી નિદાન,
 બોલાવ્યા તેણે દીલેરો ને પેહેલવાન. ૮૮૬
 બોલ્યો આજ રાતે ન કર્યે આરામ,
 કાઢ્યે નોકે નેઝા આં રાતે તમામ.
 કારણ કે વરૂ આવી મેંઢાં દરમ્યાં,
 ને જોઈ ગયું ભરવાડ, કુતરાં, બેધ્યાં.
 કે લઈ ગયું બકરૂ એક જંગી દરમ્યાં,
 ફેંકી ગયું ખવારીથી લોહી લુહાં.
 મદદથી અગર તે જહાં આફ્રીન,
 ઘસશે મુજ ઘોડાની નાઅલો ઝમીન.
 શીકારબંદથી ઝીનના કમંદ બોલી દઈશ,
 ધરિંની પર કીનો ઝેંદુરઝમનો લઈશ.

આવી બેઠો તખ્તે પોતાનાં મુંઢામ,
 તેડ્યા તેણે પાસે બુઝર્ગો તમામ.
 ને સિંહ જેવો સોહરાબ બોલ્યો તેવાર,
 કે અયે દાંનાવો દીલેરોનાં સરદાર.
 બેઠે તખ્તથી ઝેંદહરઝમ ગુમ થયોચ,
 તો પણ બઝમથી જીવ ધરઈ ક્યાં ગયોચ ?
 ફર્માવ્યું હોમાનને કે પીજ્યે શરાબ,
 શરાબથી તોડ્યે ફૈજ ગમની શીતાબ.
 ફર્યો પાછો શાહ પાસે રૂસતમ જેવાર,
 હતો ફર્યોજે ધરાં નો ગેવ ચોકીદાર. ૮૬૦
 બેયો જંગી પીલતનતે આવતો જેવાર,
 તેવોજ મારી હાથ ખેંચી મ્યાંનથી તલવાર.
 માર્યો મસ્ત હાથી જેવો એક પુકાર,
 ધરી ઢાલ સર, થયો લડવા તૈયાર.
 હતો બાણતો રૂસતમ કે ધરાં સેપાહ,
 નો રાતથીજ તલાયો છેજેવ આંચે રાહ.
 જેથી હસ્યો તે, ને પુકાર કીધો શાહ,
 સમજ્યો તલાયાએ રૂસતમનો સાદ.
 આવ્યો ખ્યાદો થઈ તેની પાસે તેવાર,
 ને બોલ્યો અય સરદાર જંગના કરનાર.
 હતો કાંહાં તુ પેયાદો અંધારી આં શબ,
 તો તેંહમતને બોલ્યા એ વાતો પર લખ.
 કહ્યું ગેવને જે કીધુંતું તમામ,
 જેવી રીતે માર્યો શેરે નર મુંઢામ.

દોઝા કીધી વખણાયલા ગેવે તેપર,
 નાં હોતાં ગોરઝ, ઘેડો, ઝીન, તું વગર.
 પછી ત્યાંથી ચાલ્યો તે પાદશાહની પાસ,
 કીધી વાતો તુર્કી, ને મહેકીલની ખાસ.
 સોહરાબની, તેનાં કદ બુલંદની, મુંદામ,
 ખાજુ, ખલાં, છાતી, ગરદનની તમામ. ૮૯૧
 નથી એવો પયદા કોઈ તુર્કીમાં હાલ,
 તેનું કદ છે સીધું, સરવની મીસાલ.
 ધરાંન કે તુરાંનમાં નથી જોડીદાર,
 કે છે ગોયા બસ તે તો સાંમેસવાર.
 ઝેંદહરઝમની ગરદન પર મુંકીની ચાદ,
 ના જંગમાં કે મહેકીલે આવ્યો તે બાદ.
 મંગાવ્યા એ કહી તંબુરા, મએ, મુંદામ,
 કાઢી રાત લશકર સમારવા તમામ.

સોહરાબનું હજીરથી ધરાંનનાં સરદારોનાં
 નાંમ અને નિશાંનનું પુછવું.

કે હાલ ઉંચકી આફતાબે, ઝરરીન અગર,
 આવી ગેતી વાદળનાં સરથી ઉપર.
 તો સોહરાબે પેહેયું લડધનું બખતર,
 સવાર થયો કાળા ઘોડાની ઉપર.

હતી તેગ હીંદી એક છાતી અંદર,
 શાહી કોલાહળી એક હતી સર ઊપર.
 કમંદ સાઠ પેચી શીકારખંદ ઉપર,—
 હતો વળમાં વળ, મોઢું ગુસ્સાથી તર.
 તે આવ્યો જગા ઊંચી જોઈ એક ખાસ,
 કરવા લાગો ફર્યોને ધરાં, ની તપાસ.
 ફરમાવ્યું જેથી આવ્યો પાસે હજાર,
 કહ્યું તેને વાંકો કદી હોય ન તીર. ૮૬૨
 કારણ વાંકો હોય તો ન લાગે નિશાંન,
 પડેય ઊંધો, ઝખમ ન કરતો નિદાન.
 તું ચાહે, દુઃખી નાં કરે જીવંત અગર,
 તો હર વાતે સચ્ચઈ તું અખત્યાર કર.
 પુછું વાત કેહેજે તમામ રાસ્ત ચાર,
 નાં કરતો તું ખોટો ને વાંકો વિચાર.
 જો મુંજથી તું ચાહતો હોય છુટવા અગર,
 બુલંદ થવા માંગે અંજુમનમાં હર.
 ધરાંન માટે પૂછું તે કેહે સર બ સર,
 નાં સચ્ચઈથી ફેરવતો મોંઢુ મગર.
 અગર વાતો સાચી તું કેહેશે દરેક,
 તો પાંમશે તું માહારેથી બદલોળી નેક.
 હું આપશ ખાજનોળી તુને ભરપુર,
 હથેયો ને સર્પાવ પાંમશે મુંજથી ઝર.
 અને કંઈ જો બોલશે તું જીહું તમામ,
 તો બંદ, ને તુરંગ, રેહેશે તાહાઝ મુંકામ.

હજારે જવાબ દીધો કે શહરીયાર,
 જે પુછશે ધરિની સેપાહ માટે ચાર.
 હું બાંધુતો હોઈશ તે સર્વે કેહવશ તને,
 ભેદયે ખોટું શા માટે બોલવું મને. '૮૯૩
 કે રાસ્તી સીવાય મુંજથી ભેશે ન તું,
 ભુઠંનો તો લાવશ વિચારખી ન હું.
 ન રાસ્તીથી ખેડેતર છે જગમા કોઈ હાલ,
 ભુઠઈ કરતાં બુરો નથી કોઈ ખ્યાલ.
 કહ્યું તેણે લખાણથી પુછશ હું આજ,
 ગર્દનકશો, પાદશાહ, ને લશ્કરને કાજ.
 કે તે મુંઢકના નાંમદારો તમામ,
 તુસ, કાઝિસ, ગુદર્જને, માટે મુંદામ.
 દીલેરો ને પેહલવાંને ધરિં અમીન,
 શું ગોસ્તેહમ, ને ગેવ, નાંમી યકીન.
 શું બેહરાંમ, અને રસતમે નાંમદાર,
 વિષે પુછું તુને તે કહે મને ચાર.
 તમામ દે નિશાની મને તું અગર,
 બે ચાહતો હોય જીવવા ને તન ઉપર સર.
 આ રંગ બેરંગ રેશમી ડેરાઓ જણાય,
 જેમા ત'બુ છે ચિત્તા ચર્મોનાં આય.
 બાંધ્યાય જીવતા હાથીઓ સો જેની પાસ,
 છે "નાઈલ" જેવું તખ્ત ફીરજાનું ખાસ.
 ને બુઝો એક પીલો છે ખુરશેદ રૂપચકર,
 . અરીન ચંદ્ર માથે, આસ્માની કવર. ૮૯૪

તે “કુલ્યે સેપાહમા” છે કેાંણુનું મુકામ ?
 ઇરાની દીલેરામાં શું તેનું નામ ?
 તે બાદ્યો કે છે તે તો શાહે ઇરાન,
 છે દરબર જેનાં હાથી, સિંહો, નિદાન.
 તે બાદ પુછયું તેણે સીધા હાથ ઉપર,
 છે સાંમન, ને હાથી, સવારો. ઝખર.
 ને ડેરાબી ખેચેલો છે જે સીયાહ,
 ઉભીચ સફ સમારી તે પાસે સીપાહ.
 છે તખ્તો હદથી ઝીયાદ ચોમેર,
 કે પછવાડે હાથી, ને આંગળ છે શેર.
 હાથી સુરત જુડો ગાડેલો તે પાસ,
 ઝરીન જોડાના છે સવારોબી ખાસ.
 ઇરાનીઓમાંથી છે શું તેનું નામ ?
 તથા કહી જગાએ છે તેનું મુકામ ?
 જવાબ દીધો નવદરનો તુસ એ કેહવાય,
 જેનો જુડો હાથીની સુરત છે આય.
 વળી તે છે સરદાર અને તુખમે શાહ,
 સેપાહ તોડનારો સરકરાજ “કીનાંખાહ.”
 નથી ટકતો સિંહ તેનાં ઝખમોની પાસ,
 ચોથઘ આપેચ મોટા, તેનાં ડરથી ખાસ. ૮૬૫
 પુછયું પેલો રાતો જે ડેરા છે ખાસ,
 ઉલેલું છે લશ્કરબી એક જેની પાસ.
 છે જુડો સિંહ સુરતનો આંરમાની એક,
 ગોંહર તે જુડા વચ્ચે જળકેચ દરેક.

જે પાછળ છે લશ્કરખી ભારી મુઠામ,
 છે નેઝા ને ખખ્તરો સાથનું તમામ.
 તે છે કોણ કહી દે મને તેનું નામ ?
 ખરાખી નાં જુઠઠથી કરતો તમામ.
 કહયું તે છે જળકાટે આઝઢગાંન,
 કે ગુદર્જ, સરદારે કેશવાદીયાંન.
 દીલેર કાપેચ જંગમાં સેપાહો ખુશાલ,
 ખેટા એસી છે શેરો, હાથી, મીસાલ.
 તેની સામે હાથી શું છે વખતે જંગ,
 શું જંગલનો સિંહ કે શું પાહડી “પલંગ.”
 વળી પુછયું લીલો જે ડરો છે ખાસ,
 ઈરાંની ખુઝર્ગો ઉભાચ જેની પાસ.
 તેની વચ્ચે છે તખ્તખી ફીમની ખાસ,
 છે ગાડેલો કાવ્યાંની જુડો જે પાસ.
 ખેઠેલો છે એક પહેલવાં તે ઊપર,
 ખભાં જંગી, દખદખો, ગર્દન, ઝખર. ૮૯૬
 જે લોકો ઉભા છે તેની આસપાસ,
 તે કરતાંખી માંથાપુર ઊંચો છે ખાસ.
 તે પાસ ઘોડો છે ઊંચો તેટલોજ ઝખર,
 હું નહીં જોતો તે જેવો ઘોડો દીગર.
 હરેક વખત ખખ્ખારે છે તે અગર,
 તો મોજ મારે છે ગોયા દર્યો ઝખર.
 પાખર સાથનાં હાથીઓ છે તેની પાસ,
 ઉછળેચ પોતાની જગેહ તે મર્દ ખાસ.

ધરાંનમાં નથી ભાંગે તે જેવો નર,
 કમંદ તેનાં પગ સુધી લટકેચ ઝખર.
 તું જો અઝઢાહ સુરત છે જુડો મગર,
 ને વાંસ ઉપર સોનેરી સિંહનું છે સર.
 ધરાવે છે શું નાંમ જંગી સવાર ?
 જે હર વખત સિંહ જેવો મારેચ પુકાર ?
 હજારે તે વખતે વિચાર્યું નિદાન,
 અગર પેહેલવાં પીલતનની નિશાન.
 જો આપું છું નેક દીલ આં શેર મર્દને,
 તો રૂસતમની કાઢશે તુરત ગર્દને.
 ભલું એજ કે રાખું છુપાવી મુંદામ,
 છેકીજ નાંખું જંગીઓમાં તેનું નાંમ. ૮૯૭
 કહ્યું એક ચીનથી મદદગાર ખાસ,
 નવોજ આવેલો છે જે પાદશાહની પાસ.
 મુંખારક હજારને પુછ્યું તેનું નામ,
 કહ્યું નામ જાણુતો નથી હું મુંદામ.
 બીજી વાર પુછ્યું સોહરાબે મુંદામ,
 બતાવ કોઇથી રીતે એ ચીનીનું નામ ?
 જવાબ તેને દીધો હજારે તેવાર,
 ઓ સિંહને ધરનારા હું નરમંદ સરદાર.
 હતો તે વેળાએ હું કીલ્લામાં ખાસ,
 જે વારે તે આવ્યો હતો શાહની પાસ.
 છે તેજ ચીની પહેલવાં હું ધારૂચ ચકીન,
 જેનાં સાજ, હથારો, છે કુલ નવીન.

થયું દીલે સોહરાબ ગમગીં નિદાન,
 કે રૂસતમની કેથે મળી નાં નિશાન.
 નિશાને પીઢર માંચે આપીતી યાર,
 તે જોઈ તોળી આવ્યો ન તે પર ઇતખાર.
 હજીરને મોંઢે ચ્હાતો પીઢરનું નામ,
 કે દીલ પડે થંડુ તે સમજી તમામ.
 પશુ લેખ હતો ન્યારો તેનાં સર ઉપર,
 જે ફરમાન, નથી થતું વધ ઘટ મગર. ૮૯૮
 કાઝાનું એ પક્ષી ફેલાવે છે પર,
 તો ડાહ્યા બનેચ અંધ બેહેરા જખર.
 પછી પુછીયું સરદારો માટે મુંદામ,
 જે ખેંચ્યો છે ડેરો એલાહેદો તમામ.
 ઉભેલા છે હાથી ને પુષ્કળ સવાર,
 ને નીકળે છે કર્નાયનાં શોરો અપાર.
 છે તે પાસે જુઠો વરૂ સુરત એક,
 છે સર જેનું સોનેરી, વાદળમાં છેક.
 છે વચ્ચે સરાપદાંની તખ્ત ખાસ,
 ગુલામોની સફ ઉભી છે જેની પાસ.
 ધરાંનીમાં કહે કોણુ તે નરનું નામ?
 છે કોણુની બુન્યાદ? મર્તબો શું મુંદામ?
 કહયું ગેવ છે તે ગુદર્જનો પીસર,
 જેને જગી ગેવ કેહેચ દીલેરો મગર.
 ગુદર્જીમાં મોટો, ને છે નેક અપાર,
 છે બે લાગ ફરોબે ધરાંનો સરદાર.

સરખકાઝ રૂસતમનો દાંમાદ તે,
 થોડાજ ઇરાં ઝમીનમાં તે જેવા છે.
 પુછ્યું તેને જે બાહુ રોશન ખુરશેદ,
 ઉગેચ ત્યાં હું જોઉં છું એક પહોં સુફેદ. ૮૯૯
 સવાર રૂમી કપડાંઓનાં જેની પાસ,
 હઝારથી વધુ ઉભા સફ જેથી પાસ.
 કે પેયાદા નેઝા અને દાલનાં ધરનાર,
 તું લશકર જમાં થયલું છે બીશુમાર.
 પરદા રેશમી લટકે છે સુંદર તમામ,
 ટોળાંબંધ ઉભા સફ સમારી ગુલામ.
 હાથીદાંતનાં તખ્તે બેઠોચ નાંમેવર,
 છે સાગની ખુર્સી, હાથીદાંત તખ્ત પર.
 શું નાંમ નાંમદારોમા છે તેનું યાદ ?
 સરદારોથી છે, યા કે શાહી ઐલાદ ?
 કહ્યું એમ ફરીબોઝ તું તેને માંન,
 છે ફરબંદે શાહ, તાજે પહેલવાં નિદાંન.
 સોહરાબે કહ્યું કે છે રાસ્તીજ યાર,
 કે પાદશાહનો બેટો અને તાજદાર.
 ને હર તર્ફથી ગેતીનાં શાહની પાસ,
 સેપાહ સાથે આવે સરદારોથી પાસ.
 પુછ્યું પેલો પીલો છે ડેરો ઝખર,
 ઉભાચ કંઈક પેયાદા જેના “દર” ઉપર.
 ને રાતા, પીળા, આંસ્માંની, તે પાસ,
 ખેંચેલા છે હર તરેહ બુડાઓ પાસ. ૯૦૦

છે પછવાડે ભુંડ સુરત ઝુડો ઝખર,
 ને કદ લાખુ સોનેરી માહતાખનું સર.
 કે ગદનકશોમાં છે શું તેનું નામ?
 શું જાણેચ નિશાંન માટે તેની મુંઢામ?
 કહ્યું કે ગોરાએ છે તેનું તો નાંમ,
 ફેરવતો નથી સિંહની જંગથી લગામ.
 છે કાવેની અવલાદનો હુશ્યાર તે,
 પરવાહ રંજે ગમની નથી કરતો જે.
 ન કહી, તેણે શોધી પીઢરની નિશાંન,
 ને રાખ્યું છુપાવી સચ્ચઈનું બયાંન.
 શું કરશે જગમાં? કીધુંય પોતે તમામ,
 ખુદાજ પરવાર્યો છે કરી સર્વ કામ.
 લખ્યુંતું ઝમાનાએ બીભુજ એમ,
 કે ચાલવું જોઈયે, તે ચલાવે છે જેમ.
 જો ત્રણ પાંચની ગેતીથી બાંધશે તું દીલ,
 તો જોશે તેથી ઝેહર, દુઃખ, ને મુંશકીલ.
 પુછ્યું સરફરાએ તેને બીજી વાર,
 કે જોવા આતુર હતો જેના દીદાર.
 લીલો તંબુ ને પેલો ઘોડો ખુલંદ,
 કેતેજ મદં ને તેજ વાંકી કમંદ. ૯૦૧
 જવાબ દીધો સરદાર હજારે નિદાંન,
 છુપાવવું ન જોઈયે તુથી કોઈ બયાંન.
 ગર અટકું છું નામ લેતાં ચીનીનું તે,
 પીછાણતોજ નથી, તેનું કારણ છે એ.

સોહરાબે કહ્યું કે નથી કંઈ એ “દાદ”
 સખુન રૂસતમ માટે નથી કરતો યાદ.
 કે જે વળી દુન્યાનો હોય પેહેલવાં,
 તે રહેતો નથી છુપો લશકર દરમ્યાં.
 કહ્યુંય તે, તે લશકરનો સરદાર છે,
 ઝમીન હર મુંલકનો નિગેહદાર છે.
 સેપાહ જંગમા લઈ જાયય કાઠિસ જે વખત,
 ને ગોઠવે છે મસ્ત હાથી પર તાજે તખત.
 હોવો જોઈયે સરદાર જહાંપહલવાં,
 ઉઠે શોર જ્યારે કે જંગને મયદાં.
 ફરી તેને દીધો હજારે જવાબ,
 કે શેરોને ધરનારો પેહેલવાં શીતાબ.
 ગયો હશે ઝખુલેસ્તાને મુંકામ,
 કે ખાગમા છે મેઝખાનીનો આં હંગામ.
 સોહરાબ બોલ્યો નાં બોલ એવા હરફ,
 કે સરદારો આવે લડખની તરફ. ૯૦૨
 ને બેસે રાંમેશનીમાં જહાંપેહેલવાં,
 હસી કાઢે એ વાતે પીરો જવાં.
 મેં તું સાથે ફર્યોલ આજે કીધો છે એક,
 હું કહુંય વાત, ગમતી ન લાંબી દરેક.
 દેખાડશે જો રૂસતમ પહલવાં અગર,
 થશે સરફરાજ અંજુમનમા તું હર.
 તુને જગમાં હાજત વિનાનો કરશ,
 છુપો થયેલો ખુલ્લો ખજાનો કરશ.

એ લેદ રાખશે મારેથી છુપ્યો મગર,
 છુપાવવાનું નહીં, તે છુપાવશે અગર.
 તો રાખશ ન સર તાહાઝ તનની ઉપર,
 પસંદ તું આં બે વિચારોમાંથી કર.
 નથી જાણતો? મુબેદે વાત શાહની પાસ,
 કહીતી છુપો લેદ ખોલતાંજ પાસ.
 કે વાત લેદી, કાખ્યા વિન હીરા સમાંન,
 કાપી જેને સાફ નથી કીધો નિદાન.
 પણ બંધથી તે ગાંઠ ખુલ્લો થઈ જાય છે,
 પ્રકાશીત સુરજ સમ અમુલ થાય છે.
 હજારે જવાબ દીધો અયે શહરીયાર,
 ધરાએ મોહોર તાબે તખતથી જેવાર. ૯૦૩
 તો ગેતીમાં લડવાનો કરજે વિચાર,
 જે જીવથી કચડેય મસ્ત હાથીને યાર.
 તુ પોતે જુએ તેની ચુંગાલ અગર,
 તથા રોખ, સુરત, ને ગર્દન, ઝખર.
 તો જાણે કે તેનાથી પાંમે ન રહા,
 શું દેવો, કે સિંહો, કે નર અઝદહા.
 એરણુ તોડનારા ગુર્જના ઝખમે યાર,
 બસો જણનાં લેજાને કાઢે છે બાહાર.
 આવે કોઈથી રસતમ ૧“ હુમનબર્દમાં,”
 આંસમાંને હોય સર, લાવે છે ગર્દમાં.
 ઝમીન પર મુકાબલે નથી તેને ૨“ખીલ,”
 નથી રખશના પગની રજ જેવી ૩“નીલ.”

છે ઝેર તેના તનનું ગો સો ઝેરેમંદ,
 જિંઘા જહાડથીબી છે માથું ખુલંદ.
 જો થાય છે તે ગુસ્સે લડધને દીવસ,
 શું શેરો, શું હાથી, શું મદો, છે બસ.
 ન ચાહાતો હું તે સાથે ઉતરે મેદાંન,
 હરીફ હોય અગર સખત કોહનાં સમાંન.
 કે રસતમના હુંનરો ગેતીમાં ખાસ,
 છે મશહુર સરવે સરદારોની પાસ. ૯૦૪
 પસંદ જંગ તે સંગ તું કરશે ન યાર,
 ધરે હાથ જ્યારે તે હીંદી તલવાર.
 નથી જોયા જગમા તેં જંગી તેઓ ?
 ધરાવતા હતા ગુર્જ ભારી જેઓ ?
 અક્રાસ્થાબ અને પેલો ચીની સરદાર,
 ઝમીને તુરાંના બીજા નાંમદાર.
 કે પીલતન તે રસતમે જંગની તલવાર,
 થી વર્સાવ્યો આંતશ તેઓ પર અપાર.
 ખુલંદ તુખમ સોહરાબ બોલ્યો તે વખત,
 સીયાહ છે ગુદર્જ અને કેશવાદનું બખત.
 છતાં ઝેર દાંનઈ અને આં હુંનર,
 તું જેવાને કેહવો પડે છે પીસર.
 જોયા છે તેં કયાં મદોને સરફરાજ ?
 સમજ્યા કયાં ઘોડાનાં પગનાં અવાજ ?
 કે રસતમની તારીફ ઝખાંનેથી ગાઈ,
 હરેક વખત તેનીજ કરે છે બડાઈ.

હું જોઈશ તેને જ્યારે, તો જાણુશે તું એમ,
 કે વા થી દર્યો ભારી ધુન્ને છે કેમ.
 તું આંતશનો ડર એટલા માટે ધરેચ,
 કે દર્યો જો શાંતીથી વેહ્યા કરેચ. ૯૦૫
 પણ દર્યો લીલો આવેચ જોશમાં જેવાર,
 નથી ટકતો તેજ આંતશી દંમ લગાર.
 પડેચ ખાખમા રાત અધારીનું સર,
 સુરજ ખેચે છે તેજ શમશીર અગર.
 જોદ્યો એટલું પેહેલવાંન સોહરાખ જ્યાર,
 થયો ગમગીં હર વાતે લાવી વિચાર.
 કીધું દીલથી નાદાં હજારે ધેયાંન,
 અગર “શેરગીર” પેહેલવાંનની નિશાન.
 ભારી હાથનાં તુર્કીને આપુ મગર,
 જે ગર્દન, ને શાહી ખેઠકનો, છે નર.
 તો લશકર તે જંગી જમાંવશે ઝરૂર,
 ને પીલતન ઘોડાને દોડાવશે ઝરૂર.
 તો કૌવત, ખલાં, ને ગર્દનથી, ઝખર,
 માર્યો જશે રૂસતમ તેના હાથ ઉપર.
 તો જંગીઓમાંથી કેઈ જંગી સહી,
 તેની સાંમે લડવાને આવશે નહી.
 ઈરાંનીમા લડનારો રેહેશે નહી,
 છીનવશે તખત શાહ કાઝિસનું સહી.
 દાંનાવ કહે છે મરવું ભલું કરી નામ,
 હારી શત્રુથી જીવવા કરતાં મુંદામ. ૯૦૬

મરશ ગર એનાં હાથ ઉપર હું શીતાબ,
 ન થાશે સીયાહ દીન કે લોહી જેવું આબ.
 ગુદર્જ છે, ને વખણાયલા એ સી પીમર,
 તમામ છે જે તારીફ ભર્યા નામવર.
 છે ગેવ, ફર્યોજ તોડનાંરો દુન્યાં જીતનાર,
 હરેક જગેહ છે અંબુમનનો સરદાર.
 શુ બેહરાંમો, રેહાંમ, ગરદનફરાજ,
 તથા જંગી શીદુશ છે “જંગસાજ.”
 દોઝા કરશે મુંજ પર મરણ બાદ હંમેશ,
 લેવા જીવ દુશમનનો કરશે કુશેશ.
 ધરાંનમા હું જીવતો રહ્યો નહીં તો નહી,
 છે યાદ એજ મને પાક મુજેદથી સહી.
 જમીનથી કુટે સર્વતું તન ને સર,
 તો ઘાસથી કરે કાંચ પ્રીતિ તીતર.
 સોહરાબને કહ્યું તુંદ થાય છે શું કામ?
 પુછવુ તાહારે રસતમ માટે છે તમામ.
 કીનો ખોટો શા માટે શોધે છે હાલ,
 એવા બેહુદા પૂછી મુંજને સવાલ.
 કે જે વાતોની હોય મને નાં ખબર,
 માંગેચ કાપવા તેવા કીનામાં સર. ૯૦૭
 તો ખુન કરવા બાહાંનુ નહીં કર અને,
 એવાં છીતાં શા માટે જોધયે તને?
 કરી શકશે પીલતનને તું નાં શેકસ્ત,
 સેહલધી તે આવશે નહીં તાહારે દસ્ત.

તુ હરગેઝ ન લડતો તે સાથે મુંદામ,
તાહારીજ ગર્દ કાઢશે તે જગમા તમામ.

સોહરાખનું કાઝિસના તંબુ ઊપર હુમલો
કરવું અને તેનું ખૂંટીઓનું ઉખેડવું.

કઠણ વાતો સંમળ એવી તેંણે જ્યાર,
તો પીઠ ફેરવી જંગીના સરદારે ત્યાર.
છુપું મોંહ કરી તેનાથી બોલ્યો નહી,
અજબ થયો ભેદી તે વાતોથી સહી.
નિચે નાંખ્યો, હાથ ઉધો મારી ઝંબર,
આવી બેઠો પોતાની બેઠક ઊપર.
કીધો તેંણે લાંબો અતીશય વિચાર,
ને હર રીતે સાંમાને જંગ કીધો ત્યાર.
પછી બાંધી કીંનાને માટે કંમર,
શાહી સરથી કાઢ્યું તેંણે તાબે ઝર.
પેહેરી લીધું બખતર અને મુંકી સર,
હવા માંફક ટોપ એક રૂમી ઝંબર.
સળ ઉભો ભાલો, કમંદ, ને કમાંન,
ગોરઝ ભારી, તે દેવબંદ પહલવાંન. ૯૦૮
ઉછળ્યાં રગો, લોહી, તુંદીથી સખત,
કે બેઠો તે તેઝી ઘોડા પર તેવખત.

ગોયા મસ્ત હાથી ગયો જંગ મ્યાંન.
 કુદ્યો ઘોડોળી ચા,લતા કોહ સમાંન.
 ઇરાદો લડઇનો કરી આવ્યો ખાહાર,
 ઉડાવી ગરદ માંહાનાં મોંહ તક અપાર.
 આવ્યો ફૌજની સફ સુધી દોડી ખાસ,
 ને પોંહ્યો વળી શાહા કાઝિસની પાસ.
 કે શેરનાં પંજથી ગોરખર જેવા ચાર,
 નાંહસ્યા તેનાંથી દીલેરોનાં સરદાર.
 લગામ, હાથ, પગ, ને રેકાબોને ચાર,
 તથા ખાજુ, ભાલો, જોઈ આબદાર.
 નાં ઇરાંની ફૌજોજના દીલેરો અંદર,—
 થી હીંમત કીધી તે પર કરવા નઝર.
 થયા પછી એકડા દીલેરો નિદાન,
 ને બોલ્યા, છે હાથીને તનનો પેહેલવાંન.
 આંસાંનીથી કોઈ તેને જોઈ શકતું નહી !
 તો તે સાંમે કોણ જાય લડવા સહી ?
 પુકાર્યો પછી જંગી સોહરાબ ખાસ,
 ને લાગો કેહવા શાહા કાઝિસની પાસ.

૯૦૯

કહયું મદે આઝાદનાં શાહ મુંદામ,
 આ જંગના મયદાને છે તારૂ શું કામ ?
 તેં શા માટે રાખ્યું છે કયકાઝિસ નાંમ ?
 જો સિંહોની જંગમાં ન ટકતો મુંદામ ?
 અગર નેજો મુંઠીમા વાંકો ધરશ,
 તમામ તાહારાં લશ્કરને બેઠાં કરશ.

સોગંદ એક ખાધા છે મહેફીલે સાખત,
 જે રાતે ઝેંદુરઝમ મુ'વો છે તે વખત.
 નાં એકબી રાખશ ધરાંની નેઝાદાર,
 સુળી દેવશ કાઠિસને જીવતો હું ચાર.
 છે કોણુ તેજ પંજનો ધરાંની ખાસ?
 કે આવે આં જંગ મયદાંને માહારી પાસ?
 છે કાંડાં ગેવ, ગોદર્જ, અને તુસ, દીલેર,
 ફરીખોર્જ કાઠિસનો. ગોસ્તેહુમ, શેર.
 સવાર ગેતીનો રૂસતમે નામેવર,
 તથા ^૧જંગે, ખાહાદુર પહેલવાં દીગર.
 આવે, અને મદ્દી બતાવે નિદાંન,
 કીનો લેવા ગુસ્સાથી જંગને મયદાંન.
 ઉલો એટલું બોલી તે ખાંમેશ શીતાબ,
 ધરાંનીમાં કોઇએ નાં દીધો જવાબ. ૯૧૦
 આવ્યો બેશમાં તે જગાએથી ખાસ,
 ધસી ગયો સાંમે તે ડેરાની પાસ.
 ઝખર લાલાથી, વાંકી પીઠે અજબ,
 ઉખેડી સીતેર ખુટી મારી ઝરબ.
 કે એક ભાગ ડેરાનો લચ્યો તેવાર,
 કર્નાયનાં નિકળ્યા ચોખાઝુ પુકાર.
 થયો ગમગીં કાઠિસ, અને દીધો સાદ,
 કે અય નાંમદારો, મુખારક ઔલાદ.
 કરો જઈ ખખર એક રૂસતમની પાસ,
 આં તુર્કીથી મજે દીલેર ગયાંચ ખાસ.

હરીફ કોઈ સવાર નથી તેનો મુંદામ,
 ઇરાનીમા કોઈબી ન કરશે એ કામ.
 કહ્યો તુસે કાઊસનો જઘને પેગામ,
 કહ્યા તેને સમજેલા સર્વે કલાંમ.
 કહ્યું રૂસતમે તેને કે શાહ દરેક,
 જે તેરતો હતો જો મને એકાએક.
 તે જંગ કાજ, યા બઝમ કાજે, મગર,
 કાઉસથી ન જોયું લડાઇનાં વગર.
 ફરમાવ્યું કે ઝીન બાંધે રખશ ઉપર ચાર,
 ને થાય કીના માટે સવારો તૈયાર. ૯૧૧
 જોયું રૂસતમે તંબુમાંથી મયદાન,
 કે હમણાંજ આવ્યો ગેવ રાહથી નિદાન.
 તે ઝીન બાંધતો રખશ જળકતા ઉપર,
 ને ગુર્ગીનબી કેહેતો કે જલદી તું કર.
 તથા ગોર્જ સંગ તંગ બાંધતો રેહામ,
 તુસે હાથ પાખર ધરીતી મુંદામ.
 અને કેહતા એક બીજાને વેકો ચાર,
 સમજ્યું એ તંબુથી તહમતને જ્યાર.
 કહ્યું દીલથી છે જંગ અહરીમંદી આજ,
 ક્યાંમત નથી આંચ એક તનને કાજ.
 તો બખ્ષેબ્યાંન પેહેરી લીધું બુલંદ,
 ને ક્યાંની બાંધ્યો કંમરે કંમરબંદ.
 બેસી રખશ પર ચાલ્યો રાહાને દરમ્યાંન,
 અવારહ સેપાહ, તખ્તનો, નિગેબાંન.

કહ્યું હયાંથી આગળ જતો નાં નિદાન,
 ન મુંજ સીવા કરતો કોઈ જંગી પર કાન.
 ગયા તેઓ બુડો તેની સાથે લઈ,
 કે જંગ માટે ચાલ્યો ગુસ્સા ભર્યો થઈ.
 કે સોહરાબની બાઝુને, ગર્દન, ખુશાલ,
 પોહળી છાતી ભેઈ સાંભ જંગી મીસાલ. ૯૧૨
 કહ્યું હયાંથી જઇયે આપણ કોઈ થાંમ,
 એકાંત જંગ લાયકની જગ્યે તમામ.
 આવ્યો ત્યારે ભેશ અંદર જંગી સોહરાબ,
 દીલેર નાંમી પીલતનને કેહેવે શીતાબ.
 હાથ ચોલ્યા સોહરાબે હાથો ઉપર,
 ને સફથી ગયો જંગ મયેદાં અંદર.
 ચાલ જઇયે, બોલ્યો તે રૂસતમની પાસ,
 એક જગ્યે બેહુ પેહેલવાં મદ્દ ખાસ.
 ઇરાંનો, તુરાંથી, કોઈ ભેઈયે નહીં,
 છઇયે હું ને તું ખસ આં જંગમાં અહીં.
 ખુલ્લું કંદ, ને બાઝુ, છે ગર્દન, મગર,
 થયો છે તું કમઝોર લાંબી ઊંમર.
 લડકગાહ જગા નથી તાહારી સહી,
 તું એક માહરી મુંકડીબી ખમશે નહી.
 કીધી રૂસતમે, નાંમેવર પર નઝર,
 ખલાં, હાથ, લાંબી રેકાબો, ઊપર.
 બોલ્યો એમ કે ધીરે! ધીરે! જવાંમદ્દ,
 હવા નર્મ ગર્મ ઝમીન ખુશક સદ્દ.

બુઢાપામાં જંગ જોઈય મે બેશુમાર,
કીધાય ખવાર ધર્તી ઉપર કંઈ સવાર. ૯૧૩

મુંવાય દેવો મુંજ હાથ ઉપર બેશુમાર,
પણ હુરગેઝ નથી જોઈ મેં માહારી હાર.

ઓળખશે તું જંગમાં, કરી લે નજર,
ખચે મુંજથી, નાં કરતો “ખોફે મગર.”

કોહ દયાએ જોયોય મને વખતે જંગ,
તુરાંની દોળાનાં દીલેરોની સંગ.

ગવાહ છે સીતારા કીધું શું મેં તે?
મુંજ મદીથી પગ નિચે ગેતીળી છે.

જે કોઈએ કે માહારી આં જંગ જોઈ છે,
ગણે છે તેઓ માહારી મહેફીલ તે.

કે રેંહેમ આવેય દીલમાં મને તું ઉપર,
ન ચાહતો કે જીવ પાંમે તનથી ગુઝર.

નથી તુર્ક, ગર્દન ખલાંઓથી આંય,
ધરાંનીમાં જોડી નાં તાહારી જણાય.

કે રૂસતમ જેવારે એમ બોલ્યો શીતાબ,
તો લાગું ઉછળવાને દીલે સોહરાબ.

બોલ્યો વાત પુછું હું તુને શીતાબ,
તમામ રાસ્તી દેવો જોઈયે જવાબ.

મને તાહારી બુન્યાંદથી વાકેફ તું કર,
ખુશી નેક વાતે મને કર જખર. ૯૧૪

કે રૂસતમ છે તુંજ એવું છે મુંજ ગુમાન,
છે તુંજ, તુખમથી નાંમેવર નયરીમાંન.

જવાબ દીધો, પાછો હું રૂસતમ નથી,
 ને સાંમે નરીમાંનતું તોખમ નથી.
 કારણ તે છે પેહેલવાં, ને હું બંદો છું,
 ધરાવતો નથી તાજ, યા તખ્ત હું.

૨ રૂસતમની સોહરાબ સાથની લડાઈ.

ઉમેદથી સોહરાબ થઈ ગયો નાંઉમેદ,
 સીયાહ તે ઉપર થયો દહાડો સુફેદ.
 ગયો નેઝા લઈ તે લડઈગાહ મગર,
 વિચાર કરતો માંદરની વાતો ઉપર.
 પસંદ એક કરી લીધું મયદાન તંગ,
 કરવા લાગા ટુંકા નેઝાઓથી જંગ.
 હયાં તક દસ્તેનેઝા, કે નોક રહી નહી,
 ફર્યા ત્યારે તેઓ ડાબી બાજુ સહી.
 ને વળગી પડ્યા સાથે હીંદી તલવાર,
 લોઢાંમાથી લાગા વર્સાવા અંગાર.
 અખમથી તલવાર ટુકડે ટુકડા થઈ,
 શું જંગ તે! ક્યાંમત ગો આવી ગઈ.
 પછી ગુર્જ ધર્યા તેઓએ અખર,
 ને કુટવા તે લાગા એકકની ઉપર. ૯૧૫
 ફવતથી થયા ગુર્જબી વાંકદાર,
 લથડ્યા ઘોડા, થયા પેહેલવાં લાચાર.

પડી નિકળી ઘોડેથી પાખર તમામ,
 ને દુટાં પેહેલવાં નોનાં બખતર તમામ.
 થયા જેથી ઘોડા, ને જંગી, લાચાર,
 ન ઝોર રહ્યું હાથે કે બાજુમાં ચાર.
 પત્નીનાંથી તન પાણી મોઢાંમા ખાક,
 જખાંબી તરસથી થતી ચાક ચાક.
 તેઓ એક બીજાથી ઉભા જમને દુર,
 હતો બાપ દુઃખી, બેટો રંજે પુર.
 અજબ કામ તાહાડે આ ગેતી ઠરેચ !
 દુટેલું ને આંખખું તું ઝાંઘેર કરેચ.
 તે બેમાંથી એકનો ઉભર્યો ન ખ્યાર,
 અકલ દુર થઈ, માયા રહી ન લગાર.
 તમામ પ્રાણી આળખે છે બચ્ચાં ઝરર,
 શું દર્યાની ^૧“માંહી” શું જંગલનાં ^૨“ગુર.”
 ન રંજ લોભે ઈન્સાં પીછાંણતો દરેક,
 પોતાનાંજ ફરજંદ કે દુશમનને એક.
 કહ્યું દીલથી રૂસતમે હરગેઝ ^૩“મગર,”
 બી જોયું નથી એવું જંગમાં ઝખર. ૯૧૬
 હીસાબમાં નથી જંગે દેવે સુફીદ,
 આં નરથી આજે દીલ થયું નાઉમીદ.
 હાથે એક જવાં બેખબરદારથી,
 ન કે જંગી, સરદારો, નાંમદારથી.
 કે જીવવાથી આજે ધરઈ ગયો છું,
 આં બેહુ ફૈજ સન્મુખ લડાઈમાં હું.

જો ખાધો એ મહોનાં ઘોડાએ દમ,
 તો જંગનાં દુખે, ને લડધની શરમ.—
 થી ચીલ્લા ચઢાવ્યા તે બેહુએ કમાન,
 હતો એક બુઢઢો, બીજો નવજવાન.
 પણ તનનાં બખતરને કે બબ્બેબેયાન,—
 ને પુગુ ન તીરો, કે લાલાથી, એયાન.
 મેહુ તીરનો વસાવ્યો એકેક ઊપર,
 ગોયા પાનો ઝાડોનાં ખરતાં ઝખર.
 બની દીલે ગમગીં તેઓ એક દીગર,
 કમરબંદ બેહુએ પકડ્યા ઝખર.
 ખડક હાથ તહમતન જો ધરતો સખત,
 ઉગેડતો “સીયાહુ સંગબી” જંગનેવખત.
 અમીનથી તે કોહને ઉઠાવતો બલે,
 સમજતો તે મીન, ભારી પથર ભલે. ૯૧૭
 ધર્યો તેવાએ, કમરબંદે સોહરાબ,
 કે બીનથી ઉઠાવે લડધમાં શીતાબ.
 જવાનની કમરને તો થઈ નાં ખખર,
 ગયો દસ્તે રૂસ્તમનો ખાલી હુનર.
 કમરબંદથી છોડી દીધો હાથ ચાર,
 અજબ થયો તેનાં હુનરથી અપાર.
 એ શેરગીરો જંગથી ધરાઈ ગયા,
 બની અખમી, થાકી, અને દુર થયા.
 કે સોહરાબે ભારી ગોરઝ બીજ વાર,
 બીન પરથી બેચી, મારી એડ ચાર.

માર્યો ગુર્જ, જેથી થયું દર્દ હાથ,
 ખાઈ પેચ ખમ્યું દીલેરીની સાથ.
 હસી બોલ્યો સોહરાબ કે અય સવાર,
 નથી ખમતો જખમે દીલેરો લગાર.
 છે રજશ રાંન નિચે ગોયા ખર મુંદામ,
 બે હાથ જુઠા છે તું સવારનાં તમામ.
 દીલે રેંહિમ આવેચ, મને તું ઉપર,
 કે ખુનથી તારાં, આં બની ખાક તર.
 સરવ જેવો ઉચો દીલેર હોય અગર,
 બની ઝંઘફ જવાની કરે તો તે ખર. ૮૧૮
 દીધો કંઈ ન તહમતને તેને જવાબ,
 ગુંટાયો તે ખ્યાલોમાં ખાઈ પેચોતાબ.
 પડી ગયા નિચા તેઓ એક દીગર,
 થયા તંગ દીલેરો ઝમીનની ઉપર.
 તો એક બીજથી મોંહ ફેરવ્યાં તેવાર,
 હતાં ઝખમી રંજથી દીલો બાં અપાર.
 પડ્યો તેહમતન ફર્યોજે તુરાં ઉપર,
 પડે જેમ શીકાર ઉપર ચિ-તો ઝખર.
 ગયો ફૈજે ઇરાંમાં જંગી સોહરાબ,
 લગાંમ તેઝી ઘોડાને સોંપી શીતાબ.
 તે પોતે પડ્યો ફૈજે ઇરાં ઉપર,
 તેને હાથ કંઈએક મુંવા નાંમેવર.
 વડૂ જેવો પડ્યો તે લશ્કરમાં જઈ,
 જેથી નાનાં મોટાં ગયાં વિખેરઈ.

આવ્યો ન્યારે રૂસતમ તુરાંનીઓ પાસ,
 હાય દીલથી મારી ને પસ્તાયો ખાસ.
 નારાજ થઈ વીચારી ને દોડ્યો નિદાન,
 કે કાગિસને પોંહયશે બદી બેગુમાન.
 નવા પુર હોનર આંચ તુર્કીથી મસ્ત,
 જેણે સજ કીધાંચ બખ્તરે છાતી દસ્ત. ૯૧૬
 તુરત દોડ્યો પોતાનાં લશ્કરની પાસ,
 કે એજ અદેશા ભયાં દીલે તે ખાસ.
 સોહરાબને જોયો ફૈજ વચ્ચે ચક્રીન,
 કીધીતી જેણે લોહીએ રાતી ઝમીન.
 હતાં નેઝા, બખ્તર, ને હાથ, ખુનેતર,
 શીકાર માટે સિંહ જેમ બને મસ્ત ગર.
 થયો ગુસ્સે રૂસતમ તેને જોઈ ચાર,
 માર્યો મસ્ત સિંહની મીસાલે પુકાર.
 કહયું તેણે અય મદ્દ તુર્કી ખુખાર?
 કીધીચ ફઝોળે ધરાંથી જંગ કોંણે ચાર?
 પુરો હાથ મુજથી મેળવ્યો ન કાંચ?
 કે પડ્યો વરૂ સમ તું ફૈજ ઉપર આંચ?
 સોહરાબે કહયું કે તુરાંની સેપાહ,
 હતી દુર જંગથી અને બેગુનાહ.
 છતાં તેજ હુમલાનો કીધો વિચાર,
 ન કોઈ તુથી લડવાને આવ્યું તું ચાર.
 કહયું રૂસતમે દીન થયો અસ્ત ચાર,
 ઉદય થાશે જગનો જો રોશન કરનાર.

કે આવતી કાલે કુશ્તી લડશું તેવાર,
 રડેચ કોણ ઉપર ક્યોજ તે જોશું ચાર. ૯૨૦
 કે ખોટી છે મયદાંને, તખ્ત અને “દાર”
 છે ગેતીખી રચોશન આ ઝેરે તલવાર.
 તાહરી બાઝુ નેઝા ને તીરનું ચલણ,
 રહયું જો એવુંજ તો નથી તુંજ મરણ.
 ગયા તે, હવાનું સીયાહ મોંહ થયું,
 સોહરાબથી ફલકખી અજબ થઈ ગયું.
 લડમિથી આંસમાને ઘડ્યો હોય તેમ,
 નથી દોડ ધાંમે રહેતો શાંત એમ.
 વળી ઘોડો પોલાદી છે નિચે રાંન,
 તે પોતે છે રૂઝનતન, ને રોશન રવાંન.
 સીયાહ રાતે ક્યોજ અંદર આવ્યો મગર,
 પોલાદ છાતી, સુસ્ત હતી જંગથી કમર.
 હોમાંનને કહયું સુર્ય આજે ફરી,—
 ઉગી કીધી ગેતી શોરો જંગ ભરી.
 દીલેર તે સવારથી તમો ઉપર હાલ,
 જે પેહેલવાંની ગર્દન ને શેરની ચુંગાલ.
 શું વિટયું, શું ખોડ્યો, શું કીધું, મુંદામ,
 હરીફ હતો મારો જે જંગમા તમામ.
 મુંજ લશ્કરથી શું કીધું છે સર બ સર?
 ન જાણુતો હું જંગમા તે જેવો દીગર. ૯૨૧
 તે બુઢો એક સિંહના જેવો મર્દ છે,
 ધરાતો નથી જંગ લડાઈથી જે.

તે નાંમવરનાં કામોની કહું વાત અહીં,
 તો એટલી છે, કે જેનો પારજ નહીં.
 બે બાજુ તેની ગોચા હાથીની રાંન,
 તેનાં શોરે ઉછળે છે નીલ બેગુમાન.
 ન ધારતો હું આં ગેતીમાં સર બ સર,
 કે હોય એવો બાંધનારો જંગની કંમર.
 હોમાં બોલ્યો હોકમ તું શાહાનો સહી,
 હતો હયાંથી લશ્કરે હીલવું નહી.
 તૈયાર કામ હતું સખ્ત હમારૂં તમામ,
 લડગાહમાં કાપવાનું, તેટલાં મુંદામ.
 કે આવ્યો લડઈ કરનારો મદ્દ એક,
 કીધું મોંદુ જંગી સેપાહ તર્ફ છેક.
 અને બોલ્યો મસ્તીથી જાગો હોય ગર,
 કે એકલોજ હું બસ છું, આં જંગની અંદર.
 તુરત ગયો પાછો તે ફેરવી લગામ,
 આં જગ્યેથી ઇશાંની લશ્કરને ધામ.
 કહયું પેહેલવાં સોહરાબે આં સેપાહ,—
 ના જંગીમા કોઈને કીધા નહીં તબાહ. ૯૨૨
 પણ માંચાંચ ઇશાંની મેં પુષ્કળ સવાર,
 જમીન લોહીએ કીધી છે કીચળ અપાર.
 અગર સિંહળી આવતે જો સાંમે સહી,
 તો જાણુ, ભારી ગુર્જે તે છુટતે નહી.
 તમો હયાં ઉભા રહીને જોતા તમામ,
 પણ આવ્યા ન કોઈ, એ ઠીકજ કીધું કામ.

છે મુંજ સાંમે સિંહ, વાઘ, ચિત્તાઓ, શું,
 પાડુચ આંતશ વાદળથી ભાલાએ હું.
 દીલેરો જુએ છે ચેહેરો માહારો તેજ,
 તો તનનાં બનેચ બખતરો રેઝરેઝ.
 કે આવતી કાલે દહાડો ચઢવા અગણિ,
 સરશ કોણુ છે તે જણુઈ જશે સહ.
 કે જગકર્તા યઝ્દાના નાંમે સહી,
 દીલેરોમાં એકનેળી છોડશ નહી.
 કરો ચાલો તૈયાર ખાનુ શરાબ,
 અને ગમ કરો દુર, દીલથી શીતાબ.
 સેપાહ જોઈ રૂસતમે તે તર્ફ ખાસ,
 પુછ્યા ગે,વને સમજેલા હર્ફ ખાસ.
 કે જંગી આં સોહરાખે આજે મુંદામ,
 શું જંગ અંદર આવીને કીધું છે કામ ? ૯૨૩
 કહયું ગેવે, રૂસતમે જંગીને સહી,
 કદી એવો પેહેલવાંન જોયોતો નહી.
 આવ્યો ફર્યોજ વચ્ચે તે દોડીને ખાસ,
 સેપાહમાંથી લડવા ગયો તુસ પાસ.
 હુતો હાથ નેઝો, ને ગુસ્સામાં ચાર,
 વરૂ જેવો ખાહાર આવ્યો થઈને સવાર.
 આવી જોયો નેઝો ધરેલો જેવાર,
 તો મસ્તાના સિંહ જેવો માર્યો પુકાર.
 ગોરજ માર્યો વાંકો તેની છાતી પર,
 ઉડી ટોપ માંથેની, ફટકે અખર.

ટકી શકયો નહીં મોંહ ફેરવ્યું મુંઢામ,
 દીલેરો થયા બીજા સાંભા તમામ.
 કે તે સાંમે કોઈ જંગી ટકયો નહી,
 સીવા પીલતનનાં ટકે નાં સહી.
 રસમ જુની રાખી નઝરની અંદર,
 ને છોડ્યું ન લશકર મેં તેની ઉપર.
 ન જંગ માટે આવ્યો કોઈ તનહાં નિદાન,
 તો સોંપ્યું તેનેજ હમે જંગનું મેદાન.
 સવાર તેની સાંમે ન ઐકબી થયો,
 તરફ જમણી જો કુદબગાહથી ગયો. ૯૨૪
 દમાંમથી તે હર તર્ફ ફર્યો જતો,
 ચપલ રાંન નિચે રખશખી હતો.
 થયો ગમગીં રસતમ એ વાતોથી ખાસ,
 અને તે ગયો શાહા કાઝિસની પાસ.
 જોયો ક્યાંની કાઝિસે પહલવાંને જ્યાર,
 ખેસાડયો તખત પર પોતા પાસે ત્યાર.
 સોહરાબ માટે રસતમે ખોલી ઝખાંન,
 કીધું તેનાં કદ અને ઉંચઘનું ખ્યાંન.
 કે કોઈએ છોકરવંન એવો આં જહાંન,
 ન જોયોતો શેરમદ્ અને પહલવાંન.
 તેનું કદ સીતારાને લાગે છે ચાર,
 અમીન નથી ખમતી તેનાં તનનો ભાર.
 બે ખાઝુ, ને છે જાંગો, ઉંટના સમાંન,
 તેથી ખલકે અયાદ છે તે બેશુમાંન.

તલવાર, તીરો, ગુર્જો, કમંદથી મુંદામ,
 અઝમાવ્યા હમે એક બીજને તમામ.
 શેવટ ધાર્યું એની અગાઉ નિદાન,
 ઊંચકયાચ મેં જીનથી ઘણાંક પહલવાન.
 કમરખંદ મેં ધર્યો વિચારી તે વખત,
 અને તેની ઉપર કીધું જોર સખત. ૯૨૫
 ને ચાહ્યું કે જીન પરથી પટકું હું એમ,
 પટકયાચ બીજઓને ખાક ઉપર તેમ.
 અગર પાહાડ હીલે પવનથી જો ચાર,
 હીલે તોજ જીન ઉપર આં નામદાર.
 ક્યો પાછો કેમકે હતો થયેલો વખત,
 વગર ચાંદ હતી રાત અધારી સખત.
 છીયે કાલે એકઠા થવાનાં મગર,
 હમો કુશ્તી લડવાને માટે ઝખર.
 જો કાલ આવશે તે જંગ મયદાન આય,
 તો છુટકો નથી મને કુશ્તી સિવાય.
 કુશીશ કરશ, માતુંમ ન કોણ થશે સર,
 જોઈયે હુકમ યજ્ઞાનો શું છે મગર.
 ફહેમંદી, શક્તિ, તેનાંથીજ છે ચાર,
 છે તેજ માંહો ખુરશીદનો પયેદા કરનાર.
 કહ્યું કાઊસે કે તે યજ્ઞદાન પાક,
 ઝરૂર કરશે તન શત્રુનું ચાકચાક.
 હું આજ રાતે સનમુખ તે દાદગર,
 નમાવશ ઝમીન પર સેતાયશમાં સર.

તુંને તેજ દેશે કુવત સર બ સર,
 આ ગુમરાહા તુર્કી કીનાંખોર પર. ૯૨૬
 કરે તાહાઝ કર્માયલુ તાજુ આં કામ,
 કરે ઊંચું ખુર્શીદ તલક તાહાઝ નામ.
 કહ્યું રસતમે શાહનાં રૂતબે, તમામ,
 બર આવશે તાહારા ખચેરખવાહોનું કામ.
 એ કહીને ઉઠ્યો પછી પીલતન મુદામ,
 હતો ગમગીં તે અંબુમનમ તમામ.
 દુઃખી ચેહરે આપ્યો તે છાવણી દરમ્યાં,
 હતું દીલ કીનાં ભર્યું, રંજીદા જાંન.
 આવ્યો અખમી જીવે અવારહ મગર,
 કે આજે શું વીત્યું છે પેહલવાં ઊપર.
 પ્રથમ માગ્યું રસતમે ખાંણું તે પાસ,
 કીધો દુર પછી દીલનો અદેશો ખાસ.
 અને જંગી સોહરાખનું તે બયાન,
 કહ્યું, જે હતું તે વિગતથી નિદાન.
 બે ફર્સંગનો ફેર હતો ફર્યોબે દરમ્યાં,
 પણ એકેબી ખોલી નાં કંમર નિદાંન.
 સુખન એ રવેસે કહયા ભાઈને,
 હુશ્યાર રહી, નાં કરતો હુલ્લડાઈને.
 સહવારે હું ન્યારે લડગિહાહમાં ખાસ,
 કે જાઉં લડાયક તે તુર્કીની પાસ. ૯૨૭
 તો લાવજે મુંજ જુડો, ને લશકર તમામ,
 ઝરીન જોડા, ને માહાઝ તખ્ત, મુદામ.

ઉભો રહેજ કેરાની પાસે તેવાર,
 આવે નુરી ખુરશીદ ઉપર જેવાર.
 ફતેહમંદ થવશ જંગમાં જો સહી,
 કરશ દીલ લડકગાહામા હું નહી.
 અગર વાત ખીજી બને કોઈ તદન,
 તો નાં થતો ગમગીં, નાં કરતો રદન.
 તમોમાંથી એકબી શખસ જંગગાહા—
 માં આવી ને જોતા ના જંગની રાહા.
 તુરત જજો ઝાબુલેસ્તાની તરફ,
 કે આં જગો પરથી દસ્તાની તરફ.
 તું કેહેજો તેને આંએ વાતો તમામ,
 કે તેંહમતનનો પુરો થયો છે ^૧“અયાંમ.”
 હતી પાક ચઝાંની ઇચ્છાજ આય,
 કે હાથે જવાંનના તે માર્યોજ બય.
 દીલાસો દેજો દીલે માંદરને કે,
 કઝા સર ઉપર રખે મોકલાવી છે.
 કેહેજો દીલ ન બાંધે મારા પર નિદાંન,
 ન ગમગીં બને બાંનથી બલેદાંન. ૯૨૮
 ન કેઈ રહ્યું બલીદાં ગેતીમાં ખાસ,
 નથી ખડાંનું મુંજ મારે આસ્માંની પાસ.
 ખીશ્યાર દેવો, શેરો, ને વાધો, ^૨“મગર,”
 મુવાંચ મારે હાથ જંગ વખતે ઝખર.
 ઘણાં ફીલા, કોટો, ફીધા છે મેં ખવાર,
 નથી હાથ કોઈનાંખી ખાધી મે હાર.

કઝનો ઝરૂર તેતો ઠોકે છે દર,
ફરેચ જેથી બુમ્બેશ ચઢી રખશ પર.
હઝાર ઉપર જીવે અગર સાલ જે,
તોથી એજ રસ્તો, શેવટ એજ છે.

નઝર કર તું જમશીદ શાહા પર બુલંદ,
તથા જો કે તેહમુરસે દેવબંદ.

થયા નથી ગેતીમાં તે જેવા શાહ,
ગયાચ તેથી શેવટે રખની દરગાહ.

કેરસાસ્પથી મઢીમાં કોઈ નાં અખર,
જેનીથી તોડીચ આંસમાંને કમર.

કે સાંભો, નરીમાં, દીલેર બેહુ અગર,
છતાં મઢી, જગમાં રહયા નાં અમર.

ન જગ તેઓની થઇ, ફરી ગઈ અગર,
તો જોઇયે જવું મને તેજ રાહા પર.

૯૨૯

છે મૌત માટે સઉ કોઈ ઝંકે જવાંન,
નથી રહેતો કોઈ ગેતીમાં જીવીદાંન.

આપી દીલાસો કેહેજે દસ્તાં સનમુખ,
કે ફેરવતો નાં ગેતીનાં શાહથી મુખ.

આગસ કરતો નાં જંગ કરે તે અગર,
હુકમ મુજબ ચાલજે તું તેના મગર.

અઘી રાત સોહરાબની વાતો તમાંમ,
ફીધી, બીજી અઘીમાં ખાળો આરાંમ.

રૂસતમ અને સોહરાબનું દુશ્મી લડવું
 અને રૂસતમનું તેનાથી. ચારો
 કરી છુટી જવું.

બીછાવ્યાં નુરી આફતાબે જો પર,
 ને ઉડનારા કાગે કીધું નિચે સર.
 બખ્ષેખ્યાંન તેહમતને પેહરું જખર,
 બેઠો કુંકતા અઝદાહી રખશની ઉપર.
 અને આવ્યો તે મયદાંને જંગગાહ,
 પોલાદી ધરી સરની ઉપર કોલાહ.
 પેલી તર્ફ સંગ અંબુમનની સોહરાબ,
 હતો પીતો રામેશની સાથે શરાબ.
 હોંમાનને કહયું કે પેલો શેરે નર,
 જે ઉતરે છે મુંજ સાથે જંગની અંદર.
 નથી મારાં કદથી તેનું કદ કમી,
 કે જંગ વેલા દીલથી જતો નહીં દમી. ૯૩૦
 ખલાં, છાતી, ગર્દન, છે મુંજ સમ દરેક,
 ઢાલ્યા ગોયા કારીગરે સાંચે એક.
 પગો, ને રેકાબ, તેનાં જોઈ મારો ખ્યાર,
 ઉભરી, શર્મ આવે છે મુંજ ચેહરે ચાર.
 નિશાં જોઉ છું માંદરની કહેલી શીતાબ,
 તો દીલ થાય છે ટુકડા, બનું છું બેતાબ.

ગુમાન એવું છે કે છે એજ રૂસતમ,
 કારણ એ જેવા જંગી જગમાં છે કમ.
 પીદરથીજ 'હું' લડતો હોઉ એવું ન થાય,
 ગુસ્તાખીથી સાંભો થતો હોઉ આય.
 ન તો પડશે શર્માવું યજ્ઞદાંની પાસ,
 જવું પડશે મોંહ કાળે ગેતીથી ખાસ.
 અને રેહેશે નહીં ખીજી દુન્યાની આસ,
 ન થાય એમ લડું હું પીદરથીજ ખાસ.
 થશે મોંહ સીયાહ, ગેતીનાં શાહો પાસ,
 ઇરાંનો તુરાંનની સેપાહ પાસ ખાસ.
 ન કેહેશે મને સીવા બદનાંમનો,
 થવશ બેહુ જગમાં ન કોઈ કામનો.
 પરીશાંન છું જંગ કરવાથી આય,
 નથી, ખુન રેડવાથી ખુરઈ સીવાય. ૯૩૧
 હોમાંને કહ્યું મુંજ લડાઈમાં યાર,
 કે રૂસતમ તો આવેલો છે કંઈક વાર.
 સમજ્યું છે જંગે માઝંદરાંમા કે ?
 કીધુંય ભારી ગોઝે શું સરદારે તે ?
 તેનો રજશખી આંધે રજશ જેવો છે,
 તો પણ દોડને તેની પુગતો ન એ.
 સીયાહ રાતનો એક ગયો ભાગ ન્યાર,
 તલાયાના જંગલથી ઉઠ્યા પોકાર.
 કે જંગનાં વિચાર ભર્યાં જંગી સોહરાખ,
 ગયો બઝમથી ખાખગાહમાં શીતાખ.

સહવારે નિકળ્યો જો ખુરશીદ ચાર,
 થયાં સર દીલેરોનાં બંધથી બેદાર.
 સોહરાબે લડાઈનું પેહેરું બખ્તર,
 હતું શાદ દીલ, ને કીનાં ભરું સર.
 આવ્યો શોર કરતો તે મયદાને જંગ,
 હતો હાથમાં ગોઝળી ગાવરંગ.
 પુછ્યું હસ્તા બે હોઠે રસતમને એમ,
 ગોયા રાતે સાથેજ હતા તેઓ તેમ.
 કે રાત કેમ ગઈ, કેમ છે તું સહવાર ?
 કીધુંય કાંય દીલ જંગ ઉપર ઉસ્તવાર ? ૯૩૨
 આં તીર, તેજ, કીનાંની હાથમાંથી નાંખ,
 ઉંધો દસ્ત બેદાદીનો વાળી રાખ.
 બંધે સાથે બેસ્યે પેયાદા મગર,
 કર્યે મએથી, ગમ ભર્યા તાઝા ચહર.
 કર્યે કઝોલખી બારીતાઅલા હજુર,
 પસ્તાવો કર્યે દીલે જંગનો ઝર.
 કે જ્યાં સુધી કોઈ આવે લડવા દીગર,
 તું બેસ સાથે મારી, અને ખુશી કર.
 મને આવે છે તું ઉપર દીલથી મેહેર,
 આવેચ શર્મેના આંસુઓ માહારે ચેહેર.
 ખચિતજ તું છે પહેલવાંની એલાદ,
 તું કહે માહારી પાસે પોતાની બુન્યાદ.
 કીધી શોધ તુંજ નાંમની મેં તમામ,
 ન કહી કોઈએ, જેથી મને કહે મુદામ.

છુપાવવું ન જોઇએ છે માહારાથી નામ,
 જો આવ્યોય હરીફ માહારો થઈ તું મુંદામ.
 પીસર દસતાંને સામ જંગીનો ગર!
 છે તુંજ ઝાબુલી રસતમે નાંમેવર?
 કહયું રસતમે કે અરે નાંમેવર,
 એવી વાત કીધી હતી નાં મગર. ૯૩૩
 હતી વાત રાતે તો કુશ્તીની ગર,
 ફરેખ હું ન ખાવશ, ફરેખ તું ન કર.
 નથી બચ્યું હું, તું જવાં છે અગર,
 તૈયાર હું છું કુશ્તીને માટે મગર.
 કુશ્તીમાં ઊતર્યો જોઇએ શું થશે!
 થશે તેજ, રખનો હુકમ જે હશે!
 ખીન્નું એ, વળી જંગને, વખત સહી,
 કરે પુછ પરછ મર્દાને મર્દ નહી.
 કે જોઇએ મેં ચઢતી ને પડતી મથી,
 ફરેખ ફનથી ખોલનારો નર હું નથી.
 કહયું ત્યારે સોહરાબે અય ઝેફ નર,
 શીખાંમણ ન માહારી ઉતરતી અગર.
 હતી ઇચ્છા મુંજને કે ખીસતર ઉપર,
 વખતસરજ આવે આં, તાહારી આખર.
 અને કરે ખેસીઓ કોઈબી દફન,
 મરણ ખાદ જીવતાંઓ આં તાહાર તન.
 છે મોંત તાહાર મુંજ હાથ નિંચે અગર,
 તો હુકમે ખુદા, લાવીશ હાતોથી બર.

આબ્યા જંગી ઘોડથી નિચે તેવાર,
 આગળ વધ્યા પેહેડી 'ઝીરેહ, કોલાહ, ચાર. ૯૩૪
 ખાંધ્યા જંગી ઘોડાએ પત્થરથી ખાસ,
 આબ્યા હર્દ ભર્યા જીવે ખેહુ પાસ.
 વળાબ્યા તે કુશ્તીમાં સિંહ જેવા ચાર,
 વહુયાં તનથી, પરસેવો ને ખુન, અપાર.
 ગો મસ્ત હાથી માર્યાં સોહરાબે ને હસ્ત,
 ને જાબ્યાથી કુદ્યો ગોયા શેરે મસ્ત.
 કમરખંદ રૂસતમનો ખેચ્યો ધરી,
 ઝમીન ગોયા ફાટતી તે ઝેરે કરી.
 ને રૂસતમથી ખાઝ્યો ગોયા હાથી મસ્ત,
 પટક્યો જગોહ પરથી ઉચકીને સખત.
 કીધો શોર ગુસ્સા કીનાંને ચકીન,
 ને સિંહ જેવા રૂસતમને નાંખ્યો ઝમીન.
 ચઢી બેઠો પીલતનનાં સીના ઉપર,
 હતા હાથ, ચેહેરો, ને મોંહ, ખાકે તર.
 તરાપ નરે ગોર્ખર પર સિંહ મારે જેમ,
 ને ગોર્ખર પડે બિધુ, પડ્યો તે તેમ.
 ખેચી કાઢ્યું એક ખજરે આબદાર,
 ચાહ્યું તનથી સર તેનું કાપે આંવાર.
 બેચું એવું રૂસતમે, ખોલ્યો તેવાર,
 કે ભેદ મારે ખોલવો આં બેધયે છે ચાર. ૯૩૫
 સોહરાબને કહ્યું જંગી સિંહનાં ધરનાર,
 ગોરજ તેજ ધરનાર, કમંદ નાંખનાર.

હમારી છે રીત ભાતો ખીજીજ મુંઢામ,
 તમારી આં રીત ભાતો કરતાં તમામ.
 કે જંગમા જેખી કોઈ કુશ્તી અંદર,
 લાવેચ ગર્દ નિચે સરદારોનાં સર.
 તો પેહેલીવાર નાખતાં ઝમીનની ઉપર,
 નથી કાપતો કીનામાં તે તેનું સર.
 પણ નાંખે નિચે જો ફરી બેગુમાન,
 ને નાંખવાથી નામ કરે સિંહનાં સમાન.
 તો જીદું કરી શકે તે તેનું સર,
 હમારીતો છે એવી રીતો મગર.
 એવા ચારાથી ૧“દસ્તે નર અઝદેહા,”
 તે ચાહતો કપાવાથી પાંખે રેહા.
 દીલેર જવાને રાખ્યો તે ઝંકિનો સુખન,
 કીધો ખ્યાલ નહીં એ વિષેનો તદન.
 કે એક બાહદરી, ખીજું ફીસમતને સર,
 ત્રીજું જવાં મદીથી, બેશક મગર.
 છોડ્યો તેને હાથથી, ને આવ્યો મેદાન,
 હરણ તેવાંમા દોડ્યું પાસથી નિદાન. ૯૩૬
 શીકાર કરવા પડ્યો, ભુલી સર્વે વાત,
 કે લડ્યું હતું કોણ તેની સંગાત?—
 મોડું થવે ગર્દની મીસાલે હોમાન,
 આવી તેને જંગ માટે પુછ્યું બયાંન.
 જે બન્યું કહ્યું તેણે હોમાનની પાસ,
 સખુન કહ્યા જે હતા રૂસતમનાં ખાસ.

હોમાને કહ્યું કે અફસોસ એ જવાંન !
 શું જીવથી ધરાયો છે તું ખીગુમાંન ?
 અફસોસ તાહારી છાતી, ઉચ્છ, ફદ તણો,
 રેકાળ લાંબી, પેટેલવાંની પગનો ઘણો.
 આવ્યો હતો ચિ-તો ફંદામાં તમામ,
 તેને છોડી હાતથી કીધું કાચું કામ.
 તું જો, બેહુદા કાંમથી બેગુમાંન,
 તું સાથે કરેચ શું તે જંગને મેદાંન.
 કેહેતી કહી છે પાદશાહે એક એ ઉપર,
 ન તુચ્છ ગણુતો શત્રુ હોય નબળો અગર.
 તે કહી એટલું છોડી તેનાં જીવની આસ,
 ઉભો અચરતીમા તે ગમગીન ખાસ.
 ગયો પોતાની ફાજમાં શીકકે ચહર,
 તેના કાંમે ગમગીન ને ગુસ્સે ઝખર. ૬૩૭
 કહ્યું જંગી સોહરાબે હોમાનને તે,
 કે દીલથી વિસારી દે અંદેશો એ.
 તે કાલ આવશે લડવાને મુજથી જેવાર,
 રસી તેની ગરદને જોશે તું ચાર.
 રસતમ તેની ચુગાલથી છુટી ગયો,
 કે પાહાડ એક પોલાદી જેવો થયો.
 ધીમે ચાલ્યો તે વેંહતાં પાણીની પાસ,
 ગાફેલ જાણે સાવધ થયો હોય ખાસ.
 પછી પાંણી પી ધોયું તન, માથું, મુખ,
 ઉભો બંદ, ગી માટે યજ્ઞદાં સનમુખ.

રડી રખની સનમુખ કીધો શોર ખાસ,
 કીધી ચારો કરનારાની ત્યાં સેપાસ.
 ફ-તેહમંદી, ને ઝોર, માંગ્યું મગર,
 થશે મેહેરો માહથી શું? તે નહીં ખબર.
 કેવી રીતે ફરશે ફલક તે બિપર,
 ને કોણ લેશે? સર પરથી કોલાહ ઝખર.
 સમજ્યું, શુરઆતમાં રસતમની પાસ,
 એટલું ઝોર યજ્ઞમાં દીધું તું ખાસ!
 કે જો પાહાડ પરથી જતો હતો તે,
 ધસી જતા અંદર પગો તેનાં બે, ૬૩૮
 દુઃખી રહેતો પોતાના બલથી તમામ,
 હતો દીલની મકસદોથી દુર મુંદામ.
 પોકાર્યો તે ગેતીના સાહેબની પાસ,
 રડીને કીધી ઝાહેર ઇચ્છાબી ખાસ.
 કે લે તેના ઝેરમાંથી થોડુંબી આય,
 જેથી તેનાથી કંઈબી ચાલી શકાય.
 તેણે પાક યજ્ઞમાંથી આહ્યું આં જેમ,
 ઘટ્યું પાહાડ જેવાં કૌવતમાંથી તેમ.
 હવે આવ્યું કામ ભારી સાંમે જેવાર,
 ને દીલ ડ્યું સોહરાબના ડરથી અપાર.
 પોકાર્યો તે રખ પાસે યા કીરદેગાર,
 યા આં કામે બંદાનો તું નિગેહદાર.
 શુરઆતે કૌવત દીધું તું અપાર,
 તે દે પાછું અયે પાક પરવરદેગાર.

જેમ ચાહ્યું તેમ તેને મળ્યું તદન,
 બટ્યું તેવુંજ વધ્યું કુવત તેને તન.
 ઝહરાથી ગયો જંગની જગ્યા ઊપર,
 હતું રંજીદા દીલ, અને ઝંઢ ચહર.
 તો સોહરાબખી આવ્યો ગોયા હાથી મસ્ત,
 કમંદ ખાજી ઊપર, કમાન હતી દંસ્ત. ૯૩૯
 તે દોડતો ને સિંહ જેવો કરતો પુકાર,
 ઝમીન ઘોડો ખોડતો, ને કુદતો, અપાર.
 જોયો તેને રસતમે એવો જેવાર,
 જોતો ખારીકીથી અજબ થઈ અપાર.
 લડાઈતું તેની તોલ કરતો તે ચાર,
 થયો જોઈ ગમગીં ને હયરત અપાર.
 આવી પાછો સોહરાબે જોયો ઝરૂર,
 હવાથી જવાંનીની, દીલ કીધું પુર.
 જોયો જ્યારે આવી વધુ તેની પાસ,
 દીઠો તેનો દબદબો ને ઝેર ખાસ.
 ખોલ્યો દસ્તે સિંહથી છુટેલા ઓ નર,
 આવ્યો કેમ પાછો વરી નામેવર.
 આવ્યો સાંમે પાછો તું કાંય જોલ ચાર?
 નથી તુને તાહારાં લલાંને વિચાર?
 કદાચ તાહારા જીવથી ગયો છે ધરઈ,
 આવેચ સિંહની જંગોમા મરદાંને થઈ.
 જવા દીધો મેં તુને જંગમા ખેવાર,
 ખખશ્યો ખુદાપો અરે નાંમદાર.

જવાબ દીધો તેં હેમતને તેને મગર,
 સેપાહ તો, ડનાર અયે દીલેર નાંમવર. ૯૪૦
 ન બોલે એવું મરદાંને મર્દ અને,
 કીધોચ તાહારી જવાનીએ મગર તને.
 તું જોજે કે આં મર્દ બુદ્ધા દીલેર,
 થી તું પર શું વિટે છે અયે નરે શેર ?
 બનેચ શુસ્સે જેવારે ઊંધુ આં બખત,
 તો મોમ જેવો થઈ જાયે છે સંગ સખત.

સોહરાબનું રૂસતમના હાથ ઊપર માર્યું જવું.

બીજી વાર બાંધ્યા ઘોડાઓને સખત,
 કીના ભર્યું ફરતુંજ હતું માંથે બખત.
 ધર્યાં કુશ્તીમાં સાંમસાંમાએ સર,
 કમરબંદ ધર્યાં તે બેહુએ અખર.
 કે તે દીને સોહરાબ ^૧અફસરના હસ્ત,—
 બુલંદ ચચર્ખે બાંધ્યા હતા ગોચા સખત.
 થયો ગમગીં તે, રૂસતમે પોહલા હસ્ત,
 થી ગર્દન, ને સર, ધર્યાં ચિતાનાં મસ્ત.
 વાળી વાંકી પીઠ જવાંન જંગીની સહી,
 અમાનો હતો તંગ, તાકત ન રહી.
 અમીન પર પટકયો સિંહ જેવો અપાર,
 તે જાણ્યો કે નિંચે નથી એ રેહનાર.

શેતાબ ખેચ્યું ખંજર તેથી આબદાર,
ચીયું જંગી બેટાનું સીનું તેવાર. ૯૪૧

તો કળ ખાઈ મારી તેણે હાય એક!
વિચાર તેનાં કોતાહ થયા બદો નેક.

બાલ્યો રંજ મુંજ પર મેં ખેચી દીધીચ,
ઝમાનાંએ તુંજ હાથ ચાવી દીધીચ.

તું છે બેચુનાહ, કેમકે વાંકુ આંસ્માંન,
જેણે મને પાળ્યો, ને માર્યો નિદાંન.

મને માહારા સાથીઓ હસ્સે તદન,
કે ખાકમાં પડી માહરી એવી ગર્દન.

મુંજ માએ દીધીતી પીદરની નિશાંન,
તેનીજ મહોબત અંદર ગયો માહારો જાંન.

મેં શોધ્યો કે જોઉં તેનું મુંખ બેચુમાન,
એવીજ આરઝુમા ગયો માહારો જાંન.

થયો છે આં લોહીનો તું ખ્યાસો મગર,
ને લોહીમાં કીધું તેજી ખંજરને તર.

ઝમાનો તાહારાં લોહીનો ખ્યાસો થશે,
તાહારાં તનનાં બાલ, ખંજરો થઈ જશે.

અરે હાય! ગઈ રંજ ફોકટ સહી,
પીદરનું જોયું મુંખ કોઈ રીતે નહી.

બની માહી છુપશે તું પાણી દરમ્યાંન,
યા અધારે છુપાશે રાતનાં સમાંન. ૯૪૨

જશે થઈ સીતારો તું આંસ્માં ઉપર,
ને કાપશે આં દુન્યાંની તું પાક મહર.

કીનો માહારો તુથી લેશે મુંજ પીઠર,
 ભેશે ઇંટનો ટક્યો, તે માહારો અગર.
 આં નાંમદારો, બાહુરોમાંથી અગર,
 ને ભે કોઈળી રૂસતમને કરશે ખખર.
 કે મુંવો છે સોહરાબ, ફેંકાયો છે ખવાર,
 તુને શોધનારો તાહારો ઇંતેઝાર.
 એ સમજીને રૂસતમનું ચકરાયું સર,
 અધારાં આયાં તેની આંખે અખર.
 તે લથડી ગયો, ને ઘભરાઈ ગયો,
 તુરત ટુટી પડ્યો, ને બેહોશ થયો.
 પુછ્યું તેણે હોશ અંદર આવ્યો જેવાર,
 પોકારોથી, શોરોથી, બોલ્યો તેવાર.
 નિશાં, શું છે રૂસતમની કહે તારી પાસ ?
 થભે જંગીમા તેનું શુભ નામ ખાસ.
 કે રૂસતમ છું હુંજ, રહેતું નાં માહારૂ નામ,
 રહેભે માહરી માતમમા તે પીસેસાંમ.
 આવ્યું ભેશમાં લોહી, માર્યો પુકાર,
 પોકારતો ને પીખતો તે બોલો અપાર. ૯૪૩
 ભેયો એમ સોહરાબે રૂસતમને જ્યાર,
 ઉડી ગયો સરથી તેનો હોશ અપાર.
 કહ્યું તેણે છે તુંજ રૂસતમ અગર,
 તો માર્યોય મને ખુરા કીને મગર.
 કુશોશ કીધી દોસ્તીની હરવાતે સહી,
 એક ઝરણી દીલ તુંજ પીગળ્યું નહી.

હવે ખોલ બખ્તરનાં બંધો તમામ,
 ને જો માહર તન ખોલી રેશન મુંદામ.
 મોહોરો તારો જો, મારી બાહુએ તું,
 ને જો બા,પથી જોયું બેઠાએ શું?
 જો શોર ઉઠ્યા દરથી નગારાંના આં,
 બે લોહી ભર્યા ગાલે આવી મારી માં.
 માહરા જવે જખ્મી થયો તેનો જાન,
 તો બાંધ્યો એક મોહોરો મુંજ બાહુ નિદાન.
 કહ્યું યાદગારે પીદર છે મુંદામ,
 બખ્તરદાર! જોજો શું આવે છે કામ.
 શું કામ આવે, એ તો નકામો છે ખાસ,
 બેટો ખવાર છે બા,પની આંખ પાસ.
 મોહરો જોયો બખ્તરને ખોલી જેવાર,
 ચીર્યો જામો પોતાનો તેણે તેવાર. ૯૪૪
 તે ખોલતો અયે મુંજ હાથે જખ્મમાંયલા,
 દીલેર, ને અંબુમનમાં વખણાયલા.
 ને લોહી કાઢી બાલોખી પીખતો જખર,
 કે ખાક ભર્યું સર, ચેહરો આંસુએ તર.
 સોહરાબ 'ખોલ્યો એતો છે સૌથી ખરાબ,
 નફો નથી બેહુ આંખે વર્સાવવાં આંખ.
 થશે શું? હલાક કરવે પોતાને આંખ?
 થવાનું હતું તે તો થઈ ગયું કાંમ.
 ફલકથી ફર્યો નુરી ખુરશીદ તદન,
 ના મયેદાંથી ફર્યોને આવ્યો તેં હમતન.

તો આવ્યા તે ક્યોજેથી વીસ હોશીયાર,
 કે શું જેથી બન્યું છે જંગમા તેવાર.
 ઊભા હતા મયદાંને ઘોડાઓ બે,
 ને ધૂળ ભર્યો રૂસતમ ખીજી બાજુ છે.
 કે જીનની ઉપર પીલતને પહેલવાંન,
 નાં જોયો દીલેરોએ જંગને મયેદાંન.
 ગુમાંન એ થયું કે મુવો તે મુંદામ,
 ઊધાં સર થયાં નાંમીઓનાં તમામ.
 ગયા ખબર કાઝિસને દેવા તે વખત,
 કે રૂસતમથી ખાલી છે મોંઢનું તખત. ૬૪૫
 કે શોર ઉઠ્યો લશકરમાં ત્યારે સખત,
 ને જોશ અંદર આવ્યો ઝમાનો તુરત.
 કહ્યું કાઝિસે તો નગારાં ને 'કુસ,
 ના શોરો થયા, આવ્યો સરદાર તુસ.
 પછી કેહવા લાગો તે લશકરને શાહ,
 કે કાસીદ તુરત હયાંથી, તે જંગગાહ.
 દોડાવે કે સોહરાબનું કેવું છે કામ?
 શું રડવું પડશે દેશ ધરાંને તમામ?
 અગર જંગી રૂસતમ મુવો જો હશે!
 ધરાંનથી તેની કોંણ સાંમે થશે?
 થવું પડશે 'જમનાં જેવું બેવતન,
 ભટકવું થશે સઉનું પાહાડો ને વન.
 કરવો જોઈએ આંપણને હુમ્કો તરત,
 ન દીલ કરવી જોઈએ લડઈને વખત.

પુકાર અંબુમનમાંથી ઉઠ્યા જેવાર,
 કહ્યું ત્યારે પીલતનને સોહરાબે ચાર.
 કે દહાડો થયોચ જ્યારે માહારો તમામ,
 થયુંચ તુર્કીઓનું બીજી રીતનું કામ.
 તું એટલીજ મેહરબાની કરજે કે શાહ,
 ન લાવે તુરાની લડકમાં સેપાહ. ૬૪૬
 કારણ કે તે બાહાદુરો, માહારે વિશ્વાસ,
 આવ્યા હતાં ઇશં ઝમીન તર્ફ ખાસ.
 ન થાય એમ કે આંકત પડે કંઈબી રાહ,
 સીવા નેંકી તેમ પર ન કરતો નિગાહ.
 વધઈ કહી હતી મેંતો કંઈએક દીવસ,
 ઘણીબી મેં ઉમીદો કીધીતી બસ.
 હું કેહેતોતો. જીવતો મળું જો પીદર,
 તો રાખું નાં ગેતીમાં, એક તાજવર!
 ખબર મને અયે નાંમી પહલવાંન શું?
 કે પાછો જવશ બાપનેજ હાથ હું?
 આં ફીદલામાં ફએદી છે માહારો દીવેર,
 મુંજ પેંચે કમંદમાં બનેલો છે ઝેર.
 નિશાંન તારી કંઈ વજત પુછી હતી,
 આતુર આંબ હતી તારા જ્યાલે અતી.
 કહ્યું છે તેણે એ સીવાએ તમામ,
 કે જગ્યા છે તેનીતો ખાલીજ મુંદામ.
 થયો હું તેના કેહવાથી નાંઉમીદ,
 કે તાંગ, ને સિયાહ, થયો રોજે સુપ્રીદ.

તું જોજે છે કોણુ ધરિંનીઓ દરમ્યાન ?
 ન થાય એમ કે જીવને તેનાં પુગે જ્યાંન. ૯૪૭
 નિશાંની, જે આપી હતી માએ ખાસ,
 તે જોઈ, પણ આંખે ન આવ્યો વિશ્વાસ.
 લખેલું હતું એજ ક્રીસમતની સાથ,
 કે માર્યો હું જાઉં પીઠરનેજ હાથ.
 વીજ જેવો આવ્યો ને જાઉં ગોયા 'ખાદ,
 મળશ તે મી,નોઈમાં થઈને હું શાદ.
 એ રંજેથી બંધાયો રૂસતમનો દંમ,
 થયું દીલ આંતશ, ને આંખો ૨પુરનમ.
 ખેઠો રંજશે રૂસતમ તુરત "ગોયા ગર્દ,"
 દીલ ખુનેતર, હોઠ પુર ૩"હાએ સર્દ."
 આવ્યો પાસે લશકરની કરતો પુકાર,
 પોતાનાં કીધે દીલ દુઃખી ૪જેશવાર.
 જોયો ધરિંનીઓએ તેનો ચહુર,
 નમન કીધું સઘળાઓએ ખાક પર.
 સેતાયશ તેઓએ ખુદાની કરી,
 કે તે જીવતો આવ્યો છે જંગથી ફરી.
 ખાક ભર્યાં સર સાથે જોયો મગર,
 પોશાક સરવે ફાટેલો, જખ્મી જીગર.
 પુછ્યું તેઓએ કાંય શું છે, ને કેમ ?
 આં દીલ થયું કોણુને લીધે તારૂં એમ ? ૯૪૮
 કહ્યું ખુદનું કીધું હેરત ભર્યું કામ,
 માર્યો હતો નાંમીઓ ખેટો મુંદામ.

પોકાર મારી રડ્યા તે સાથે તમામ,
 રહ્યો હોશ સરદારને નાં મુદામ.
 કહ્યું સરકરાઝોને માહારૂ તદ્દન,
 ઠેકાણે નથી આજે દીલ અને તન.
 તમે કોઈ તુર્કીથી કરતા ના જંગ,
 બદી બહુ કીધીચ આજ મે તેઓ સંગ.
 ઝવારેહુબી આવ્યો તે પીલતનની પાસ,
 ફાદે કપડે, છાતી, બદન ઝૂંમી ખાસ.
 ભેયો રૂસતમે લાઈને એ મીસાલ,
 કહ્યો મુવા બેટાથી સમજેલો હાલ.
 પશેમાન છું માહારાં કામે અપાર,
 મને પસ્તાવો થાય છે બેશુમાર.
 કમર મેં ચીરીચ બેટાની નવજવાન,
 જેપર રડશે આસ્માનથી જાવીદાન.
 ખુદાપામા મેં માહારો માર્યો પીસર,
 કપાયો છે જડમૂળથી જે નાંમેવર.
 પેગંમ હોમાં નજદીક મોકળ્યો નિદાન,
 કે શમશીર કીનાંની હવે શધ્ધિ મેયાંન, ૯૪૯
 નિગેહદાર તું છે સેપાહનો મગર,
 એવો ઉપર રાખજો હવે તું નજર,
 વખત નથી તું સાથે લડવા આં વાર,
 જગાહ નથી વાતો કરવા બેશુમાર.
 કહ્યું નહીં તેને ખુરી દયાંનતે ગર,
 નાખી આગ મુજ જાનો “દીદાહ” ઉપર.

કેહવા લાગો ભધને પછી પેહેલવાંન,
 કે ફર પાછો અયે જંગી રઓશન રવાંન.
 તું જા તેઓ સંગ નદી કાંઠે મગર,
 જોજે હુખ કંઈ ના પડે કોઇ પર.
 કે તેજ વખતે આવ્યો ઝવારેહ સહી,
 ને હોમાંનને પેહેલવાંનની વાતો કહી.
 દીધો હોમાં પેહેવાંને એવો જવાબ,
 હું નર જેનાં હાથ ઉપર શીખ્યો સોહરાબ.
 લડાવનાર હજાર બદગુમાને મુંઢામ,
 કે ભેદ રાખ્યો સરદારનો છુપો તમામ.
 ન કહી, પુછી તેને પીઢરની નિશાંન,
 કીધી તેણે નાંદાંની બહુ બેગુમાન.
 બુરાથીજ બુરઈ આવી છે હમ ઉપર,
 તેનુંજ કાપવું જોઇયે છે તનથી સર. ૯૫૦
 ઝવારેહ આવી લાગો પીલતનની પાસ,
 હોમાંનની, ને લશકરની, કહી વાત ખાસ.
 ને બદ બુરાં હજારનાં કાંમોની ગર,
 જેથીજ આવ્યો બદ વખત સોહરાબને સર.
 તેની વાતે તહમતન દીવાંના સમાન,
 થયો, આવ્યાં અધારાં આંખો દરમ્યાંન.
 આવ્યો જંગ મયેદાંથી હજારની પાસ,
 નાંખ્યો ભોંયે, પકડી ગીરેખાંન ખાસ.
 કે ખેચ્યું પછી એક તેજી ખંજર,
 ને ચાહતો તેનાં તનથી કાપવાને સર.

કે આઘ્યા ખુઝર્ગો ત્યાં વચ્ચે તેવાર,
 ને બંચાવ્યો હુજરને મોંતનેજ દ્વાર.
 ફર્યો પાછો પહલવાંન ત્યાંથી જો ખાસ,
 તો આઘ્યો જવાંન જખમી બેટાની પાસ.
 તે સાથે થયા ખુઝર્ગો દંમ બ દંમ,
 શુ તુસ, અને ગુદર્જ, તથા ગોસ્તહંમ.
 તે ખીચારા માટે કુલ ફર્યોજે નિદાંન,
 ખોલી ચુપકીદીથી એકાએક જખાંન.
 ઇલાજ, આંચ કામનો તે કરશે યજદાંન,
 ને તેજ તારા ગમનેખી કરશે આસાંન. ૯૫૧
 ધર્યું એક ફસતમે હાથે ખંજર,
 કે તનથી કાપી કાઢે પોતાનું સર.
 વળગી પડયા ખુઝર્ગો આવીને ખાસ,
 “ખુનેદીલ”ને વસાવ્યું પાંપણથી ખાસ.
 ગુદર્જે કહ્યું તુને કાયદો છે શું?
 અગર સારી ગેતીને સળગાવે તું?
 પોતા પર અગર પાડ સો દુઃખ તું!
 આરાંમ જેથી લાચારને મળશે આં શું?
 વખત બાકી તેનો જો હોશે અગર,
 તો જીવશે, તુંખી જીવ સાથે મગર.
 હોશે વખત જગથી જવા જવાંનનો,
 તો જો, જગમાં કોણુ છે? જાવેદાંનનો?
 ફજાના શીકાર આંપણુ છેયે મગર,
 શું તાજ નિચે સર, યા કોલાહ નિચે સર.

વખત આવેથી સર્વ ખેંચી કઢાયચ,
 નથી જાણતુ કોઈ, તે પછીથી શું થાયચ.
 કે હોય રસ્તો ટુંકો, યા લાંબો મગર,
 જુદા પડ્યે છે, સાથે હોઈયે અગર.
 કંઠાથી ઓ સરદાર ! છે કોણ નચિત ?
 ઘટેચ આંચ રડવું પોતા પર ખચિત. ૯૫૨

રૂસતમનું સોહરાખને માંટે કાઝિસથી નોંશદાડ
 માંગવું અને તેનું તેણે નહોં આપવું.

કહયું ગો,દરજને દીલેરે નિદાંન,
 કે અથે નાંમી પહલવાંન રઓશન રવાંન.
 પોંહચાડ માહારો પયગામ કાઝિસની પાસ,
 શું વિટયું છે મુંજ પર તે કહે તેને ખાસ.
 દેલીર ખેટાની ખંજરેથી કમર,
 ચીરી, નાં વધુ જીવો રૂસતમ મગર.
 માહારાં કામોની યાદ હોય કંઈ અગર,
 તો ગમમા માહારા થોડી ગમખારી કર.
 છે ગંજમા તારા નોંશદાડ મુંદામ,
 કે જે ઝખ્મીઓને કરે છે આંરામ.
 તે, ને મુંજપાસે એક જાંમે શરાખ,
 ધંનાયત તું કરજે હયાં મેકળી શીતાખ.

તારાં બખ્તે સારો થશે જો એ ખાસ,
 તો મુંજ જેવો બંદો થશે તખ્ત પાસ.
 સરદાર આવ્યો વા ની મીસાલે મુંદામ,
 ને પુગાડ્યો કાઠિસને સવે પેગામ.
 બોલ્યો ત્યારે કાઠિસ, કે પીલતનથી ખાસ,
 વધુ કોણુને છે આ, બડ માહારી પાસ.
 હું નહીં ચાહાતો આવે બદી તે ઉપર,
 છે મુંજ પાસે મર્તબો જેનો ઝખર. ૯૫૩
 અને તોળી હું નોંશ દાડ અગર,
 જો આપું, જીવે જંગી પહેલવાં મગર.
 તેનાં બળે રૂસતમને ટેકો થશે,
 બેશક તે હુલાક મને કર્યો જશે.
 સમજ્યું! તે બોલ્યોતો કાઠિસ કોણુ ?
 જો તે પાદશાહ છે, તો છેતુસ કોણુ ?
 બદીજ બંમવી હોય એક વખત તેથી ગર,
 તો શું પેહેલાંથીજ લજી ન બદલો ઝખર.
 તથા સોહરાબે પેલા બદ બખ્તનાં,
 ખાધા છે સોગંદ તાજનાં તખ્તનાં.
 કરશ નેજે બેજાન, બોલ્યોતો તે,
 ને સર તારૂં સુળીએ લટકાવશ એ.
 તેનાં જેવાં કોણુનાં છે આં મોટી જગ?—
 મા, દબદબો, ગર્દન, ને કદ હાથ, પગ ?
 શું રહેશે ઉભો તે માહારાં તખ્ત પાસ ?
 શું ચાલશે ? શાહી જુઠા નિચે તે ખાસ ?

નથી ચાહતો તેપર ભલઈની નજર,
 તે હોય જંગી યાતાજ બક્ષ હોય અગર.
 તેંભે મને કેટલીએક ગાળો દીધી,
 ને ઈઝતખી લશકરની સાંમે લીધી. ૯૫૪
 જો ફરજંદ રહે તેનું જીવતું અગર,
 તો અંમટી એક ધુળ રેહેશે હાથો અંદર.
 સોહરાબનાં સુખનં નથી સાંભળ્યા ગર?
 નથી દાંના જગ જોયેલો શું તું ઓ નર?
 કે કાપસ ઈરાંનીમાંથી સર હજાર,
 ને કાઊસને જીવતો ચઢાવસ હું દાર.
 અગર રહ્યો જગમાં તે જીવતો મુંદામ,
 તો ધુજસે તેથી નાના મોટાં તમામ.
 જે દુશમનને પાળે પોતાનાં મુંદામ,
 તે ગેતીમા પાથરે છે ખુરશનું નામ.
 ફર્યો જલ્દી ગોદર્જ એ સંમજી ખાસ,
 ધુવા માંકક આવ્યો તે રૂસતમની પાસ.
 કહયું શાહાની આંદતો ખુરી અપાર,
 કે ઝાહાડ રંજાવણનું સદા ફળ દેનાર.
 ગુસ્સામાં તો, જગમાં નથી જોડીદાર,
 નણી કોઈની રંજમા મદદનો દેનાર.
 તું જાય પોતે નજદીક તેની અગર,
 નાંખે રોશની તેના જીવ સીયાહ પર.
 તો ફરમાવ્યું રૂસતમે કે પેશકાર,
 લાવે એક કપડું ભરેલું તૈયાર. ૯૫૫

જવાંનને, તે કપડાં ઝરીન ઉપર ખાત્ર,
 સુવાડી ગયો પોતે પાદશાહની પાસ.
 કીધું રાહ તરફ જંગી પીલતને સર,
 તુરત આવી એકે, ને આપી ખખર.
 કે ચાલ્યો સોહરાબ છોડી બોહળી જહાંન,
 નથી મેહલ માંગતો, તે માંગે છે ઘેઆંન.

રસતમનું સોહરાબ ઉપર રૂઠન કરવું,
 અને તેનું તાબુત, આબુલેસ્તાંનમાં
 જાલ અને રોદાબેની નજદીક
 લઈ જવું.

ચહેરો પીજ્યો રસતમે સંમજ તેવાર,
 કુટી છાતી, ખાલો ઉખેડયા અપાર.
 મારી તેને હાય સદ્દ ચાંકીને એક,
 તે રડ્યો ને બંધ કીધાં પાપણુ દરેક.
 જિતર્યો રસતમ ઘોડેથી ગો પવંન,
 કેલાહ જગેહ ધુળ ભરી માથે તદંન.
 એવીજ રીતે લશકરના દાંના તમામ,
 પુકારવા, રડવા, પીટવા, લાગા મુંદામ.
 રડી રડી બોલતો, રે! જંગી જવાંન,
 સરઅક્રાજ અને તુખમથી પહલવાંન.

તાહારા જેવો જોશે નાં ખુરશીદો માહ,
 ન બખતર, ન ટોપ, કે ન તખ્તો, કોલાહ.
 પડ્યું કોણે ઊપર ? જેવું છે મુજ ઊપર ?
 કે ફરઝંદને કાપ્યું બુઢાપા અંદર ? ૯૫૬
 નખીરાથી જહાંદારે સામેસવાર,
 ને માંદરથીખી છે તુખમ નાંમદાર.
 છે બરહદ, કે બે હાથ માહારા કપાય,
 નાં બેઠક થજો સીયાહ ધુળનાં સીવાય.
 કે બરબાદ કીધો મેં બેટો સોહરાબ,
 ના કોઈ તે જેવો થયો જંગી શીતાબ.
 કેરશાસ્પથી સામે નરીમાંનથી,
 વધુ મરદીમાં જંગી નવજવાંનથી.
 નથી એકબી મુજ જેવો જંગીમા ખાસ,
 છતાં હતો મરદીમાં બચ્યું તેપાસ.
 શું કેહવસ ? જો માં તેની જાણશે એ ખાસ ?
 ને કેમ કોઈને મોકળાવશ તેણીની પાસ ?
 શું કહીશ ? માર્યો શામાટે મેં બેશુનાંહ ?
 કીધો રોઝ શુ ફરવા ? તેપર સીયાહ ?
 કીઆ બાપે કીધું છે એ રીતનું કામ ?
 ખરેજ ! હું છું બદસુખન લાયક તમામ !
 કોણે માર્યું છે જગમાં ફરઝંદને ?
 દીલેરને, જવાંનને, અફલમંદને ?
 બાપ જેનો નાંમેવર પહેલવાંન તે ?
 શું કેહેશે ? જવાંન પાક બેટીને એ ૯૫૭

કે કીનાથી ફાળ્યો ફસતમ તે ઊપર,
 ને ખંજરથી ચીર્યું છે તેનું જીગર.
 લાંનત તુખમે સાંમ ઊપર કરશે મુંદામ,
 ને પાડશે મુંજ ઘાટકી, અધર્મીમાં, નામ.
 લાડકવાયું બાળ કોણે જાણ્યું હશે ?
 બુલંદ સર્વ એટલી ઊંચરમાં થશે ?
 કે ખ્યાલ થશે જંગનો ને સજશે સેપાહ ?
 આં મુંજ રોઝ રોશન તે કરશે સીયાહ ?
 ફરમાવ્યું જેથી શાહી કપડું મુંદામ,
 ઢાંક્યું જવાંન બેટાના મોંહ પર તમામ.
 આવ્યો તખ્ત મુંદકોની રાખી ઊમંગ,
 તેને બદલે મળ્યું એક તાબુત રંગ.
 તાબુત તેનું જંગ મયેદાંથી લઈ ગયા,
 તંબુ તરફ પોતાનાં ચાલતા થયા.
 ડરાઓને બાળ્યા તે આંતશ અંદર,
 તમામ ફર્યાજે ધુળ નાંખી માંથા ઊપર.
 રંગરંગના કપડાં ને તંબુ તે વખત,
 ને સોનેરી ચિત્તાનાં બેમુલાં તખ્ત.
 કે સળગાવી મુંકયાં ને ઉડ્યા પોકાર,
 ફદન જહાં પહલવાંને કીધું અપાર. ૯૫૮
 ન જંગ ભેશે તું જેવો બીજો સવાર,
 કે જંગ વેળા, મહી, દીલેરીમાં, ચાર.
 અફસોસ ! તાહારી મરદી, અફલનો, તમામ !
 અફસોસ ! ચેહેરો, દલદબો, ફદનો મુંદામ !

અફસોસ ! જીવ બાળતી બુદ્ધ, ગમનો છે,
 બુદ્ધે માંથી ને બાપથી જન્મી જે.
 મને દેશે ઠપકોથી ને'ક ઝલેઝર,—
 ઘણો, ને વળી શેઠાએ પુરહોંનર.
 શું કહેશે ? ગરદનકશે જંગી ઝખર,
 બે પડશે એ વાતે તેઓને ખખર ?
 જેવારે કે પોંહુચશે તેઓને ખખર,
 સરવ સીધું બાગથી ઊખેડયુંચ ખખર.
 તો કે'મ માંડ્રી માંગસ એ કામે હું પાસ ?
 કઈ વાતે દીલ તેનાં ખેંચશ હું પાસ ?
 લોહી રેડતો, પડતો, તે ખાક ઉપર પાસ,
 ને ફાડતો તે તન પરનો શાહી લેખાસ.
 દીલેરો તમામ, શાહે કઊસનાં પાસ,
 બેઠા રસ્તામા ખાક ઉપર તેની પાસ.
 જખાંન હુતી દાંનાઓની ^૧બોધતર,
 દુઃખી તેહે'મતન હુતો દરદે જીગર. ૯૫૯
 એવુંજ કામ છે આં ફલકનું બુલંદ,
 કે એક હાથે કોલાહ, ને બીજે કમંદ.
 કોલાહ સાથે બેસે છે જે કોઈ આનંદ,
 તખતથી નાંખેચ તેને રાખે'ચે કમંદ."
 કરવી ભેઘયે જગં સાથે માયા શું કામ ?
 જવુંજ છે બે સાથીઓ સાથે તમામ ?
 કુંડાળું છે આં ફરતું આંસ્માન એક,
 ભરીચ જે કુંડાળાંમા હીકમત દરેક.

ના હર પાદશાહો, કે ખંદાઓ, હર,
 પીછાણતું નથી દાંણા, કે અકલવર.
 દરેક પાસેથી ગેતી થાય છે પસાર,
 ને બાઝી રચેચ એ રીતે બેશુમાર.
 કોઈ ધારે કે લાંબો જીવશ હું મગર,
 મળવુંજ પડશે માંટીમા તેને આંખર.
 કોઈ કહે કે છે આંસમાંની મુંજને ખખર,
 સમજ કે મગજથી ગયેચ તે જખર.
 તું બાણ, નથી આંસમાંની કોઈને ખખર,
 તકરાર તેની રાહમાં નકામી મગર.
 ના રડવું ઘટે કોઈનાં મોંત પરં મુંદામ,
 નથી બાણતા શું છે એ કામનો અંજામ ? ૯૬૦
 ખખર પુગી સોહરાખની શાહાને પાસ,
 કે આવ્યો સેપાહ સાથ તે તેની પાસ.
 કહ્યું કાઝિસે તહમતનને નિદાંન,
 કોહિ અલ્ખોરઝથી, તે વાંસોના પાંન.
 લેશે ચક્રમા સઉને આંસમા જખર,
 લગાડવી ન જોઈયે માયા ખાક પર.
 કરેચ કોઈ જલદી, કરેચ કોઈ વાર,
 છે મરવું તો સરવેને શેવટે ચાર.
 પાંથર જાંનો દીલ, મુવેલા પર મુંદામ,
 ને કર કાંન દાંણાઓ બાઝુ તમામ.
 ગમે લાવ ધરતી ઉપર આંસમાંન,
 યા સળગાવી દે આગ અંદર જહાંન.

પણ જીવતાં ન કરશે, મુ'વાને નિદાન,
 સમજ બીજી દુન્યાંમા પુણ્ય રવાંન.
 મેં દુરથી જોયાં તેની છાતી, ગરદન,
 જિંચઈ, કદ, ગોરજ, તેનો એવો તદન.
 તો બોલ્યોતો લાગતો નથી તુર્કી એ,
 મગર કોઈ બુઝૂગ બુન્યાંદે છે.
 જમાનાંએજ મોકળ્યો સાથે સેપાહ,
 કે હયાં તાહારા હાથ ઉપર થાયે તબાહ. ૯૬૧
 શું કરશે? હવે એનો ચારો છે શું?
 રડશે ક્યાં સુધી આં મુવેલા પર તું?
 કહયું રૂસતમે તેતો પાંચે ગુઝર,
 ને બેઠોય હોમાં બોહળાં મયેદાં અંદર.
 તુરાંની, ને ચીની, છે સાથે સરદાર,
 ના દીલથી દુશમન તેને ગણતો લગાર.
 જશે લઈ જવારેહ આં રાહાથી સેપાહ,
 કે યજદાંની મરજીથી, ને હુકમે શાહ.
 કહયું શાહે અય નાંમેવર પહલવાંન,
 આ જંગથી તું ગમગી થયોય બેગુમાન.
 બુરઈ મુજથી કીધીય તેઓએ અગર,
 ને ધરિંનને નાંમોશી આપીય ઝખર.
 છતાં જંગની મરજી નથી તાહારી ચાર,
 તો મારોબી જંગનો નથી કંઈ વિચાર.
 દુઃખી માફ દીલ તાહારાં દુઃખથી છે ચાર,
 નથી કરતો બદલો લેવાનો વિચાર.

હેલાવર હજીર આવી લાગ્યો તે રાહ,
 ને જોડ્યો આગળ ચાલી ગઇ છે સીપાહ.
 કે લઈ ક્યોજ ત્યાંથી અને શાહ ગયો,
 ઇરાંન તર્ક, ને ત્યાંજ રૂસતમ રહ્યો. ૯૬૨

કારણ રાહથી પાછો ઝંવારેહ ફરે,
 ખખર પેલાં લશ્કરની આવી કરે.
 આવ્યો ખાંમદાદે ઝંવારેહ જેવાર,
 ચલાવી તુરત ક્યોજ રૂસતમે ચાર.
 હજાર ઘોડાની હુમ કાપી ઝખર,
 ભરી નાંમી સરદારોએ 'ખાક સર.
 કપઈ નાંમી ઘોડાની પુછડીઓ આંચ,
 દુટાં નગારાં ને પીત્તલની કરનાંચ.
 સેપાહ ચાલી તાબુતની આગળ તેવાર,
 ધુળ નાંખતા ખુઝરગો સર પર અપાર.
 ગયા ખાબુલેસ્તાં તરફ લઈ જેવાર,
 ખખર તેની 'દસ્તાંને પોંહચી તેવાર.
 તો નિકળી પડ્યું સાઈ સીસતાંન ખાહાર,
 ગમો દર્દથી, રડતું, પીટતું, અપાર.
 જોઈ પેલાં તાબુત ને દસ્તાંને સામ,
 ઉતરી પડ્યો ઘોડેથી ઝરરીન લગામ.
 આગળ ચાલતો ખ્યાદો તહમતન મગર,
 તમામ ફાંટાં કપડાં, ને ઝખ્મી જીગર.
 દરેક પહલવાંનોએ છોડી કમર,
 ને ધર્યાં તાબુત પાસે ખાક ઉપર સર. ૯૬૩

ચેહરા સૌનાં ફીક્કા, ને કપડાંઓ ચાક,
 છાંટી સૌએ સોગની માંથા ઉપર ખાક.
 નમાવ્યાં તે તાબુત કણે સૌએ સર,
 અફસોસ ! એવા નાંમી દીલેરનો ઝખર.
 ઝારી કરતાં રૂસતમે ^૧“પેશે પીદર,”
 ઊંચકયું સૌનેરી તાબુતમાંથી સર.
 અને બોલ્યો કે જો આં સાંમેસવાર,
 સુતોચ તંગ તાબુતમાં ગમગીં અપાર.
 વસાવ્યું બે આંબોથી દસ્તાંને ખુન,
 પોકાર્યો, તે ^૨“પાસ દાવરે રહનમુન.”
 ને તેહેમતનથી બોલતો કે અય નાંમદાર !
 ગયો, છોડી તું મને રડતો લાચાર.
 કેવી વાત અજબ ! બોલ્યો તે ઝાલઝર !
 કે સોહરાબ ઉંચકતો ગોરઝ આં ઝખર ?
 સરદારોમાં રહી જશે જેની નિશાંન,
 ન જણશે એવો કોઈથી માંદર જહાંન.
 રડી કરતો પાણીથી પાંપણો તર,
 ઝખાં બોલતો સોહરાબની વાતો ઉપર.
 આવ્યો તહમતન પોતાનાં મેહેલે ખાસ,
 રડ્યો, તાબુત મુકાવ્યું પોતાની પાસ. ૬૬૪
 રોદાબેએ જોઈ જો સોહરાબની ઘેયાંન,
 નદી લોહીની જોઈ આંબે વેહેતી નિદાંન.
 ને જોઈ તંગ તાબુતે સુતેલો જવાંન,
 રડી બોલી કે અયે શહે પહેલવાંન.

શુરૂં કીધું રડવું, કલાપીટ કરી,
 અને હાય ઠંડી, જીગરથી ભરી.
 કે અથ પહલવાંઝાદા ને અચ્ચા શેર,
 થશે તું જેવો નાં ઝોરેમુંદ દીલેર.
 બોલી રડતાં, અથે પહલવાં નાંમવર,
 ઝરાતો તું કર પેટીથી ઊંચું સર.
 નથી કેહેતો, તુંજ લેદ માંદરને ખાસ ?
 કે આયોચ જે ખુશખખતીનો વખત પાસ !
 પડ્યો કઝેદમાં જઈ જવાંનીને દીન,
 ને જઈ બેઠો ઘર લાચારોને ચક્રીન.
 નથી કેહેતો ? ખાપથી શું વીટયું તું પર ?
 ને કાંય તેજી ચીર્યું આં તાહાડ જીગર ?
 સની સુધી મેહેલેથી પુગ્યા પુકાર,
 જે સાંભળતું રડતાં, તે રડતું અપાર.
 એમજ પરદામાં ગઈ ભરી સોગ દર્દ,
 હતું દીલ દુઃખી ને ચેહેરો ભર્યો ગર્દ. ૯૬૫
 રડ્યો બહુ, એ રૂસતમે જોયું જેવાર,
 ને પાડ્યાં આંખે લોહીનાં આંસુ અપાર.
 ગોયા કે આવી ગઈ ક્યાંમત મગર,
 કે દીલથી ખુશીતો ઉડીજ ગઈ ઝંખર.
 સોહરાબ સિંહનું તાખુત, ખીજવાર ખાસ,
 કે લાગ્યો દલીર તે સરદારોની પાસ.
 ઊંચકી પાટયું મોંહ તેનું ખોલ્યું તદન;
 ખીસાડયું પીદર સાંમે તેનું કફન.

ખતાવ્યું તે નાંમદારોને તેનું તન,
 ૧ “નિકળ્યો ગો આંસમાંથી ધુવો તદન.”
 હતાં જેથી કોઈ કે ઝંઝૂકો જવાંન,
 ઝંનો, મદ, લાચાર, કુલ બેશુમાંન.
 કીધાં જગનાં સરદારોએ વસ્ત્ર ચાક,
 ને ધુળથી તે આંસમાં સુધી પોંહચી ખાક.
 થયો મેહલ તાબુત ગોયા ચારોમેર,
 ને સુતેલો પેટીમાં તે નરે શેર.
 સાંમજ ગોયા, ખાજુ ને ગરદનમાં છે,
 સુતોચ બની ગમગીં, લડાઈથી જે.
 મોંદું તેનું બેયું માંણસોએ છેક,
 કે હાય ને અફસોસ કરવા લાગાં દરેક. ૯૬૬
 પીળું કપડું રેશમનું ઢાંકયું ફરી,
 ને મોંહ તંગ તાબુતનું બંદ કરી.
 બોલ્યો, હું કરશ દખ્ખું સોંનેરી ખાસ!
 બીછાવશ સીયાહ કસ્તુરી આસ પાસ!
 તોબી જશે, મુંજ સાથે રહેસે ન ચાર,
 મગર એ સીવા મુંજ નથી કંઈ વિચાર.
 હવે શું કરે તેને લાયકનું હું?
 કે રહે જેથી જગમાં તેના ૨ “રંગો ખુ?”
 કીધું દખ્ખું ઘોડાની નાંલ જેવું એક,
 અપંગ ગેતી થઈ જ્યારે રડતાંજ છેક.
 અગર કાચ્યાંનું કીધું તાબુત તૈયાર,
 જડાવ્યા ઝરીન ચાપડા બેશુમાર.

ફેલઈ વાત ગેતીની અંદર તમામ,
 કે પેહેલવાંને કેમ માર્યું ફરજંદ મુંદામ.
 બની ગમ ભરી આંધ ગેતી તમામ,
 થયાં ગમગીં, સાંભળ્યું જેણે મુંદામ.
 પછી કીધા ફસતમે કંઈ દીન પસાર,
 મગર રહી ખુશાળી ન દીલમાં લગાર.
 તો આંખરે ધીરજ ધરી બેશુમાર,
 સીવા એનો રસ્તો ન જોયો લગાર. ૯૬૭
 છે યાદ એવી ગેતીને વાતો તમામ,
 હરેક કોઇનાં જાન ઉપર દીધા છે ડામ.
 મગર જેને અકફલ ને હુશ્યારી છે,
 ફરેબે જમાનામા કેમ આવે તે ?
 ઇરાંનીઓને થઈ જો એની ખબર,
 બળવા લાગા આંતીશે ગમમા જખર.
 તુરાંન પુગો હોમાં પેલી તર્ફ ખાસ,
 કહ્યું તેણે જોયલું, અક્રાસ્થાબ પાસ.
 અજબ થઈ ગયો શાહે તુરાં તેવાર,
 પડ્યો તેની અટકળો કરવા અપાર.
 ઉઠ્યા શેહેરે તુરાં જમીને પુકાર,
 થયો જંગ મયેદાંને સોહરાબ ઠાર.

સોહરાબની માંયનું તેનાં માર્યા જવાથી વાકેફ થવું.

ખબર થઈ સમનગાંના શાહને મુ'દામ,
પોશાક ફાડયો પોતાનાં તનનો તમામ.
ખબર માંને થઈ કે પેહેલવાં સોહરાબ,
મુવો બાપની તેજે, જખમી શીતાબ.
રડી નાના બચ્ચાં ઉપર બેશુમાર,
ફાડી વસ્ત્ર, ભેશ ખાઈ, કીધો પુકાર.
લેબાસ ફાર્યો હાથોને મારી તદન,
જવાહર જેવું થયું ખુલ્લું બદન. ૯૬૮

કરવા લાગી શોરો, ને બુ'મો, પુકાર,
થવા લાગી બેહોશ તે વાર વાર.
નખ ઘાળી કાઢતી બે આંખો બહાર,
ને આંતશમાં જઈ પડતી તે વારવાર.
કમંદ જેવા બાલો તેના પે'ચદાર,
વાળી આંગળીઓમાં ઉખેડતી અપાર.
નદી લોહીની ચેહરાથી વેહતી અતી,
વારંમવાર ઉઠાઈ પડતી હતી.
સીયાહ ધુળ નાંખતી તે માંથા ઉપર,
ને ગોશ્ત દાંતે બાઝીનું ચાવતી જખર.
નાંખી આગ માંથે, ને બળતી ખુશાલ,
ને બાળતી, આંગે કસ્તુરી જેવા બાલ.

તે બોલી, ગયો તું? ઓ માંદરનાં જાન?
 ક્યાં? ખાક ખુનમા લપેટઇ નિદાન?
 કે લાચાર, કએદી, ને દુખળું, ને ખવાર,
 પડયું ખાકમા આં તને, નાંમદાર!
 બે આંખ હતી રસ્તા પર, કેહતી મગર,
 કે સોહરાબ ને રૂસતમની પામું ખબર.
 હું ધારતી હતી અને કેહતી મુંદામ,
 કે જગ તું ફરી ચુકયો હોશે તમામ. ૯૬૯
 ને શોધ્યો, મેળવ્યો, હશે તે પીદર,
 થયો હશે પાછો ફરવા “તેજતર.”
 ઓ બેટા! હું શું જાણું મળશે ખબર?
 કે રૂસતમે ખંજરથી ચીરું જીગર?
 અફસોસ આવ્યો નહીં? એવા ચેહરાનો તું?
 બુલંદ, કદ, અને તાહારી બાજુનો, શું?
 અફસોસ થયો પહેલવાંની કંમરનો નહીં?
 કે તેજ તલવારે કાપી રૂસતમે સહી?
 ઉછેરું મેં તુજ તનને લાડે મુંદામ,
 લાંબી રાતો, ને રોશન દહાડે તમામ.
 તે ગરકાવ ખુનમા થયું છે તદન,
 પડયુંચ પાક તન પર તે, કાઠું કફન.
 લગાડશ હું છાતીએ કોંણુને હરવાર?
 ને કોંણુ થશે મુંજને દીલાસો દેનાર?
 કેહવશ કોંણુને આં ગમ અને દર્દ ખાસ,
 બોલાવશ તાહારી જગ્યે કોંણુને હું પાસ.

અફસોસ ! તનો, જીવનો, ચશમનો, ચેરાગ—
 નો, પડ્યો તું ધુળમાં તજ મેહલો, બાગ.
 પીઠર શો, ધવા જંગી લશકર પનાહ,
 ગયો, બાપ બદલે મળી ઘોર, રાહ. ૯૭૦
 થયોચ આસામાં ગમ લરેલો નીરાસ,
 સુતોચ ખાકમાં રડતો લાચાર ખાસ.
 તેજુ ખેચ્યું ખંજર તે પેહલાં મગર,
 ને ચીરી તેજુ તુંજ રૂપેરી કમર.
 નિશાંન માંચે દીધેલી કેમ ના કહી ?
 ને દેખાડી, કેમ થયો ઝાંઘેર નહી ?
 હતી દીધી માંચે નિશાંને પીઠર,
 ન કાંચ આંચું તુને ચક્રીન તે જીપર ?
 પ્રડીચ તું વગર માંચ કંચેદી મીસાલ,
 ભરી દર્દ, ગમ, રંજ, અને “પુર મલાલ.”
 સફરમાં ન કેમ આવી તું સાથે હું,
 કે જંગી થતે, જગનાં જંગીમા તું.
 તહમતન ઓળખતે મને ભેઈ દુર,
 વધાવતે મને તુને, ખેટા ઝર.
 ને ફેંકતે તે બાહુર તલવાર ગર.
 ન બોલતે ઓ ખેટા તે તાહારી કમર !
 ને બોલતી, પીખી બાલો, ઝખમી થતી,
 મોંઢ પંજ હાતોનાં માંરતી હતી.
 ને બોલતી કે લાચાર માં થઈ ગઈ,
 કમર તાહારી ખંજરથી ટુકડા બે થઈ. ૯૭૧

મળી ચોતરફ ખલકની અંબુમન,
 થયું ગર્ક લોહીમાં તે રડતાં બદન.
 રૂદનથી ને માતમના શોરે મુંદામ,
 થયાં આંખે જાળાં ખલકની તમામ.
 બેહોશ થઈ, પડી, એમ કરતાં મુંદામ,
 થયાં દીલ દુઃખી જેથી જગનાં તમામ.
 પડી ખાકમાં થઈ મુવેલાં સમાન,
 ગોચા લોહી બંધઈ ગયું બેશુમાન.
 કીધો હોશમાં આવી પાછો પુકાર,
 મુવા બેટા પર લાગી રડવા અપાર.
 હતાં આંસુ લોહી ભર્યાં રાતાં તમામ,
 કાઢ્યો ખાહાર સોહરાબનો ઘોડો મુંદામ.
 લીધું ગોદમાં તેનાં ઘોડાનું સર,
 અજબ થઈ જેને ભેઈ ગેતી અખર.
 તેનું ચુમતી મોંહુ, તો કોઈ વેળા સર,
 નદી વહી ખરી નિચે, ખુનની અખર.
 કીધી ખાક લાલ “ખુને મીઝગાંથી” તર,
 મસળતી મોંહુ નાંલો ખરીની બિપર.
 પોશાક તેનો શાહી તે લાવી તમામ,
 ધર્યો બેટા માંકક બગલમાં મુંદામ. ૯૭૨
 કે પેહરણુ, ને બખતર, ને લાવી કમાન,
 તથા નેઝો, શમશીર, ને ૨ “ગુર્જો ગેરાંન.”
 ને મારતી ગુરજ ભારી માંથા બિપર,
 કરતી યાદ દબદબો છાતી અખર.

લાવી તેની ટોપ અને બખ્તર મુંદામ,
 ને બોલી કે અયે સિંહ લડાયક તમામ.
 લગામ, જીન, અને ઢાલ, લાવી મગર,
 તે ઢાલ, ને લગામ, માંરતી માંથા ઉપર.
 કમંદ લાવી પાંત્રીસ ગંજની તે ખાસ,
 ને ખુલ્લી કીધી તેને પોતાની પાસ.
 ખેંચી તેગ સોહરાબની લઈને ખુશાલ,
 કાપી અરધી ઘોડાની પુછડી ને પ્યાલ.
 ફફીરોને આપ્યો ખજાનો જખર,
 સણગારેલા ઘોડા, ને ચાંદી, ને ઝર.
 ઉખેડયું તખત ઢાંકી ૨ “અયેવાનો દર,”
 ઊંચઘંચેથી ફેંકયું નિયાંને જખર.
 ઊજડ કીધી મહેશીલ હતી જે મગર,
 ગયોતો જે માંહાફીલથી જંગની ઉપર.
 કીધાં કાળાં, ચોરડાનાં બારણાં મુંદામ,
 કીધા ખાક મેહેલો અગાસી તમામ. ૯૭૩
 પોશાક કાળો પેહુયો તેણીએ મગર,
 સીયાહ, તે હતો લોહીમાં તર બ તર.
 માંતમ ઝારી કરતી દીવસ રાત છેક,
 સોહરાબનાં મરણથી જીવી સાલ એક.
 શેવટ તેણી ગુઝરી તેનાં ગૂમે ગઈ,
 રવાંન મળ્યું પહલવાંન સોહરાબને જઈ.
 સુખાંન શીરી બેહરાંમે કહેલું છે શુ ?
 કે મુવાંથી આશનાંઈ કરતો નાં તું.

નથી તુને લાંબુ હયાં રેહવું સમજ,
 પોતાને જવા દીલ જાણુતો ન રજ.
 રસ'મ એજ છે જુની જગની ઝખર,
 જણાયો નથી લેલ જેનો મગર.
 જગાહ દીધી ખાપે તુને એક વખત,
 તો તુંજ વખતથી આવે, છે એ દુરશ્ત.
 એ'મજ છે, એનો લેલ પાયો નથી,
 નથી ચાવી મળતી, કાં રહે છે મથી ?
 ન કોઈ ખોલી શકયું એનો બંધ દર,
 એ રંજે થશે તાહારી બખાંદ ઊંમર.
 નપાંચ ત્રણની ગેતીમાં દીલ બંધ કર,
 નજવો છે લોભ પાંચ ત્રણનો અગર. ૯૭૪
 કીધી છે આ દાસ્તાં હવે મેં ખત'મ,
 કહું ખીજ સિયાવક્ષની દંમ બ દંમ.

આ શીરદોસ્તી શાહનામું ગુજરાતી બચ્ચેતોમાં ભાગ ચોડો. નંબર ૭૫, બજારગેટ સ્કીટ, કોટ, મુંબઈ મધે આવેલાં “નવરંગ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ”માં તેના માલેક મીં અરદેશર ખરશેદજી દેશાબચ્ચે છાપ્યું છે, અને ભીંવરડીવાલા બીલડીંગ, વાડયા સ્કીટ, તારદેવ, મુંબઈ મધેથી મીં રસ્તમ નચ્ચોશેરવાન માસ્તર “આંદીલે” પ્રગટ કર્યું છે.

